

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SİYASAL İKTİDARLARIN OKUL İSİMLERİNE ETKİLERİ

Özlem ARSLAN

DANIŞMAN
Doç. Dr. Mustafa ŞAHİN

İZMİR-2013

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Siyasal İktidarların Okul İsimlerine Etkileri” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yaparak yararlandığımı belirtir ve onurumla doğrularım.

3/10/2013
Özlem Arslan

TUTANAK

Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü'nün 13/09/2013 tarih ve 846/2 sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisanüstü Eğitim Yönetmeliği'nin maddesine göre, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Özlem Arslan'ın **“Siyasal İktidarların Okul İsimlerine Etkileri”** konulu tezini incelemiş ve adayın 03/10/2013 tarihinde, saat 13'de jüri önünde tez savunmasını almıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra 45 dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından jüri üyelerince sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin başarılı olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.

BAŞKAN
Doç.Dr. Mustafa Şahin

ÜYE
Yrd.Doç.Dr. Doğan Duman

ÜYE
Yrd.Doç.Dr. M.Emin Elmacı

YÜKSEK ÖĞRETİM KURULU DÖKÜMANTASYON MERKEZİ
TEZ VERİ FORMU

Tez no:

Konu no:

Ünv. No:

Tez Yazarının

Soyadı: **Arslan**

Adı: **Özlem**

Tezin Türkçe Adı: **Siyasal İktidarların Okul İsimlerine Etkisi**

Tezin İngilizce adı: **The Influence of Political Power on School Names**

Tezin Hazırlandığı

Üniversite: Dokuz Eylül Üniversitesi

Enstitü: Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü

Yıl: **2013**

Tezin:

Türü: **Yüksek Lisans**

Dil: **Türkçe**

Sayfa Sayısı: 142

Referans Sayısı: 85

Tez Danışmanı:

Doç.Dr. Mustafa Şahin

Türkçe Anahtar Kelimeler

İngilizce Anahtar Kelimeler

1-Siyaset

1- Politic

2-İktidar

2- Political Power

3- Okul/Eğitim

3- School/Education

Kaynak göstermek şartıyla tezinin bir bölümünün fotokopisi alınabilir.

Yazarın imzası:

Tarih:

ÖZET

İktidar, yönetme gücünü elinde bulunduran siyasi güçtür. Monarşiyle yönetilen ülkelerde muhalefetten söz edilemez. Demokratik devletlerde iktidarı denetleyen muhalefet partileri vardır. İktidar muhalefet ilişkilerinin temelinde ülke çıkarlarını ön planda tutmak gelmelidir.

Anadolu'da Türk devrimi gerçekleştirilerek meşruti monarşiden cumhuriyete geçilmiştir. Bununla birlikte 1946'ya kadar tek parti ile yönetilmiştir. Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) içinden çıkan muhalefetin 1946'da Demokrat Parti'yi (DP) kurmasıyla Türkiye'de çok partili yaşam başlamıştır. DP dört yıllık muhalefet sonrası 1950'de iktidara gelmiştir. 27 Mayıs 1960'ta asker yönetime el koymuştur. Türkiye 27 Mayıs 1960'tan 12 Eylül 1980'e kadar Adalet Partisi (AP), CHP ve koalisyon hükûmetleriyle yönetilmiştir.

Geçen süreçte hükûmetler, eğitim politikalarını çoğu kez ulusal bir eğitim politikası şeklinde değil; kendi siyasal anlayışlarının bir parçası olarak uygulamak istemişlerdir. Bu süreç içinde farklı dönemlerin hükûmetleri eğitim politikalarının bir gereği olarak adeta somut birer imge olan okul isimleri üzerinde de sıklıkla tasarrufta bulunmuşlardır. Bu uygulamalara örnek olarak DP döneminde okul isimlerinden İsmet İnönü isimleri kaldırılırken, 27 Mayıs darbesi sonrasında okullara 27 Mayıs veya onu çağrıştıran isimler; 12 Eylül sonrasında ise Kenan Evren'nin ismi verme yoluna gidilmiştir.

Özlem Arslan

İzmir, 2013

ABSTRACT

Ruling party is the political power which holds the power to rule. No opposition could be in question in countries ruled by monarchy. On the other hand, there are opposition parties in democratic states. Keeping interests of the country in the forefront should constitute the basis of ruling party-opposition party relationships.

Transition was made from constitutional monarchy to republic through the Turkish Revolution in Anatolia. However, the country was ruled by a single party until 1946. Multi-party life started in Turkey upon foundation of Democratic Party (DP) in 1946 by the opposition emerging from People's Republican Party (CHP). DP came to power in 1950 after four years of opposition. Military seized control on May 27, 1960. Turkey was ruled by the Justice Party (AP), CHP and coalition governments from May 27, 1960 until September 12, 1980.

During the time elapsed, governments mostly endeavoured to apply their education policies as a part of their own political mentality rather than a national education policy. During this course of time, governments of different periods frequently disposed of school names, which are simply concrete images as required by their educational policies. As an example to these applications, İsmet İnönü names were removed from school names in DP period; 27 May and names that connotated it were used following 27 May coup and Kenan Evren's name was used following 12 September.

Özlem Arslan

İzmir, 2013

ÖNSÖZ

Mustafa Kemal halk iradesini temsil edebilmek için ilk siyasi partiyi Halk Fırkası'nı kurdu. İktidarı denetleyecek muhalefet partilerinin varlığı gerekiyordu. Terakkiperver ve Serbest Cumhuriyet Fırkaları ülkenin henüz çok partili yaşama hazır olmadığını gösterdi. Mustafa Kemal sonrasında İsmet İnönü, 1950'ye kadar ülkeyi Millî Şef olarak yönetecektir.

DP, 1950 seçimlerinde ezici bir çoğunlukla başa geçip on yıl boyunca iktidarda kalır. İktidar gücünü kaybetmemek için tavizler verir, ülke laiklik dışına doğru kayar. Bu gelişmeler Türk siyasi hayatını 27 Mayıs darbesiyle tanıştırır. DP'nin devamı niteliğindeki AP ile aynı yanlışlar, 12 Mart 1971 askeri muhtırasının verilmesine; koalisyon hükûmetlerinin istikrarsız politikaları ise 12 Eylül 1980 askeri darbesinin gerçekleşmesine neden olur.

Başta geçen iktidarların eğitim politikaları ihtiyaç duyulan eğitim seviyesinin yakalanmasında yetersiz kalır. CHP eğitim politikası genel gidişattan etkilenecek değişir, din eğitimi konusunda farklılık yaşanır. DP belli bir planı olmayan eğitim politikasıyla laiklik konusunda tavizleriyle eğitime zarar verir. 1970'li yıllarda eğitim konusunda planlı eğitim adımları atılmaya başlanır.

İktidarların kişisel kırgınlıklarını farklı alanlardan çıkardıkları görülmüştür: İsmet İnönü'nün heykelleri dikilmesin diye Heykeller Kanunu'nun DP döneminde kabul edilmemesi gibi... Kendinden önceki dönemin izlerini silmeye çalışma girişimleri okul isimlerinde de yansımasını göstermiştir.

Bu tez konusunu bana öneren, beni her zaman anlayışla dinleyen, her türlü yardım ve desteği veren tez danışman hocam Doç.Dr. Mustafa Şahin'e, eğitimim boyunca tarihe olan sevdamı arttıran hocam Prof.Dr. Kemal Arı'ya içten teşekkürlerimi sunarım. Son olarak sevgili aileme eğitimimin her aşamasında beni hep destekledikleri ve yüreklendirdikleri için sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER	
Yemin Metni.....	I
Tutanak.....	II
Tez Veri Formu	III
Özet	IV
Abstract.....	V
Önsöz.....	VI
İçindekiler.....	VII
BÖLÜM I: Giriş.....	9
Türkiye'nin Siyasal Yaşamı.....	10
Atatürk Dönemi: 1923-1938.....	10
İnönü Dönemi: 1938-1950.....	10
Çok Partili Hayata Geçiş: 1946-1950.....	11
Demokrat Parti Dönemi: 1950-1960.....	11
Milli Birlik Komitesi Dönemi: 1960-1965.....	13
Adalet Partisi Dönemi: 1965-1969.....	13
Askeri Muhtıra: 12 Mart 1971.....	13
Askeri Darbe: 12 Eylül 1980.....	15
Siyasal İktidarların Eğitim Politikaları.....	16
Atatürk Döneminde Eğitim Politikaları.....	16
İsmet İnönü Döneminde Eğitim Politikaları.....	17
Demokrat Parti Döneminde Eğitim Politikaları.....	19
Milli Birlik Komitesi Döneminde Eğitim.....	20
Koalisyonlar Döneminde Eğitim Politikaları.....	21
Adalet Partisi Döneminde Eğitim Politikaları.....	23
12 Mart 1971'den 12 Eylül 1980 Döneminde Eğitim Politikaları.....	24
Araştırmanın Amacı.....	25
Problem Cümlesi.....	25
Alt Problemler.....	25
Sınırlılıklar.....	25
Kısaltmalar.....	26
BÖLÜM II: İlgili Araştırmalar ve Yayınlar.....	27

BÖLÜM III: Yöntem.....	30
BÖLÜM IV: Bulgular ve Yorum.....	32
Eğitim Politikalarının Tarihsel Gelişimi.....	32
Öğretime Başlayan Okulların Sayısal Dağılımı.....	38
Okullardaki İsim Değişikliklerinin Tarihsel Gelişimi.....	44
Okulların İsimlendirmelerde Ne Tür Etkiler Yer Almıştır?.....	103
BÖLÜM V: Sonuç ve Tartışma.....	108
EKLER.....	114
KAYNAKÇA.....	138

BÖLÜM I

Giriş

Türk tarihi içinde birçok devlet kurulmuş ve yıkılmıştır. Osmanlı Devleti bu devletlerin içinde dünya tarihine damgasını vurmuş devletlerdendir. Yıkılan Osmanlının üzerine kurulan Türkiye Cumhuriyeti laik, çağdaş bir temel üzerine inşa edilmiştir. Bilimin ışığında, kültürel özelliklerini kaybetmeden Türk gençliğini yetiştirmek amaçlanmıştır. Gençliğin yetiştirilmesinde en etkili araçlardan biri de eğitimidir. İktidar sahipleri oluşturmak istedikleri ideolojileri doğrultusunda da eğitime yön vermişlerdir.

İdeoloji, belli bir dönemde, sosyo-ekonomik ve diğer koşullar ile bunlardan ortaya çıkan ilişkilerin egemen hale gelerek, kişilerin görüş, düşünce, bilgi ve yaşamlarını etkileyen pratik etkinlikler bütünüdür.¹ Bu etkinlikler eğitimi de etkilemektedir. Başa geçen iktidarın kendi ideolojilerini yaratmak arzuları, eğitimde politik müdahalelere neden olmuştur.

Modern Türk devletinin kuruluşunda Mustafa Kemal'in düşünce yapısı etkilidir. Bu düşüncelerin kökeni meşrutiyet yıllarında şekillenmiş, yeni Türkiye'nin yapılandırılmasında etkili olmuştur. Belli dönem Türkiye'nin genel politikasının yürütülmesinde geçerli fikir ve ilkelerin bütününe "Kemalizm" denmiştir. Kemalizm'i ulusal modernleşme ideolojisi olarak gören, Batının gelişmelerini benimseyen, laik temeller üzerine kurulan Cumhuriyetin eğitiminde de bu ideoloji etkili olur. Türkiye'de ideoloji-eğitim ilişkisi düşünülecek olursa Cumhuriyet döneminde; yeni rejimi benimseyecek, anlayacak ve yaşatacak bir nesil yetiştirme amaçlanmıştır. Bu süreçte öğretmenlere büyük pay düşmüş, onlar aracılığıyla eğitim programlarını yerleştirmek hedeflenmiştir.

Çok partili dönemle din ideolojisi açıktan kullanılmaya başlanmıştır.² DP'nin liberal-ılımlı İslam modeli oluşturmak arzusu, cumhuriyeti özümsemiş gençlik arzusuyla yer değiştirmiştir. Politikacıların eğitimi yönlendirmeleri sonucunda köy enstitüleri kapatılıp İmam hatip okulları açılır. Sonraki süreçte darbeler ve takiben kurulan hükûmetlerin, koalisyonların ardından devletin içinde 1968'lerden itibaren karmaşa ortamı ortaya çıkar. İktidara gelen sağ partiler, muhafazakâr liberal anlayışlarını millîyetçilikle harmanlayıp, Kemalizm ile bütünleştirmek isteyen Türk- İslam sentezi oluşturmaya çalışırlar. Böylelikle 2000 yıllık İslamiyet öncesi Türk tarihini yok sayarak İslam'la harmanlanmış bir tarih ve kültür yaratma arzusu doğmuştur.

¹İsmail Güven, *Türkiye'de Devlet Eğitim ve İdeoloji*, Ankara: 2000, s.1

²Güven, a.g.e., s.79

Türkiye'nin Siyasal Yaşamı

Kurtuluş Savaşı sonrası kurulan Cumhuriyet Dönemi Mustafa Kemal Atatürk ile başlamış, İsmet İnönü ile devam etmiş, bu süreçte çok partili yaşama geçiş denemeleri yapılsa da çok partili siyasal yaşama 1946 sonrası adım atılmıştır. 1960'ta başlayan askeri darbe geleneği tekrarlanınca, demokratik çabalarla Türk siyasal yaşamı sancılı dönemler yaşamıştır. Bu dönemlerden ilki Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren başlayan ve ölümüne kadar devam eden Atatürk Dönemi'dir.

Atatürk Dönemi: 1923-1938

Mondros'un ağır şartlarını kabul etmeyerek millî mücadeleyi başlatan Mustafa Kemal, hem emperyalist devletlere karşı bağımsızlık mücadelesini vermiş hem de padişaha karşı egemenlik mücadelesini kazanmıştır. 29 Ekim 1923'te ilan edilen Cumhuriyetle, cumhuriyet yalnız biçimsel anlamda değil tam anlamıyla, özde ve hukuki olarak benimsenmiştir.³

Mustafa Kemal 9 Eylül 1923'te temelini Anadolu, Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetlerine dayandırdığı Halk Fırkasını (HF) kurar.⁴ Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk iktidar partisine muhalefet olarak Kazım Karabekir başkanlığında, Adnan Adıvar, Ali Fuat, Refet Beyler ilk muhalefet partisi Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasını kurarlar.⁵ Terakkiperverin kelime anlamının ilerici olduğu düşünüldüğünde başına da cumhuriyet ibaresinin konmasıyla parti, "ilerici cumhuriyet" anlamına gelmektedir.⁶ 1925'te doğuda Şeyh Sait isyanı partinin kapatılmasına neden olmuştur.⁷ 1929'da Amerika'daki finans krizi Türkiye'yi de etkiler. Bu dar boğazdan kurtulmanın yollarının arandığı dönemde Mustafa Kemal bir parti kurulmasını, fakat bu partinin kendine bağımlı bir muhalefet partisi olmasını istemektedir.⁸ Bunun üzerine Fethi Bey, Serbest Cumhuriyet Fırkasını kurar. Bir süre sonra parti yüzünden Fethi Bey, Mustafa Kemal ile karşı karşıya gelmek istemez, bu yüzden Fethi Bey partiyi fesheder.⁹

İnönü Dönemi: 1938-1950

İsmet İnönü bir iktidar mücadelesi sonucu¹⁰ Mustafa Kemal'in ölümünden bir gün sonra cumhurbaşkanlığına seçilmiştir. Mustafa Kemal'e "*Ebedî Şef*", İsmet İnönü'ye "*Millî Şef*" unvanı verilir. İsmet İnönü cumhurbaşkanlığı ve CHP başkanlığı görevini bir arada

³Kemal Arı, *Türk Devrim Tarihi II*, İzmir: 2011, Burak Yayınları, 1. Basım, s.259.

⁴*Türkiye Cumhuriyeti Tarihi I*, Ankara: 2005, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, s.419.

⁵Ergün Aybars, *Atatürkçülük ve Modernleşme*, İzmir: 2008, Zeus Kitapevi, 2. Basım, s.128.

⁶Ergün Aybars, *İstiklal Mahkemeleri*, İzmir: 2006, Zeus Kitabevi Yayınları, s.166.

⁷*Türkiye Tarihi 4, Çağdaş Türkiye 1908-1980*, (Editör. Sina Akşin), İstanbul:1990, Cem Yayınları, s.142.

⁸Aybars, *Atatürkçülük*...s.13.

⁹Aybars, *Atatürkçülük*...s.133.

¹⁰*Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II*, Ankara: 2005, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, s.519. aracılığıyla Cezmi Erarslan'ın yazısından alınmıştır.

yürütecektir. Mustafa Kemal'e yakın isimler partiden uzaklaştırılırken, Mustafa Kemal'e muhalefet olarak karşısına geçmiş Kazım Karabekir, Refet Bele, Ali Fuat Cebesoy gibi isimlerin siyaset yasakları ortadan kaldırılır ve partide yer bulurlar.¹¹ Hükûmeti kurma görevi önce Celal Bayar'a, sonra Refik Saydam'a verilmiştir.

II. Dünya Savaşı'nda İsmet İnönü'nün izlediği savaş politikası başarılı olmuştur. Batılı demokratik devletler, İtalya ve Almanya benzeri tek parti yönetimleriyle ortak dayanışma içerisine girmeyecek olmaları, Türkiye'de tek parti rejimini önemli ölçüde sarsmıştır.¹²

Çok Partili Hayata Geçiş: 1946

Birleşmiş Milletlerin kuruluş kararının verildiği San Fransisko Konferansı'nda Türkiye, çok partili yaşama geçme kararında olduğunu duyurmuştur.¹³ Demokratikleşmenin önündeki engel tek partili dönem olarak görülmektedir. Türkiye bu süreçte Toprak Reformu Kanun Tasarısında CHP'nin içinden farklı seslerin yükselmesiyle yaklaştı. Bu farklı sesler Adnan Menderes, Refik Koraltan, Celal Bayar ve Fuad Köprülü'ye aitti. Bu isimler tarafından Demokrat Parti 7 Ocak 1946 da kuruldu.¹⁴

Seçim “açık oy- gizli tasnif” usulüne göre 21 Temmuz 1946'da yapılır. Seçimi CHP kazanır ve hükûmeti Recep Peker kurar. Demokrat Parti sayıları az da olsa meclise girebilmiştir ve muhalefet olarak hükûmete karşı varlığını hissettirmeye çalışacaktır.

Demokrat Parti Dönemi: 1950-1960

DP, 14 Mayıs seçimlerinden galip olarak çıkmıştır. Adnan Menderes, bu durumu bir devire son veren, yeni bir devir açan tarihi bir gün olarak nitelendirmiştir. Hükûmet yeni Cumhurbaşkanı Celâl Bayar'ın TBMM'ye yazdığı tezkereyle kurulur. Adnan Menderes'in 17 kişilik birinci kabinesi 8 Mart 1951'e kadar görevini sürdürmüştür.¹⁵ Bu dönemde yapılan muhtar seçimlerini, belediye seçimlerini ve 1951 ara seçimlerini de DP kazanır. Adnan Menderes ilk kabineyi, üç bakanı kabine dışında bırakmak için istifa ettirir. İkinci Menderes kabinesi, 9 Mart 1951'de onaylanmıştır.

DP, bu dönemde aşırı sağ ve sol akımlara karşı tedbirli davranmaktadır.¹⁶ İktidar irticaya biraz daha hoşgörülü yaklaşırken, komünizme karşı daha sert bir tavır

¹¹Kılıç Ali, Şükrü Kaya, Tevfik Rüştü Aras milletvekili seçimlerinde liste dışı kalmışlardır. Şinasi Sönmez, *Eğitim ve Siyasette Hasan-Ali Yücel*, Ankara: 2000, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, s.108.

¹² Ahmet Yeşil, *Türkiye'de Çok Partili Siyasi Hayata Geçiş*, Ankara: 2001, T.C Kültür Bakanlığı Yayınları, II Baskı, s. 40.

¹³*Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II*; Kemal Karpaz, *Türk Demokrasi Tarihi, Sosyal Ekonomik, Kültürel Temeller*, İstanbul: 1996, s.128.

¹⁴*Türkiye Tarihi 4, Çağdaş Türkiye (1908-1980)*, s.181.

¹⁵ Şevket Süreyya Aydemir, *Menderes'in Dramı*, İstanbul: 2000, Remzi Kitapevi, 7. Basım, s.88.

¹⁶ M. Serdar Yücel, *Demokrat Parti*, İstanbul: 2001, Ülke Kitapları Yayınları, s.96.

sergilemektedir. Millet Partisi, 1954'te 3. Asliye Ceza Mahkemesinin verdiği kararla dini esasa dayanan ve esas gayesini gizleyen cemiyet olduğu gerekçesiyle kapatılır.¹⁷ Kapatılan parti daha sonra Cumhuriyetçi Millet Partisi olarak muhalefetteki yerini tekrar almıştır.

Türkiye 2 Mayıs 1954'te seçime gider. Seçimleri kazanan DP, Adnan Menderes'le III. Menderes hükûmetini oluşturur ve bununla birlikte DP'nin yükselme dönemi başlamış olur. Celal Bayar tarafsız bir cumhurbaşkanı olamamıştır, muhalefetle iktidarın ilişkilerinin seyrini değiştirememiştir.¹⁸ Türkiye bu dönemin başında Celal Bayar'ın Türk siyasi hayatıyla alakalı “İnce Demokrasiye Paydos” anlayışı ile tanışmıştır.¹⁹

Menderes yakaladığı bu yükselmeyi parti içinde de gösterdi. DP içindeki bazı milletvekilleri ve bakanlar, görevleriyle ilgili iddialara ispat hakkı istemektedirler. Basına “*ispat hakkı*” tanınmasını, yayın organlarının kolayca sansür edilmemesini istiyorlardı.²⁰ Bunlar 11 milletvekilinden oluşan “İspatçılar” diye anıldılar.²¹ Fakat Menderes ve Bayar bu konuda aynı görüşte değillerdir. DP, sayıları 19'a çıkan İspatçıları parçalar.²² Daha sonra 14 Aralık 1955'te DP'nin içinden çıkan İspatçılar, Hürriyet Partisini kurarlar.²³

Menderes'in parti içindeki baskınlığı 1955'teki büyük buhran ile sarsıldı. Menderes kabinesinin bütün vekillerinin istifa etmeye mecbur kaldığı olayda Menderes kendi için güvenoyu isteyerek şahsını kurtarır.²⁴ Menderes, IV. kabinesini oluşturur ve güvenoyu alır.

Türkiye 27 Ekim 1957'de seçimlere gitmiştir. Seçimleri kazanan DP, V. Menderes Hükûmeti için güvenoyu alarak göreve başlar. Menderes, bu dönemde halkı “*Vatan cephesi*” ile hangi partiden olursa olsun, memleket kalkınması davasında birleşmeye çağırmaktadır.²⁵ Bu birleşmedeki asıl amaç muhalefeti zayıflatmaktır. DP-CHP çekişmesinin iyice artması üzerine DP, muhalefetin meydanlardaki sesini susturamayınca sorunu kökten çözmeye karar verir. Tüm bu süreçte iktidarın sert tavrı olayları daha da hızlandırmış ve DP'nin 14 yıllık iktidarı 27 Mayıs 1960'ta gece dört sıralarında iktidardan düşürülmesiyle son bulmuştur.

¹⁷ Mehmet Arif Demirer, *Demokrat Parti İktidarının 1950-1960 Günlüğü, 27 Mayıs Ve Sonrası*, Ankara: 1995, Demokrat Parti Yayınları, s.9.

¹⁸ Tanel Demirel, *Türkiye'nin Uzun On Yılı, Demokrat Parti İktidarı ve 27 Mayıs Darbesi*, İstanbul: 2011, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, I. Baskı, s.274.

¹⁹ Metin Toker, *Demokrasimizin İsmet Paşa'lı Yılları 1944-1973, Dp Yokuş Aşağı 1954-1957*, Ankara: 1991, Bilgi Yayınları, s.26.

²⁰ Yücel, *Demokrat Parti, a.g.e.*, s.111.

²¹ Toker, *Dp Yokuş Aşağı...*, s.104.

²² Yücel, *a.g.e.*, s.111.

²³ Demirel, *a.g.e.*, s.261 aracılığıyla Ağaoğlu, *Arkadaşım Menderes*, s.120.

²⁴ Aydemir, *a.g.e.*, s.270.

²⁵ Samet Ağaoğlu, *Arkadaşım Menderes-İpin Gölgesindeki Günler*, İstanbul: 2011, Yapı Kredi Yayınları, s.96.

Millî Birlik Komitesi Dönemi: 1960-1965

Devleti içinde bulunduğu kötü gidişattan kurtarmak, kardeş kavgalarına engel olmak için Millî Birlik Komitesi adına bazı genç subaylar yönetime el koyarlar. Partiler üstü tarafsız bir idare ile adil seçimlerin yapılmasının sağlanacağı, yapılan uygulamanın şahsa veya zümreye yönelik olmadığı, hukuk üstünlüğünün benimsendiği duyurulur.²⁶ Darbeyi gerçekleştiren genç subaylar, MBK başına Kara Kuvvetleri Komutanı Cemal Gürsel'i getirirler.

Kurucu Meclis içinde Millî Birlik Komitesi ve Temsilciler Meclisi oluşturulmuştur. Kurucu Meclis 25 Mayıs 1961 de yeni seçim kanunu tamamlar. Anayasa tasarısı da tamamlanarak 9 Temmuz 1961 de halkoyuna sunulur ve kabul edilir. Kurucu meclisin görevi de böylelikle sona ermiştir.

15 Ekim 196'de seçimler yapılır. Sonuçlar halkla DP'yi ortadan kaldıran darbecilerin farklı düşündüğünü göstermiştir. Millî Birlik Komitesi Başkanı Cemal Gürsel Cumhurbaşkanı olur. Cumhurbaşkanı, hükûmeti kurma görevini İsmet İnönü'ye verir.²⁷ Türk tarihinin ilk koalisyon hükûmeti CHP-AP arasında kurulmuştur.²⁸ Bu tarihten itibaren Türk tarihinde "kolalisyon dönemi" başlamıştır. İkinci koalisyon CHP-YTP (Yeni Türkiye Partisi)- CKMP (Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi)- Bağımsızlar (25 Haziran 1962-2 Aralık 1963) ortaklığıyla oluşturulmuş; üçüncü koalisyon CHP- Bağımsız Milletvekilleri (25 Aralık 1963) dördüncüsü ise AP- Diğer Partiler (CHP-TİP hariç) (20 Şubat 1965) arasında gerçekleşmiştir.

Adalet Partisi Dönemi: 1965-1969

10 Ekim 1965'te yapılan seçimlerde AP tek başına iktidara geldi. 27 Ekim 1965'te Süleyman Demirel, hükûmetini kurar ve Başbakan olarak göreve başlar. Demirel görev olarak komünizmle mücadeleyi seçmiştir ancak onun İslami çevrelerle yakınlığı muhalefet tarafından tepkiyle karşılanır. 1968'de Avrupa'da başlayan üniversite olayları ülkede de etkisinin gösterir, eğitim konusundaki sorunlar protesto edilirken, olayların yönü başka bir alana kaymaya başlar.

Askeri Muhtıra: 12 Mart 1971

İslami cephenin Atatürk'e karşı rahatsızlıklarını daha rahat dillendirmeleri TSK'yi rahatsız etmektedir.²⁹ 12 Mart 1971'de TSK bir muhtıra vererek yönetime müdahale eder. Devletin içindeki bu kaos ortamının tek suçlusu olarak sol gruplar olarak görülür ve

²⁶ *Türkiye Tarihi 4-Çağdaş Türkiye Tarihi 1908-1980*, s.195

²⁷ Faroz Ahmad, *Modern Türkiye'nin Oluşumu*, (Çeviren Yavuz Alogan), İstanbul: 2000, s.164.

²⁸ *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, İstanbul:1992, Cilt IV, İletişim Yayınları, s.999.

²⁹ Ahmad, a.g.e.,s.175.

solculukla mücadele faaliyetine girilir.³⁰ İstifa eden Demirel kenara çekilir. Asker, partiler üstü bir hükûmet kurmayı amaçlamıştır.³¹

I. Nihat Erim Hükûmeti: TSK -tarafsız bir başbakanın önderliğinde- AP ve CHP'nin temsil edildiği teknokratlar kabinesini bu durumdan kurtuluş olarak görmüştür. "Partiler üstü Başbakanlık" görevini yerine getirmek için Prof. Nihat Erim seçilir. Tarafsız olması amaçlandığı için CHP ile ilişkisi kesilmiştir. 5 AP' li, 3 CHP'li, 1 Millî Birlik Grubu üyesi ile parlamento dışı 14 teknokrattan oluşan I. Erim Hükûmeti kurulmuştur.³²

II. Nihat Erim Hükûmeti: 11 Aralık 1971'den 17 Nisan 1972'ye kadar sürmüştür. İlk hükûmetten farklı olarak teknokratsız oluşturulmuştur. Reform karşıtlarının desteği almak için reform hareketlerinden vazgeçilir. Ancak Erim Hükûmetinin üzerinde Demirel'in etkisi görülmüştür.³³

Ferit Melen Hükûmeti: Suat Hayri Ürgüplü'nün kurmak için görevlendirdiği hükûmeti Cumhurbaşkanı kabul etmeyince ülkeyi seçime götürecek bir seçim hükûmeti oluşturulur.³⁴ Savunma Bakanı Ferit Melen geçici olarak başbakan yapılır. Seçimlere kadar ülke için özel bir durumla karşılaşılmaz. Sıkıyönetimle ülkede asayiş sağlanarak düzenin devam ettirilmesi hedeflenmiştir. Böyle bir süreçte CHP içinde önemli bir değişiklik gerçekleşir ve 14 Mayıs'ta Bülent Ecevit, CHP Genel Başkanlığına seçilir.³⁵

AP-CGP Koalisyonu: 1973'te Oramiral Fahri Korutürk Cumhurbaşkanı olmuştur. Yeni Cumhurbaşkanı, hükûmeti kurması için Ticaret Bakanı olan Naim Talu'yu görevlendirir. 14 Nisan 1973'te AP ile Cumhuriyetçi Güven Partisi arasında koalisyon kurulur.

Ülkede 14 Ekim 1973'te genel seçimler yapılır. Seçimlerde CHP 185, AP 149, Millî Selamet Partisi (MSP) 48, DP 45, Cumhuriyetçi Güven Partisi (CGP) 13, Alparslan Türkeş'in Millîyetçi Hareket Partisi (MHP) 3, Türkiye Birlik Partisi (TBP) 1 sandalye kazanmıştır.³⁶

CHP-MSP Koalisyonu: 1974'ün en dikkat çeken olayı CHP ile Millî Selamet Partisinin karma hükûmetidir.³⁷ Laiklik öncüsü CHP ile din konusunda hassas olan MSP'nin oluşturduğu bu ilginç birlik, CHP-MSP Karma Hükûmeti olarak, 26 Ocak 1974'te kurulmuştur.

³⁰Ahmad, a.g.e., s.178

³¹Türkiye Cumhuriyet Tarihi II,s.611.

³²Türkiye Tarihi 4, Çağdaş Türkiye (1908-1980), s.229

³³Ahmad, a.g.e., s.184.

³⁴Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II, s.616.

³⁵Sina Akşin, *Ana Çizgileriyle Türkiye'nin Yakın Tarihi 1789-1980*,İstanbul: 1997, Cilt II, Yenigün Haber Ajansı Yayınları, s.145.

³⁶Türkiye Tarihi 4, Çağdaş Türkiye (1908-1980), s.236

³⁷Akşin, a.g.e., s.146.

I. Millîyetçi Cephe: 1974'te Bülent Ecevit erken seçime gitmek istediği için istifa etmiştir. 213 gün hükûmet kurulamaz ve bu nedenle Olağanüstü Sadi İrmak Kabinesi oluşturulur. Demirel, sağda birlik oluşturmak için uğraşmakta fakat bir türlü istenilen çoğunluğu elde edememektedir. Sonunda Demokrat Parti'den ayrılan kişilerin desteğini alarak karma bir Millîyetçi Cephe Hükûmeti kurmayı başarır. 12 Nisan 1975'te Demirel başkanlığında AP-MSP-CGP-MHP-Bağımsızlar arasında kurulan ortak hükûmet oluşur. Artık sağ partilerin birlikteliğiyle sola karşı bir kuvvet oluşturulmuştur.

II. Millîyetçi Cephe: 5 Haziran 1977 seçimlerinden CHP birinci parti olarak çıkar. CHP'nin oluşturduğu azınlık hükûmeti güvenoyu alamayınca Demirel tarafından ikinci Millîyetçi Cephe oluşturulur ancak bu koalisyonun ömrü 5 ay sürmüştür.³⁸

III. Bülent Ecevit Hükûmeti: Bülent Ecevit'in AP'den transfer ettiği 11 milletvekiline bakanlık verilmesiyle kurulan hükûmettir.

III. Millîyetçi Cephe: Demirel MSP-MHP destekli üçüncü Millîyetçi Cephedenin oluşturulmasıyla gerçekleşir. 12 Kasım 1979'da onaylanan hükûmet 1980 darbesine kadar görev yapmıştır. Demirel, hükûmette MHP'ye ihtiyaç duyduğu için bu partinin olayları şiddetlendirmesini göz ardı eder. Siyasi olarak bu zor süreçten geçen ülkede asker, 12 Eylül 1980'de yönetime tekrar el koymuştur.

Askeri Darbe: 12 Eylül 1980

TSK genel gidişattan duyduğu rahatsızlığı 12 Eylül darbesiyle gösterir. 1983'teki genel seçimlere kadar ülkede yönetimi ele almak için Genel Kurmay Başkanı Kenan Evren başkanlığında beş kişilik Millî Güvenlik Konseyi (MGK) kurulur.³⁹ Parlamento ve hükûmet fes edilmiş, ülkenin tamamı sıkıyönetim altına alınmıştır. Yasama ve yürütme yetkilerini üstlenen MGK, kendine karşı işlenecek suçların bile sıkıyönetim askeri mahkemelerince bakılacağını belirtmiştir.⁴⁰ Yürütmeyi yerine getirmek için Bakanlar Kurulu oluşturmak gerekmektedir. Kenan Evren, başbakanlık görevini eski Deniz Kuvvetleri Komutanlığından emekli edilen Bülent Ulusu'ya verir. Başbakan Yardımcısı olarak Demirel döneminde Devlet Planlama Teşkilatının başındaki isim "Turgut Özal" belirlenir. 21 Eylül 1980'de Bülent Ulusu hükûmeti MGK'den güvenoyu alarak göreve başlamıştır.

25 Eylül'de tüm il genel meclisleri ve belediye meclisleri fes edilir, belediye başkanlarının görevlerine son verilir. Bu kurumlara kendilerine yakın isimler -daha çok

³⁸ *Cumhuriyet Ansiklopedisi 1923-2000 (1961-1980)*, İstanbul: 2002, Cilt III, Yapı Kredi Yayınları, s.420.

³⁹ Kemal H. Karpat, *Türk Siyasi Tarihi*, İstanbul: 2011, Timaş Yayınları, s.214.

⁴⁰ *Türkiye Tarihi 5, Bugünkü Türkiye (1980-1995)*, (Editör: Sina Akşin), İstanbul: 2000, Cem Yayınları, s.29.

ordudan emekli olmuş kişiler- getirilir.⁴¹ MGK yasama yetkisiyle, Anayasa’da değişiklik yapma hakkını elde etmiş ve 1982 Anayasası’nı bu yetkiye dayanarak oluşturmuştur. Bu yeni Anayasa ile Cumhurbaşkanının yetkileri artmış, yasa ve düzen güvence altına alınmıştır.⁴² Artık ülkenin Cumhurbaşkanı, Kenan Evren olmuştur.

1980’de parlamentoda olan tüm üyelere beş yıl, siyasi parti liderlerine on yıl siyasetten men cezası verilir.⁴³ Bu olaydan sonra yapılan seçimleri kazanan Anavatan Partisi, iktidarın başına geçen isim olmuştur.

Siyasal İktidarların Eğitim Politikaları

Türkiye’de siyasal iktidarların eğitim politikaları genel olarak tutarlı, uzun vadeli ve sürdürülebilir projeler şeklinde gelişmemiştir. Eğitim politikaları, daha ziyade hükûmetlere hatta o dönemki Millî Eğitim Bakanı’na göre değişen uygulamalara dönüşmüştür.

Atatürk Dönemi Eğitim Politikaları

TBMM’de 3 Mayıs 1920’de kurulan bakanlıklar arasında “Umur-ı Maarif Vekâleti” adıyla Eğitim İşleri Başkanlığı anlamına gelen bakanlık da bulunmaktadır.⁴⁴ Mustafa Kemal dönemin sınırlı kaynaklarından eğitime % 07’sini ayırabilmiştir.⁴⁵ Ülkenin savunması eğitime ayrılan bütçenin sınırlı tutulmasında etkili olmuştur.

Osmanlıda Müslüman çocukların temel eğitim kurumları medreselerdi. Cumhuriyetin ilanından sonra da Medreseler varlıklarını devam ettirmiştir. 3 Mart 1924’te laik ve ulusal eğitimin temelleri atılarak Millî Eğitim Bakanı Vasıf Çınar ve 50 arkadaşının hazırladığı yasa tasarısı ile Tevhid-i Tedrisat Kanunu çıkarılır. Şer’iye ve Evkaf Nezareti ile yönetilen medreseler bu kanun ile kapatılmıştır.⁴⁶ Bu kanun kapsamında tüm öğretim kurumları birleştirilir. Dinin eğitim üzerindeki etkinliği kırılabilmek için akılcı-laik bir eğitimin temelleri atılmıştır. İstanbul Üniversitesine bağlı bir İlahiyat Fakültesi açılır. Ayrıca ülkenin değişik kesimlerinde 26 tane imam-hatip okulu açılmıştır.⁴⁷ Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile ayrıca karma eğitimle kız ve erkek öğrencilere bir arada eğitim hakkı gelir. Böylece Türk eğitimine

⁴¹ *Cumhuriyet Ansiklopedisi, 1961-1980*, s.518.

⁴² Ahmad, a.g.e., s.220.

⁴³ Ahmad, a.g.e., s.221.

⁴⁴ Yahya Akyüz, *Türk Eğitim Tarihi*, Ankara:2011, Pegem Akademi, 21.Baskı, s.399.

⁴⁵ Akyüz, a.g.e., s.401.

⁴⁶ Bu kapatma Eğitim Bakanı Vasıf Çınar tarafından 11 Mart 1924 tarihli bir genelgesiyle gerçekleştirilecektir. Sayıları 16 bini bulan öğrenciler ise ilk, orta, lise ve öğretmen okullarında din derslerinde öğretmen olabileceklerdi. Akyüz, a.g.e., s.330.

⁴⁷ 1934 yılında İlahiyat Fakültesi kapanacak, devletin yardımı kesilince de 1930-31 yıllarında tüm imam hatip okulları kapanmıştır. *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, İstanbul: 1992, Cilt 3, İletişim Yayınları, s.660.

millîlik vasfı kazandırılmış olur.⁴⁸ 1924'teki bu kanunu tamamlar nitelikte 22 Mart 1926'da Maarif Teşkilâtı Hakkında Kanun yapılmıştır.⁴⁹

Eğitim alanındaki bir diğer gelişme, 1 Kasım 1928'de yapılan Harf İnkılâbı'dır. Yeni yazıyı öğrenip eskiyi unutmak suretiyle, geçmiş gömülüp unutulacak, yeni alfabe ile fikirlere açık yeni bir kuşak oluşturulacaktır.⁵⁰ Harf İnkılâbının ardından Millet Mektepleri açılarak okuma yazma seferberliğine girilmiştir. Okuryazarlığı yaygınlaştırmak için 15-45 yaş arası vatandaşların yeni alfabeyi öğrenmesi şartı getirildi.

Osmanlının ilk modern üniversitesi Darülfünûn kendisinden beklenen bu özellikleri yerine getirememiş, inkılâpların karşısındaki olumsuz tutumları eleştirilmiştir.⁵¹ 1933'te üniversitelerin kötü gidişatının nedenleri araştırılması için İsviçre'den Cenevre Üniversitesi Pedagoji Profesörü Albert Malche davet edilir. Malche, “Üniversite Reformu”nun gereksinimlerinin araştırılması; kadro, fakülte, ders ve sınavların düzenlenmesi; enstitü, klinik ve benzeri kurumların kurulması gibi konularda ön hazırlık için görevlendirilmiştir.⁵² Malche altmış sayfalık raporunda üniversitelerdeki durumu gözler önüne sermişti. 1933'te “Üniversiteler Reformu” gerçekleştirildi. Üniversitelerin özerkliği kaldırılarak MEB çatısı altına alınır. Hitlerin baskılarından kaçan bilim adamları da bu okullarda görev almışlardır.⁵³

Mustafa Kemal, eğitimle CHP'nin “Altı Oku” çerçevesinde insan yetiştirmeyi hedeflemiştir. Batıl inançlarla dolu zihniyetler yok edilerek yerine Cumhuriyeti özümsemiş zihniyetleri yaratmak şarttır. Mustafa Kemal sonrası 1948'de yeni kurulan partilerin etkisiyle eski programdaki “İlkokulun Hedefleri” değiştirilip “Millî Eğitimin Amaçları” olmuştur.⁵⁴

İsmet İnönü Dönemi Eğitim Politikaları

Atatürk Dönemindeki gibi eğitim konusu öncelikli olarak kalkınma ve modernleşme çabalarıyla ilişkilidir.⁵⁵ Türk eğitiminin asıl hedefi Cumhuriyete ve yapılan devrimleri benimsemiş, ahlaklı, ruhen ve bedenen sağlıklı, milletini ve vatanını seven nesiller yetiştirmektir.⁵⁶ Genç nesillerin yetişmelerinde etkili olan öğretmenlerden, Atatürk ilkelerini benimsemiş, Cumhuriyetin esaslarına sahip çıkan, yabancı fikir ve akımların etkisinde

⁴⁸ Mustafa Özodaşık, *Cumhuriyet Döneminde Yeni Bir Nesil Yetiştirme Çabaları (1923-1950)*, Konya: 1999, Çizgi Yayınları, I. Basım, s.90.

⁴⁹ *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II*, s.111.

⁵⁰ Lewis, *a.g.e.*, s.428.

⁵¹ Akyüz, *a.g.e.*, s.358.

⁵² *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt 3, s.654.

⁵³ Akyüz, *a.g.e.*, s.359.

⁵⁴ Cavit Binbaşıoğlu, *Cumhuriyet Dönemi Eğitim Bilimleri Tarihi*, Ankara: 1999, Öğretmen Hüseyin Hüsnü Tekişik Eğitim Araştırma Geliştirme Merkezi Yayınları, s.135.

⁵⁵ Özodaşık, *a.g.e.*, s.122.

⁵⁶ *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt 4, s.981.

kalmadan millî değerlere sahip bir gençlik yetiştirmeleri beklenmekteydi.⁵⁷ Bu yüzden öğretmenler vatanperver bir nesil yetiştirmenin neferleri olarak görülmüştür.

Cumhuriyet dönemindeki eğitim ile ilgili önemli kararların alındığı şûralardan ilk dördü bu dönem içinde gerçekleşmiştir. Birinci Maarif (Millî Eğitim) şurası 1939'da ve ikinci şûra 1943 yılında Hasan Ali Yücel başkanlığında toplanmış, üçüncü şûra 1946'da Reşat Şemsettin Sirer, dördüncü şûra 1949 yılında Dr. Tahsin Banguoğlu tarafından toplanmıştır. Birinci şûrada Millî Eğitimin yönetmelik ve öğretim programları incelenirken, İkinci şûrada “ahlakî eğitim” tartışılmış, üçüncü şûrada sanat ve ticaret okullarının düzenlenmesi ve dördüncü şûrada “demokratik eğitim” üzerinde durulmuştur.⁵⁸

İsmet Bey'in en önem verdiği projelerden biri Köy Enstitüleridir. Köy Enstitülerinde hedef kırsal kesime öğretmen ihtiyacını karşılamaya çalışmaktır. Halkevlerinin, Halk odalarının yanı sıra kırsal alandaki gençlerin, köy ve tarımla iç içe geçen bir eğitimden sonra öğretmen olarak köyün hizmetine verilmesi köy nüfusu fazla olan Türkiye için önemlidir.⁵⁹ Köy Enstitüsü Kanunu'nu 17 Nisan 1940'ta kanunlaşır ve yine aynı gün 14 yerde Köy Enstitüleri kurulur. 1941'de ise sayıları 21'e çıkmıştır.⁶⁰

İsmet İnönü bu dönemde laiklik konusunda hassas davranmıştır. 1940'ta Halkevleri Kütüphanelerine dini içerikli ve Türk devriminin ideolojisine uymayan yayınların girmesi yasaklanmış, 1942'de de gazetelerde dini içerikli yazı dizilerinin yayınlanması kontrol altına alınmıştır.⁶¹ Din dersi 1949'da program dışı olarak ve haftada iki saat olarak konmuştur. Çocuğun ailesi böyle bir eğitimi istemesi dahilinde çocuk bu eğitime tâbi tutacak ama din dersinin sınıf geçmede etkisi olmayacaktır.⁶² Ama bir sene sonraki iktidarla birlikte din dersleri konusunda değişikliğe gidilmiştir.

Çok partili döneme geçişle, üniversitelerin özerklik ve tüzel kişilik kazanması aynı yıla denk gelmiş, Türkiye çok üniversiteli bir sisteme geçiş yapmıştır. Bu sisteme geçişte bazı ödünler verilir, özellikle üniversitenin sol görüşe yatkınlığının önüne geçmek amacıyla bazı kişiler üniversitelerden uzaklaştırılır.⁶³

⁵⁷ Özodaşık, *a.g.e.*, s.123

⁵⁸ Özodaşık, *a.g.e.*, s.124; Yiğit, 1992, s.53-55.

⁵⁹ *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II*, s.525.

⁶⁰ *Türkiye Tarihi 4, Çağdaş Türkiye 1908-1980*, s.406.

⁶¹ *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II*, s.528.

⁶² Akyüz, *a.g.e.*, s.349.

⁶³ *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, 4.Cilt, s.667.

Demokrat Parti Dönemi Eğitim Politikaları

DP döneminde eğitim alanında farklı bir anlayış benimsenmiştir. Eğitim programların ve sınav sistemlerinin durmadan değiştirilir. Ezberci eğitim sisteminin benimsendiği, öğrencinin pasif olduğu, gereksiz bilgilerle doldurulduğu bir hâle gelir.⁶⁴ Bu başarısızlığın temel nedenleri arasında şunlar sayılabilir: Planlı bir eğitimin benimsenememesi, sürekli iktidarla olan sert tartışmalar ve iktidarın yaptıklarını ortadan kaldırma çabaları ile komünizm tehdidine yönelerek bazı konularda verilen tavizler. Devlet yatırımlara önem vererek kalkınmayı sağlamaya çalışırken eğitim ihmal edilmiştir.

Birinci Menderes hükûmeti, eğitim politikasında demokratik bir eğitimi hedef almışken, İkinci Menderes hükûmeti gençliğin millî değerlerine sahip çıktığı ve “vatan” ideali etrafında toplandığı bir eğitim politikası benimsemiştir.⁶⁵ Liberal DP için en büyük korku komünizm tehdididir. Bu korku eğitim politikasının şekillenmesinde ve millî değerlerine bağlı bir nesil oluşmasında etkili olur. DP’li Tefvîk İleri’nin “*Bizden olmayan komünisttir.*” anlayışı esmeye başlarken, İleri’nin de üyesi olduğu “Millîyetçiler Derneği” bugünkü Türk-İslam sentezinin temsilcisi durumuna gelmiştir.⁶⁶ DP, muhafazakâr çevrelerin nabzına göre şerbet verebilmek, hem de Atatürk’e yönelik tecavüzlerden rahatsız olanlar için bir çıkar yol bulmak amacıyla, 25 Temmuz 1951’de Atatürk’ü Koruma Kanunu’nu çıkarmıştır.⁶⁷

Dinî ve ulusal bilgilerin tam anlamıyla verilmediği, eksik kaldığı düşüncesi imam hatip okullarının sayılarının artmasına neden olmuştur. Ayrıca ders kitaplarında ve programlarında Batı dünyası bilgileri azaltılırken, millî bilgiler artırılır.⁶⁸ 1950’de DP okullara din dersini zorunlu hâle getirir. 1951 yılında 7 ilde açılan imam hatip okulları açılır. Okulların ihtiyaçları halk ve İlim Yayınları Cemiyetiyle karşılandığından sayıları hızla artmıştır.⁶⁹ Okullarda sadece Müslüman çocukları değil farklı dinlerden çocuklar da okumaktadır. Bu durum ülkede farklı dinlere ait öğrencilerin dikkate alınmadığını göstermektedir. 1959’da dört yıllık Yüksek İslam Enstitüsü açılmasıyla bu süreç hızlanmış, böylece orta dereceli okullar ve öğretmen okullarına din dersi verecek öğretmenler yetiştirilmiştir.⁷⁰

DP için komünizm tehlikesi yanında bir diğer uğraş ise CHP’nin yaptıklarına karşı oluşturulan muhalefettir. DP’nin Eğitim Bakanı Tefvîk İleri 1952’de parti kongrelerinde Köy

⁶⁴ *Türkiye Tarihi 4, Çağdaş Türkiye 1908-1980*, s.477.

⁶⁵ *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, 4. Cilt, s.990

⁶⁶ Toker, *Altın yıllar...*, s.121.

⁶⁷ Demirel, a.g.e., s. 6.

⁶⁸ *Türkiye Tarihi 4, Çağdaş Türkiye 1908-1980*, s.477.

⁶⁹ 1957-71 arasında bu okullar iki devreli meslek okulları olarak öğretim yapacaktır. *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, s.668.

⁷⁰ *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II*, s.573.

Enstitülerini eleştirerek “essah öğretmen” yetiştirmek için yeni düzenleme yapacaklarını duyurması buna örnektir.⁷¹ Eline çapasını, küreğini alıp tarlada çalışan öğretmen modeli gerçek öğretmen olarak algılanamamış, bazı zihniyetlerin Köy Enstitülerine farklı gözle bakmasına neden olmuştur.⁷² 1954’te yasa ile “Köy Enstitüleri ile İlk Öğretmen Okullarının Birleştirilmesi Hakkında Kanun” çıkarılarak Köy Enstitüleri uygulamasına son verilmiştir.⁷³

V. Millî Eğitim Şûrası, Tevfik İleri’nin başkanlığında 4 - 14 Şubat 1953’te toplanmıştır. Şûra gündeminde ilkokul konusu ele alınmıştır. VI. şûra 18-23 Mart 1957 yılında Bakan Ahmet Özel tarafından toplanmış, mesleki ve teknik okullar ile hıalk eğitim konusu ele alınmıştır.

DP, üniversitelerin açılmasına da önem vermiştir. Üç üniversitenin açılmasının yanında birçok enstitü, yüksekokul ve akademiler de açılmıştır. Bu dönemde açılan üç üniversite: Ege, Ortadoğu Teknik ve Atatürk Üniversitesidir. DP’nin Amerika’yla olan yakınlığı eğitim sisteminde de hissedilir. Özellikle bu üç üniversiteden ikisinin -Ortadoğu ve Atatürk Üniversitelerinin- kurulmasında Amerikan sisteminin etkileri açıkça görülmektedir.

Bu dönemde üzerinde çok konuşulan konulardan biri de “üniversitelerin muhtariyeti” olmuştur. Üniversitelerin muhtariyetinin kısıtlanmadığını söylense de, genel duruma bakıldığında DP’nin öğretim görevlilerini kontrol altında tutmayı amaçladığı görülmektedir. Kısıtlama girişimlerinin ilki: 1953’te üniversite görevlilerinin partilerle ilişkilerinin kesme yoluna gitmesidir. Üniversite görevlilerinin işten çıkarılmalarına yönelik yetki üniversite senatolarına aitken, senatolardan alınıp MEB’e verilmesi hem muhalefetin hem de üniversitelerin tepkisiyle karşılanmıştır. Özellikle üniversite görevlilerinin işten atılmalarının bakanlık tarafından gerçekleştirilmesi, üniversitelerin muhtariyetinin kısıtlandığının bir başka göstergesidir.

Millî Birlik Komitesi Dönemi Eğitim Politikaları

Ülkedeki gidişattan rahatsız olan Türk Silahlı Kuvvetleri 27 Mayıs 1960’da yönetime el koyar. Darbe sonrası birinci ve ikinci dönemde MBK Başkanı Cemal Gürsel Hükûmeti faaliyet gösterir. Bu dönemde eğitimi istikrarsız halinden kurtarmak, belli bir program dahilinde, planlı eğitime geçmek amaçlanmıştır. Geçmişte yaşananlar bu dönemde dikkate alınmış ve önceki hataların telafisi yapılmaya çalışılmıştır. Eğitim konusu partilerin kullanacağı bir platform olmaktan çıkarılarak, eğitim-din ilişkisiyle çıkar sağlamanın önüne geçmek amaçlanmıştır. Eğitim konusu bu dönemde daha sonra karşılaşılabilecek her türlü davayı

⁷¹Binbaşoğlu, *Cumhuriyet...*, s.19.

⁷²Binbaşoğlu, *a.g.e.*, s.19.

⁷³ Cavit Binbaşoğlu, *Türkiye’de Eğitim Bilimleri Tarihi*, İstanbul: 1995,MEB Yayınları, s.20.

önlemek için ilk ele alınması gereken konu olarak görülmüştür. Darbeyi yapanlar için millî eğitim sistemi “baş dava” olarak görülmüştür.⁷⁴

Dönemin ilk Millî Eğitim Bakanı Fehmi Yavuz, Türkiye Eğitim Millî Komisyonunca hazırlatılan rapordan yola çıkarak dönemin eğitim sorununun önemine dikkat çeker. Millî eğitimin sadece bakanlıkla değil; resmî ve özel güçlerle birlikte, tüm memleket aydınlarının ve basınında katılımıyla eğitim seferberliğiyle gerçekleştirilmesi gerektiğini vurgulamıştır.⁷⁵ Millî Eğitim Planı Komisyonu raporu sonrası, eğitimdeki ilkeleri saptamak için de bir komisyon kurulacaktır.⁷⁶ Birinci beş yıllık plan dahilinde kırsal kesime verilen önem halk eğitimini daha da önemli kılmıştır.⁷⁷ Devlet Planlama Teşkilatının kurulması ile planlı eğitime kendini yapılandırması için imkân sağlanmıştır.

Üniversitelerin özerkliği gündemdeyken, bu dönemin en çok eleştirilen olaylarından bir diğeri de üniversitelerdeki öğretim görevlilerinin tasfiyeyle karşılaşmalarıdır. “147’ler Olayı” üniversitelerdeki 147 öğretim üyesinin uzaklaştırılmasıdır. Bu konuda halk aydınlatılmadığı gibi ne gerekçeyle bu kişilerin uzaklaştırıldığı belirtilmemiştir.⁷⁸ Bu olaya tepkiler yükselirken olay, basında geniş yankı bulmuştur. 1961 Anayasasında üniversiteye verilen geniş özerkliklerle durum sonlandırılmaya çalışılmıştır.⁷⁹

İmam hatip okullarının ve yüksek İslam enstitülerinin kısacası din eğitimini düzenlemek amacıyla Din Eğitimi Müdürlüğü kurulmuştur. Artık okulların açılmasından, personeline; planlamalarından, terfi işlerine kadar bu kurum ilgilenecektir.⁸⁰

Koalisyonlar Dönemi Eğitim Politikaları

Türkiye siyasi tarihinin koalisyonlarla tanıştığı dönemdir. Farklı görüşteki partilerle siyasi birliktelik içine girilmiş fakat siyasal anlamda istikrarlı bir duruş sağlanamamıştır. Eğitimin planlanmasının önemli atılımlar bu dönemde gerçekleştirilmeye çalışılmıştır.

CHP–AP Koalisyon döneminin Millî Eğitim Bakanı Hilmi İncesulu’dur. İncesulu’nun kısa süreli bakanlık dönemi, eğitime yeni bir bakış açısının gelmeye başladığı dönemdir. Bu dönemin hükûmet programında eğitim, sadece genç nesilleri yetiştirmenin bir aracı değil, aynı

⁷⁴Erdoğan.a.g.e., s.61: T.B.M.M.Kütüphane ve Dökümanisyon ve Tercüme Müdürlüğü. Hükûmetlerve Programları, a.g.e.,s, 1-12.

⁷⁵Erdoğan,a.g.e.,s.65.

⁷⁶ Binbaşıoğlu, *Cumhuriyet* ...,s.169.

⁷⁷ *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, 3.Cilt, s.670.

⁷⁸ Erdoğan, a.g.e.,s.105.

⁷⁹ *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, 3.Cilt, s.671.

⁸⁰Erdoğan, a.g.e.,s.136.

zamanda millî kalkınmayı hızlandıracak ve gerçekleştirecek bir yatırım olarak görülmüş, kalifiye genç nesilleri yetiştirmek için planlı programlı bir eğitim hedeflenmiştir.⁸¹

Bu doğrultuda Devlet Planlama Teşkilatının sektör ihtiyaçları analizi doğrultusunda öğrenciler, meslek ve teknik öğretime yönlendirilir.⁸² Gençleri meslek liselerine yönlendirerek sektörlerin ihtiyaçlarını karşılayıp kalkınma amaçlanmıştır.

Dönemde VII. Millî Eğitim Şûrası 5-15 Şubat 1962’de toplanmıştır. Geçmiş yıllarda yapılan Millî Eğitim şûralarıyla karşılaştırıldığında daha hazırlıklı, planlı bir şûra yapılır. Eğitim sisteminde farklı bir döneme girilir. Şûrada millî eğitimin temel ilkeleri belirtilerek, eşit eğitim imkânlarına sahip, kabiliyetlerine göre yetiştirilen, kalkınmak için gerekli olan kalifiye insan gücü yaratılarak “yararlı yurttaş” yetiştirmek amaçlanmıştır.⁸³ Din eğitimi konusunda şûrada imam hatip okulları “ortaokula dayalı okul” olarak nitelendirilmiştir. Bu konu din ile ilgili eğitim ve öğretim başlığı altında işlenmiştir.⁸⁴

Eğitim politikasının birinci beş yıllık kalkınma planına uygun olması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu süreçte hükûmet el değiştirir ve II. İnönü Koalisyon hükûmeti kurulur. Millî Eğitim Bakanlığına Prof. Dr. Şevket Reşit Hatipoğlu getirilir.⁸⁵ II. İnönü hükûmet programında ülke içinde eşit şartlar dahilinde, tüm yurttaşlara yönelik bir eğitim hedeflenmiştir. Daha önce yapılandan uzun süreli ve belli bir plan dahilinde gerçekleşmesi amaç edinilmiş, eğitim konusunda aynı görüşte oldukları vurgulanmıştır. Bu dönemde farklı olarak birinci beş yıllık kalkınma planı oluşturulmuş eğitim faaliyetleri bu plan doğrultusunda belirlenmiştir. Kalkınmada insan gücü ihtiyacının sağlanması hedeflenmiş, bu anlamda da teknik öğretimin önemi artmıştır.

Hatipoğlu’nun istifası sonrası vekâleten Millî Eğitim Bakanlığına İlhami Sancar, sonrasında ise CHP’den Dr. İbrahim Öktem göreve gelir. II. ve III. İnönü Koalisyon hükûmetlerinde görev yapmıştır.⁸⁶ III. İnönü Koalisyonunda hükûmetin hazırladığı bütçe muhalefet tarafından reddedilince İsmet Bey, hükûmetin istifasını verir. Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel hükûmeti kurma görevini AP, Suat Hayri Ürgüplü’ye verir. IV. Koalisyon AP-YTP-MP-CKMP-Bağımsız birkaç milletvekili ile kurulur. Millî Eğitim Bakanlığı görevine Cihat Bilgehan getirilmiştir. IV. Koalisyon, devleti seçimlere götürmek için oluşturulmuş bir

⁸¹ *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, 4 Cilt, s.1001

⁸² Erdoğan, a.g.e.,s.162.

⁸³ *Millî Eğitim Şuraları (1939-1993)*, Ankara: 1995, T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Talim Ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Şura Genel Sekreterliği, s.41.

⁸⁴ *Millî Eğitim Şuraları (1939-1993)*, a.g.e., s.47.

⁸⁵ Erdoğan, a.g.e.,s.472.

⁸⁶ Erdoğan, a.g.e.,s.269.

koalisyondur. Bu anlamda Özel Öğretim Kurumlar Kanunu'nun kabulü dışında eğitim anlamında önemli gelişmelerin görüldüğü bir süreç yaşanmamıştır.

Adalet Partisi Dönemi Eğitim Politikaları

AP döneminde Millî Eğitim Bakanlığı yapmış isimler: Orhan Dengiz, İlhami Ertem ve Orhan Oğuz'dur. 1972'de Adalet Partisi Genel Merkez Yayınlarından çıkan "Millet Hizmetinde Adalet Partisi" kitabında 1965-1971 yılları arasında partinin eğitim amacı: gençleri geleceğin teminatı olarak görmek; ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmanın temelini eğitimden geçtiğinin bilinciyle gençliği iyi yetiştirmektir. Gençleri birbirleriyle vuruşturmamanın, komünizmle faşizmin karanlık emellerinden korumanın kanun ve nizam sevgisini azaltmaya çalışanları önlemekten geçtiğine vurgu yapılmıştır.⁸⁷ Ayrıca ikinci beş yıllık kalkınma planının amaçlarından biri ekonomi iken diğerinin eğitim olduğu belirtilmiştir.⁸⁸

Millî Eğitim Bakanlığına Orhan Dengiz'den sonra yerine İlhami Ertem getirilir. Bu dönemde millî unsurların ön plana çıkarılması söz konusudur. Güvenilir tarihe ulaşmak amacıyla "Millî Eğitim Tarihi Araştırma ve Derleme Bürosu" oluşturulmuştur.⁸⁹ İmam-Hatip okulları sayı olarak 26 iken bu dönemde sayıları artacak 73'e çıkarılır.⁹⁰ Bu okulların ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla Kayseri'de Yüksek İslam Enstitüsü açılmıştır. Laik-ulusal eğitim temelleri çökertilmiştir.

3 Kasım 1969'da II. Demirel hükûmeti kurulmuştur. Millî Eğitim Bakanlığına Prof. Orhan Oğuz getirilir.⁹¹ Bu dönemde Erzurum'da İLKSEN (İlkokul Öğretmenler Sendikası) ve TÖS(Türkiye Öğretmenler Sendikası) bağlı öğretmenlerin tepkileriyle karşılaşılır. isteklerine duyarsız kalındığı ve bu öğretmenler maaşlarını alamadığı için bakanlığı protesto edip derslere girmezler. "Öğretmen İhtar Boykotu" ile konuya ilgi çekmeye çalışmışlardır.⁹²

III. Demirel Hükûmeti kurulduğunda Millî Eğitim Bakanı Orhan Oğuz görevini sürdürür. Bu dönemde 8. Millî Eğitim Şûrası 28 Eylül-3 Ekim 1970 tarihinde toplanır. Bu şûrada Türk eğitim sisteminin yapısı yeniden belirlenmeye çalışılmıştır.

⁸⁷ *Millet Hizmetinde Adalet Partisi 1965-1971*, Ankara: 1972, Adalet Partisi Genel Merkez Yayınları, , s.51

⁸⁸ *Millet Hizmetinde Adalet Partisi 1965-1971*, s.55.

⁸⁹ Erdoğan, a.g.e.,s.479.

⁹⁰ *Millet Hizmetinde Adalet Partisi 1965-1971*, s.62.

⁹¹ Erdoğan, a.g.e.,s.482.

⁹² Erdoğan, a.g.e.,s.483.

12 Mart 1971 – 6 Kasım 1983 Dönemi Eğitim Politikaları

12 Mart 1971'den Anavatan Partisinin iktidarlığı dönemine kadar geçen süreçte istenilen düzeni sağlamak pek kolay olmamıştır. 12 Mart sonrası eğitim konusunda çalışmalar yapılmak istenmişse de genel gidişat buna pek fırsat vermeyecektir. Bu süreçte 9 hükûmet kurulmuş fakat farklı görüşlerin koalisyonları uzun soluklu olmamıştır. Böyle bir ortamda sekiz Millî Eğitim Bakanı görev yapmıştır. Eğitim sisteminin de istediği gibi ilerlediğini söylemek yanlış olacaktır. Bu on yıllık süreçte sırasıyla başa geçen Millî Eğitim Bakanları: Şinasi Orel, İsmail Arar, Prof. Dr. Sabahattin Özbek, Orhan Dengiz, Mustafa Üstündağ, Ali Naili Erdem, Necdet Uğur, Orhan Cemal Fersoy'dur.⁹³

1973 yılında Millî Eğitim Temel Kanunu ile ilköğretim 8 yıl olarak düzenlenmiştir. Bu uygulama 1981-1982 öğretim yılında deneme olarak önce on okulda başlatılır. Daha sonra sayıları artmıştır.⁹⁴ Millî Eğitim Temel Kanununun orta öğretim programında yapılan değişiklik ile ortaöğretimdeki tüm okulların programları lise seviyesinde değiştirilmiş ve bu okullara lise denmiştir.⁹⁵ Lisenin türlerine benzer bir durum ortaya çıkmıştır. İmam-hatip okulları da, kız meslek okulları da lise olur.

Merkezi Seçme Sınavı'nın kurumsallaşması sonrası üniversiteler umut kapısı haline gelmiştir. Üniversiteye girmek isteyenler dershanelere yönelecek ve dershanecilik rant kapısı haline gelecektir. Sınavı kazanan öğrenci sayısı arttıkça ihtiyaçlar dahilinde üniversitelerin sayıları da artar. 1967 yılında Ankara'da Hacettepe Üniversitesi,⁹⁶ 1973'te Anadolu'da da Çukurova, Diyarbakır, Anadolu Üniversiteleri 1974'te Cumhuriyet, 1975 İnönü, Fırat, Bursa, 19 Mayıs, Selçuk Üniversiteleri kurulmuştur.⁹⁷

9. Millî Eğitim Şûrası 24 Haziran-4 Temmuz 1974'te dönemin Millî Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ başkanlığında toplanmıştır. Şûrada Türk eğitiminin amaçları ile Türk millî eğitiminin temel ilkeleri belirtilmiştir.⁹⁸

Devletin içinde devam eden öğrenci olayları, farklı gruplara ait kişilerin çatışmaları iç savaş ortamını yaratması üzerine TSK askeri darbe ile Kenan Evren başkanlığında ülke yönetimini ele almıştır. Bu süreç sonrası 10. Millî Eğitim Şûrası 23-26 Haziran 1981 tarihinde dönemin Millî Eğitim Bakanı Hasan Sağlam başkanlığında toplanmıştır. Şûranın gündeminde sekiz yıllık temel eğitim, çok amaçlı okullar, ulusal birlik ve işlevsel eğitim, ortaöğretimin tek

⁹³ *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt III, s.665

⁹⁴ Akyüz, *a.g.e.*, s.348

⁹⁵ Binbaşoğlu, *Cumhuriyet...*, s.140.

⁹⁶ *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt III, s.670.

⁹⁷ Akyüz, *a.g.e.*, s.363.

⁹⁸ *Millî Eğitim Şûraları 1939-1993*, s.71.

bir çatı altında birleştirilmesi ve öğretmen yetiştirme yer almıştır.⁹⁹ 11. Millî Eğitim Şurası 8-11 Haziran 1982’de dönemin Millî Eğitim Bakanı Hasan Sağlam başkanlığında toplanmıştır. Öğretmen yetiştirme genel amaçlar ve öğretmen yetiştirmeyle ilgili sorunlar ele alınmıştır.¹⁰⁰

1981 yılında Yükseköğretim Kanunu kapsamlı olarak düzenlenmeye çalışılmıştır. Buna göre üniversitelerde üst kurullar YÖK, Yükseköğretim Denetleme Kurulu, Üniversiteler Arası Kurul, öğrenci seçme ve yerleştirme merkezi kurulmuş, üniversitelerin idari özerkliği kaldırılmıştır.¹⁰¹ 1981’de çıkan Yüksek Öğretim Kurumları kanunu ile öğretmen yetiştiren tüm kurumlar üniversitelere devredilmiştir.¹⁰² Yükseköğretim konusunda reform girişimi 12 Eylül ihtilali sonrası gerçekleşmiş, ülkedeki tüm üniversiteler YÖK çatısı altında birleşmiştir. Fakat bu üyeler üniversiteler tarafından değil atama yoluyla belirlenmesi istenilen demokratik ortamı getiremeyecektir.¹⁰³

Daha önceki dönemde 4.ve 5. sınıflara zorunlu din ve ahlak dersi konulmuş, 1982-1983 öğretim yıllarından itibaren uygulanmak üzere “Din dersi” ve “Ahlak dersi”, “Din ve Ahlak Bilgisi” adı ile altında 4. sınıftan itibaren haftada 2 saat zorunlu ders olarak getirilmiştir.¹⁰⁴

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmayla İsmet İnönü döneminden (1938), 1983’teki Turgut Özal iktidarına kadar Türkiye’nin siyasal durumu, iktidardaki partilerin ideolojileri doğrultusunda eğitim politikalarını nasıl etkiledikleri ve bunun okul isimlerinde vücut bulup/bulmadığı incelenmek istenmiştir.

Problem Cümlesi

Türkiye’de siyasi iktidarların okul isimlerinin belirlenmesinde ne tür etkileri olmuştur?

Alt Problemler

- 1) İktidar dönemlerine göre eğitim politikalarının tarihsel gelişimi nasıldır?
- 2) İktidar dönemlerine göre öğretime başlayan okulların sayısal dağılımı nasıldır?
- 3) İktidar dönemlerine göre okullardaki isim değişikliklerinin tarihsel gelişimi nasıldır?
- 4) İktidarlarda dönemlerine göre okullardaki isimlendirmelerde ne tür etkiler yer almıştır?

Sınırlılıklar

1. Okulların isimlerinde yapılan değişikliklere ait tam liste olmadığı için araştırmadaki verilerin büyük çoğunluğu Tebliğler Dergisi’nden elde edilen bilgilerle sınırlıdır.

⁹⁹ Binbaşıoğlu, *Cumhuriyet*, s.187.

¹⁰⁰ Binbaşıoğlu, *Cumhuriyet*, s.187.

¹⁰¹ Akyüz, *a.g.e.*, s.366.

¹⁰² Binbaşıoğlu, *Türkiye’de*, s.22.

¹⁰³ *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt III, s.672

¹⁰⁴ Akyüz, *a.g.e.*, s.349.

2. Bazı okulların isimlerine okulların web sayfalarındaki kısıtlı bilgilerden ulaşılmıştır.
3. Konuyla ilgili gazetelere düşen yansımada Milliyet Gazetesi koleksiyonu kullanılmıştır.

Kısaltmalar

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
A.g.d.	: Adı geçen dergi
A.g.e.	: Adı geçen eser
A.g.g	: Adı geçen gazete
A.g.t.	: Adı geçen tez
BM	: Birleşmiş Milletler
İLKSEN	: İlkokul Öğretmenler Sendikası
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
NATO	: North Atlantic Treaty Organization (Kuzey Atlantik İttifakı)
OSANOR	: Ortaokul Sanayi Ortaklaşa Eğitim Projesi
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TÖS	: Türkiye Öğretmenler Sendikası
TTK	: Türk Tarih Kurumu
Yay.	: Yayınları
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurumu

BÖLÜM II

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR VE YAYINLAR

Bu bölümde araştırmanın konusunu oluşturan Türkiye’de millî eğitim ideolojisi ve Türk İslam sentezi arasındaki ilişkiye yönelik yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışma sonuçları ve yayınlar sunulmuştur. Eğitim-ideoloji ilişkisi, birçok araştırmaya konu olmuşsa da, elde edilen verilerde siyasal iktidarların okul isimlerine etkisine yönelik doğrudan bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Güven (2000) “Türkiye’de Devlet Eğitim ve İdeoloji” kitabında Türkiye’deki eğitimin bilimsel temellere dayalı olarak ele alınmasının geç gerçekleştiğini, gelen iktidarların eğitimi kendi anlayışları doğrultusunda yasal düzenlemelerle yön verdiğini ortaya koymaktadır. Bu çalışmada, Türkiye’de 1950-1980 arasındaki dönem, ideoloji-eğitim ilişkileri açısından tarihsel süreç içinde incelenmiştir. “İdeolojinin egemen değerleri aktararak, okullar yoluyla bireyleri yetiştirip, bireysel değerleri geliştirmeye olanak sağladığı kabul edilmektedir” denmiştir (Güven, 2000: 5).

Akyüz (1994) “Eğitim tarihimizde sık sık gözlenen olaylara bakılacak olduğunda, eğitim kurumlarımız çoğu kez bazı üstün çaba harcayan bakanların, yöneticilerin ve öğretmenlerin çabalarıyla gelişme göstermiş olduğu görülebilir. Yönetimdeki değişiklikler ne yazık ki, zaman zaman daha önceki olumlu çabaların duraklamasına hatta terk edilmesine yol açmış ve bu istikrarsızlığın eğitimimize zararı olmuştur. Mevcut bir eğitim kurumunun geliştirilmesi gerekirken, amaçları aynı başka kurumların açılmasına gidilmiştir. Özellikle siyasal düşüncelerle ve hızlı biçimde girilen çabalar, başarısızlıklara ve eğitim sistemimizde pek çok aksaklıklara yol açmıştı.” demiştir (376-377).

Kaplan (2011) “Türkiye’de Millî Eğitim İdeolojisi” kitabında Türk siyasi hayatına yön veren siyasal verileri belirlemeyi ve siyasi politikaların eğitim sistemine etkisi ve siyasi toplumsallaşma üzerindeki etkisini yansıtmayı amaçlamıştır. Kaplan, millî eğitim ideolojisini üç aşamaya ayırarak: birinci aşamayı 1920’lerde millîyetçilik, din ve “home economicus” faydacı akılcılığa, ikinci aşamayı Kemalist reformların yapılmasıyla dinin saf millîyetçilikle bağdaşmayan, modern teknoloji ve yöntemlerin benimsenmesini önlediği için bir yana atıldığını, üçüncü aşamada ise II. Dünya Savaşı sonrası tek parti rejiminin millî eğitim ideolojisine ve sistemine dini tekrar sokması olarak belirtir. Sonraki aşamada din rolü artacak ve 1960-1970 arasında belli çevreler tarafından “açık ve yıkıcı unsur” olarak kullanır hale gelecek, 12 Eylül 1980 rejimiyle de Kemalizm Millî Eğitimin resmi ideolojisi ilan edilirken,

din eğitimi zorunlu hale getirilecektir(391). Türk-İslam sentezinin resmi ideoloji olarak benimsenmesidir.

Turgut (2012) “Cumhuriyet Dönemi Türk Modernleşmesi Bağlamında Millî Eğitim İdeolojisi ve Öğretmen” adlı yüksek lisans çalışmasında, erken Cumhuriyet döneminde millî eğitim ideolojisi doğrultusunda, Kemalist modernleşmeyi sağlamak için eğitim neferleri olan Cumhuriyet öğretmenleri, Cumhuriyet öğretmeni kimliğini ve siyasal işlevlerinin sorgulamıştır.

Çetin (2001) “Devlet, İdeoloji ve Eğitim” adlı makalesinde, eğitim- ideoloji ilişkisini siyasal iktidarın kendi meşruiyet ilkelerine mutlaklık ve kutsallık kazandırdığı araçlar olarak gösterir. Oluşturulmak istenen gerçek bilgi eğitim ve öğretim süresince onu üreten ve yayan kurumlarda merkezi bir güce dönüştürülür. Eğitim kurumlarının yaygınlığı sayesinde devlet ideolojisi en ücra alanlara bile yayılma imkanı bulur, bilgi de siyasal iktidarın ideolojisini meşrulaştırma işlevini üstlenir ve devlet ideolojisi, eğitici ve öğretici kimliğiyle tüm topluma yayılır (Halis, 2001: 208).

Parlak (2005) “Türkiye’de İdeoloji-Eğitim İlişkisi: Erken Cumhuriyet Dönemi Tarih Ve Yurt Bilgisi Ders Kitapları Üzerine Bir İnceleme” adlı yüksek lisans çalışmasında, eğitim-ideoloji ilişkisinden yola çıkarak, erken Cumhuriyet dönemi (1928-1946) sosyalleşme içindeki gençlerin ne tür bir ideolojik söylemle donatıldığı, bu dönemde ilk ve ortaöğretimde okutulan tarih ve yurt bilgisi ders kitaplarında yansıtılan cumhuriyetçi ideolojik söylemin ders kitaplarında kurgulanışı aktarılmıştır.

Timuroğlu (1991) “Türk-İslam Sentezi” adlı kitabında, çağdaşlaşma amacıyla olan cumhuriyeti ortaçağ karanlığına götürmeyi hedefleyen bir sentez olarak görmekte, kitapta eğitimi kullanarak orta öğretim müfredat programlarına göre yazılmış lise kitaplarını inceleyerek politikalarını ortaya koymaya çalışmıştır.

Basmacı,(2009) “Aydınlar Ocağı ve Türk-İslam Sentezi: 1980’lerden 2000’li Yıllara Devreden Millîyetçi-Muhafazakar Bakiye” adlı yüksek lisans çalışmasında, sol görüşün yayılmasına karşı millîyetçi-muhafazakarlar tarafından kurulan Aydınlar Ocağı, 1971 askeri muhtırası sonrası Millîyetçi Cephe hükûmetlerinin kurulmasında etkili olmuş, 12 Eylül sonrasında etkilerini daha da arttırmaları incelenmiştir. Türk-İslam sentezi 12 Eylül’ü gerçekleştirenlerce resmi ideoloji olarak benimsenmiş ve diğer alanları olduğu gibi eğitim alanını da etkilemiştir.

Akarçay (2008) “Bir Muhafazakârlaştırma Projesi Olarak Türk-İslam Sentezi” adlı yüksek lisans çalışmasında, 1950’den itibaren yükselen dini-millîyetçi muhafazakârlığın

Türkiye'de siyasal alana etkisi, Türk-İslam sentezi düşüncesinin biçimlenmesinde Aydınlar Ocağının etkisi ve bu sentezin millî eğitim kurumlarında ve ortaöğretim ders kitaplarında ideolojik bir aygıt olarak izlerinin görüldüğüne dikkat çekmiştir. Bu bağlamda Türk-İslam sentezi düşüncesi bir muhafazakârlaştırma projesi olarak görülmüştür.

Dursun (2002) “İdeoloji ve Özne: Türk-İslam sentezi” adlı doktora çalışmasında, 1950 yılında Demokrat Parti’nin dini, manevi değerlerini kullanarak Türkiye’de sağ muhafazakârlığın önemli bir siyasi aktörü haline geldiği, 1950 ile yükselen dini-millîyetçi muhafazakârlığın Türkiye’de siyasal alanda etkili olduğunu, Aydınlar Ocağı çevresinde örgütlenen millîyetçi-muhafazakâr aydınların Türk-İslam sentezi düşüncesinin biçimlenmesine etkili oldukları belirtilmiştir. 1970-1980 döneminde geliştirilen Türkçü-Kemalist-İslamcı birleşmesinden oluşan bu sentez 12 Eylül sonrası devletin resmi ideolojisi olmuştur. Dursun’un çalışmasında sentez üzerine çözümleme yapılarak Türklükten çok Müslümanlığın baskınlığı ortaya konmuştur.

Bulut (1999) “Sosyolojik Bir Kavram Olarak Türk-İslam Sentezi” adlı yüksek lisans çalışmasında, Türk-İslam Sentezinin günümüzdeki anlamının algılanabilmesi için tarihi sürecini anlamak gerektiği görüşüyle tarihsel süreci araştırmıştır.

Şimşek (2012) “Türk Eğitim Sisteminin Yapısal Özellikleri Bağlamında 1980 Sonrası Türkiye’de Eğitim-İktidar İlişkileri” adlı yüksek lisans çalışmasında, eğitim bilgi ilişkisinden yola çıkarak, bilgi iktidar ve iktidar eğitim ilişkisine varmıştır. 1980 sonrası iktidarla bilgiyi iktidara kazandıracak eğitim ilişkisini anlatmıştır.

Öztürk (2009) “1980 Sonrasında Türkiye’de Millî Eğitim İdeolojisi” adlı yüksek lisan çalışmasında, 1980 sonrası dönemdeki eğitim ve ideoloji arasındaki ilişkiyi farklı bakış açısıyla, tarihsel ve siyasi metin okuma tekniği üzerinden, ideoloji-eğitim ilişkisinin 1980 sonrası Türkiye’deki siyasal ve toplumsal konumu incelemiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme üzerinde durulacak, veri toplama araçları ve verinin nasıl toplandığı ile ilgili veri çözümleme teknikleri üzerinde durulacaktır.

Araştırma Modeli

Araştırmada literatür taraması yapılmıştır. Konuyla ilişkili farklı kaynaklara gidilerek, kitap, makale ve tezler incelenmiştir. Konu araştırılırken birincil kaynaklardan yararlanılmaya çalışılmıştır. Araştırma modeli olarak da “genel tarama modeli” kullanılmıştır. Betimsel yöntem tarama modeli kullanılarak verilen durum dikkatli şekilde incelenmiş, ayrıca ilişkisel yöntemle elde edilen sonuçlar arasında bağlantılar kurulmaya çalışılmıştır.¹⁰⁵

Bu araştırmanın evreni 1938-1983 yılları arasında Türkiye’de açılan okulların isimlendirilmesi ile okullarda yapılan isim değişiklikleridir. Bu dönemde açılan veya isimleri değiştirilen okul isimleri tebliğler dergisinden yararlanılarak elde edilmiştir. 1938-1983 yılları arasında başa geçen iktidarlar dönemlerinin analizi yapılarak isim değişikliklerine bakılmıştır. İsmet İnönü dönemi, DP dönemi, 27 Mayıs dönemi, AP dönemi ve 12 Mayıs 1971’den Anavatan Partisi dönemine kadarki süreçte okullardaki isim değişikliklerine bakılmıştır.

Literatür taraması için İzmir Halk Kütüphanesi, Dokuz Eylül ve Ege Üniversiteleri Kütüphaneleri kaynakları taranmıştır. Ayrıca YÖK veri tabanından araştırmalar yapılmış, internet ağı üzerinden konuyla bağlantılı makaleler incelenmiştir. Ankara TBMM Kütüphanesine gidilerek dönemle ilişkili tutanaklar incelenmek istenmiş, fakat süre bakımından tam istenilen sonuç elde edilememiştir. Milli Eğitim Bakanlığına gidilmiş konuyla ilgili açılan okulların listesi istenmiş fakat elde böyle bir liste olmadığı öğrenilmiştir. Bu sebeple açılan ve değiştirilen okul isimlerine Tebliğler Dergisi’nden ulaşılmıştır. İzmir’deki halk kütüphanesinden bu derginin tüm ciltlerine ulaşılmadığı için Ankara’daki Talim Terbiye Kurulunun arşivinden eksik olan ciltlere ulaşılmıştır. Okullarla ilgili bilgilere internet ağı üzerinden okulların web adreslerinden yararlanılmıştır. Konuyla ilgili gazete taramaları için İzmir Ahmet Piriştina Kent Arşivinden yararlanılmıştır. Ayrıca yine gazete taraması için internet ağından faydalanılmıştır. İzmir’deki Halk Kütüphanesinden konuyla ilgili süreli ve süresiz tüm yayınlar taranarak incelenmiştir.

¹⁰⁵ http://ormanweb.sdu.edu.tr/dersler/scarus/ba_yontemleri/4.pdf

Araştırma kapsamında incelenen kaynaklar şöyledir:

- Milli Eğitim şûraları
- Türk siyasi hayatını yansıtacak her türlü süreli ve süresiz yayınlar
- Dönemin eğitim politikalarını yansıtacak süreli ve süresiz yayınlar
- Konuyla alakalı yapılmış akademik çalışmalar (Tez, Makale, Kitap vb.)
- Tebliğler Dergisi,
- Milli Eğitim politikaları İncelemeleri
- Eğitim İstatistikleri

Elde edilen tüm bilgiler sentezlendikten sonra yazma aşamasına geçilmiştir. Konuyla alakalı sayısal listeler tablolar halinde verilmiştir. Ayrıca konuyla alakalı fakat uzun listeler ek kısmında verilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

İktidar Dönemlerine Göre Eğitim Politikalarının Tarihsel Gelişimi

Eğitimin toplumsallaşmayla olan ilişkisi göz önüne alındığında, ideolojilerini eğitim yoluyla oluşturmak isteyenler onu kullanarak, planlı ve amaçlı bir eğitim sisteminin oluşmasına neden olmuştur.¹⁰⁶ Türk siyasi hayatında çoğu programda, okul kitaplarında iktidarın izleri rahatlıkla sürülebilir. Özellikle okullar kontrollü bir eğitimin oluşturulması için kullanılmış, başa geçen iktidarın resmi programlarıyla eğitimi yönlendirmelerini sağlamıştır.

Mustafa Kemal, Osmanlı döneminin eğitimindeki yanlışları görmüş ve sentezlemiş biri olarak genç Türkiye'yi bu hatalardan arındırmaya çalışmıştır. Eğitimi dinin etkisinden kurtarmak gerçeğini ortaya koymuş, eğitimin geri kalmasında etkili olan medreseleri kaldırmıştır. Laik ve ulusal eğitimin temellerini atarak tüm okulları Millî Eğitim Bakanlığına bağlamıştır. Ardından Harf İnkılâbı ile Latin harfleri kullanılarak ses düzenimize uygun yeni bir alfabe oluşturulmuş, Millet Mektepleri ile bu alfabeyi geniş kitlelere ulaştırılması amaçlanmıştır. Mustafa Kemal'in eğitim seferberliği sayesinde hem okul sayısı hem de okuryazar oranı artmıştır. Eğitim iyileştirilerek kültürel anlamda gelişmeye, medenileşmeye amaçlanmıştır.

Genç Türkiye, eğitim konusunda Mustafa Kemal'in fikirleriyle şekillenmiştir. Millî değerlerine sahip, kendisine has özellikler taşıyan bir kültür oluşturmak amaçlanmış, millî devlet anlayışını eğitim konusunda yerleştirmek çabasıyla eğitim alanında inkılâplar yapılmıştır.

Kemalist devrimin Cumhuriyet rejimine bağlı iyi vatandaş yetiştirme idealinde eğitime düşen görev; akıl ve bilimin ön planda tutulmasını, eski, bağınaz düşüncelerin terk edilmesini sağlamaktır. Mustafa Kemal için temel amaç eğitim ve öğretimde bilgiyi, maddi hayatta faydalı olmaya yarayan pratik ve kullanılabilir bir araç haline getirmektir.¹⁰⁷ Cumhuriyet döneminde istenilen bu eğitim okullarda öğretmenlerle verilmeye çalışılmıştır. Öğretmenlerin görevleri genelgeyle belirtilerek, “*Türk mektebi, eline teslim edilmiş olan her Türk çocuğunun*

¹⁰⁶İsmail Kaplan, *Türkiye’de Millî Eğitim İdeolojisi ve Siyasal Toplumlaşma Üzerindeki Etkisi*, İstanbul: 2011, İletişim Yay., s. 15

¹⁰⁷Kaplan, a.g.e., s.140; *Atatürkçülük* (Birinci Kitap), s.298

Cumhuriyet rejiminin psikolojisi ve ideolojisini tamamıyla kavramış... Türk vatandaşı haline getirmeye mecburdur”¹⁰⁸ denilerek belirtilmiştir.

Cumhuriyeti anlayacak ve anlatacak bir nesil yetiştirme amacıyla eğitim, millî eğitim olarak belirlenecektir. Enternasyonal ve dini eğitim bu dönemde millî eğitimi tehlikeye sokacak bir unsur olarak görülüp, istenmeyecektir.¹⁰⁹

Mustafa Kemal’in eğitim konusundaki hassasiyetini İsmet İnönü de taşımaktadır. İsmet İnönü Mustafa Kemal’in yol arkadaşıdır. Kurtuluş savaşı sonrası yapılan devrimlerin yerleştirilmesinde onun yanında yer almıştır. Cumhuriyetin yerleştirilmesi aşamasında karşılaşılan zorluklarla istikrarlı tutumu ile başa çıkılmış, Mustafa Kemal sonrası tek adam olarak devletin yükü omuzlarındayken iç ve dış politikadaki sorunları gidermeye çalışmıştır. Millî Şef İsmet İnönü, ülkenin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla eğitim ve kültür seferberliğine girişir. İlkokul seferberliğinden, konservatuvar açmaya, opera kurmaya, liselere Latince ve Yunanca dersleri koymaya, dünya klasiklerinin Türkçeye çevrilmesini sağlamaya, Batı müziğini devletin radyolarıyla vermeye kadar birçok faaliyette bulunacaktır.¹¹⁰ Eğitimi ülkenin en ücra bölgelerine kadar ulaştırma hedefi İsmet İnönü döneminde de amaçlanmıştır. Büyük kentlerin yanında kırsal kesimin de okul ihtiyacı karşılanmaya çalışılmış, kırsal kesimin öğretmen ihtiyaçları köy enstitüleri yoluyla sağlanmıştır. Gençler yetiştirilip bölgelerinde görevlendirilerek, millî değerlerine bağlı gençlik yetiştirilmeye çalışılmıştır.

İsmet İnönü Kemalizm ideolojisini benimsemiş, eğitim konusunda ona bağlı kalmıştır. Onun dışındaki görüşler, öğretiler zararlı olarak kabul edilmiştir. Millî eğitim toplumdaki farklı kültürlerin, farklı düşüncelerin sonlandırılıp bütünlüğün sağlanmasında etkili olacak bir unsur olarak görülmüştür. Rejimi benimseyen genç nesil yetiştirmek, bütünlüğü sağlamanın yolu olacaktır. Bu anlamda Millî eğitim bu dönemde, dini ve enternasyonal eğitime karşı, tek bir kültüre dayalı Türk milletini bütünleştirecek olgu olarak görülmüştür.¹¹¹

İsmet İnönü, II. Dünya Savaşı’nda silahlı tarafsızlık politikasıyla ülkeyi zor bir süreçten kurtarmıştır. Savaş sonrası BM’ye dahil olmak için demokrasiye geçilmesi şartı ülkede farklı bir sürecin yaşanacağını göstermiştir. Böyle bir dönemde Millî eğitim ideolojisine din eğitimi girmiş, laiklikle tezat bir olgu eğitim sisteminde yerini almıştır.

¹⁰⁸Güven, *a.g.e.*, s.91; Akyüz, 1978; 275-276)

¹⁰⁹Kaplan, *a.g.e.*, s.139

¹¹⁰ Ali Ata Yiğit, *İnönü Dönemi Eğitim ve Kültür Politikası(1938-1950)*, İstanbul: 1992, Boğaziçi Yayınları, s.43.

¹¹¹http://alibabahan.weebly.com/uploads/1/4/0/4/14044326/trkiyede_millî_egitim_ideolojisi.pdf İsmail Kaplan, *Millî eğitim İdeolojisi*, s.791-792

Demokrat Parti 7 Ocak 1946'da CHP içinden çıkmış bir parti olarak kurulmuş, parti programını demokrasi-hürriyet-liberalizm olarak belirlemiştir.¹¹² İktidara gelinceye kadar CHP'yi anti-demokratik uygulamaları konusunda sürekli eleştirmiş, iktidara geldikten sonra eleştirdiği konuları kendisi yapar konuma gelecektir. Eğitim konusunda DP plansız hareket etmesi, muhalefetle olan sert tartışmaları, yatırıma önem vererek kalkınma çabaları eğitimin ihmal edilmesine neden olmuştur. Sürekli değişen millî eğitim bakanlarıyla istikrar sağlanamamış, eğitim istenilen seviyeye getirilememiştir.

DP için eğitim, bilimsel ve teknik bilgiyle sınırlı kalmayıp, millî ve insani (manevi) değerlerle donatılmalıydı.¹¹³ Kaplan'ın belirttiği gibi insani değerler CHP'de olmayan yeni bir kavramdı. Parti Kemalist eğitimin devamı niteliği taşısa da millî değerlere bağlılık ön plana çıkarılmıştır. Sonraki süreçte katı millîyetçi muhafazakâr anlayış ve muhafazakâr liberal anlayış Kemalizm'in yerini alacaktır.¹¹⁴ Oluşturulan eğitim ideolojisiyle iktidar yerini sağlamlaştırmaya çalışmış, din eğitiminin yaygınlaştırılması ve dini ideolojik olarak kullanılması DP döneminin politikası olarak karşımıza çıkmaktadır.

27 Mayıs 1960 darbesi ile DP'nin on yıllık iktidarı sonlandırılmıştır. Ülkeyi içinde bulunduğu kötü gidişattan kurtarmak, demokrasiyi sağlamak için Millî Birlik Komitesi yönetimi ele geçirir. Darbecilere göre bu harekât bir şahsa yönelik yapılmamış, düzen sağlamak için yapılmıştır.

1960 ihtilalini gerçekleştiren subaylar Atatürk döneminde eğitim görmüş, Cumhuriyetin askeri okullarında yetişmiş kişilerdir.¹¹⁵ Ülke içinde keyfi yapılan yasalara, anti-demokratik uygulamalara seyirci kalmak istemezler ve yönetime müdahale ederler. Amaçları Mustafa Kemal'in kurduğu demokratik devlet anlayışını geliştirmektir. Türkiye'ye 27 Mayıs askeri darbesiyle çağdaş ve çoğulcu bir devlet olma ve demokrasi yolu seçtirilmiştir.¹¹⁶

27 Mayıs'ı yapanlar eğitim konusunu ülkenin baş davası olarak kabul etmişlerdir. 1961 Anayasası'nda Atatürkçülük ve Türk millîyetçiliğiyle alakalı hükümler genişletilmiştir.¹¹⁷ Darbe sonrasında hükûmetler eğitimi klasik seçkin yetiştiren ve muhafazakâr millîyetçi çizgisinde sürdürürler.¹¹⁸ Bu dönemde belli bir millî eğitim ideolojisinin kişilere kabul

¹¹²Yeşil, *a.g.e.*, s.63.

¹¹³Kaplan, *a.g.e.*, s.200.

¹¹⁴Güven, *a.g.e.*, s.385.

¹¹⁵Ahmad, *a.g.e.*, s.148.

¹¹⁶Akşin, *a.g.e.*, s.141

¹¹⁷Kaplan, *a.g.e.*, s.306

¹¹⁸Güven, *a.g.e.*, s.129

ettirilme çabasının yeterli olmayışı, eğitimin istenilen seviyeye gelememesine neden olmuştur. Özgürlükleri barındıran anayasa liberal görüşlerin oluşmasında etkili olmuştur.

27 Mayıs Darbesi sonrasında koalisyonlar dönemi yaşanmış fakat farklı düşüncedeki kişilerin oluşturduğu bu birliktelikler çok sürmeden sonlanmıştır. Halk 10 Ekim’de seçimlere giderek DP’nin devamı niteliğindeki Adalet Partisi’ni tek başına başa geçirir. Adalet Partisi sadece DP’nin oylarını miras almamış, ılımlı laiklik konusunda da onun izinden gitmiştir. Yükselen sol partilerin etkinliklerinin azaltılması için muhafazakâr çevrelerce millîyetçilik yükseltilirken, DP gibi AP’de de komünizmle mücadele etmek amaçlanmıştır. DP döneminde oluşan sağ muhafazakâr grupların devamı olan AP, bu anlayışın sürdürülmesindeki bir ayak konumundadır. Millîyetçi-İslam kimliğini ön plana çıkarılmaya çalışıldığı bir amaca sahiptir ve eğitim ideolojisini bu sentezle şekillendirilmektedir.

Öğrenci olaylarıyla başlayıp siyasi, ideolojik çatışmalara dönen olayların daha da ilerlemesinin önüne geçmek için asker yönetime müdahale etmiş, 12 Mart 1971’de yönetime bir muhtıra vermiştir. Asker, meclis ve hükûmetin yurttan oluşan ekonomik, sosyal kargaşanın yaşanmasına neden olduğunu; Atatürk’ün oluşturmak istediği çağdaş uygarlık seviyesinden uzaklaşıldığını düşünmektedir. Ayrıca anayasanın öngördüğü gereklilikler yerine getirilmediği, Cumhuriyetin geleceği tehlikeye sokulduğu için TSK’nin partiler üstü anlayışla demokratik bir hükûmet oluşturulması zorunlu görülmüştür. Ülkenin içine düştüğü vahim durumdan ülkeyi kurtarmayı hedeflemiş, aksi halde Türkiye Cumhuriyeti’ni koruma görevini doğrudan üzerine almaya kararlı olduğunu söylemiştir.¹¹⁹

Fakat darbeyi yapanlar parlamentoyu tamamen dağıtıp Atatürk fikirleriyle yoğrulmuş insanlardan bir meclis oluşturmadığı için ihtilal sonrası Türkiye belli bir süre sonra sağ-sol kavgalarının daha da arttığı bir yer haline gelecektir. Darbe sonrası asker daha ortada ve ılımlı olan partilerin koalisyonuna sıcak bakmış, özellikle belirli partilerin başta olmasını istememiştir. Partiler üstü bir durumla Türkiye’nin darbe sonrası yeni dönemi başlamıştır.

Darbeler arasındaki bu dönemde muhafazakâr çevrelerin komünizmle mücadelesi, değerlerine bağlı gençlik yaratma amacı ve sol partilerin etkilerini azaltma arzusu baş göstermiştir. Aydınlar Ocağı 1970’ler de kurularak Türk-İslam birlikteliğinin şekillenmesinde etkili olmuştur. Kurulan millîyetçi cephelerde Aydınlar Ocağı’nın etkisinde şekillenerek örgütlenmeye giderler. Oluşturulmak istenen Türklük ile İslam sentezi 1980 sonrasında ise devletin resmi ideolojisi haline gelmiştir.

¹¹⁹*Türkiye Tarihi 4, Çağdaş Türkiye (1908-1980), s.228-229.*

1971 muhtırası sonrası eğitim ideolojisi konusunda pek bir farkın olmadığı görülür. Kemalizm ile İslam'ı birleştirmeye çalışılan millîyetçi-liberal muhafazakâr çevreler eğitim ideolojisinin aynı seyirde devam etmesinde etkili olacaklar ve onu etkileyeceklerdir.¹²⁰ Muhafazakâr kesimler düşüncelerin devamını sağlamak için başa sol bir partinin geçmesini istemezler. Sağ partilerin birleşmesiyle oluşturulacak bir koalisyona hedefleri için sıcak bakmışlardır.

Ülke içinde yaşanan olaylar iç çatışmaya doğru giderken bu süreci sonlandırmak için önlemler alınmaya çalışılmıştır. Öğrenci olaylarının gün geçtikçe artması üzerine bakanlık valiliklere yazı göndererek, okulların ideolojik ve politik akımlardan korunması hakkında durumun hassasiyetine değinmiştir. “Millîyetçi cephe Millî Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem” imzalı yazıda eğitimcilerin üzerine düşen görevi yapması istenmektedir. Dönemin eğitim politikaları doğrultusunda fikir sahibi olmamızı sağlayan bu yazıda, *“Okullarımızda yapılacak her türlü eğitim çalışmalarında Anayasamızdaki ifadesiyle: “Bütün fertlerini, kaderde, kıvançta ve tasada ortak, bölünmez bir bütün halinde, millî şuur ve ülküler etrafında toplayan ve milletimizi, dünya milletleri ailesinin eşit haklara sahip şerefli bir üyesi olarak millî birlik ruhu içinde daima yüceltmeyi amaç bilen Türk millîyetçiliği” temel olarak benimsenmiş bulunmaktadır.*

Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 11. Maddesinde de aynen; “Güçlü ve istikrarlı, hür ve demokratik bir toplum düzeninin gerçekleşmesi ve devamı için yurttaşların sahip olmaları gereken demokrasi bilincinin, yurt yönetimine ait bilgi, anlayış ve davranışlarla sorumluluk duygusunun ve manevi değerlere saygının, her türlü eğitim çalışmalarında öğrencilere kazandırılıp geliştirilmesine çalışılır; ancak, eğitim kurumlarında Anayasada ifadesini bulan Türk millîyetçiliğine aykırı siyasî ve ideolojik telkinler yapılmasına ve bu nitelikteki günlük siyasi olay ve tartışmalara karışılmasına hiçbir şekilde meydan verilmez.”

“Anayasamızın ve Millî Eğitim Temel Kanunumuzun bu çok açık ve kesin hükümlerine rağmen bazı eğitim kurumlarımızda millî birlik ve beraberliği bozucu, bölücü, Türk devletinin ülkesi ve milleti ile bölünmez olan bütünlüğünü tehlikeye düşürücü siyasî ve ideolojik telkinlerin yapıldığı ve millî tarihinin kahramanlık, yücelik, birlik, beraberlik ve bütünlük temellerini tahkir edici kasıtlı gayretlerle huzursuzluk yaratıldığı; bu yüzden bazı üzücü olayların da vuku bulduğu görülmektedir.

Yapılan bu türden bölücü, yıkıcı, öğrencilerimizi birbirlerine düşürücü, millî kültürümüzün unsur ve motifleri hakkında genç kafalarda tereddüt ve hoşnutsuzluk uyandırıcı

¹²⁰Güven, a.g.e., s.149

tahriklerden okullarımızın korunması ve Millî Eğitim Temel Kanunumuzun Türk millîyetçiliğiyle ilgili açık ve kesin olan hükmüne mutlaka uyulmasının sağlanması, başlıca görevimiz olmalıdır.

Bu görev, ancak Atatürk'ün kurmuş bulunduğu cumhuriyeti koruyacak nesilleri yetiştirmek görev ve sorumluluğunu taşıyan, kalpleri vatan ve millet sevgisi ile dolu olan idareci ve öğretmenlerimiz tarafından yerine getirilebilir. Bu tahrikleri ve tahrikler sonunda meydana gelen olayları büyük bir üzüntü ve hatta ıstırapla karşıladıklarını gördüğümüz idareci ve öğretmenlerimizin, çok ağır olan sorumluluklarının idraki içinde, günlük siyasi olay ve tartışmaların daima dışında kalacaklarına, bu olaylara karışmak isteyenleri bu teşebbüslerinden vazgeçireceklerine; umumiyetle komünizm propagandasını yapma amacı taşıyan tablo, resim, amblem, afiş, işaret fotoğraf, rozet ve benzerlerinin okullarımızda asılıp kullanılmalarını önleyeceklerine; dışarıdan çeşitli şekillerde eğitim yuvalarına sokulmak istenecek her türlü bölücü, ayırıcı görüş, düşünce ve tahrikler karşısında son derece uyanık olacaklarına; kanunlarımıza kendilerine temel görev olarak verdiği, Türkiye'mizin geleceği demek olan öğrencilerimizi, şimdiye kadar olduğundan çok daha büyük bir inanç ve titizlikle, kaderde, kıvançta, tasada ortak, bölünmez bir bütün halinde, millî şuur ve ülküler etrafında toplayarak, onları, milletimizi, millî beraberlik ruhu önde daima yüceltme amacına yönelteceklerine ve bunda da başarıya ulaşacaklarına olan inancım tamdır. (MEB Ali Naili Erdem)"¹²¹denilecektir.

Millîyetçi Cephenin Millî Eğitim Bakanı olan Ali Naili Erdem'in millî vurguları ön planda tuttuğu bu yazısında Millî Eğitim Temel Kanunu'nda yer alan Türk Millîyetçiliği kavramına dikkat çekerek, öğretmenlerden bölücü, devleti karmaşaya sokan her türlü eylemden öğrencileri uzak tutması istenmektedir. Beş yıllık kalkınma planının da eğitim ve kültür konusunda esas aldığı Millî Eğitim Temel Kanunu Türk İslam kimliğinin gerçekleştirilmesi için Aydınlar Ocağı tarafından hazırlanmıştır.¹²² Millî değerler üzerinden antidemokratik bir eğitim sistemi oluşturulmaya çalışılmıştır.

Sağ-sol çatışmalarıyla ülkedeki düzenin yok olmasına müdahale etmek için Kenan Evren başkanlığında cunta ile 12 Eylül 1980 darbesi yapılmıştır. 1980 darbesi eğitim açısından önemli bir sürecin başlangıcı olmuştur. Dönemin darbecilerinin devletin huzurunu kaçırmayacak bir toplum yaratma politikası, eğitimi şekillendirecektir. Tek resmi ideoloji Kemalizm olarak belirtilmiş ve diğer kurumlar gibi millî eğitimin de buna uyma zorunluluğu

¹²¹TD,38/1847, 359(7 Temmuz 1975).

¹²²Vecihi Timuroğlu, *Türk-İslam Sentezi*, Ankara: 1991, Başak Yayınları, s.91

ilan edilmiştir.¹²³ Fakat bu söylenenlere karşı belli bir süre sonra istenilen çizgiden farklı bir yöne kayılmıştır. Türk değerlerini Kemalizm ile harmanlamak yerine kendilerince ılımlı İslam'ı Kemalizm ile harmanlamışlardır. Devletin resmi politikası olarak da Türk-İslam sentezini benimseyerek eğitimin içine dini katarlar. Atatürk'ün eğitimi dinden soyutlama amacı bu dönemde terk edilmiştir.

İktidar Dönemlerine Göre Öğretime Başlayan Okulların Sayısal Dağılımı

Millî Şef döneminde Türk eğitiminin asıl hedefi Cumhuriyete ve yapılan devrimleri benimsemiş, ahlaklı, ruhen ve bedenen sağlıklı, milletini ve vatanını seven nesiller yetiştirmektir.¹²⁴ Bu özellikleri taşıyacak nesiller okullar aracılığıyla eğitilecektir. Bu durumun farkındalığı içinde olan iktidar çocukların okula gitme seviyesini arttırmayı hedeflemiştir.

Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'ye göre ülkedeki okula devam seviyesinin azlığının nedeni, ilköğretim davasının anlaşılabilmesidir. Kız çocuklarının okutulmasının istenmemesi, köylerdeki çocukların iş zamanı geldiğinde okulu bırakmaları, maddi zorluklar ve bu zorluklar yüzünden okula gönderilmemeleri eğitim için önemli bir sorun teşkil etmektedir.¹²⁵ Okula gitme seviyesini arttırmak, okul yetersizliklerini gidermek gibi önlemler alınmaya çalışılmış; İlköğretim seferberliği, mesleki eğitimdeki gelişmeler, öğretmenlerin maaşlarının iyileştirilmesi, konut ve sağlık gereksinimlerinin karşılanması gibi eğitim alanında düzenlemeler yapılmıştır.¹²⁶

Ülkedeki eğitimin aracı olarak görülen okulların sayıları arttırılmaya çalışılmıştır. Millî Şef dönemindeki okul sayıları tablo 1'de verilmiştir:

Tablo 1: 1939-1950 Millî Şef Dönemi Okul Sayıları.

Yıl	İlkokul	Ortaokul	Lise	Mesleki ve Teknik Okullar	Fakülte ve Yüksek Okul
1939-40	9418	234	80	86	19
1940-41	10596	238	82	103	20
1941-42	10948	252	82	114	20
1942-43	11404	244	79	151	20
1943-44	12182	245	80	186	26
1944-45	12903	247	76	208	28
1945-46	14010	252	83	244	31
1946-47	15131	257	82	267	32

¹²³Kaplan, a.g.e., s.306

¹²⁴Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, s.981.

¹²⁵Akyüz, a.g.e., s.348.

¹²⁶Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II, s.527.

1947-48	15925	267	88	278	33
1948-49	16119	321	88	302	33
1949-50	17106	331	88	317	34

Cumhuriyet döneminde örgün ve yaygın eğitimde öğretim yılı okul ve kurs türlerine göre okul kurs öğretmen ve öğrenci sayıları (1923-1987), Ankara: 1987, T.C.M.E.G.S.B. Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, ss.1-3-5-7-9.

Tablo 1’de Millî Şef dönemi örgün ve yaygın eğitimde okul sayıları verilmiştir. Tablo 1 incelendiğinde 1939-1950 dönemlerinde yaygın ve örgün eğitimin okul türlerine göre dağılımında, toplamda okul sayısı en fazla olan 7688 ile ilkokullar olmuştur. İsmet İnönü’nün ilkokul seferberliği dönemde etkisini göstermiştir. İkinci sırada 231 okul ile mesleki ve teknik okullar yer almıştır. Ardından sırayla 97 ortaokul, 15 fakülte ve yüksekokul, 8 lise olduğu görülmektedir. Tablo 1’den yola çıkarak liselerle meslek liseleri arasında okul sayısı olarak ciddi bir fark olduğu görülmektedir. Liselerdeki öğrenci sayısına karşılık meslek okullarında okuyanların sayıları artmıştır.¹²⁷ Ailelerin çocuklarına bir iş kolu öğretmek için bilezik kazandırmanın yolunu tutukları açıkça görülmektedir. Dönemdeki okulların değerlendirilmesi yapılacak olursa rakamlardan da anlaşıldığı üzere bu dönemde devlet ve vatandaş el birliği ile okul sayısını arttırmaya çalışmıştır.

Millî Şef döneminden sonra iktidara gelen DP tek partili dönemin eğitim anlayışını devam ettirmiştir.¹²⁸ Genel anlamda kalkınmanın ön planda tutulduğu bu dönemde, eğitimsel anlamda kalkınma istenilen hedefe ulaşamamıştır.

Yurdun büyük bölümünde ilköğretim sayısı istenilen boyuta ulaşamamıştır. DP İktidara ilk geldikleri günden itibaren ilköğretim konusuna vurgu yapmış, ilköğretim konusunu eğitimin temeli olarak görmüştür. Bu açığı kapatma gayretleri içinde olacaklarına dair genel bir hava yaratılmışsa da birçok köye hâlâ okul götürülebilmiştir. Kırsal kesimden önemli bir oy potansiyeline sahip bu partinin bu bölgelere eğitimi ve eğitimciyi götürmesi gerekmektedir. Bu anlamda da bu dönemde toplanan V. Millî Eğitim Şurası’nda ilköğretimin sorunları ele alınmıştır. Kırsal kesimin okul ve öğretmen ihtiyaçları karşılanmaya çalışılmıştır. DP dönemi okul sayıları tablo 2’de verilmiştir:

Tablo 2: DP Dönemi Okul Sayıları.

Yıl	İlkokul	Ortaokul	Lise	Mesleki ve Teknik Okullar	Fakülte ve Yüksek Okul
1949-50	17106	331	88	317	34
1950-51	17428	406	88	326	34

¹²⁷TBMM, “*Tutanak Dergisi*”, Cilt 24, 51.Birleşim, s.851.

¹²⁸ Yeşil, a.g.e., s.72; Cem Eroğlu, a.g.i.e., s.55-56.

1951-52	17417	440	93	340	33
1952-53	17763	474	95	354	33
1953-54	17948	507	100	371	34
1954-55	18393	539	112	387	35
1955-56	18724	573	123	415	40
1956-57	19390	601	128	432	43
1957-58	20030	643	141	454	44
1958-59	20656	685	162	473	48
1959-60	21429	715	190	503	49

Cumhuriyet döneminde örgün ve yaygın eğitimde öğretim yılı okul ve kurs türlerine göre okul kurs öğretmen ve öğrenci sayıları (1923-1987), Ankara: 1987, T.C.M.E.G.S.B. Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, ss.1-3-5-7-9.

Tablo 2’de DP dönemi örgün ve yaygın eğitimde 1950-1960 öğretim yılı okul sayıları verilmiştir. Tablo 2 incelendiğinde DP döneminin yaygın ve örgün eğitimin okul türlerine göre dağılımında ilkokullar 4323 ile ilk sırada yer almıştır. İkinci sırada 384 tane ortaokul, üçüncü 186 tane mesleki ve teknik okullar, 102 lise ve 15 fakülte ve yüksekokul sayıları izlemektedir. İlkokul seferberliğinin devam ettirilmeye çalışılsa da bu okulların sayısında azalma olduğu görülmektedir. Bunun yanında ortaokul ve lise sayısında ciddi bir artış görülmektedir. Mesleki ve teknik okulların sayısı azalmıştır. Fakülte ve yüksekokullarda bir değişiklik görülmemektedir.

İlköğretim konusunda 1950 sonrasında okul yapımı azalmış, duraklama dönemi yaşanmıştır. İlköğretim konusunda 1950-1955 yılları arasında okur-yazar olmayanların sayısı artmıştır. Bu konunun önüne geçmek için 1959’da Kara, Deniz, Hava ve Jandarma Kumandanlıklarında iki aylık okuma yazma taburları açılmıştır.¹²⁹ 1950 sonrası klasik ortaokulların sayısı artmıştır. Bu artışa rağmen bu okulların planlı olarak ele alınması 1960’tan sonraki süreçte karşımıza çıkacaktır. Altıncı şurada ülkenin ekonomik anlamda kalkınması için kalifiye eleman yetiştirme amacı, ilerleyen dünyanın teknolojisine ayak uydurabilecek bir nesil yetiştirmek amaçlanmışsa da mesleki ve teknik okulların sayılarındaki azalmaya bakılarak, istenilenin yapılamadığını görmekteyiz.¹³⁰ Bunun yanında 1957’de ayrıcalıklı eğitimin temelleri atılarak deneme ve fen liseleri kurulmuştur.¹³¹ Bu okullar sonraki yıllarda karşımıza kolejler olarak çıkacaktır.

¹²⁹ *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, 4.Cilt, s.668.

¹³⁰ *Millî Eğitim Şuraları 1939-1993*, s.36.

¹³¹ *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, 4.Cilt, s.670.

Ülkeden yapılan tüm yatırımların yanında eğitime 1950’den itibaren ayrılan payın 197 milyon lira iken 1954’te 313 milyon lira olduğu belirtilmiştir.¹³² Fakat dönemleri boyunca eğitime ayrılan bütçe arttırılsa da istenilen elde edilememiştir. Planlı bir eğitim politikası oluşturmamaları, yerlerini sağlamlaştırmak için yapılan hatalar bunun nedenlerindendir.

Anadolu’nun tamamı okullara kavuşamamıştır, kız çocukları okula gönderilmemekte, eğitim ilkokuldan sonra terk edilmektedir. DP iktidarını 27 Mayıs darbesiyle ortadan kaldıran asker millî eğitim hedefinin yakalanması için bu durumu düzeltme düşüncesindedir. Zihniyetleri değiştirecek bir gençlik lazımdır. Bunun içinde en ücra bölgelere kadar eğitim ulaştırılmalı ve buralarda atılan tohumlarla çocuklar bilinçlendirilmelidir. Tabi önceki hükûmetler de bu konuda eğitim seferberlikleri başlatmışlardır ama demek ki yeterli değildir. Millî Birlik Hükûmeti de eğitimde seferberlik başlatarak, öğrenciyi öğretmenine, öğretmenini de öğrencilerine kavuşturmak istemiştir.

Darbe sonrası Türk tarihi koalisyon hükûmetleriyle tanışmıştır. Bu birlikteliklerde istikrar sağlanamamış ve koalisyonlar kısa ömürlü olmuştur. Bu dönemde eğitim alanında da istikrarlı bir duruş sergilenemez ama eğitimin planlanması sürecinde bu dönemde önemli gelişmeler de gerçekleşmiştir. Millî Birlik dönemi okul sayıları tablo 3’te verilmiştir:

Tablo 3: Millî Birlik Hükûmeti Dönemi Okul Sayıları.

Yıl	İlkokul	Ortaokul	Lise	Mesleki ve Teknik Okullar	Fakülte ve Yüksek Okul
1959-60	21429	715	190	503	49
1960-61	24398	745	194	530	55
1961-62	25677	776	202	664	66
1962-63	26452	820	213	709	71
1963-64	27775	824	217	738	83
1964-65	29585	861	223	777	87
1965-66	30863	943	240	786	96

Cumhuriyet döneminde örgün ve yaygın eğitimde öğretim yılı okul ve kurs türlerine göre okul kurs öğretmen ve öğrenci sayıları (1923-1987), Ankara: 1987, T.C.M.E.G.S.B. Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, ss.1-3-5-7-9.

Tablo 3’te Millî Birlik dönemi örgün ve yaygın eğitimde 1960-1965 öğretim yılı okul sayıları verilmiştir. Tablo 3 incelendiğinde 1960-1965 dönemlerinde toplamda okul sayısı en fazla olan 9434 ile ilkokullar olmuştur. İkinci sırada 283 ile mesleki ve teknik okullar, üçüncü sırada 228 ile ortaokullar, dördüncü sırada ise 50 ile liseler, son sırada 47 fakülte ve yüksekokul yer almıştır. Bir önceki iktidar dönemiyle karşılaştırıldığında ilkokul, mesleki ve

¹³²Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, 4.Cilt, s.994.

teknik okul ile fakülte ve yüksekokulların sayısı artarken; ortaokul ve liselerin sayıları azalmıştır.

İlköğretim seferberliği için 1961 yılında 222 sayılı “İlköğretim ve Eğitim Kanunu” çıkarılmış, bu program 1962’de önce 14 okulda uygulanacak daha sonra 1968-1969’da ise tüm okullarda uygulanması hedeflenmişti.¹³³ İlköğretimdeki bu atılım etkisini göstermiştir. Mesleki ve teknik eğitimin önem arz etmesi bu dönemde Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığının yeniden kurulmasına neden olmuştur. Amaç günün şartlarına uygun, ihtiyacı karşılayabilecek yapıda teknik eleman yetiştirmektir.

Koalisyon döneminden sonra iktidara AP gelmiştir. AP iktidarı eğitim konusunda fırsat eşitliğini savunarak ülkenin en ücra yerlerini bile okullarla donatacaklarını, ilköğretimin okullaşma oranının arttırılmasını hedeflediklerini belirtmiştir.¹³⁴ İkinci beş yıllık kalkınma planının amaçlarından biri ekonomi iken diğeri eğitim olarak belirtilmiştir. Bu anlamda okul sayısının arttırılmaya çalışıldığı bir dönem görülecektir. AP dönemi okul sayıları tablo 4’te verilmiştir:

Tablo 4: AP Dönemi Okul Sayıları.

Yıl	İlkokul	Ortaokul	Lise	Mesleki ve Teknik Okullar	Fakülte ve Yüksek Okul
1965-1966	30863	943	240	786	96
1966-1967	32399	1064	290	824	106
1967-1968	33994	1231	309	892	120
1968-1969	35947	1405	388	882	142
1969-1970	37601	1629	450	876	146
1970-1971	38503	1842	518	913	152
1971-1972	39528	1925	542	927	153

Cumhuriyet döneminde örgün ve yaygın eğitimde öğretim yılı okul ve kurs türlerine göre okul kurs öğretmen ve öğrenci sayıları (1923-1987), Ankara: 1987, T.C.M.E.G.S.B. Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, ss.1-3-5-7-9.

Tablo 4’te AP dönemi örgün ve yaygın eğitimde 1965-1971 öğretim yılı okul sayıları verilmiştir. Tablo 4 incelendiğinde AP dönemi, okul türlerine göre dağılımında ilkokullar 8665 ile ilk sırada yer almıştır. İkinci sırada 982 ile ortaokullar, üçüncü sırada 302 ile liseler, dördüncü sırada 141 ile mesleki ve teknik okullar ve beşinci sırada 57 ile fakülte ve yüksekokullar yer almaktadır. Bu dönem bir önceki dönemle karşılaştırıldığında ilkokul, mesleki ve teknik okul sayıları azalırken diğer okul sayılarının arttığı görülmektedir.

¹³³ *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, 3.Cilt, s.668.

¹³⁴ *Millet Hizmetinde Adalet Partisi 1965-1971*, s.54.

12 Mart sonrası eğitim konusunda çalışmalar yapılmak istenmişse de genel gidişat ve olaylar buna pek fırsat vermemiştir. 12 Mart 1971 askeri muhtırasından 12 Eylül 1980 askeri darbesine kadar geçen süreçte 9 hükûmet kurulur, farklı görüşlerin koalisyonları uzun soluklu olmaz. Devam eden öğrenci olaylarının, farklı gruplara ait kişilerin çatışmalarının iç savaş ortamını yaratması üzerine TSK askeri darbe ile ülkeyi ele almıştır. 1971 askeri darbesinden 1983'e okul sayıları tablo 5'te verilmiştir:

Tablo 5: 12 Mart 1971-12 Eylül 1980 Hükûmetleri Dönemi Oku Sayıları.

Yıl	İlkokul	Ortaokul	Lise	Mesleki ve Teknik Okullar	Fakülte ve Yüksek Okul
1971-1972	39528	1925	542	927	153
1972-1973	39993	-	611	973	155
1973-1974	40327	-	718	974	166
1974-1975	41191	-	768	1078	212
1975-1976	41981	2739	873	1237	288
1976-1977	42848	-	927	1399	334
1977-1978	43221	3117	984	1558	349
1978-1979	43957	3600	1044	1601	361
1979-1980	44274	4103	1108	1719	347
1980-1981	45637	4320	1167	1864	321
1981-1982	45847	4252	1169	1900	334
1982-1983	46241	4245	1173	1992	273

Cumhuriyet döneminde örgün ve yaygın eğitimde öğretim yılı okul ve kurs türlerine göre okul kurs öğretmen ve öğrenci sayıları (1923-1987), Ankara: 1987, T.C.M.E.G.S.B. Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, ss.1-3-5-7-9.

Tablo 5'te 12 Mart 1971-12 Eylül 1980 hükûmetleri dönemi örgün ve yaygın eğitimde 1971-1983 öğretim yılı okul sayıları verilmiştir. Tablo 5 incelendiğinde 1971-1983 dönemlerinde toplamda okul sayısı en fazla olan 6713 ile ilkokullar olmuştur. İkinci sırada 2320 ile ortaokullar, üçüncü sırada 1065 ile mesleki ve teknik okullar, dördüncü sırada 631 ile liseler ve son sırada ise 120 fakülte ve yüksek okul yer almıştır. Bir önceki iktidar dönemiyle karşılaştırıldığında ilkokul sayısındaki azalma dışında diğer okul sayılarında ciddi bir artış görülmektedir.

1973 yılında Millî Eğitim Temel Kanunu ile ilköğretim 8 yıl olarak düzenlenmiştir. Bu uygulama 1981-1982 öğretim yılında deneme olarak önce on okulda başlar, daha sonra sayıları arttırılacaktır.¹³⁵ Millî Eğitim Temel Kanunu'nun ortaöğretim programında yapılan değişikliği ise ortaöğretimdeki tüm okulların programları lise seviyesinde değiştirilmiş ve bu

¹³⁵Akyüz, a.g.e., s.348

okullara lise denmiştir.¹³⁶ Lisenin türlerine benzer bir durum ortaya çıkmıştır. İmam-hatip okulları da, kız meslek okulları da lise olmuştur. Liseler üniversiteye geçiş aşaması olarak görülmüştür. Farklı alanlarda eğitilmiş öğrenciler bu durum sayesinde üniversitelerde farklı bölümlerde okuyabileceklerdir. Bu durum üniversitelerin önünde yığılmalara neden olacaktır. Sınavı kazanan öğrenci sayısı arttıkça ihtiyaçlar dâhilinde üniversitelerin sayıları da artar. Anadolu’da 1973’te Çukurova, Diyarbakır, Anadolu Üniversiteleri 1974’te Cumhuriyet, 1975’te İnönü, Fırat, Bursa, 19 Mayıs, Selçuk Üniversiteleri kurulmuştur.¹³⁷

İktidar Dönemlerine Göre Okullardaki İsim Değişikliklerinin Tarihsel Gelişimi

Millî Şef Dönemi Okulların İsimlendirilmesi

Ülkedeki okul ihtiyacının farkında olan iktidar, bu açığı kapatmak için okulların sayılarını arttırmaya çalışır. İhtiyaçlar dâhilinde bazı okulların şubeleri müstakil hale getirilir, bazı ortaokullar liseye çevrilir. Bu okulların listesi tablo 6’da verilmiştir.¹³⁸

Tablo 6. Şubeleri Müstakil Hâle Getirilen veya Liseye Çevrilen Ortaokulların Adlandırılması

Bağlı Olduğu Okul	Yeni İsmi
Kadıköy Birinci Ortaokulu	Pendik Ortaokulu
Vefa Lisesi	Zeyrek Ortaokulu
İzmir Karataş Ortaokulu	Tilkilik Ortaokulu
İzmir Erkek Lisesi	Çamlıca Kız Lisesi ve İzmir Erkek Lisesi
İstanbul Cumhuriyet ve İnönü Kız Ortaokulları da liseye çevrilmiştir.	

Tablo 6’da Ortaokulların sayıları arttırılmaya çalışılırken ihtiyaçlar dâhilinde bazı şubelerin müstakil hâle getirildiğini ve bazı ortaokulların liseye çevrildiğini görmekteyiz. Okullar eskiden gelen isimleri ya da bulundukları bölgelerin isimleriyle adlandırılmışlardır.

Memleketin sanat okullarına ihtiyacı göz önüne alınarak sanat okullarının açıldığını görürüz. Adlandırma yapılırken okulların oluşmasında etkili olan isimler unutulmayacak, sanat okullarını ilk defa kuran Mithat Paşa’nın isminin okullara verilmesi uygun görülecektir. Üsküdar Kız Enstitüsüne "Mithat Paşa Kız Enstitüsü", İzmir Bölge Sanat Okulu’na "Mithat Paşa Erkek Sanat Okulu" adları verilmiştir.¹³⁹

Bir başka sanat enstitüsünün isimlendirilmesinde ise bulunduğu bölgeye yararı dokunmuş bir isim seçilmiştir. 93 Harbi sırasındaki Kars ve Erzurum savunmasında büyük

¹³⁶Binbaşoğlu, *Cumhuriyet...*, s.140.

¹³⁷Akyüz, *a.g.e.*, s.363.

¹³⁸*TD*, 1/7, 29 (27 Şubat 1939).

¹³⁹*TD*, 4/218, 151 (5 Nisan 1943).

yararlıklar gösterdiği için Sultan II. Abdülhamit tarafından “ Gazi ” unvanı verilmiş ve adı Gazi Ahmet Muhtar Paşa olmuştur.¹⁴⁰ Kars Erkek Sanat Enstitüsü "Gazi Ahmet Muhtar Paşa Erkek Sanat Enstitüsü" olarak adlandırılmıştır.¹⁴¹

1939’da bazı okul şubelerinin müstakil hâle ve bazı okulların lise haline getirildiğini görmekteyiz. Bu tarz okulların isimlendirilmesinde genellikle bulundukları bölgelerin ismi kullanılmıştır. Birden fazla okul varsa sayısal sıralamayla isim verilerek karıştırılmaması sağlanmıştır. Örnek olarak Bakırköy ve Kasımpaşa Ortaokulları şubeleri müstakil hâle getirildiğinde okullar, Bakırköy Birinci Ortaokulu, Bakırköy İkinci Ortaokulu, Kasımpaşa Birinci Ortaokulu, Kasımpaşa İkinci Ortaokulu olarak adlandırılmışlardır.¹⁴² Ankara’da ikinci bir erkek sanat enstitüsü açılmış ve halen mevcut olan Ankara Erkek Sanat Enstitüsü birinci, yeni açılan enstitüye de ikinci Erkek Sanat Enstitüsü adı verilmiştir.¹⁴³

Merkezlerdeki okulların numara ile adlandırılması sisteminden daha sonraki süreçte yavaş yavaş vazgeçildiği görülmektedir. Ankara merkezinde birer numara ile belirtilen okullarda sonradan isim değişikliğine gidilmiş, isimleri değiştirilen okullar tablo 7’de verilmiştir.¹⁴⁴

Tablo7. Millî Şef Dönemi Numara İle Adlandırılan Okullarının İsim Değişikliği Listesi

Eski İsim	Yeni İsim	Değişikliğin Yapıldığı Yıl
Birinci Okul	Kurtuluş Ortaokulu	1950
İkinci Okul	Anafartalar Ortaokulu	1950
Dördüncü Okul	Cebeci Ortaokulu	1950
Beşinci Okul	Ulus Ortaokulu	1950
Altıncı Okul	Bahçelievler Ortaokulu	1950

Tablo 7’de Ankara merkezde daha önce numara ile adlandırılan okulların isim değişikliği verilmektedir. Okullar, numaralandırma uygulamasından vazgeçilerek bulundukları bölgenin isimleri ile adlandırılmıştır. Bulunduğu bölgeye göre isimlendirme sonraki süreçte sıkça başvurulanan isimlendirmelerden olacaktır.

Bölge isimlendirmelerinde semt isimlerinde değişiklikler yapıldığında, semtte bulunan okulun da ismi o doğrultuda değiştirilmiştir. Örneğin dönemde İstanbul Belediye Reisliği Emirgan ismini "Mirgün" olarak adlandırıldığından Emirgan Ortaokulunun adı " Mirgün Ortaokulu" olarak adlandırılmıştır.

¹⁴⁰ <http://www.gampeml.meb.k12.tr/2> Haziran 2013 tarihli internet sayfası.

¹⁴¹ TD,10/476, 286 (1948).

¹⁴² TD,1/13, 63 (10 Nisan 1939).

¹⁴³ TD,6/ 263, 136 (14 Şubat 1944).

¹⁴⁴ TD,13/588, 3 (1 Mayıs 1950).

Ülkede sadece Türk okullar yoktur. Hatta Osmanlıda son dönemde yabancı okulların sayısı fazladır. Daha çok misyonerlik faaliyetleri yürütülen bu okullar topluma farklı nesiller yetiştirirken toplumsal anlamda kültür ikiliği oluşturmaktadır. Bu okulların denetiminin yapılamadığı düşünüldüğünde bunlar ülke için zararlı faaliyetler içinde bulunabilmektedir. Mustafa Kemal tüm okulları Millî Eğitim Bakanlığı içinde toplayarak bu okulların Türk müfettiş tarafından denetlenmesini, müfredatlarını, Türkçe, Tarih ve Coğrafya derslerinin Türk öğretmenler tarafından okutulmasını sağlamıştır. Böylece bu tarz okullar kontrol altına alınmıştır. 1941 yılındaki özel Türk okullarının listesi Tebliğler Dergisi’nde sunulmuştur. Bu liste tablo 8’de vermiştir:

Tablo 8. 1941 Yılındaki Hususi Türk Okulların Listesi.(Özel Türk, Azınlık ve Yabancı Okullar)¹⁴⁵

ANKARA
Türk Maarif Cemiyeti Yenişehir L.
Merkezde Işık Okulu
Kırıkkale Ortaokulu
Küçükyozgat Ortaokulu
Küçükyozgat İlkokulu
BURSA
Türk Maarif Cemiyeti Kız Lisesi
Reyhanpaşa Okulu
İÇEL
Mersin Issıyuva Okulu
İSTANBUL
Arnavutköy Boğaziçi Lisesi
Fatih Darüşşafaka Lisesi
Fatih Hayriye Lisesi
Şehzadebaşı İstiklal Lisesi
Nişantaşı Işık Lisesi
Şişli Terakki Lisesi
Taksim Yeni Kolej
Gedikpaşa Yuca Ülkü Lisesi
Aksaray Türk Anaokulu
Cağaloğlu Yeni Nesil Okulu
Kadıköy Cumhuriyet Çocuk Yuvası
Taksim Anakucağı
İZMİR
Türk Maarif Cemiyeti Ege Lisesi
Kültür Lisesi
Devrim Ortaokulu
Devrim Lisesi
Karşıyaka Okulu
Yusuf Rıza Okulu
Ravzai İrfan Okulu
Menemen-Çamaltı Okulu
KONYA
Cihanbeyli-Yavşan Tuzlası Okulu
KÜTAHYA
Uşak-Ülkü Lisesi
SEYHAN

¹⁴⁵TD,3/129, 202 (21 Temmuz 1941).

Adana Merkez Abdullah Mümtaz Okulu
Ceyhan Ortaokulu
ZONGULDAK
Kandilli Kömür Ocakları Okulu
Karabük Demir-Çelik Fabrikası Okulu
Üzülmüş Okulu

AZINLIK OKULLARI
BULGAR OKULU
Edirne Okulu

ERMENİ OKULLARI
Galata Getronagan Lisesi,
Pangaltı Lisesi
Bakırköy Bezzazyan Okulu
Taksim Esayan Kız Okulu
Arnavutköy Tarkmanças Okulu
Bakırköy Dadyan Okulu
Balat Horenyan Okulu
Beyoğlu Çöplülçeşme Anarathigutyun Okulu
Beyoğlu Surp Anna Okulu
Beyoğlu Sakızağacı Katolik Okulu
Beşiktaş Makruhyun Okulu
Feriköy Meremetçiyun Okulu
Gedikpaşa Surp Mesrupyan İlkokulu
Gedikpaşa Protestan Okulu
Halicioğlu Nersesyan Okulu
Hasköy Kalfayan Okulu
Kadıköy Anarathigutyun Okulu
Kadıköy Aramyan-Uncuyan Okulu
Kadıköy Dibar Gırtaran Okulu
Kumkapı Boğosyan Varvanyan Okulu
Kumkapı Bezciyan Okulu
Bomonti Nortibros Okulu
Ortaköy Tarkmanças Okulu
Pangaltı Anarathigutyun Okulu
Pangaltı Artırtaran Okulu
Pangaltı Lüsavoriçyan Okulu
Samatya Anarathigutyun Okulu
Samatya Sahakyan-Nunyan Okulu
Şişli Karagözyan Okulu
Topkapı Leon-Vartuhyan Okulu
Üsküdar Nersesyan-Yermonya Okulu
Üsküdar Semerciyan-Cemaran Okulu
Yenikapı Hayganoşyan Okulu
Yeşilköy Kapamacıyan Okulu
MUSEVİ OKULLARI
İSTANBUL
Beyoğlu Musevi Lisesi
Galata I. Muhtelif Okulu
Galata II. Muhtelif Okulu
Hasköy Muhtelif Okulu
Hasköy Seror Ahayim Okulu
İZMİR
Karataş Okulu
Keçeciler Okulu

Keçeciler Erkek Yetim Okulu
RUM OKULLARI
ÇANAKKALE
İmrozadası Bedemli Köyü Okulu
İmrozadası Dereköyü Okulu
İmrozadası Tepeköyü Okulu
İmrozadası Zeytinliköyü Okulu
İSTANBUL
Fener Erkek Lisesi
Fener Yuvakimyon Kız Lisesi
Beyoğlu-Zapyon kız Lisesi
Beyoğlu Zoğrafyon Erkek Lisesi
Heybeliada Ruhban Okulu
Beyoğlu Merkez Kız Ortaokulu
Arnavutköy Okulu
Bakırköy Ortaokulu
Balat Okulu
Beşiktaş Okulu
Beyoğlu Odigitriya Okulu
Beyoğlu Tarsivaridu Okulu
Beyoğlu Ayakostantin Okulu
Beyoğlu Aynalıçeşme II. Okulu
Beyoğlu Nanesokağı III. Okulu
Boyacıköy Okulu
Büyükdere Okulu
Büyükada Okulu
Büyükada Erkek Eytamhanesi
Burgazada Okulu
Cibali Okulu
Çengelköy Okulu
Edirnekapı Okulu
Fener Maraşlı Okulu
Feriköy Okulu
Galata Okulu
Hasköy Okulu
Heybeliada Kız Eytamhanesi
Heybeliada Okulu
Kadıköy-Caferağa Kız Okulu
Kadıköy-Caferağa Erkek Okulu
Kadıköy Yeldeğirmeni Okulu
Kalamış Okulu
Kandilli Okulu
Kumkapı Okulu
Kurtuluş Okulu
Kuzguncuk Okulu
Langa Okulu
Lemce Okulu
Ortaköy Okulu
Samatya Ayakostantin Okulu
Sarıyer Okulu
Taksim Ayatiryada Okulu
Tarabya Okulu
Üsküdar Okulu
Yenişehir Avangelistra Okulu
Yeniköy Okulu
Yeşilköy Okulu

YABANCI OKULLAR
ALMAN
İstanbul Beyoğlu Lisesi ve Ticaret Okulu
İstanbul Beyoğlu Sankt Georg Erkek Lisesi
İstanbul Beyoğlu Sankt Georg Kız Ortaokulu
AMERİKAN
İçel-Tarsus Erkek Koleji
İstanbul-Arnavutköy Kız Koleji
İstanbul Bebek Erkek Koleji ve Teknik okul kısmı
İstanbul Üsküdar Kız Koleji
İzmir Kız Koleji
Kayseri-Talas Erkek Ortaokulu
BULGAR
İstanbul-Beyoğlu Ortaokulu
FRANSIZ
İstanbul Bomonti Saint-Michel Erkek Lisesi
İstanbul Beyoğlu Saint-Louis Ruhban Okulu
İstanbul Galata Saint-Benoit Erkek Lisesi
İstanbul Pangaltı Dame de Sion Kız Lisesi
İstanbul Kadıköy Saint- Joseph Erkek Lisesi
İstanbul Galata Saint-Benoit Kız Okulu
İstanbul Beyoğlu Sainte-Pulcherie Kız Okulu
İstanbul Bomonti Dame de Lourdes Okulu
İstanbul Bomonti Saint-Esprit Erkek Okulu
İstanbul Bomonti Saint-Esprit Kız Okulu
İzmir Alsancak Saint-Joseph Erkek Okulu
İzmir Gündoğdu Kız Okulu
İNGİLİZ
İstanbul- Beyoğlu Erkek ortaokulu
İstanbul-Beyoğlu Kız Ortaokulu
İRAN
İstanbul Binbirdirek Debistanı İranıyan
İTALYAN
Hatay-İskenderun Santa Tereza Okulu
İstanbul-Beyoğlu Lisesi ve Ticaret Okulu
İstanbul-Beyoğlu Kız Okulu
İstanbul-Beyoğlu San Piyetro Okulu
İstanbul-Beyoğlu Erkek Okulu
İstanbul-Beyoğlu Jüstiniane Erkek Okulu
İzmir Ayyıldız Kız Okulu
İzmir Alsancak Erkek Okulu

Tablo 8’de 1941 yılındaki Hususi Türk Okulları sunulmuştur. Dergide bu okulların ana, ilk, orta, lise kısımları belirtilmiş, ayrıca resmi okullara muadil olup olmadığı belirtilmiştir. Hususi Türk okulları Türklerin açtığı, azınlıklar tarafından açılan ve yabancı okullar olarak ayrı ayrı verilmiştir. Özel Türk okullarından Türkler tarafından açılan okulların isimlendirmelerine bakıldığında özel olarak bir isim seçilmeyip okulların açıldığı bölgelerin isimleriyle adlandırıldığı görülmektedir. Bunun yanında Devrim Ortaokulu ve Lisesi gibi Türk devriminin hatırlatıldığı okul isimlerine de rastlanmaktadır. Azınlık okullarına bakıldığında Musevi okulları bulundukları bölgelerin adlarıyla isimlendirilirken, Rum ve

Ermeni okulları dinsel şahsiyetlerin adlarıyla isimlendirilmişlerdir. Yabancı okullarda ise geneline bakıldığında bulunduğu bölgenin adlarıyla isimlendirilirken, Almanların ve İtalyanların okullarının isimlendirilmesinde dini şahsiyetlerin isimlerinin kullanıldığı görülmektedir.

1939-1950 yıllarına damgasını vurmuş olan tek adam İsmet İnönü'nün ismine okul isimlerinde yer verilmiş midir? Dönemin Millî Şef'inin isminin okullarda varlığı görülmektedir. Bazı okulların isimleri değiştirilerek İsmet İnönü ismi verilmiştir. Devletin başındaki ismin okullara verilmesi ile ilgili ad değişiklikleri tablo 9'da verilmiştir:

Tablo 9. Millî Şef Döneminde Millî Şef'in Adıyla İsimlendirilen Okullar

Eski İsim	Yeni İsim	Değişikliğin Yapıldığı Yıl
İkinci Erkek Lisesi	İnönü Lisesi ¹⁴⁶	1942
Denizli Lisesi	İsmet İnönü ¹⁴⁷	1942
Antalya Kız Lisesi	İsmet İnönü Kız Lisesi ¹⁴⁸	1944
Malatya Kız Enstitüsü	Malatya İsmet İnönü Kız Enstitüsü ¹⁴⁹	1948

Tablo 9'a göre İsmet İnönü'nün isminin dört okulda kullanıldığını görmekteyiz. Dönemin Millî Şef'i olarak isminin okul isimlerini süslediğini görmekteyiz. Bu ismin kullanılması Atatürk'ün önüne geçecek şekilde değildir. Özellikle Mustafa Kemal'in isminin okul isimlerinden çıkarılması yönünde değişikliklere rastlanmaması bunu en güzel göstergesidir. Ayrıca Mustafa Kemal'in ismi Erkek Lisesinde yaşatılacak, Lisenin ismi "Atatürk Lisesi" olarak değiştirilecektir.¹⁵⁰

Demokrat Parti Döneminde Okulların İsimlendirilmesi

DP muhafazakâr çevrelerin oylarıyla başa geçmiş bir parti olarak, seçim öncesi belli kesimlere verilen vaatlerin tutulması farkındalığında iktidara gelmiştir. Tek parti döneminin anti-demokratik uygulamalarından ve halkla yöneticiler arasındaki hiyerarşisinden sıkılan kesimlere umut kapısı olmuştur. Seçimi kazanan DP'liler bu günü demokrasi için zafer günü ilan etmişler, iktidar oldukları sürece CHP'yi eleştirerek onunla karşı karşıya gelmişlerdir.

Yeni gelen iktidarın bir öncekinin yaptıklarını silme çabası her memlekette görülen gelişmelerdendir. CHP döneminde 1942'de Emirgan ismi "Mirgün" olarak değiştirilmiş ve buradaki okulda "Mirgün Ortaokulu" olarak adlandırılmıştı. DP başa geldiğinde, 1951'de

¹⁴⁶TD, 4/ 175, 161 (8 Haziran 1942).

¹⁴⁷TD, 4/ 175, 161 (8 Haziran 1942).

¹⁴⁸TD, 6/ 263, 136 (14 Şubat 1944).

¹⁴⁹TD, 10/ 473, 278.

¹⁵⁰TD, 4/ 175, 161 (8 Haziran 1942).

Mirgün mahallin adını alarak Emirgan olmuş, Mirgün Ortaokulunun ismi “Emirgan Ortaokulu” olarak adlandırılmıştır.¹⁵¹

DP’nin CHP ile karşı karşıya geldiği bir diğer olay da Kore Savaşı’na asker gönderme meselesidir. Kore Savaşı’na asker göndermek DP’nin oldubittisi ile gerçekleşmiştir. Bu olayı mecliste karar vermeden gerçekleştirmek, dönemde çok tartışılrsa da DP lideri bu olayı BM’ye katılan bir devletin yapması gereken bir sorumluluk olarak açıklamıştır. Sonraki süreçte Türk ordusunun özellikle Kuruni’deki başarısı tüm dünya tarafından ilgi çekince, bu başarıyı DP üstlenmiştir. Bu Kore’deki gurur tablosuna bir de diğer taraftan baktığımızda burada şehit düşen askerlerimiz ve yas tutan yakınlarına teselli niyetinde okullara şehit isimlerinin verildiğini görüyoruz. Kore’de şehit düşenlerin isimlerinin verildiği okulların listesi tablo 10’da yer almaktadır:

Tablo 10. Kore’de Şehit Olan Askerlerin İsimlerinin Verildiği Okullar

Eski İsim	Yeni İsim	Değişikliğin Yapıldığı Yıl
Kuşadası Ortaokulu	Kaya Aldoğan Ortaokulu ¹⁵²	1952
Alaca Ortaokulu	Nedim Tuğaltay Ortaokulu ¹⁵³	1952
Karaköse Ortaokulu	Naci Gökçe Ortaokulu ¹⁵⁴	1952
Bor Ortaokulu	Şehit Nuri Pamir Ortaokulu ¹⁵⁵	1952
Of Ortaokulu	Şehit Ahmet Türkan Ortaokulu ¹⁵⁶	1952
Bandırma Gönenç Ortaokulu	Şehit Mehmet Gönenç Ortaokulu ¹⁵⁷	1952

Tablo 10’da Kore’de şehit düşen askerlerin isimlerinin okullara verildiğini görmekteyiz. Nato’ya giriş kapısı olan Kore Savaşı’nda Mehmetçiğin başarısı dünya tarafından ilgi çekmiştir. Burada şehit olan askerlerimizin ki elbet hepsi için olmasa da yaptıkları başarı ile öne çıkmış askerlerin isimleri okul adlarında anılacaktır. Üsteğmen Naci Gökçe, Albay Şehit Nuri Pamir ile ilgili kahramanlık hikâyelerine de Tebliğler Dergisi’nde yer verilmiştir.

Kore Savaşı’nda şehit olan Üsteğmen Naci Gökçe’nin gazetede üsteğmenin nasıl öldüğüne dair bir yazıya yer verilmiştir. Buna göre, “*Sinnim-ni Köyü etrafında mevzilendiği zaman 7. Bölük en kuzeyde ve en uçta yer almış bulunuyordu. Naci Gökçe’nin takımı ise bu bölüğün en uzakta mevzilenendirilmiş ve çevre savunmasına geçirilmiş takımı idi. Düşman*

¹⁵¹TD,14/653, 56 (30Temmuz 1951).

¹⁵²TD, 14/680, 209 (4 Şubat 1952). Kore’deki savaş birliğimizin Kunuri Savaşları’nda şehitlik rütbesine yükselen Piyade Kıdemli Yüzbaşısı Kaya Aldoğan ve Piyade Teğmeni Nedim Tuğaltay’ın adlarına izafeten verilmiştir.

¹⁵³TD, 14/680, 209 (4 Şubat 1952). Kore’deki savaş birliğimizin Kunuri Savaşları’nda şehitlik rütbesine yükselen Piyade kıdemli Yüzbaşısı Kaya Aldoğan ve Piyade Teğmeni Nedim Tuğaltay’ın adlarına izafeten verilmiştir.

¹⁵⁴TD,15/700, 63 (23 Haziran 1952). Kore Türk Silahlı Kuvvetleri 241. Alay 7. Bölük Takım Komutanı olup, Kore’de Sinnim Köyü civarında yükselen Üsteğmen NaciGökçe’nin adına izafeten Naci Gökçe Ortaokulu olarak adlandırılması ve suretle tescili yapılmak üzere dosyasının orta öğretim genel müdürlüğüne tevdi kararlaştırıldı.

¹⁵⁵TD,15/719(3 Kasım 1952)

¹⁵⁶TD,15/719(3 Kasım 1952).

¹⁵⁷TD,15/719 (3 Kasım 1952).

taarruzu başladığı zaman bu takım toprağa sıkı sıkı sarılıp sabaha, sonra da öğleye kadar inatla savunmuştur.

Mevcutlarının gittikçe azalması onları kararlarından döndürmüyor, hiçbir şey onları yıldırmıyordu. Bölüğün tabur karargahı üzerine doğru geri çekilmesi emri verildiği sıralarda Üsteğmen Gökçe bacaklarından yaralanıyor ve artık siperinden doğrulamıyor. Bu durumu gören, kalplerini fethettiği takımından kalan 7 kişi onu sırtlarında götürmek istiyorlarsa da, Üsteğmen şiddetle muhalefet ediyor. Biraz sonra cebinden çıkardığı şekerleri erlerine uzatırken: “Alın, bunları yiyin... Kuvvet verir... Haydi, şimdi siz gidin... Siz daha bu millete lâzımsınız; ve son olarak: Ben burada kalacağım. Yürüyemezsem de zararı yok. Birkaç köpeği daha temizlerim.” dedi. Sağ kalan erlerini cebren geri gönderen Üsteğmen Naci Gökçe, çukurunda son fişegine, son kudretine kadar döğüştü, ve birkaç düşmanı da hakladıktan sonra fâni hayata gözlerini yumdu.¹⁵⁸

Yine Kore Savaşı’nda şehit düşmüş Albay Şehit Nuri Pamir’in ismi ve şahadet şekline yer verilmiştir. “Şahadet şekli: 5/6/1082 günü saat 9.00 sıralarında idi. 1052 rakımlı tepede D T. L. 84409 tahkimatını teftiş etmek üzere mevzilere gitmişti. Beraberinde II. Tabur Komutanı Bnb. Enver Atak ve Emir Subayı Üsteğmen Vahit Şenyuvar bulunuyordu. Teftişi müteakip II. Tabur Karargâhı ileri kademesine dönerken yolda saat 11.30’da düşmanın topçu ateşine tutuldular. Yanlarına düşen ilk mermi tesirsiz kalmıştı. Bilâhare yollarına devam ederken, diğer bir 76 milimetrelilik top mermisi hemen yanı başlarına düştü. Kesif bir toz bulutu etrafı kaplamıştı. Bu sırada Albay Pamir’in miğferinin sağ gerisinden girip sol göz yanından çıkan bir mermi parçası ile beyin dağılması neticesi şehit olduğu görüldü. Şehit Albay Nuri Pamir’in cesedi, 10/6/1952 günü saat 6.00’da cenaze törenini müteakip merasimle Pussan’daki Türk mezarlığına defnedilmiştir.”¹⁵⁹ Bu yazılardan da anlaşıldığı gibi vicdan muhasebesinde olan iktidar hem kendini hem de kamuoyunu kahramanlık ve şahadet avuntusuyla rahatlatmaya çalışmıştır.

DP muhalefetle iyi geçinemese de okul açmak ve ülkenin okul ihtiyacını karşılanmak hususunda aynı doğrultuda hareket etmiştir. Ortaokul ihtiyacını karşılamaya çalışan hükûmet her ilçeye ortaokul götürmeye çalışmıştır. Ortaokul ihtiyacını karşılamak için DP dönemi boyunca birçok okul açılacaktır. 1951-1952 öğretim yıllarında faaliyete geçmek üzere, 1952-1953 ders yılı başından itibaren yeniden eğitime başlamak üzere, 1953-1954 öğretim yılından itibaren faaliyete geçmek için olmak üzere, 1954’te yeniden 23 ortaokulun açılmasına karar

¹⁵⁸TD,15/700, 63 (23 Haziran 1952).

¹⁵⁹TD,15/719 (3 Kasım 1952).

verilmiştir. Bu okullar ek 2’de verilmiştir. Açılan bu ortaokulların adlandırılmasına bakıldığında bulundukları bölgenin, ilçelerin veya kazaların adlarıyla adlandırıldığı görülmüştür.

Devlet, okulların arttırılmasına uğraşırken bazen halk da buna yardımcı olmaktadır. Yapılan bu yardımı özendirilmek amacıyla okulu yaptıran kişilere okulun ismi verilmiştir. Köyceğiz Ortaokulu “Naip Hüseyin Ortaokul” olarak adlandırılmıştır. Okulu yaptıran Bursa tüccarlarından Faik İpek Yılmaz’ın babası Naip Hüseyin’in adı verilmiştir.¹⁶⁰ Yine Çeşme’de Kelami Ertan, Muammer Ertan, Rıdvan Ertan ve Rıza Ertan adlarında dört kardeş, ortaokul yapılması kayıt ve şartı ile maliye hazinesine arsa ve ev bağışında bulunmuşlardır. Ertan kardeşlerin yaptıklarına karşılık Millî Eğitim Bakanlığınca okula Ertan Ortaokulu adı verilmiştir.¹⁶¹ Çeşme Ortaokulunu “Çeşme Ertan Ortaokulu” olarak adlandırılmıştır.¹⁶² İzmir’de Bornova’da İzmir’in tanınmış iş adamlarından olan Suphi Koyuncuoğlu tarafından satın alınmış bina, sonra devlete hibe edilmiştir. ¹⁶³ İzmir-Bornova Ortaokuluna “Suphi Koyuncuoğlu Ortaokulu” adı verilmiştir.¹⁶⁴

Dönemin Balıkesir’deki önemli sanayicilerinden Muharrem Hasbi Koray, Balıkesir’in ilk lisesi olacak olan bu liseyi kendi imkânlarıyla yaptırmıştır. Buna istinaden açılan okula “Muharrem Hasbi Kız Lisesi” adı verilecektir.¹⁶⁵ Bu okulun adı daha sonra “Muharrem Hasbi Kız Lisesi”nden “Muharrem Hasbi Erkek Lisesi” olacak şekilde değiştirilmiştir.¹⁶⁶

Ayrıca eğitim konusunda emeği geçmiş isimler de unutulmamış, eğitime yaptığı katkıdan dolayı Konya Kız İlk Öğretmen Okulu dershanelerinden birine “Osman Nuri Oral” adı verilmiştir. Nota göre, Osman Nuri Oral, müdür, öğretmen, maarif müdürü, maarif emiri olarak memleket maarifine ara vermeden 45 yıl hizmet etmiştir. En son Konya Kız İlk Öğretmen Okulu meslek dersleri öğretmenliğinde bulunmuştur. Bu vazifede iken binlerce öğretmen yetiştirmiştir. Yaş haddinden emekliye ayrılmıştır.¹⁶⁷ Yine başka bir okula, yapımında yardımcı olması sebebiyle, Yazar-Diplomat Reşit Saffet Atabinen’in ismi

¹⁶⁰TD,15/726, 223(22 Aralık 1952).

¹⁶¹ <http://www.sidikakelamiertanlisesi.meb.k12.tr/2> Haziran 2013 tarihli internet sayfası.

¹⁶²TD,14/664, 133(15 Ekim 1951).

¹⁶³ <http://skoyuncuogluortaokulu.meb.k12.tr/2> Haziran 2013 tarihli internet sayfası.

¹⁶⁴TD,23/109(25 Ocak 1960).

¹⁶⁵TD,22/1054, 39(27 Nisan 1959).

¹⁶⁶TD,22/1060, 77(8 Haziran 1959).

¹⁶⁷TD,18/682, 99(1 Ağustos 1955).

verilmiştir.¹⁶⁸ Tosya Akşam Kız Sanat Okulu “Atabinen Akşam Kız Sanat Okulu” olarak adlandırılmıştır.¹⁶⁹

Tek partili dönemde açılan bu okulun daha sonraki ihtiyaçlarında Denizli Valisi Vefki Ertürk’ün çabaları ile ilerleme göstermesi üzerine 1959’da ölen valinin ismi okula verilmiştir. Denizli Kız Enstitüsü “Vali Vefki Ertürk Kız Enstitüsü” olarak adlandırılmıştır.¹⁷⁰ Yine Denizli’de açılan Denizli-Çameli Ortaokuluna “Vefki Ertürk Ortaokulu”¹⁷¹ adı verilmiştir.

Bu dönemde diğer açılan okullara verilen isimler ve isimleri değiştirilen okullara bakacak olursak şöyledir: Kayseri’deki Sümer Bez Fabrikasına istinaden buradaki okula (Kayseri Ortaokuluna) “Sümer Ortaokulu”¹⁷² adı verilmiştir. Sivas’taki demir çelik fabrikasına istinaden Sivas’ta açılan okula “Demir Ortaokulu”¹⁷³ denmiştir.

Kıbrıs olayları DP’nin dış politikada uğraştığı sorunlardandı. Ankara-Mimar Kemal Ortaokuluna bağlı olarak Küçükesat adıyla bir ortaokul açılmıştır.¹⁷⁴ Bu okul eğitim ve öğretime devam ederken Kıbrıs olayları gündeme gelmiştir. Kıbrıs olaylarının giderek kamuoyunda yankı bulmasıyla Küçükesat Mahallesi’nin adının Kıbrıs Mahallesi olarak değiştirilmesi düşünülmüştür. Okulun ikinci müdürü Ahmet Bayraktaroğlu Okul Yapma ve Yaşatma Derneği Genel Kuruluna Kıbrıs olaylarından esinlenerek ve Kıbrıs’ın Türk topraklarına ilk katılışında şehit olan Bayraktar Gazi’nin adının ilave edilerek, okulun adının “Kıbrıs Bayraktar İlkokulu” olarak değiştirilmesini teklif etmiştir ve bu teklif kabul edilmiştir.¹⁷⁵ Küçükesat Ortaokulunun ismi “Kıbrıs Bayraktar Ortaokulu” olarak değiştirilmiştir.”¹⁷⁶

Harput’un merkezi iken Elazığ, Harput’a bağlı bir yerleşim merkezi olarak kurulmuştur. Merkeze bağlı yerleşim birimlerine “Mezre” denilmektedir. Harput, ana yerleşim merkezi olarak düşünülürse, ona bağlı olan Elazığ’ın ismi de Mezre olarak geçecektir. Bu sebeple

¹⁶⁸ http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/37/14/169142/icerikler/tarihce_394979.html 5 Haziran 2013 tarihli internet sayfası.

¹⁶⁹ TD,22/1072, 131 (31 Ağustos 1959).

¹⁷⁰ TD,22/1076, 147(28 Eylül 1959).

¹⁷¹ TD,23/1090, 2 (4 Ocak 1960).

¹⁷² TD,22/1076, 147 (28 Eylül 1959).

¹⁷³ TD,23/1096(7 Mart 1960).

¹⁷⁴ TD,22/1050, 27(30 Mart 1959).

¹⁷⁵ http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/06/06/709154/icerikler/tarihce_217674.html 5 Haziran 2013 tarihli internet sayfası.

¹⁷⁶ TD,22/1067, 93 (27 Temmuz 1959).

Elazığ'ın bu ilk ve tek müstakil ortaokuluna “Mezre” ismi verilmiştir.¹⁷⁷ Elazığ'da açılan okul “Mezre Ortaokulu” olarak adlandırılmıştır.¹⁷⁸

Dönemin DP Denizli Milletvekili Osman Ongan'ın ani bir beyin kanaması sonucu vefat etmesi üzerine, vekili olduğu Denizli'de açılan okula isminin verildiğini görüyoruz.¹⁷⁹ Denizli-Bekilli Ortaokulu “Osman Ongan Ortaokulu” olarak adlandırılmıştır.¹⁸⁰

Millî Şef dönemi ve sonrasında okulların numaralandırılmasından vazgeçilse de hâlâ bu tarz okulların varlığını görüyoruz. DP döneminde de daha önceki dönemde açılan ve bulundukları bölgeler aynı olduğu için numaralama ile isimlendirilen okulların isimleri değiştirilmiştir. Numaralandırma yerine bulundukları bölgenin ismine göre adlandırılmışlardır. Bu şekilde isimlendirilen okullar tablo 11’de verilmiştir:

Tablo 11.DP Dönemi Numara İle Adlandırılan Okullarının İsim Değişikliği Listesi

Eski İsim	Yeni İsim	Değişikliğin Yapıldığı Yıl
Birinci Ticaret Lisesi	İstanbul-Sultanahmet Ticaret Lisesi ¹⁸¹	1955
İkinci Ticaret Lisesi	İstanbul Beyoğlu Ticaret Lisesi ¹⁸²	1955
Bursa Birinci Ortaokul	Çelebi Mehmet Ortaokulu ¹⁸³	1952
Ankara II. Erkek Sanat Ens.	Erkek Teknik Öğretmen Okulu Tatbikat Enst. ¹⁸⁴	1956

Tablo 11’de daha önce numara ile adlandırılan okullarının isim değişikliği listesi verilmiştir. Numaralandırma, karışıklığa neden olabileceği için İstanbul’daki okullar bulundukları bölgelerin adlarıyla isimlendirilmişken Bursa’daki okula tarihteki önemi açısından Çelebi Mehmet ismi verilmiştir. Bu dönemde bazı okulların isimlerinin değiştirildiğine rastlamaktayız. İsim değişikliğinin genel bir kargaşayı önlemek ve daha planlı bir isimlendirme amaçlı okulların bulundukları bölgelerin, semtlerin veya mahallelerin isimleriyle anıldıklarını görüyoruz. DP döneminde bu amaçla isimleri değiştirilen liste tablo 12’de verilmiştir.

¹⁷⁷ http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/23/01/713469/icerikler/okulumuzun-tarihcesi_91250.html 6 Haziran 2013 İnternet adresinden.

¹⁷⁸ TD,22/1050, 27(30 Mart 1959).

¹⁷⁹ http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/20/04/965950/icerikler/_71389.htm 6 Haziran 2013 internet adresinden alınmıştır.

¹⁸⁰ TD,22/1076, 147(28 Eylül1959).

¹⁸¹ TD,18/682, 99(1 Ağustos 1955).

¹⁸² TD,18/682, 99(1 Ağustos 1955).

¹⁸³ TD,15/726, 223(22 Aralık 1952).

¹⁸⁴ TD,20/940, 9(24 Aralık1956).

Tablo 12. DP Döneminde İsimleri Değiştirilen Okullar

Eski İsim	Yeni İsim	Değişikliğin Yapıldığı Yıl
İstanbul Fıstıkağacı Lisesi	Üsküdar kız Lisesi ¹⁸⁵	1956
Ankara-Kızılcahamam	Kızılcahamam Okulu ¹⁸⁶	1952
Bursa	Muradiye Okulu ¹⁸⁷	1952
Ankara	Demirlibahçe Ortaokulu ¹⁸⁸	1959
İstanbul-Bağlarbaşı Ortaokulu	Beylerbeyi Ortaokulu ¹⁸⁹	1959
Eskişehir-Beylikahır Ortaokulu	Beylikahır-Avdan Ortaokulu ¹⁹⁰	1959

Tablo 12’de dönemde okul isimlerindeki değişiklik verilmiştir. Tablodan da anlaşıldığı gibi okullar bulundukları bölgelerin, semtlerin veya mahallelerin isimleriyle adlandırılmışlardır.

Cumhuriyet öncesi okulların kız-erkek ayrı okutulduğu bilinmektedir. Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile karma eğitime geçilmiştir. Bu dönemde de bazı okulların karma eğitime geçiş yaptığını, bunu yaparken de isimlerini koruduklarını görmekteyiz. Karma eğitime geçen bu okullar tablo 13’te verilmiştir.¹⁹¹

Tablo13. Karma Eğitime Geçen Okullar

Eski İsim	Yeni İsim	Değişikliğin Yapıldığı Yıl
Sivas Atatürk Erkek Ortaokulu	Atatürk Ortaokulu	1960
Sivas Selçuk Kız Ortaokulu	Selçuk Ortaokulu	1960

Tablo 13’te görüldüğü üzere Atatürk Erkek Ortaokulu karma eğitimden sonra Atatürk Ortaokulu, Sivas Selçuk Ortaokulu ise karma eğitimle Selçuk Ortaokulu olarak adlandırılmıştır.

Tek partili döneme ve uygulamalarına karşı olan DP’nin Kemalizm’i politika olarak tam anlamıyla benimsememesi bir yana bu ideolojiyi oluşturan Mustafa Kemal Atatürk’ün isminin ilk parti programında bir kere bile zikredilmemesi ilginçti.¹⁹² Bu duruma tezat olarak dönemde bazı okul isimlerinin değiştirilip bu okullara Mustafa Kemal’in isminin yer

¹⁸⁵TD,19/887, 229 (23 Ocak 1956).

¹⁸⁶TD,15/711, 124(22 Aralık 1952).

¹⁸⁷TD,15/711, 124(22 Aralık 1952).

¹⁸⁸Ankara İmam Hatip okuluna bağlı ortaokul müstakil hale getirilerek “Demirlibahçe Ortaokulu” olarak adlandırılmıştır. TD,22/1039, 3(12 Ocak 1959).

¹⁸⁹TD,22/1041, 7(26 Ocak 1959).

¹⁹⁰TD,22/1039, 3 (12 Ocak 1959).

¹⁹¹TD,23/1099, 19(28 Mart 1960).

¹⁹²Aydemir,a.g.e., , s.188.

verildiğini görüyoruz. Dönemde isimleri Atatürk olarak değiştirilen okullar tablo 14’te verilmiştir:

Tablo 14. Atatürk Adı Verilen Okulların Listesi

Eski İsim	Yeni İsim	Değişikliğin Yapıldığı Yıl
Hasanoğlu İlköğretmen Okulu	Ankara Atatürk İlköğretmen O. ¹⁹³	1954
Van Lisesine	Atatürk Lisesi ¹⁹⁴	1958
Adana Kız Öğretmen Okulu	Atatürk Kız Ortaokulu ¹⁹⁵	1959
Beyoğlu Kız Lisesi	Atatürk Kız Lisesi ¹⁹⁶	1952
Beyoğlu Erkek Lisesi	Atatürk Erkek Lisesi ¹⁹⁷	1954
Yeldeğirmeni Ortaokulu	Kadıköy Kemal Atatürk O. ¹⁹⁸	1954
Sivas Erkek Ortaokulu	Atatürk Erkek Ortaokulu ¹⁹⁹	1960

Tablo 14’te Mustafa Kemal Atatürk’ün adıyla değiştirilen okulların listesi verilmiştir. Tablo 14’ten yola çıkarsak yedi okulun isminin değiştirilerek bu okullara Mustafa Kemal’in isminin verildiğini görüyoruz. Türk milletinin önderine, okul isimlerinde yer verilmemesinin tepki yaratacağı ve bu tepkinin kendilerine döneceğinin farkında olmaları, bu durumun sebebi olarak gösterilebilir.

CHP Milletvekili Kamil Boran’a göre Mustafa Kemal’in ölümünden DP’nin kuruluşuna kadar; manevi varlığına 51, fotoğraflarına 12, heykel ve büstlerine 4, topyekûn 67 saldırı varken; DP’nin kuruluşundan sonra on buçuk ayda Atatürk’e yönelik saldırılar 15’i bulmuştur.²⁰⁰ Saldırıların giderek artması üzerine Atatürk hakkında kanun çıkarılarak Atatürk sadece zihniyet olarak değil kanunla da korunmaya çalışılacaktır.²⁰¹ Böyle bir dönemde Mustafa Kemal’in ismine okul isimlerinde yer verilmesinin sebebi tepki gösterilmesini önlemek olarak bile düşünülebilir. Atatürk’ün izinden gidildiğini gösterme çabasına girilmiş olsa da bu dönem gerçek anlamda Atatürk’ün ve devrimlerinin anlaşılamadığı bir dönem olarak tarihte iz bırakmıştır.

Partinin önde gelen isimlerinin İsmet İnönü’ye karşı tutumları, daha önce de değinmiş olduğumuz üzere, “İsmet İnönü Fobisi” tarzındadır. Özellikle İsmet İnönü’nün siyasetten

¹⁹³TD,19/91, 91 (9 Temmuz 1956).

¹⁹⁴TD,21/1017, 125 (21 Temmuz 1958).

¹⁹⁵TD,22/1040, 5 (19 Ocak 1959).

¹⁹⁶TD,15/726,223 (22 Aralık 1952).

¹⁹⁷TD,16/784, 187 (1 Şubat 1954).

¹⁹⁸TD,17/802, 71 (7 Haziran 1954).

¹⁹⁹TD, 23/1096(7 Mart 1960).

²⁰⁰ Toker, *Dp’nin Altın Yılları...*, s.125.

²⁰¹ Demirel, *a.g.e.*, s. 6

çekilmesini bekleyen iktidar bunu görmeyince ona karşı hoşnutsuzluğunu hep belli etmiştir. Peki, bu rahatsızlıklarını dönemin okul isimlerine de yansıttıklarını görebilecek miyiz?

Daha iktidara geldikleri ilk yıllarda bu konudaki rahatsızlıklarını dillendirmişlerdir. Şehrin imar edilmiş bazı yerlerinde henüz hayatta olan siyasi adamlarının isimlerinin, tarihe ve millete mal olmuş şahısların isimleriyle değiştirilmesi hakkındaki makamın teklifi görüşülmüştür. İnönü gezisinin, İnönü ortaokulunun, Heybeli Ada'daki İsmet Paşa Caddesi'nin isimlerinden hoşnutsuzluklarını bu isimlerin değiştirilmesini isteyerek göstermişlerdir. Neticede bu konuda daha umumi bir karar verebilmek için teklif tekrar makama iade edilmiştir.²⁰²

İsmet İnönü'ye gösterilen sevgi gösterileri iktidarı günden güne alevlendiren meselelerden olmaya devam etmektedir. Mecliste “Heykeller Kanunu” görüşülmüştür. Bu yasanın içeriğinde hayatta olan kişilerin heykellerinin dikilmesi istenmiyor ve özellikle İnönü'nün heykellerine işaret ediliyordu.²⁰³ 1951 yılında Ağrı Milletvekili Celal Yardımcı, kanun teklifi ile hastane, okul, park, meydan, cadde, stad ve emsali müesseselere ve yapılara, yaşayan kişi adlarının verilmemesi hakkında kanun teklifi sunmuş ve bu kanun teklifi reddedilmiştir.²⁰⁴ Bu durum özellikle İsmet İnönü'ye yönelik bir gelişme olarak niteledirilebilir. Bu olay iktidarın, muhalefet liderinin heykellerine karşı bile tahammülsüzlüğünü gözler önüne sermektedir.

1952'de okul ve sokak isimlerinde değişiklik yapılması hakkında Şehir Meclisi Mülkiye Komisyonu, hayatta olan şahısların isimlerini taşıyan mektep, sokak ve caddelerin yeniden adlandırılması hakkındaki takriri muvafık görmüş, bu gibi yerlere memlekete üstün hizmetleri olan, hayatta olmayan, önemli kişilerin adlarının verilmesi kararlaştırılmıştır. Bu kapsamda Fındıklı İsmet İnönü Okulu “Namık Kemal”, İnönü Sokağı “Miralay Nazım”, İsmet Paşa Caddesi “Refah Şehitleri” şeklinde değiştirilmiştir. Bunların dışında İsmet İnönü'nün isminin değiştirildiği okullar tablo 15'te verilmiştir.²⁰⁵

Tablo 15. İsmet İnönü'nün İsmi Değiştirildiği Okullar.

Eski İsim	Yeni İsim	Değişikliğin Yapıldığı Yıl
Denizli İsmet İnönü Lisesi	Denizli Lisesi ²⁰⁶	1951
İzmir İnönü Lisesi	Namık Kemal Lisesi ²⁰⁷	1952

²⁰² *Milliyet Gazetesi*, 3.3.1951 s.2

²⁰³ Toker, *Dp'nin Altın Yılları...*, s.129.

²⁰⁴ *Milliyet Gazetesi*, 9.6.1951, s.3

²⁰⁵ *Milliyet Gazetesi*, 8.6.1952, s.2

²⁰⁶ *TD*, 14/653, 56 (30 Temmuz 1951).

²⁰⁷ *TD*, 15/710, 121 (22 Aralık 1952).

Tablo 15’ de görüldüğü üzere Denizli Lisesindeki İsmet İnönü ismi silinecek, ayrıca İzmir İnönü Lisesi de Namık Kemal olarak değiştirilecektir. İsmet İnönü’nün siyasetten çekilmesi sağlayamayan iktidar, okul isimlerinden ismini değiştirmişti.

Okullara verilen isimlerde ve isimleri değiştirilen okullarda “Cumhuriyet” ve “Millî Mücadele döneminin olayları ve dönemin önemli şahsiyetlerinin isimlerine nadir olarak rastlanmaktadır. Özellikle tarihte iz yapmış diğer isimlere nazaran Cumhuriyet zihniyetinin yerleştirilmesine uzak durulmuştur. Türk devrimi ile ilişkili isimlendirilen okullar tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16. Türk Devrimiyle İlişkili İsimlerin Okullara Verilmesi

Eski İsim	Yeni İsim	Değişikliğin Yapıldığı Yıl
Seydişehir Ortaokulu	Mahmut Esat Ortaokulu ²⁰⁸	1954
Ankara-Bahçelievler Ortaokulu	Ankara-Cumhuriyet Lisesi ²⁰⁹	1959
Konya-Çumraİstasyon Ortaokulu	Cumhuriyet Ortaokulu ²¹⁰	1959
İç Çumra Ortaokulu	Zafer Ortaokulu ²¹¹	1959
Samsun Lisesi	Ondokuzmayıs Lisesi ²¹²	1952
Diyarbakır Lisesi	Ziya Gökalp Lisesi ²¹³	1952

Tablo 16’da Türk devrimi ile ilişkili isimlerin okullardaki isimlendirilmesi verilmiştir. Samsundaki okulun isimlendirilmesinde bölgenin bu mücadeledeki önemli bir adımı olduğu, bölgeye özel isimlendirildiği düşünüldüğünde “Cumhuriyet” kavramının kullanılmasındaki azlık dikkat çekicidir. Türk devrimini özümsemek dikkate alınan konulardan olmamıştır.

Mustafa Kemal Cumhuriyeti özümseyecek bir nesil yetiştirmeyi hedeflemiştir. İsmet İnönü de aynı mantıkla her zaman demokrasiyi anlayacak ve yaşatacak bir nesil yetiştirme çabasına girmiştir. DP’nin ideolojisini ise millîyetçi-muhafazakâr liberal anlayış oluşturmuş, millî değerlere bağlı gençlik yetiştirmek amaçlanmıştır.²¹⁴ Millîyetçilik ön planda tutularak Kemalizm’e karşı ılımlı İslam politikası güdülmüştür. Dönemin okul isimlerindeki değişikliklere bakıldığında tarihsel kimlik ve millîyetçi öğeleri ön planda tutan adların okullara verildiğini görmekteyiz. Bu yönde isimlendirilen okulların listesi tablo 17’de verilmiştir:

²⁰⁸TD,17/821, 177 (18 Eylül 1954).

²⁰⁹Ankara-Bahçelievler Ortaokulu liseye çevrilerek “Ankara-Cumhuriyet Lisesi” adı verilmiştir.TD,22/1082, 173(9 Kasım 1959).

²¹⁰TD,22/ 1056,54 (11 Mart 1959).

²¹¹TD,22/ 1056,54 (11 Mart 1959).

²¹²TD,14/684(9 Şubat 1952).

²¹³TD,15/710, 121(22 Aralık 1952).

²¹⁴Güven, a.g.e., s.96

Tablo 17. Tarihsel Kimlik ve Milliyetçi Öğeleri Ön Planda Tutan Yaklaşım İsimlendirilen Okullar

Eski İsim	Yeni İsim	Değişikliğin Yapıldığı Yıl
Tokat Lisesi	Gazi Osmanpaşa Lisesi ²¹⁵	1952
Muradiye Ortaokulu	Osmangazi Ortaokulu ²¹⁶	1952
Erzurum Kız İlköğrt. O.	Erzurum Nene Hatun Kız İ. O. ²¹⁷	1955
Bilecik Lisesi	Ertuğrul Gazi Lisesi ²¹⁸	1956
Çifteler İlköğretmen Okulu	Yunus Emre Erkek Öğretmen O. ²¹⁹	1956
Eyüp Ortaokulu	Ebussuut Ortaokulu ²²⁰	1957
Pulur ilköğretmen Okulu	Yavuz Selim İlköğretmen Okulu ²²¹	1958
Pazarören İlköğretmen Okulu	Mimar Sinan İlköğretmen Okulu ²²²	1958
Ernis İlköğretmen Okulu	Alparslan İlköğretmen Okulu ²²³	1958
Muğla Lisesi	Turgut Reis Lisesi ²²⁴	1959
Kars Cilavuz İlköğretmen Okulu	Kazım Karabekir İlköğretmen O. ²²⁵	1959
İstanbul Kumkapı Ortaokulu	Gedikpaşa Ortaokulu ²²⁶	1952

Okulun Açıldığı Yer	Okula Verilen İsim
Samsun	Mithatpaşa Ortaokulu ²²⁷
Adana	Adana Ziyapaşa Kız Ortaokulu ²²⁸
Ankara	Yıldırım Beyazıt Okulu ²²⁹
Malazgirt	Alparslan Okulu ²³⁰
Diyarbakır	Ali Emiri Ortaokulu ²³¹

Tablo17’de DP döneminde tarihsel kimlik ve milliyetçi öğeleri ön planda tutan isimlendirmelerin yapıldığı okul isimlerinin listesi görülmektedir. Osmanlı tarihindeki tarihi şahsiyetlerin yoğun olarak kullanıldığı (Osman Gazi, Gazi Osman Paşa, Ertuğrul Gazi,

²¹⁵TD,15/726, 223(22 Aralık 1952).

²¹⁶TD,15/726, 223(22 Aralık 1952).

²¹⁷TD,18/684, 103(15 Ağustos 1955).

²¹⁸TD,19/889, 3(6 Şubat 1956).

²¹⁹TD,19/925, 157(15 Ekim 1956).

²²⁰TD,20/950, 41(8 Nisan 1957).

²²¹TD,21/1017, 125(21 Temmuz 1958).

²²²TD,21/1017, 125(21 Temmuz 1958).

²²³TD,21/1017, 125(21 Temmuz 1958).

²²⁴TD, 22/1046, 19(2 Mart 1959).

²²⁵TD,22/108, 171 (2 Kasım 1959).

²²⁶TD,15/711, 123(22 Aralık 1952).

²²⁷Samsun’daki Eski Ortaokula “Mithatpaşa Ortaokulu” adı verilmiştir. TD,20/ 95, 43 (15 Nisan 1957).

²²⁸Adana’daki müstakil hale getirilen ortaokula “ Adana Ziyapaşa Kız Ortaokulu” adı verilmiştir. TD,21/1028, 195 (27Ekim 1958).

²²⁹TD,15/711, 124(22 Aralık 1952).

²³⁰TD,15/711, 124(22 Aralık 1952).

²³¹TD,22/1050, 27(30 Mart 1959).

Ebussuut, Yavuz Selim, Mimar Sinan, Turgut Reis, Gedik Paşa, Yıldırım Beyazıt) görülmektedir. Türk tarihinin belli bir dönemi sonrası tarihsel şahsiyetlerin isimlendirmelerine yer verilmiştir. Yine bu doğrultuda 1954'te açılan iki yeni okuldan İstinye'dekine Recaizade Ekrem, Karagümrük'teki okula ise Kanuni Sultan Süleyman'ın kızının adı Mihrimah Sultan adı verilmiştir. Bakırköy İkinci Okulu da İbni Sina İlkokulu olarak adlandırılmıştır.²³²

İsmet İnönü'nün ismini okullardan silmeye çalışan DP, Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın adına okul isimlerinde yer vererek, Edincik Ortaokulunu "Celal Bayar Ortaokulu" adıyla adlandırmak istese de 27 Mayıs darbesi sonrası asker bu isimlendirmeye izin vermeyecektir.

27 Mayıs Dönemi Okulların İsimlendirilmesi

Askerin yönetime müdahalesinden sonra ilk yapılan değişikliklerden biri DP'nin en önemli isimlerinden biri olan eski Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın isminin bir okula verilmesi kararının iptali olur. Devleti içine düşürdüğü durum nedeniyle DP'nin başındakiler ve milletvekilleri yargılama sürecindeyken, Celal Bayar'ın isminin okula verilmesi tezat bir gelişme olurdu. Edincik Ortaokulu'nun "Celal Bayar Ortaokulu" olarak adlandırılması hakkında karar bu sebepten iptal edilmiştir.²³³ Celal Bayar, yargılamalar sonunda yaş haddinden idam edilmekten kurtulan isim olmuştur.

Asker, dönemdeki varlığını kabul ettirmek için okullarda 27 Mayıs adını kullanmıştır. Düzeni sağlayan, ülkeyi zor şartlardan kurtaran, hürriyeti kısıtlayan her türlü gelişmeye karşı olan asker, devleti bu kötü gidişattan kurtarmanın haklılığını kabul ettirmek ister. Cemal Gürsel için hürriyetlerin suistimale uğraması yeni bir ihtilal sebebi olarak görülmekte, bu yüzden dikkatli olunması gerektiği vurgulamaktadır.²³⁴ 27 Mayıs Darbesi ile isimlendirilen okullar tablo 18'de verilmiştir:

Tablo 18. 27 Mayıs 1960 Darbesine İstinaden Okulların İsimlendirilmesi

Eski İsim	Yeni İsim	Değişikliğin Yapıldığı Yıl
Çerkeş Ortaokulu	27 Mayıs Ortaokulu ²³⁵	1960
İzmir-Tepecik(Kocakapı) Ortaokulu	İzmir-27 Mayıs Ortaokulu ²³⁶	1961

Okulun Açıldığı Yer	Okula Verilen İsim
Zonguldak	27 Mayıs Ortaokulu ²³⁷
Eskişehir	Devrim Ortaokulu ²³⁸

²³² *Milliyet Gazetesi*, 21.7.1954, s.2

²³³ *TD*, Cilt 23/1115, 85 (22 Ağustos 1960).

²³⁴ *Cumhuriyet Ansiklopedisi*, 1961-1980, s.41.

²³⁵ *TD*, Cilt 23/1133, 163 (26 Aralık 1960).

²³⁶ *TD*, Cilt 24/1159, 8 (26 Haziran 1961).

²³⁷ Zonguldak merkezinde açılmış olan karma ortaokulu "27 Mayıs Ortaokulu" adlandırılmıştır. *TD*, 24 /1173, 137 (2 Ekim 1961).

Tablo 18’de 27 Mayıs darbesinin izlerinin okul isimlerine yansması görülmektedir. İki ortaokulun ismi “27 Mayıs” ile değiştirilirken, yeni açılan iki okula da bu isim verilerek darbe hatırlatılmaya çalışılmıştır.

27 Mayıs müdahalesi sırasında istenmeyen durumlarla da karşılaşmıştır. Harekât sırasında Harbiyeli Topçu Teğmen Ali İhsan Kalmaz büyük postaneyi teslim almakla görevlendirilmiş, teslim alma sırasında kaza sonucu bir jandarmanın kurşunuyla hayatını kaybetmiştir. Şehidin adı Isparta Lisesine verilmiş, lise “Şehit Ali Kalmaz Lisesi” olarak adlandırılmıştır.²³⁹ Yine darbe sırasında 20-21 Mayıs ayaklanmasında Anayasamızın ve millî hâkimiyetin korunması uğrunda şehit düşen ve Kınık ilçesi kütüğünde kayıtlı Cafer Atilla şehit olacaktır. Şehidin memleketi İzmir’in Kınık ilçesi olduğu için İzmir Kınık Ortaokulu “Kınık Şehit Cafer Atilla Ortaokulu” olarak adlandırılacaktır.²⁴⁰ Bu durum askerin şehitlerinin hatırasını yaşatmaya çalışığının göstergesidir.

Dönemde darbeyi hatırlatan isimler gibi Kemalizm ideolojisinin yansıtan devrim, hürriyet gibi kavramlara, bunlardan rahatsızlık duyan kesimlere inat, okul isimlerinde yer verilmiştir. DP döneminde İstanbul Üniversitesi öğrencileri hükûmeti protesto için toplandıklarında, dillerindeki sloganları, “Hürriyet”, “Atatürk”, “Çok yaşa İsmet Paşa”²⁴¹ idi, ayrıca, Gazi Osman Paşa Marşı, Hürriyet Marşı olarak da dillerde dolanacaktı.²⁴² Askerin yönetimi ele geçirdikten sonra, okul isimlerinde dillerde slogan olmuş bu sözcükleri seçmesinin amacı, halkın beklentilerine kavuşmasını sağlamaktır. İzmir-Tilkilik Erkek Ortaokulu ismi 1963’te değiştirilerek Hürriyet Ortaokulu adını almıştır.²⁴³

Mustafa Kemal’in yaptığı Türk devrimini yansımaları da okul isimlerini süsleyecektir. 4 Eylül 1919’da Sivas Kongresi yapılmıştı. Hem padişaha hem de emperyalist devletlere karşı halkı birlik içinde, tek çatı altında birleştirmek isteyen Mustafa Kemal millî mücadelenin en kritik dönemlerini yaşıyordu. Sivas bu zor günlerde Mustafa Kemal’in yanında yer almıştı. Tarihimizde bu kadar önemli bir gelişmeye sahip olan bu kongre millî mücadelenin merkezileştiği yerdi. Cumhuriyetin kurulmasında önemli rolü olan bu güne istinaden Sivas-Demir Ortaokulu “Dört Eylül Ortaokulu” olarak adlandırılmıştır.²⁴⁴ Cumhuriyeti ve Cumhuriyeti kuranların yaptıklarını unutturmamak için okul isimlerinde yer verilecektir. Bu

²³⁸TD,24/1173, 138(2 Ekim 1961).

²³⁹TD,Cilt 23/1115, 85(22 Ağustos 1960).

²⁴⁰TD,Cilt 26/1270, 183(9 Eylül 1963).

²⁴¹Demirel, a.g.e., s.331; “27 Mayıs ve gençlik”, Ali İsmet Gencer,haz. Hürriyet Yolunda, MTTB Yayınları, Ankara, 1960,s. 138

²⁴²Demirel, a.g.e., , s.332.

²⁴³TD,24/1147, 35(3 Nisan 1961).

²⁴⁴TD,28/1375, 351(4 Ekim 1965).

nedenle Adana’da açılan okula Adana Karşıyaka Cumhuriyet Okulu ismi verilmiştir.²⁴⁵ Yine Adana’da açılan bir başka ortaokula Adana’nın düşman işgalinden kurtuluş günü olan “Adana-Beş Ocak Ortaokulu” adı verilmiştir. Tarih bilincinin oluşmasını sağlamak, bir milletin geleceğine yaptığı en güzel yatırımdır. Geçmişini bilen gençlik geleceğini bu doğrultuda şekillendirir. Bu yüzden Atatürk ve onun yaptıkları DP döneminde silinmeye çalışılsa da bu dönemde tam tersi Atatürk inkılaplarına bağlı bir gençlik yaratılmaya çalışılmıştır.

Kurtuluş Savaşı tüm dünyada iz bırakan bir savaştır. Emperyalist devletlerle mücadele edilmiş ve bu mücadelenin kazanılması birçok başka devlete umut olmuştur. Bu önemli savaşın her ayrıntısında bir kahramanlık ve övünç kaynağı olan gelişmeler yaşanmış; asker Türk tarihinin bu en önemli savaşının ayrıntılarını, bölgelerin ve kişilerin kahramanlıklarını okul isimlerinde yaşatmaya çalışmıştır.

Çiğiltepe, Kurtuluş Savaşı’ndaki önemli bir kahramanlığa şahit olmuş yerin adıdır. Albay Reşat, Mustafa Kemal’e “Çiğiltepe’yi yarım saatte alırım.” sözü vermiş, sözünü tutamayınca intihar etmiştir. Bugün burada şehitliğin bulunduğu bu yerin ismine istinaden Afyon-Sincanlı Ortaokulu “Sincanlı Çiğiltepe Ortaokulu” adı ile adlandırılmıştır.²⁴⁶

Mustafa Kemal sonrası 1954’ten itibaren dış politikamızı meşgul eden önemli meselelerden biri Kıbrıs meselesiydi. Yunanistan’ın ada üzerindeki hak mücadelesi (ENOSİS hayalleri) EOKA terör örgütüyle buradaki Türklere kötü davranması üzerine ilişkiler iyice gerilmiştir. Adaya 1964 yılında yapılan hava harekâtında Hava Pilot Yüzbaşı Cengiz Topel Döğü şehit düşecektir.²⁴⁷ İçel-Tarsus-Merkez Ortaokulu “Cengiz Topel Ortaokulu” olarak adlandırılmıştır.²⁴⁸

²⁴⁵TD,28/1375, 351(4 Ekim 1965).

²⁴⁶TD,27/1314, 235(27 Temmuz 1964).

²⁴⁷http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/33/09/157701/dosyalar/2013_02/05124718_tarihce.pdf?CHK=1844bbc52185ca5b11cc9171bb50a365 6 Haziran 2013 tarihli internet adresinden alınmıştır.

²⁴⁸TD,27/1334, 359(14 Aralık 1964).

Okul yaptırmak geleceğe yapılmış en güzel yatırımdır. Gençlerin eğitimiyle kalkınacak bir toplum yapısının hiçbir zaman hurafelerle, cehaletle işi olmayacaktır. Demokrasi kavramını anlamakta zorluk yaşayan bir toplum olmamak için eğitimin önemi ortadadır. Bunun farkında olan kişilerin kendi bölgelerinde veya ihtiyaç olan yerlerde yaptırdıkları okul hizmetinin karşılığı olarak isimleri bu okullara verilmiştir. Ankara Sincan Ortaokuluna okulu yaptıran kişinin adı verilmiş, “Sincan Ahmet Andiçen Ortaokulu” olarak adlandırılmıştır.²⁴⁹ Tekirdağ-Saray Ortaokuluna da yine yaptıran kişinin adı verilerek “Ali Naki Erenyol Ortaokulu” olarak adlandırılmıştır.²⁵⁰ Eskişehir’de tanınmış iş adamlarından Süleyman Çakır tarafından yaptırılan okula istinaden ismi verilmiştir. Süleyman Çakır’ın *"İbadet ağaç altında da yapılır, fakat eğitim bina ister."* sözü her dönem için söylenmesi gereken güzel sözlerdendir.²⁵¹ Eskişehir’de açılan Kız Lisesine, “Süleyman Çakır Kız Lisesi” ismi verilmiştir.²⁵² Süleyman Ferit Eczacıbaşı tarafından annesi Şerife Eczacıbaşı adına bina yaptırılmıştır.²⁵³ İzmir Eşref Paşa Kız Ortaokuluna bağlı şube ortaokul haline getirilmiş ve “İzmir-Şerife Eczacıbaşı Kız Ortaokulu” adıyla adlandırılmıştır.²⁵⁴ Mersin’de 1964 yılında Mersinlilerin destekleriyle binanın yapımını sağlayan Vali Tevfik Sırrı Gür’ün ismi verilerek Mersin Lisesi “Mersin Tevfik Sırrı Gür Lisesi” olarak adlandırıldı.²⁵⁵ Erzincan’ın İliç ilçesinin ileri gelenlerinden Hilmi Fırat tarafından yaptırılmış okula, annesinin ismi Şeyda Fırat ismi verilmiştir.²⁵⁶ Erzincan-İliç Ortaokulu “Şeyda Fırat Ortaokulu” adıyla adlandırılmıştır.²⁵⁷ Okulun yapımındaki yardımlarından dolayı İstanbul-Zeytinburnu Ortaokulu “İstanbul-Zeytinburnu İhsan Mermerci” olarak adlandırılmıştır.²⁵⁸

Diğer iktidarlar gibi bu dönemde de ortaokul ihtiyacının karşılanması için okulların açıldığını göreceğiz. 1964-1965/1965-1966 öğretim yıllarından itibaren faaliyete geçmek üzere birer ortaokul açılmasına karar verilmiştir. Bu okullar tablo 19 ve tablo 20’de verilmiştir:

²⁴⁹TD,28/1371, 323(6 Eylül 1965).

²⁵⁰TD,25/1234, 287(17 Aralık 1962).

²⁵¹http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/26/14/974858/icerikler/haci-suleyman-cakir-hakkinda_250667.html 6 Haziran 2013 tarihli internet adresinden alınmıştır.

²⁵²TD,28/1361, 232(28 Haziran 1965).

²⁵³ http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/35/01/720320/icerikler/okulumuzun-tarihcesi_390950.html 6 Haziran 2013 tarihli internet adresinden alınmıştır.

²⁵⁴TD,24/1161, 93(10 Temmuz 1961).

²⁵⁵TD,26/1263, 151(8 Temmuz 1963).

²⁵⁶http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/24/03/145796/icerikler/tarihi_153515.html 6 Haziran 2013 tarihli internet adresinden alınmıştır.

²⁵⁷TD,25/1231, 262(26 Kasım 1962).

²⁵⁸TD,27/1318, 243(24 Ağustos 1964).

Tablo.19 1964-1965 Öğretim Yılında Faaliyete Geçecek Okulların Listesi²⁵⁹

Okulun Açıldığı Yer	Okula Verilen İsimler
Rize	Çamlıhemşin Ortaokul
Tekirdağ	Çerkezköy Ortaokulu

Tablo.20 1965-1966 Öğretim Yılında Faaliyete Geçecek Okulların Listesi²⁶⁰

Okulun Açıldığı Yer	Okula Verilen İsimler
Adıyaman	Gölbaşı Ortaokulu
Erzurum	Olur Ortaokulu
Giresun	Dereli Ortaokulu
Hakkâri	Yüksekova Ortaokulu
Giresun	Bulancak-Eren(Pirasiz) Bucağı O.
Trabzon	Vakıkebir Şalpazarı Bucağı O.

Tablo 19 ve Tablo 20’de 1964-1965/1965-1966 öğretim yıllarından itibaren faaliyete geçirilmek üzere açılacak ortaokulların listesine yer verilmiştir. Açılmasına karar verilen bu okulların adlandırılmasında eski gelenek devam etmiş, okullar açıldıkları ilçe, bucakların adlarını almışlardır. Ayrıca bu dönemde isimleri değiştirilen okullar da vardır. Bu okullar tablo 21’de verilmiştir:

Tablo21. 27 Mayıs Döneminde İsimleri Değiştirilen Okulların Listesi

Eski İsimler	Yeni İsimler	Değişikliğin Yapıldığı Yıl
İstanbul Tophane Erkek Sanat Enst.	İstanbul-Maçka Erkek Sanat Enst. ²⁶¹	1962
Malatya-Merkez Ortaokulu	Sümer Ortaokulu ²⁶²	1961
Eskişehir	Tunalı Ortaokulu ²⁶³	1961
İzmir-Tepecik Ortaokulu	Kocakapı Ortaokulu ²⁶⁴	1961

Tablo 21’de dönemde okulların isimlerinde yapılan değişikliğe yer verilmiştir. Bu tabloya göre darbenin ilk yıllarında bazı okulların isimlerinde değişiklik yapıldığı görülmektedir. İstanbul’da Tophane’deki okul başka bir semte taşınınca adı İstanbul Maçka Sanat Teknik Okulu olarak değiştirilmiştir.

DP iktidarının Atatürk reformlarına ve devletin kurumlarına karşı düşmanca tutum içinde olması, anayasaya aykırı kanunların çıkarılması askeri harekete geçirmiştir.²⁶⁵

²⁵⁹TD,27/1318, 243(24 Ağustos 1964).

²⁶⁰TD,28/1371, 323(6 Eylül 1965).

²⁶¹Binası Maçka’da başka bir binaya taşınınca adı da değiştirilmiştir. TD,25/1208, 121(12 Haziran 1962).

²⁶²TD,24/1147, 35(3 Nisan 1961).

²⁶³TD,24/1173, 138(2 Ekim 1961).

²⁶⁴TD,24/1147, 35(27 Şubat 1961).

²⁶⁵Karpat, a.g.e., 149.

Atatürk'ün gösterdiği hedefler doğrultusunda akıl ve bilimi ön planda tutacak gençlik yetiştirmek gerekmektedir. DP döneminde yapılan devrimin amacı Atatürk ilke ve inkılaplarından uzaklaşmış bir döneme son vermektir. Bu yüzden de onun ismi her daim yaşatılmalıydı. Ulu Önder'in isminin yer aldığı okullar tablo 22'de verilmiştir:

Tablo 22. Mustafa Kemal Atatürk'ün Adını Alan Okulların Listesi

Eski İsim	Yeni İsim	Değişikliğin Yapıldığı Yıl
Ilgaz Ortaokulu	Ilgaz Atatürk Ortaokulu ²⁶⁶	1961
Ankara Yenimahalle 27 Aralık Lisesi	Mustafa Kemal Lisesi ²⁶⁷	1963
Bursa Atatürk Erkek Lisesi	Atatürk Lisesi ²⁶⁸	1963

Tablo 22'de Mustafa Kemal Atatürk'ün isimlerinin yer aldığı okulların listesi verilmiştir. Bu tabloya göre Bursa Atatürk Erkek Lisesi sadece Atatürk Lisesi olarak değiştirilirken, diğer iki okulun ismine doğrudan Ulu Önder'in ismi verilmiştir.

Askerin her konudaki hassasiyetini Atatürk isminin kullanılması konusunda da görmekteyiz. Atatürk isminin okul isimlerinde kullanılması konusunda hangi okullara, hangi şartlar halinde verileceği bu dönemde belirtilecektir. Millî Eğitim Bakanı Dr. İbrahim Öktem imzalı karara göre Atatürk ismi aşağıdaki şartlara göre verilecektir,

“Orta öğretim genel müdürlüğünün (ATATÜRK) adının hangi vasıftaki okullara, hangi şartlar altında verilebileceği hakkındaki 21.6.1963 tarih, 6679 sayılı yazısıyla ilişkisi, bu konu ile ilgili incelemeler yapmak üzere 8.2.1963 tarih, 405.1-55 sayılı kararımızla kurulmuş bulunan komisyon çalışmaları sonucunu belirten rapor ve 22.8.1963 tarih, 405.2-112 sayılı ara kararımız karşılığı olarak Orta Öğretim Genel Müdürlüğünden alınan 1.11.1963 tarih, 12857 sayılı yazı ile ilişkisi tali komisyon raporu incelendi; işin gereği düşünüldü:

1. Belli bir mahalle (Şehir, Kasaba, köy gibi iskan ünitelerinden) aynı derece ve çeşitteki okullara birden fazla (ATATÜRK, GAZİ, GAZİ MUSTAFA KEMAL, MUSTAFA KEMAL) adının verilmemesi;

2. Muvakkat binalarda öğretim yapan okullarla bütün sınıfları teşekkül etmemiş ve sınıflarının hepsinin muadeleti tasdik edilmemiş özel okullara bu adların verilmesi;

3. Aynı mahalden (ATATÜRK) adı verilmesi hususunda yapılmış ve yapılacak müracaatlarda Atatürk'ün hatırasını taşıyan okula rüchaniyet tanınması;

4. Daha önce (ATATÜRK ve onunla ilgili) ad verilmiş olan okulların bu adı taşımaları

²⁶⁶TD,24/1148, 37(10 Nisan 1961).

²⁶⁷TD,26/1239, 5(21 Ocak 1963).

²⁶⁸TD,26/1269, 179(19 Ağustos 1963).

müktesep hakkının mahfuz tutulmasına karar verilmiştir. ²⁶⁹

Alınan bu karardan sonra kararlar doğrultusunda Atatürk isminin verilmeye devam ettiğini görüyoruz. Sonraki süreçte okullara verilen isimler tablo 23'te verilmiştir:

Tablo23. Atatürk Adının Alınan Kararlar Doğrultusunda Verildiği Okullar

Eski İsim	Yeni İsim	Değişikliğin Yapıldığı Yıl
Eskişehir-Merkez Lisesi	Eskişehir Atatürk Lisesi ²⁷⁰	1964
Kütahya-Tavşanlı Ortaokulu	Tavşanlı Atatürk Ortaokulu ²⁷¹	1964

Tablo 23'te Askerin Atatürk isimlerinin kullanılmasıyla ilgili aldığı kararlar sonrasında Atatürk ismiyle açılmış veya isimleri değiştirilen okulların isimleri verilmiştir. Kars'ta yeni açılan okula verildiği gibi, Eskişehir'deki liseye ve Kütahya-Tavşanlı'daki okula da bu isim verilmiştir. Ayrıca Kars'ın merkezinde yeni açılan bir okula da Kars Atatürk Ortaokulu adı verilmiştir.²⁷²

Atatürk isimlerinin kullanılmasıyla ilgili kararlarda ayrıca Atatürk adı dışında okullara ad verilirken bazı özelliklere dikkat edilmesi gereken şartlarda ortaya konmuştur. Bu karara göre;

1. Belli bir mahalde (Şehir, kasaba, köy gibi iskân ünitelerinde) bir okuldan fazlasının aynı isimle adlandırılmaması,
2. Numara ile okullara ad verilmemesi,
3. Daha önce verilmiş olan okul ve dersane adlarının müktesep hak olarak mahfuz tutulması kararlaştırılmıştır.²⁷³

DP döneminde İsmet İnönü konusu hassas bir konu olmuştur. Özellikle lider olarak Celal Bayar'ın da Adnan Menderes'in de onun siyasetteki varlığından hoşlanmadıkları bilinmektedir. Dönemlerinde İsmet İnönü'nün ismi okullardan silinmeye çalışılmış, yeni açılan okullarda bu isim pek tercih edilmemişti. Bu dönemde İsmet İnönü'nün ismi unutulmayacak ve okullara verilecektir. Bu okullar tablo 24'te verilmiştir:

Tablo 24. İsmet İnönü Adıyla Adlandırılan Okullar

Eski İsim	Yeni İsim	Değişikliğin Yapıldığı Yıl
Manisa Kız Enstitüsü	İsmet İnönü Kız Enstitüsü ²⁷⁴	1961
Sandıklı Ortaokulu	Sandıklı İsmet İnönü Ortaokulu ²⁷⁵	1961

²⁶⁹TD,27/1294, 65(9 Mart 1964).

²⁷⁰TD,27/1314, 235(27 Temmuz 1964).

²⁷¹TD,27/1318, 243(24 Ağustos 1964).

²⁷²TD,28/1374, 343(27 Eylül 1965).

²⁷³TD,28/1374, 343(27 Eylül 1965).

²⁷⁴ Daha önce DP döneminde değiştirilen isim geri verilmiştir. TD,24/1143, 25 (6 Mart 1961).

²⁷⁵TD,24/1147, 35(3 Nisan 1961).

Tablo 24’te İsmet İnönü’nün ismi ile adlandırılan okullar verilmiştir. Manisa ve Afyon-Sandıklı ilçesindeki iki okulun ismi İsmet İnönü’nün adını alacaktır. Bu dönemde ayrıca DP kadar olmasa da önemli şahsiyetlerin isimlerine okul isimlerinde yer verilmiştir. Bu okullar tablo 25’te verilmiştir:

Tablo25.Tarihsel Kişiliklerin İsimleriyle Değiştirilen Okulların Listesi

Eski İsim	Yeni İsim	Değişikliğin Yapıldığı Yıl
Kastamonu Lisesi	Abdurrahman Paşa Lisesi ²⁷⁶	1962
Ankara Yenimahalle O.	Yunus Emre Ortaokulu ²⁷⁷	1962
Kars Lisesi	Kars Alparslan Lisesi ²⁷⁸	1964
Ankara Kıbrıs Bayraktar O.	Gazi Osmanpaşa Ortaokulu ²⁷⁹	1965
Çankırı-Orta ilçesindeki O.	Yıldırım Beyazıt Ortaokulu ²⁸⁰	1965
İstanbul Heybeliada L.	İst. Heybeliada Hüseyin Rahmi Gürpınar L. ²⁸¹	1965

Tablo 25’te tarihsel şahsiyetlerin adlarıyla değiştirilen okulların listesi verilmiştir. Bu tabloya göre okullara bölgeleriyle alakalı olan tarihsel kişilerin isimlerinin verildiği görülmektedir. Belli bir amaç güdülerek tercih edilmiş isimlendirmelere benzememektedir.

Adalet Partisi Döneminde Okulların İsimlendirilmesi

Ülkenin en ücra yerlerine okul götürmek her hükûmet için amaç olmuş, bu amaç ekonominin el verdiği oranda gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. AP döneminde artan nüfus artışının getirdiği ihtiyaçları karşılamak için okul sayılarında da artış görülmektedir. Halkta bu eğitim seferberliğine ortak olarak yardımda bulunmuş, buna karşılık olarak isimleri yardımda bulundukları okulları süslemiştir. Okulların yapım aşamasında yaptıkları yardımdan dolayı okulları yaptıranların isminin verilmesi günümüze kadar devam edecektir. Bu dönemde de bu sebeple adlandırılmış okullar vardır. İstanbul Mensucat Santral Fabrikası okulun yapımında yardım yaptığı için, İstanbul’daki Ali Fuad Bezmen Ortaokulu “Mensucat Santral Ortaokulu” olarak adlandırılmıştır.²⁸² Yine İçel’in Tarsus ilçesinde Tarsus eşrafından sanayici ve iş adamı Kasım Ekenler²⁸³ tarafından yaptırılmış okula “Kasım Ekenler Ortaokulu” adı verilmiştir.²⁸⁴ Bir diğeri Ferit İnal’ın 2.derece tarihi köşkünün, 1968’de Ferit İnal’ın adının verilmesi kaydı

²⁷⁶TD,25/1208, 121(3 Eylül 1962).

²⁷⁷TD,25/1231, 262(26 Kasım 1962).

²⁷⁸TD,27/316, 239(10 Ağustos 1964).

²⁷⁹TD,28/1381, 403(15 Kasım 1965).

²⁸⁰ Mahallenin adına izafeten verilmiştir. TD,Cilt 28/1371, 323 (6 Eylül 1965).

²⁸¹TD,28/1361, 231(28 Haziran 1965).

²⁸²TD,29/1390, 21(17 Ocak 1966).

²⁸³ <http://kasimekenler.meb.k12.t/6> Haziran 2013 internet adresinden alınmıştır.

²⁸⁴TD,30/1471, 345-346(25 Eylül 1967).

ile lise yapımı için MEB’e devredilmiş olmasıdır.²⁸⁵ Paşabahçe Lisesinin adı buna istinaden “Ferit İnal Lisesi” olarak değiştirilmiştir.²⁸⁶ Adana-Ceyhan’da Yaltır kardeşler tarafından yaptırılan okul “Yaltır Kardeşler Ortaokulu” olarak adlandırılmıştır.²⁸⁷ İstanbul’da birçok hayır işleri yaptıran Behice Yazgan’ın ismi, Kayseri’de yaptırdığı otuz üç haneli bir kız lisesini süsleyecek, “Behice Yazgan Kız Lisesi” ismi yaptıklarına istinaden bu okula verilmiştir.²⁸⁸ Ayrıca bu dönemde İzmir’in Mersinli semtinde yaptırılan okul binasına taşınan ortaokulun “Sıdika Recep Ortaokulu” olarak adlandırılmıştır.²⁸⁹ Eskişehir merkezinde H. Ahmet Kanatlı tarafından yaptırılan binada “Ahmet Kanatlı Lisesi” adı ile, Adana merkezinde Abdulkadir Paksoy tarafından yaptırılan binada “Abdulkadir Paksoy Kız Lisesi” adı ile, İstanbul-Fikirtepe’de Mehmet Beyazıt tarafından yaptırılan binada “Mehmet Beyazıt Lisesi” adı ile liseler açılmıştır. Bu liselere -görüldüğü üzere- yaptıran kişilerin isimleri verilmiştir.²⁹⁰

Bazı yerlerin isim değişiklikleri okullara da yansıtılmıştır. Kayseri Merkez Bağyurdu Bucağı adı “Gesi” olarak değiştirilince okulun adı da “Gesi Ortaokulu” olarak değiştirilmiştir.²⁹¹ Bazı okulların semtlerinden farklı okul isimlerine sahip olması üzerine bu durum hemen düzeltilmiştir. Ankara merkezde faaliyette bulunan iki ortaokul bulundukları semtler dışındaki semtlerin adını taşıdıklarından, bu okulların isimleri bulundukları semtlere göre aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir. Akdere Ortaokulu’nun adı “Abidinpaşa Ortaokulu; Abidinpaşa Ortaokulu’nun adı “Akdere Ortaokulu olarak değiştirilmiştir.²⁹²

Normal öğretime gelemeyenler için mesai sonrasında eğitim veren okullar açılmıştır. Eğitim hakkının herkese sağlanması açısından önemli bir gelişmedir. Bu okullar tablo 26’da verilmiştir:

Tablo 26. 1967-1968’de Faaliyete Gececek Akşam Ortaokulların Listesi²⁹³

Okulun Açıldığı Yer	Okullara Verilen İsim
Ankara Mimar Kemal Ortaokuluna bağlı	Mimar Kemal Akşam O.
İzmir Eşrefpaşa Ortaokuluna bağlı	Eşrefpaşa Akşam Ortaokulu
Kayseri Nazmi Toker Ortaokuluna bağlı	Kayseri Akşam Ortaokulu
Samsun Devrim Ortaokuluna bağlı	Samsun Akşam Ortaokulu

²⁸⁵ http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/34/04/974869/icerikler/tarihcemiz_187317.html 6 Haziran 2013 tarihli internet adresinden alınmıştır.

²⁸⁶ TD,32/1552, 130(28 Nisan 1969).

²⁸⁷ TD,32/1579, 35(4 Kasım 1969).

²⁸⁸ TD,33/1590, 14(19 Ocak 1970).

²⁸⁹ TD,30/1475(23 Ekim1967).

²⁹⁰ TD,33/1621, s.313(31 Ağustos 1970).

²⁹¹ TD,29/1402, 103(2 Mayıs 1966).

²⁹² TD,31/1524, 466(14 Ekim 1968).

²⁹³ TD,30/1463, 236(31 Temmuz 1967).

İçel Atatürk Ortaokuluna bağlı	İçel Akşam Ortaokulu
Kütahya Kütahya Lisesine bağlı	Kütahya Akşam Ortaokulu
Denizli Merkez Ortaokuluna bağlı	Denizli Akşam Ortaokulu
Eskişehir Devrim Ortaokuluna bağlı	Eskişehir Akşam Ortaokulu
Sakarya Ali Dilmen Ortaokuluna bağlı	Adapazarı Akşam O.
Kocaeli İnkılâp Ortaokuluna bağlı	İzmit Akşam Ortaokulu

Tablo 26’da 1967-1968 öğretim yılında faaliyete geçirilmek üzere yeniden açılacak akşam ortaokullarının listesi verilmiştir. Bu okullar, genellikle bağlı oldukları okulların isimlerine “akşam” ibaresi eklenerek adlandırılmıştır. Bağlı oldukları okullardaki İnkılap, Nazmi Toker, Devrim, Atatürk, Ali Dilmen gibi isimler kullanılmamıştır.

Bu dönemde bazı okullar karma hâle getirilmiştir. Kız-erkek ayrı ayrı eğitim yapan okullar yerine Cumhuriyet sonrası karma okullar ön planda tutulmuştur. Eski okullar da karma okul olma yönünde ilerleyeceklerdir. İstanbul-Levent Kız Ortaokulu “Levent Ortaokulu” olmuştur.²⁹⁴ Özel liselerden Malatya-Hekimhan Özel Lisesi resmi lise haline dönüşerek “Hekimhan Lisesi” adını almıştır.²⁹⁵

Okullara bağlı olarak öğretime devam eden şubelerin okullarla olan birlikteliği eğitim öğretim zorluğuna ve idari açıdan karmaşaya neden olduğundan şubeler bağımsız hâle getirilmeye çalışılmıştır. Bu okullar tablo 27’de verilmiştir.

Tablo 27. Bağlı Oldukları Okullardan Ayrılan Okullar²⁹⁶

Bağlı Olduğu Şube	Bağımsız Yeni Adı
İstanbul-Bakırköy Ortaokulu	Kartaltepe Ortaokulu
İstanbul-Ebussut Ortaokulu	Alibey Köyü Ortaokulu
Adana -Ceyhan-Beşocak İlkokulu	Pamukeli Ortaokulu

Tablo 27’de İstanbul’daki Bakırköy ve Ebussud Ortaokullarına bağlı olan şubelerin ayrıldığını Kartal ve Alibeyköy olarak semtlerinin ismiyle adlandırıldıklarını görmekteyiz. Ayrıca Adana’nın Ceyhan ilçesinin Beşocak İlkokulu da bağımsız olarak bölgenin geçimiyle alakalı Pamukeli Ortaokulu adını almıştır.

Ortaokul ve lise öğrencilerinin bir arada eğitim yapmaları aralarındaki yaş farklarına bakıldığında sakıncalara neden olabilirdi. Böyle bir durumla karşılaşmamak, liselerin kapasitesini arttırarak normal eğitim yapmalarını sağlamak amacıyla liselerin birinci devrelerinin ayrılması gerekli görülmüştür. Böylece imkân dahilinde ortaokullar ve liseler

²⁹⁴TD,29/1403, 107(9 Mayıs 1966).

²⁹⁵TD,32/1550, 122(14 Nisan 1969).

²⁹⁶TD,30/1468, 310(4 Temmuz 1967).

ayrılmaya başlayacaktır. Zonguldak-Karabük Demir Çelik Lisesinden ayrılarak yeni ortaokul Yenişehir Ortaokulu adını alacaktır.²⁹⁷ Yine 19 Mayıs Lisesinden ayrılan ortaokul Samsun Ortaokulu olarak adlandırılacaktır.²⁹⁸

Okullaşma oranının artırılması için bir sonraki seneye yetiştirilecek okullar ve bu okullara verilmek istenen isimler belirtilmiştir. Şartlar dahilinde açılan okulların hangi sınıflarının faaliyete geçirilecekleri de ayrıntıda belirtilmiştir. Buna göre 1967- 1968 öğretim yılında faaliyete geçirilmek üzere yeniden ortaokul açılması ve bu okullara verilmesi düşünülen isimlere tablo 28’de yer verilmiştir:

Tablo 28. 1967-1968 Faaliyete Geçirilmek Üzere Açılacak Olan Ortaokullar²⁹⁹

Okul Açılmak istenilen Yer	Okula Verilmek istenilen İsim
Adana Kırmıt Bucağı (yalnız birinci sınıfı)	Kırmıt Ortaokulu
Antalya Merkez (üç sınıfı birden)	Zeytinköy Ortaokulu
İzmir Büyükçiğli Bucağı, (yalnız birinci sınıfı)	Büyükçiğli Ortaokulu
Kayseri Erkilet Bucağı, (yalnız birinci sınıfı)	Erkilet Ortaokulu
Aydın Merkez, (üç sınıfı birden)	Efeler Ortaokulu
Ankara Merkezi, (üç sınıfı birden)	İncesu Ortaokulu
Ankara Halkavun Bucağı, (yalnız birinci sınıfı)	Halkavun Ortaokulu
İstanbul Büyükçekmece Bucağı, (üç sınıfı birden)	Büyükçekmece O.
İstanbul Sağmalcılar, (üç sınıfı birden)	Yeni Sağmalcılar O.
İstanbul Küçükyalı, (üç sınıfı birden)	Küçükyalı Ortaokulu
Nevşehir Genezin Bucağı, (yalnız birinci sınıfı)	Genezin Ortaokulu
Bursa Merkezi, (üç sınıfı birden)	Yıldırım Ortaokulu
Niğde Yeşilova Bucağı, (yalnız birinci sınıfı)	Yeşilova Ortaokulu
İçel Elvanlı Bucağı, (yalnız birinci sınıfı)	Elvanlı Ortaokulu
Hatay Antakya Merkezi, (üç sınıfı)	Atatürk Ortaokulu
Kayseri Merkezi, (üç sınıfı birden)	Aydınlıkevler O.
Urfa Merkezi, (üç sınıfı birden)	Urfa Ortaokulu

Tablo 28’de 1967-1968 faaliyete geçirilmek üzere açılacak olan ortaokulların listesi verilmiştir. Okul isimlerine bakıldığında daha çok bulundukları şehir, ilçe, bucakları isimleriyle adlandırıldıklarını görmekteyiz. Bunun yanında bölgeyle özleşen tarihsel kişiler ve şehirlerin, unvanların da kullanıldığı görülmüştür: Efeler, Yıldırım...

²⁹⁷ Zonguldak Karabük Demir Çelik Lisesi öğrenci sayısı mevcut liseye göre fazla olduğu için Karabük Demir Çelik Lisesi birinci devresinin yeni binada “Yenişehir Ortaokulu” adı ile bağımsız hale getirilmesi. TD,30/1468, 310(4 Temmuz 1967).

²⁹⁸ TD,30/469, 318(11 Eylül 1967).

²⁹⁹ TD,30/1463, 236(31 Temmuz 1967).

Bunlar gibi 1967-1968 öğretim yılından itibaren yalnız birinci sınıfları faaliyete geçirilmek üzere ortaokul bulunmayan yerlerde ortaokulların açılmasına karar verilmiştir. Bu okulların listesi ek 5’te verilmiştir. 1967-1968 öğretim yılında faaliyete geçirilmek istenen okullar ve bu okullara verilmek istenen isimlerin listesi bakanlığa sunulmuştur. 1967-1968 öğretim yılından itibaren yeniden öğretime açılan ortaokulların listesi ek 6’da verilmiştir. Yine okul ihtiyacı için 1967-1968 öğretim yılından itibaren yeniden öğretime açılan ortaokulların listesi ek 7’de verilmiştir. Ülkenin ortaokul ihtiyacını karşılamak için tüm ilçelerde birçok okul açıldığını görüyoruz. Bu okullar eski okul binalarında, dernekler tarafından mahallen temin edilen yerlerde, belediyeye ait, köye ait ve bakanlığın yaptığı binalarda olmak üzere eğitim hayatına başlamaya hazırlanmıştır. Açılan okulların isimlerine baktığımızda bulundukları yerlerin isimlerini aldıklarını görmekteyiz. Bunun yanında kişilerin yaptırdığı binalarda açılan okullara, yaptıran kişinin ismi verilmiştir. İçel-Tarsus’taki Kâsım Eren Ortaokulu buna örnektir. Bunun yanında bazıları açıldıkları okulların ismini kullanacaklardır. Bunlara da Ankara’da açılan Mehmet Akif Ortaokulu, Hamdullah Suphi Ortaokulu ile İstanbul’daki Şair Nedim Ortaokulu örnektir.

Eğitimin herkese götürülmesini sağlamak, eğitimde eşitlik ilkesinin gerekliliğini yerine getirmek isteyen iktidar gündüz okula gidemeyenler için akşam okulları açmıştır. Ayrıca düz liselere giderek üniversite önlerinde yığılan gençlere de alternatif olarak meslek okulları açmıştır. Kız sanat okullarıyla ise ikinci planda tutulan genç kızlarımızın belli eğitimler alarak iş kollarında varlık göstermelerine yardımcı olmak hedeflenmiştir. Bu farkındalıkla dönemde çeşitli okulların açıldığını görüyoruz. Kalkınmanın her şeyden önemli olduğunu düşünen AP hükûmetleri döneminde bu tarz okulların açılması, nüfus yoğunluğunun kırsal kesimden şehirlere yığıldığı bir dönemde eğitime alternatifler yaratılmaya çalışıldığının da bir göstergesidir. 1968 - 1969 ders yılından itibaren yeniden öğretime açılan, açıldığı bölgenin ismiyle adlandırılan bu tarz okullar şunlardır:

Akşam Ortaokulu ve Akşam Liseleri: Balıkesir Merkez, “Balıkesir Akşam Ortaokulu”, Sivas Merkez, “Sivas Akşam Ortaokulu”, Adana Merkez, “Adana Akşam Lisesi”³⁰⁰

Akşam Kız Sanat Okulları: Ankara “Balgat Akşam Kız Sanat Okulu”, Edirne “Havsa Akşam Kız Sanat Okulu”, İzmit “Karamütsel Akşam Kız Sanat Okulu”, Kırklareli “Vize Akşam Kız Sanat Okulu”, Erzurum “Pasinler Akşam Kız Sanat Okulu”, Antalya “Korkuteli Akşam Kız Sanat Okulu”, Amasya “Gümüşhacıköy Akşam Kız Sanat Okulu”, Bitlis Tatvan Akşam Kız Sanat Okulu”, Muş “Bulanık Akşam Kız Sanat Okulu”, Tokat “Reşadiye Akşam

³⁰⁰TD,31/ 1514, 377(5 Ağustos 1968).

Kız Sanat Okulu”, Tekirdağ “Saray Akşam Kız Sanat Okulu”, Aydın “Germencik Akşam Kız Sanat Okulu”, Çorum “Mecitözü Akşam Kız Sanat Okulu”, Edirne “İpsala Akşam Kız Sanat Okulu”, Balıkesir “Erdek Akşam Kız Sanat Okulu”, Zonguldak “Kilimli Akşam Kız Sanat Okulu”, İstanbul “Erenköy Akşam Kız Sanat Okulu”, Sakarya “Hendek Akşam Kız Sanat Okulu”³⁰¹

Kız Sanat Okulları ise Tokat Niksar, Antalya Dörtyol, Bursa Gemlik, Zonguldak Karadeniz, Edirne Uzunköprü, Sakarya Geyve,³⁰²Kız enstitüsü de Ordu-Ünye’de açılmıştır.³⁰³

Ticaret liseleri ile Akşam Ticaret Liseleri: Antalya Merkez “Antalya Ticaret Lisesi”, Bolu Merkez “Bolu Ticaret Lisesi”, Merzifon ilçe Merkez “Merzifon Ticaret Lisesi”, Isparta Merkez “Isparta Ticaret Lisesi”, Samsun Merkez “Samsun Ticaret Lisesi”³⁰⁴, İstanbul Üsküdar Akşam Lisesi, Ankara Yıldırım Beyazıt Akşam Lisesi³⁰⁵, Trabzon Merkez “Trabzon Akşam Ortaokulu”, İzmir Karşıyaka “İzmir-Karşıyaka Akşam Ortaokulu”³⁰⁶

Merkezlerdeki ihtiyaçların karşılanması sonrası ilçelerdeki okullara, sonrasında da bucak ve köylere doğru hiyerarşik olarak okulların açıldığını görmekteyiz. 1968-1969 ders yılından itibaren yeniden öğretime açılan ortaokullara ait liste ek 8’de verilmiştir. Ek 8’de 1968-1969 ders yılından itibaren yeniden öğretime açılan ortaokullara ait listeler verilmiştir. Merkez ve ilçelerde açılan okullar isimlendirilirken tarihsel kişiliklerin ve olayların (Fevzi Çakmak, Abidinpaşa, Fatih, Namık Kemal, 19 Mayıs, Abdülhak Hamit, Oruç Gazi, Talatpaşa, Evliya Çelebi, Cacabey) kullanıldığını görmekteyiz. Ayrıca bölgeyle alakalı olarak Kars’ın kurtuluş günü olan “30 Ekim” ismi verilirken, Kastamonu’da açılan okula Atatürk’ün ziyaret günü olan “23 Ağustos” isimleri verilmiştir. Diğer okular açıldıkları kasaba, bucak ve köylerin isimleriyle adlandırılmışlardır.

1968 - 1969 ders yılından itibaren yeni öğretime açılan liseleri görmekteyiz. Bunların bazıları bağımsız olarak kurulmuşken bazılarının ortaokullar bünyesinde açıldıklarını görüyoruz. Açılan liselerin listesi tablo 29’da verilmiştir:

³⁰¹TD,31/1524, 465(14 Ekim 1968).

³⁰²TD,31/1524, 465(14 Ekim 1968).

³⁰³TD,31/1524, 465(14 Ekim 1968).

³⁰⁴TD,31/1524, 467(14 Ekim 1968).

³⁰⁵TD,31/1524, 466(14 Ekim 1968).

³⁰⁶TD,32/1572, 349(15 Eylül 1969).

Tablo 29. 1968 - 1969 Ders Yılından İtibaren Öğretime Açılan Liselerin Listesi

Okulun Açıldığı Yer	Yeni İsim
İstanbul	Göztepe Lisesi ³⁰⁷
İzmir	Eşrefpaşa Lisesi ³⁰⁸
Elâzığ	Atatürk Lisesi ³⁰⁹
İstanbul Beyoğlu	Maltepe Lisesi ³¹⁰
İstanbul Ümraniye Ortaokulu	Ümraniye Lisesi ³¹¹
İstanbul Levent Ortaokulu	Levent Lisesi ³¹²
İstanbul Küçükçekmece Ortaokulu	Küçükçekmece Lisesi ³¹³
İstanbul Sağmacılar Ortaokulu	Sağmacılar Lisesi ³¹⁴

Tablo 29’da 1968 - 1969 ders yılından itibaren yeni öğretime açılan liselerin listesi verilmiştir. Okulların isimlendirilmesine bakıldığında Elazığ’daki liseye Atatürk isminin verilmesi dışındaki diğer okullar, ilçelerin isimleriyle adlandırılmışlardır.

Liselerle beraber veya liselere bağlı aynı okul içinde yer alan ortaokullar 1968-1969 ders yılında itibaren liselerin birinci devresinin ayrılarak bağımsız okul haline gelecektir. Bu okullar tablo 30’da verilmiştir.

Tablo 30. Bağlı Olduğu Liselerden Ayrılarak Bağımsız Olan Liselerin Listesi³¹⁵

Lise	Bağımsız Yeni İsmi
Uşak Merkez Lisesi	Besim Atalay Ortaokulu
Bolu Lisesi	Bolu Merkez Ortaokulu
Kayseri Lisesi	Kayseri Sümer Lisesi
Konya Merkez Sanat Enst. L.	Karatay Lisesi
Antalya Lisesi (birinci devre şubesi)	Hızır Reis Ortaokulu

Tablo 30’da 1968-1969 ders yılında itibaren liselerin birinci devresinin ayrılarak bağımsız okul haline gelen okulların listesine yer verilmiştir. Okullara bakıldığında Uşak’taki okula burada doğmuş dilbilimci Besim Atalay’ın ismi verilirken, Bolu ve Konya’daki Karatay Okulunun ismi Anadolu Selçuklu Devleti’nin devlet adamlarından Celâlettin Karatay’dan

³⁰⁷TD,31/514, 376 (5 Ağustos 1968).

³⁰⁸TD,31/514, 376 (5 Ağustos 1968).

³⁰⁹TD,31/514, 376 (5 Ağustos 1968).

³¹⁰TD,31/514, 377 (5 Ağustos 1968).

³¹¹TD,31/514, 377 (5 Ağustos 1968).

³¹²TD,31/514, 377 (5 Ağustos 1968).

³¹³TD,31/514, 377 (5 Ağustos 1968).

³¹⁴TD,31/514, 377 (5 Ağustos 1968).

³¹⁵TD,31/1520, 422 (16 Eylül 1968).

alınmıştır.³¹⁶ Antalya Lisesine “Hızır Reis” ismi verilirken, Kayseri’deki okulun isimlendirilmesinde Sümer Bez Fabrikası etkili olmuştur. Ayrıca Fatih İlkokulu, Ali Şefik Ortaokulu bağımsız hâle gelerek Atatürk Ortaokulu adını almış, Gaziantep Atatürk Ortaokulu Atatürk Lisesi olarak bağımsız lise haline gelmiştir.³¹⁷ Açılmış ortaokullarda 27 Mayıs sonrası getirilen Atatürk isminin okullarda kullanılması şartlarına göre genellikle “Atatürk” adını aldığını görmekteyiz. Tablo 34 ve 35’teki liselerin dışında 1968-1969 yıllarında öğretime açılacak başka liseler de vardır. Bu liselerin listesi ek 9’da verilmiştir. Ek 9’da verilen liselerin ilçelerde açıldığı ve ilçelerin isimleriyle adlandırıldığı ayrıca bir isme yer verilmediği görülmektedir.

AP iktidarı döneminde bazı okulların adları değiştirilmiştir. 1968-69 öğretim yılında adları değiştirilen lise ve ortaokullara ait liste, tablo 31’de verilmiştir.³¹⁸

Tablo 31. AP Döneminde Adları Değiştirilen Okulların Listesi

Eski İsim	Yeni İsim	Değişikliğin Yapıldığı Yıl
Ulubey Ortaokulu	Uluğbey Ortaokulu	1969
Delice Ortaokulu	Karacaoğlan Ortaokulu	1969
Balgat Ortaokulu	Ömer Seyfettin Ortaokulu	1969
Zeytinköy Ortaokulu	Yavuz Selim Ortaokulu	1969
Nazilli Ortaokulu	Atatürk Ortaokulu	1969
Muharrem Hasbi Erkek Lisesi	Muharrem Hasbi Lisesi	1969
Edirne Ortaokulu	Atatürk Ortaokulu	1969
İskenderun Merkez Ortaokulu	Cumhuriyet Ortaokulu	1969
Çamlıyayla Ortaokulu	Kasım Ekenler Ortaokulu	1969
Mersin Merkez Ortaokulu	Mersin Ortaokulu	1969
Şair Nedim Ortaokulu	Esentepe Ortaokulu	1969
Paşabahçe Lisesi Paşabahçe	Ferit İnal Lisesi	1969
Sultantepe Ortaokulu	Halide Edip Adivar Ortaokulu	1969
Yağhaneler Ortaokulu	Fevzi Çakmak Ortaokulu	1969
Hatay Ortaokulu	9 Eylül Ortaokulu	1969
Merkez Ortaokulu	Kale Ortaokulu	1969
Tavşanlı Lisesi	Atatürk Lisesi	1969
Manisa Ortaokulu	Atatürk Ortaokulu	1969
Soma Maden Lisesi	Soma Linyit Lisesi	1969
Niğde Ortaokulu	Atatürk Ortaokulu	1969
Samsun Ortaokulu	Atatürk Ortaokulu	1969

³¹⁶http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/42/25/174918/ 7.9.2013

³¹⁷TD,31/514, 377 (5 Ağustos 1968).

³¹⁸TD,32/1552, 130(28 Nisan 1969).

Divriği Nuri Demirağ Ortaokulu	Divriği Ortaokulu	1969
Erzurum Uygulama Ortaokulu	Atatürk Ortaokulu	1969
Yıldırım Lisesi	Yıldırım Bayezıt Lisesi	1969
Serince Ortaokulu	Ataköy Ortaokulu	1969

Tablo 31’de 1968-1969 öğretim yılında adları değiştirilen lise ve ortaokullara ait liste verilmiştir. Ülke içinde üniversite olaylarının çıktığı, öğrencilerin hak arama mücadelelerinin siyasi bir yöne doğru ilerlediği günlerde yapılan okul isimlerindeki değişiklikte Atatürk ve yaptığı Türk devrimini hatırlatan isimlerin yer alması manidardır. Bunların yanında tarihsel kişilik ve milliyetçi öğeleri ön planda tutan yaklaşımlarla adlandırılan okullar da vardır: Uluğ Bey, Karacaoğlan, Ömer Seyfettin, Yavuz Selim, Halide Edip Adıvar, Fevzi Çakmak isimleri bu isimlendirmelere örnektir.

Liselerin ilk devrelerinden ayrılarak bağımsız ortaokullar açılmıştır. Bu okullardan 1969-1970 ders yılında faaliyete geçmek üzere bağımsız okul haline gelen ortaokulların listesi tablo 32’de sunulmuştur.

Tablo 32. Liselerin İlk Devresinden Ayrılarak Bağımsız Olan Liseler

Lise	Bağımsız Yeni İsmi
Mamak Lisesi	Mamak ortaokulu ³¹⁹
Kaman Lisesi	Kaman Ortaokulu ³²⁰
Adıyaman Lisesi	Adıyaman Ortaokulu ³²¹
Isparta- Merkez Lisesi	Isparta Merkez ortaokulu ³²²
Yalvaç Lisesi	Yalvaç Ortaokulu ³²³
Siirt Lisesi Birinci devresi	Siirt Ortaokulu ³²⁴

Tablo 32’de 1969-1970 ders yılında faaliyete geçmek üzere bağımsız okul haline gelen ortaokulların listesi verilmiştir. Bu okullar ayrıldıkları liselerin isimleriyle adlandırılmışlardır.

AP döneminde daha önceden karma eğitime geçen okulların listeleriyle karşılaşmıştık. 1969 - 1970 öğretim yılından itibaren faaliyete geçecek karma ortaokullar ve liselerin listesi tablo 33’te verilmiştir:

Tablo 33. 1969-1970 Öğretim Yılında Açılacak Karma Ortaokul ve Liseler³²⁵

³¹⁹TD,32/1568, 313(18 Ağustos 1969).

³²⁰TD,32/1568, 313(18 Ağustos 1969).

³²¹TD,32/1568, 313(18 Ağustos 1969).

³²²TD,32/1568, 314(18 Ağustos 1969).

³²³TD,32/1568, 314(18 Ağustos 1969).

³²⁴TD,32/1571, 346(8 Eylül 1969).

³²⁵TD,32/1570, 341-342(1 Eylül 1969).

Okulun Açıldığı Yer	Okula Verilen İsim
Adana Kozan İlçesi Merkezinde	Kozan Ortaokulu
Amasya Merkez	Amasya Ortaokulu
Bingöl Kığı - Yedisu Merkez	Yedisu Ortaokulu
Edirne Uzunköprü İlçesi Merkez	Uzunköprü İkinci Murat
İçel Silifke İlçesi	Silifke Ortaokulu
İzmir Bornova Altındağ Kaz.	Altındağ Ortaokulu
İzmir Karşıyaka Örnekköy Merkez	Örnekköy O. O.
Kocaeli Gölçük İlçesi Merkez	Gökcük Ortaokulu
Tokat Merkez	Cumhuriyet Ortaokulu
Yozgat Merkez	İstiklâl Ortaokulu
Maraş Merkez	Gazi Ortaokulu
Aydın Germencik Ortaklar Bucağı	Ortaklar O. O.
Manisa Akhisar Yayaköy Buc.	Yayaköy Ortaokulu
Malatya Merkez Eskimalatya Buc.	Eskimalatya O. O.
Tokat Niksar Merkez	Niksar Ortaokulu
Tokat Reşadiye Merkez	Reşadiye Ortaokulu
Tokat Zile Merkez	İkinci Ortaokulu
Hatay Antakya Merkez	Süzerler Ortaokulu
Hatay Kırıkhan Merkez	Kırıkhan Ortaokulu
Zonguldak Merkez	Fener Ortaokulu
Zonguldak Karabük Merkez	Üçüncü Ortaokulu

1969-1970 Öğretim Yılında Açılacak Karma Ortaokul ve Liseler.

Ankara Merkezi	Kurtuluş Ortaokulu ³²⁶
İskenderun İlçesi Merkez	5 Temmuz Ortaokulu ³²⁷
İstanbul Kasımpaşa	Kasımpaşa Lisesi ³²⁸
İstanbul Boğazda	Boğaziçi Lisesi ³²⁹
Antalya Merkez	Çağlıyan Lisesi ³³⁰
Malatya Merkez	Malatya Merkez Lisesi ³³¹

Tablo 33'te 1969 - 1970 öğretim yılından itibaren faaliyete geçecek karma ortaokullar ve liselerin listesi verilmiştir. Bu okulların adlandırılmasında merkezdeki okullardan Maraş'ta bulunan okula "Gazi" adı verilmiştir. Edirne'deki okula "II. Murat" gibi bölgeyle alakalı bir

³²⁶TD,32/1571, 346(8 Eylül 1969).

³²⁷TD,32/1571, 346(8 Eylül 1969).

³²⁸TD,32/1570, 341-342 (1 Eylül 1969).

³²⁹TD,32/1570, 341-342 (1 Eylül 1969).

³³⁰TD,32/1570, 341-342 (1 Eylül 1969).

³³¹TD,32/1570, 341-342 (1 Eylül 1969).

isim verilirken, Tokat ve Yozgat'taki okullara Türk devrimini hatırlatan (Cumhuriyet, İstiklal) isimler verilmiştir. İskenderun'daki okul kurtuluş günü olan "5 Temmuz" ismini alırken, diğer okullar ise ilçe ve kazaların adlarıyla isimlendirilmişlerdir. Bu dönemde bu okullar dışında 1969-1970 ders yılından itibaren yeniden öğretime açılacak okullara ait liste ek 10'da verilmiştir. Ek 10'da 1969-1970 ders yılından itibaren yeniden öğretime açılan okullara ait liste verilmiştir. Açılan okulların isimlendirilmesinde merkezdeki okullardan Ankara'daki okula "Fatih" ismi verilirken, Trabzon'daki okula ise "Cumhuriyet" adının verildiği görülmektedir. Ayrıca bölgeyle alakalı Balıkesir'deki okula "Karesi" ismi verilmiştir. Diğer okul isimlendirmeleri ise bucak ve köylerin isimleriyle oluşturulmuştur. 1969-1970 ders yılından itibaren yalnız faaliyete geçecek kasaba ve bucaklardaki okulların listesi ek 11'de verilmiştir. Ek 11'de 1969-1970 ders yılından itibaren yeniden öğretime açılan okullara ait liste verilmiştir. Yalnız faaliyete geçecek kasaba ve bucaklardaki okullar bulundukları yerlerin ismiyle anılmıştır. 1969-1970 öğretim yılından itibaren yeniden açılan liselere ait liste ek 12'de verilmiştir. Bu okullar ilçelerdeki lise eksikliğini karşılamak için açılmıştır. En ücra bölgelere kadar eğitimi götürmek için açılan bu okullara ayrı bir isim verilmeyip açıldıkları ilçenin adıyla adlandırılmışlardır.

Açılan bu okulların yanında 1969-1970 ders yılından itibaren yeniden öğretime açılan akşam liselerine ve ticaret liselerine de rastlamaktayız. Bu okullara ait liste tablo 34'te verilmiştir:

Tablo 34. 1969-70 Öğretime Açılan Akşam ve Ticaret Liseleri³³²

Okulun Açıldığı Yer	Okula Verilen İsim
Erzurum Merkez	Erzurum Akşam Lisesi
Gaziantep Merkez	Gaziantep Akşam Lisesi
Ankara Merkez	Anafartalar Akşam Lisesi
Ankara Merkez	Mustafa Kemal Akşam Lisesi
Zonguldak Merkez	Zonguldak Akşam Lisesi
Ankara-Kırıkkale Merkez	Kırıkkale Akşam Lisesi
Adana Merkez	Adana Akşam Lisesi
Konya Merkez	Konya Akşam Lisesi

1969-70 Öğretime Açılan Akşam ve Ticaret Liseleri³³³

Ankara - Kırıkkale İlçesinde	Kırıkkale Ticaret Lisesi
İçel - Tarsus İlçesinde	Tarsus Ticaret Lisesi

³³²TD,32/1572, 354 (15 Eylül 1969).

³³³TD,33/1590, 13 (19 Ocak 1970).

Tablo 34’te 1969-1970 öğretime açılan Akşam Liselerine ve Ticaret Liselerine yer verilmiştir. Ankara merkezdeki “Mustafa Kemal Akşam Lisesi” ismi dışında diğer isimler açıldığı ilçenin ismini almışlardır.

Kadınların toplum hayatındaki varlıklarını sağlamak için kız teknik okullarının açıldığını dönem içinde daha öncede görmüştük. Bu okullarda kadınlara topluma faydalı olabilecek zanaat öğretilmek amaçlanmıştı. Dönemde teknik okullarına da önem verilmiştir. bu okulların sayılarını arttırmak amaçlı 1969-1970 öğretim yılında faaliyete geçecek kız teknik ve kız sanat öğretim okulları şunlardır.

Kız Teknik Öğretim Okulları: Tekirdağ Muratlı, Niğde Ulukışla, Afyon Şuhut, Afyon Çay, Bitlis Adilcevaz, Hatay Erzin, Hatay Reyhanlı, Manisa Saruhanlı, Mardin Midyat, Mardin Kızıltepe, Bilecik Pazaryeri, Çanakkale Ezine Antalya Gazipaşa, Balıkesir Susurluk, Kastamonu Bozkurt, Aydın Karacasu, Konya Sarayönü, Burdur Bucak, Adana Kozan, Çankırı Kurşunlu, Maraş Afşin, Ankara Uluğbey, Samsun Terme, İstanbul Alibeyköyü (Gaziosmanpaşa), Adana Merkez, Edirne Merkez, Kayseri Merkez, İstanbul -Beykoz, Samsun Lâdik.

Kız Enstitüleri: Urfa Siverek, Afyon Sandıklı, Zonguldak Karabük Kız Enstitüsü müstakil hâle getirildi.

Kız Sanat Ortaokulları: Aydın Çine, Eskişehir Sivrihisar, Isparta Yalvaç, Ankara Sincan, İstanbul Levent, Kütahya Tavşanlı, Kars Sarıkamış.³³⁴

1969-70 ders yılı itibariyle bazı okullar birleştirilerek iki devreli bir lise haline getirilmiştir. Ankara’daki İsmet Paşa ile Maltepe Kız Enstitüsü birleşerek Ulu Önder Mustafa Kemal’in annesinin ismi olan “Zübeyde Hanım Kız Enstitüsü” adını almıştır.³³⁵ Ankara’daki Cumhuriyet Lisesi ile Hamdullah Suphi Ortaokulu birleşerek “Cumhuriyet Lisesi”, Kayseri’deki Behice Yazgan Kız Lisesi ile Kız Ortaokulu birleşerek “Behice Yazgan Kız Lisesi”,³³⁶ Ankara’da Çankaya Lisesi ile Ayrancı Ortaokul birleşerek “Çankaya Lisesi”,³³⁷ yine Ankara Kalecik’teki Özel Lise ile Kalecik Ortaokulu birleşerek “Kalecik Lisesi” adını almıştır.³³⁸

³³⁴TD,33/1590, 15 (19 Ocak 1970).

³³⁵TD,33/1590, 15 (19 Ocak 1970).

³³⁶TD,33/1590, 14 (19 Ocak 1970).

³³⁷TD,33/1592, 23 (2 Şubat 1970).

³³⁸TD,33/1603, 101 (20 Nisan 1970).

Dönemin okullaşma süreci kronolojik olarak verilmeye çalışıldığı için diğer yıllarda olduğu gibi bu 1969-1970 öğretim yılı için bazı okulların isminde değişiklik yapılmıştır. 1969-1970 ders yılından itibaren adları değiştirilen okulların listesi tablo 35’te verilmiştir:

Tablo 35. AP Dönemi Adları Değiştirilen Okullar

Eski İsim	Yeni İsim	Değişikliğin Yapıldığı Yıl
Rıza-Pazar ilçesi Orta Köy O.O	Hemşin Ortaokulu ³³⁹	1969
Diyarbakır-Bağlar Ortaokulu	Atatürk Ortaokulu ³⁴⁰	1969
Ankara-Hasköy Ortaokulu	Esenevler Ortaokulu ³⁴¹	1970
Zonguldak-Karabük 3. Ortaokulu	Fevzi Çakmak Ortaokulu ³⁴²	1970
Trabzon-Of Lisesi	Şehit Ahmet Türkkan L. ³⁴³	1970
Ahlat Lisesi	Selçuk Lisesi ³⁴⁴	1970
Adana Millî Mensucat Ortaokulu	Yeşilevler Ortaokulu ³⁴⁵	1970

AP 1969-1970 Adları Değiştirilen Okullar.³⁴⁶

Çankırı Hüseyinli Ortaokulu	Kızılırmak Ortaokulu	1970
Edirne Uzunköprü Ortaokulu	Gazi Turhan Bey Ortaokulu	1970
Erzurum Karaköprü Ortaokulu	Karaçoban Ortaokulu	1970
İçel Gürlevik Ortaokulu	Bozyazı Ortaokulu	1970
İstanbul Kozyatağı Ortaokulu	Suadiye Ortaokulu	1970
İstanbul Altunizade Ortaokulu	Cumhuriyet Ortaokulu	1970
İstanbul Bakırköy Kartaltepe O.O	Bakırköy Merkez Ortaokulu	1970
Muğla Karaçalı Ortaokulu	Dalaman Ortaokulu	1970
Zonguldak Ahmetler Ortaokulu	Kozcağız Ortaokulu	1970
İstanbul Boğaziçi L.	Boğaziçi Behçet Kemal Çağlar L.	1970
Artvin Lisesi	Kazım Karabekir Lisesi	1970

Tablo 35’te 1969-1970 ders yılından itibaren adları değiştirilen okulların listesi verilmiştir. Okullardan bazılarının bulundukları ilçe isimleri (Dalaman, Bakırköy, Suadiye, Bozyazı, Hemşin, Yeşilevler, Kozcağız) verilirken, bazı okullara tarihsel kişiliklerin (Fevzi Çakmak, Kazım Karabekir, Gazi Turhan Bey) isimleri verilmiş, bazı okullara ise Ulu Önder’in ismi ve Cumhuriyet ismi verilmiştir.

³³⁹TD,32/1578, 402(27 Ekim 1969).

³⁴⁰TD,32/1568, 314(18 Ağustos 1969).

³⁴¹TD,33/1590, 14 (19 Ocak 1970).

³⁴²TD,33/1590, 14 (19 Ocak 1970).

³⁴³TD,33/1590, 14 (19 Ocak 1970).

³⁴⁴ 1970-1971 yılında adı değiştirilmiştir. TD,33/1635, 418(11 Aralık 1970).

³⁴⁵TD,33/1621, 312 (31 Ağustos 1970).

³⁴⁶TD,33/1621, 312 (31 Ağustos 1970).

Okul yapımları sürerken tamamlanan binaların bir sonraki öğretim yılının başından itibaren kullanıma açılmaları sağlanmaya çalışılmıştır. 1970-1971 öğretim yılında hizmete girecek bu binalarda açılan ortaokul ve liselerin listesi tablo 36’da verilmiştir:

Tablo 36. 1970-1971 Öğretim Yılında Açılacak Ortaokul ve Liseler³⁴⁷

Okulun Açıldığı Yer	Okula Verilen İsim
Balıkesir Bandırma Merkez	Şehit Süleyman Bey O.
Rize Merkez	Rize Ortaokulu
Elâzığ Merkez	Elâzığ Ortaokulu
Eskişehir Merkez	Mamure Ortaokulu
Eskişehir Merkez	Esentepe Ortaokulu
Gaziantep Merkez	Gazi Ortaokulu
Kırklareli Lüleburgaz Merkez	Lüleburgaz Ortaokulu
Malatya Merkez	Çilesiz Ortaokulu
Samsun Merkez	İlk adım Ortaokulu
Aydın Söke Merkez	Söke Ortaokulu
İstanbul Merkez	Kadri Yörükoğlu Ortaokulu
Erzincan Merkez	Sümerler Ortaokulu
Van Merkez	Kâzım Karabekir Ortaokulu
Ankara Kırıkkale Merkez	Cumhuriyet Ortaokulu
İstanbul Merkez	4. Levent Lisesi
İstanbul Çemberlitaş	Çemberlitaş Kız Lisesi
İstanbul-Şişli	Şişli Lisesi
Erzurum-Merkezi	Atatürk Lisesi
Ankara-Etlik	Etlik Lisesi”

1970-1971 Öğretim Yılında Açılacak Ortaokul Ve Liseler

Sivas Merkez	Kongre Lisesi ³⁴⁸
Kayseri Merkez	Atatürk Ortaokulu ³⁴⁹
Antalya Merkez Çakırlar Bahtılı	Bahtılı Ortaokulu ³⁵⁰

Tablo 36’da 1970-1971 öğretim yılında hizmete girecek ortaokul ve liselerin listesi verilmektedir. Bu okulların isimlendirilmesinde cumhuriyeti özümseyen isimlere (Atatürk,

³⁴⁷TD,33/1621, 313 (31 Ağustos 1970).

³⁴⁸TD,33/1621, 314 (31 Ağustos 1970).

³⁴⁹TD,33/1621, 314 (31 Ağustos 1970).

³⁵⁰TD,33/635, 418 (11 Aralık 1970).

Cumhuriyet, Gazi, Kongre, Kadri Yörükoğlu) yer verildiği gibi, bulundukları bölgenin isimlerinin de verildiği görülmüştür.

1969-1970 öğretim yılında ilkököl mezunlarından ortaokullarda okumak için başvuran öğrencilerin mevcut okullara yerleştirilmesi mümkün olmadığı için bazı illerde valiliklerce mevcut okulların şubesi halinde ortaokullar faaliyete geçirilmiştir. Nüfus artışı ve bu artışa paralel olarak ortaya çıkan ekonomik sıkıntıdan kurtulmak isteyen çevrelerin okumanın yaşam standartlarını değiştireceği inancı ile okumaya rağbet artmıştır, daha çok okul gereksinimi doğmuştur. Okul ihtiyacından kaynaklanan bu sıkıntıyı gidermek için mevcut okullar şubelerinden ayrılmış, okul yönetimlerinin daha etkili kılınması için 1970-1971 öğretim yılından itibaren bu okullar bağımsız hâle getirilmiştir. Bağımsız hâle getirilen bu okullar ek 13'te verilmiştir. Ek 13'te 1970-1971 öğretim yılından itibaren bağımsız olan okulların listesi verilmiş, okulların adlandırılmasında açıldıkları ilçe ve köylerin isimleri kullanılmıştır.

DP'nin mirasçısı olarak AP, muhafazakâr çevrelerin oylarıyla iktidara gelmiştir. Bu dönemde okul sayılarındaki artış göz önüne alındığında okullardaki isimlendirmeler döneme ışık tutacaktır. Okullardaki okul isimlerinde Atatürk ismine de yer verilmiştir. Atatürk'ün isminin yer aldığı okullar tablo 37'de verilmiştir:

Tablo 37. AP Döneminde Atatürk Adını Alan Okulların Listesi

Eski İsim	Yeni İsim	Değişikliğin Yapıldığı Yıl
Elazığ Merkez Ortaokulu	Atatürk Ortaokulu ³⁵¹	1966
Konya Kız Lisesi	Atatürk Kız Lisesi ³⁵²	1966
Nazilli Ortaokulu	Atatürk Ortaokulu ³⁵³	1969
Edirne Ortaokulu	Atatürk Ortaokulu ³⁵⁴	1969
Tavşanlı Lisesi	Atatürk Lisesi ³⁵⁵	1969
Manisa Ortaokulu	Atatürk Ortaokulu ³⁵⁶	1969
Niğde Ortaokulu	Atatürk Ortaokulu ³⁵⁷	1969
Samsun Ortaokulu	Atatürk Ortaokulu ³⁵⁸	1969
Erzurum Uygulama Ortaokulu	Atatürk Ortaokulu ³⁵⁹	1969
Isparta Yalvaç Lisesi	Yalvaç Atatürk Lisesi ³⁶⁰	1966

³⁵¹TD,29/1390, 21(17 Ocak 1966).

³⁵²TD,29/1393, 45(7 Şubat 1966).

³⁵³TD,32/1552, 130 (28 Nisan 1969).

³⁵⁴TD,32/1552, 130 (28 Nisan 1969).

³⁵⁵TD,32/1552, 130 (28 Nisan 1969).

³⁵⁶TD,32/1552, 130 (28 Nisan 1969).

³⁵⁷TD,32/1552, 130 (28 Nisan 1969).

³⁵⁸TD,32/1552, 130 (28 Nisan 1969).

³⁵⁹TD,32/1552, 130 (28 Nisan 1969).

Erzurum Merkezi	Atatürk Lisesi ³⁶¹	1970
Kayseri Merkez	Atatürk Ortaokulu ³⁶²	1970
Diyarbakır'daki Bağlar Ortaokulu	Atatürk Ortaokulu ³⁶³	1969
Ankara Merkez	Mustafa Kemal Akşam L. ³⁶⁴	1969

Tablo 37’de Mustafa Kemal Atatürk’ün isminin verildiği okulların listesine yer verilmiştir. 27 Mayıs sonrası askerin bu ismin kullanımını belli şartlara bağlamasından kaynaklanan değişiklikler de vardır. Buna bağlı olarak merkezdeki okulların isimlerinin “Atatürk” ismiyle değiştirildiğini görmekteyiz. Dönemde açılan okul sayısındaki artışa bakıldığında bu ismin istenilen ölçüde kullanıldığını pek söyleyemiyoruz. “Atatürk” ismi gibi Türk devletinin kurulmasındaki en önemli aşama olan Türk Kurtuluş Savaşı’nı ve bu uğurda verilen mücadeleyi yansıtacak kişiler, tarihler ve kavramların okul isimlerine yansımına bakıldığında aynı şekilde istenilen seviyede olmadığını görüyoruz. Türk devrimi ile ilişkili isimlerin verildiği liste tablo 38’de verilmiştir:

Tablo 38. Türk Devrimi İle İlişkili İsimlerin Okullara Verilmesi

Okulun Açıldığı Yer	Okula Verilen İsimler
Kastamonu Merkez	23 Ağustos Ortaokulu ³⁶⁵
Kayseri Merkez	Fevzi Çakmak Ortaokulu ³⁶⁶
Kars Merkez	30 Ekim Ortaokulu ³⁶⁷
Eskişehir Merkez	19 Mayıs Ortaokulu ³⁶⁸
İskenderun Merkez Ortaokulu	Cumhuriyet Ortaokulu ³⁶⁹
Hatay Ortaokulu	9 Eylül Ortaokulu ³⁷⁰
Yağhaneler Ortaokulu	Fevzi Çakmak Ortaokulu ³⁷¹
İstanbul Altunizade Ortaokulu	Cumhuriyet ortaokulu ³⁷²
Artvin Lisesi	Kazım Karabekir Lisesi ³⁷³
Van Merkez	Kâzım Karabekir Ortaokulu ³⁷⁴

³⁶⁰TD, 29/1411, 191 (4 Temmuz 1966).

³⁶¹TD,33/1621, 313 (31 Ağustos 1970).

³⁶²TD,33/1621, 314 (31 Ağustos 1970).

³⁶³TD,32/1568, 314 (18 Ağustos 1969).

³⁶⁴TD,32/1572, 354 (15 Eylül 1969).

³⁶⁵TD,31/1520, 421-422 (16 Eylül 1968).

³⁶⁶TD,31/1520, 421-422 (16 Eylül 1968).

³⁶⁷TD,31/1520, 421-422 (16 Eylül 1968).

³⁶⁸TD,31/1520, 421-422 (16 Eylül 1968).

³⁶⁹TD,32/1552, 130 (28 Nisan 1969).

³⁷⁰TD,32/1552, 130 (28 Nisan 1969).

³⁷¹TD,32/1552, 130 (28 Nisan 1969).

³⁷²TD,33/1621, 312 (31 Ağustos 1970).

³⁷³TD,33/1621, 312 (31 Ağustos 1970).

Adana Merkez	23 Nisan Ortaokulu ³⁷⁵
Yozgat Merkez	İstiklâl Ortaokulu ³⁷⁶
Maraş Merkez	Gazi Ortaokulu ³⁷⁷
Tokat Merkez	Cumhuriyet Ortaokulu ³⁷⁸
Ankara Merkez	Kurtuluş Ortaokulu ³⁷⁹
İskenderun İlçesi Merkez	5 Temmuz Ortaokulu ³⁸⁰
Trabzon Merkez	Cumhuriyet Ortaokulu ³⁸¹
Zonguldak Karabük 3. Ortaokulu	Fevzi Çakmak Ortaokulu ³⁸²
Gaziantep Merkez	Gazi Ortaokulu ³⁸³
Erzurum Mahallebaşı Ortaokulu	23 Temmuz Ortaokulu ³⁸⁴
İzmir-Bozyaka Yeşilyurt	Şehit Gazeteci Hasan Tahsin O. ³⁸⁵
Kocaeli- Merkezinde	Namık Kemal Ortaokulu ³⁸⁶

Tablo 38’de Türk Kurtuluş Savaşı’nı ve Türk devrimini yansıtan okulların listesi verilmiştir. Yapılan adlandırmalarda genellikle okulun açıldığı bölgeyle alakalı kişiler veya illerin kurtuluş günleri seçilmiştir. Bunun yanında yeterince olmasa da Cumhuriyeti anlatacak, anımsatacak kavramlara yer verilerek, 27 Mayıs sürecinin tekrarlanmamasını sağlamak amaçlanmış olabilir. Temkinli davranılarak başka müdahalelere karşı önlem alınmaya çalışılmış gibidir.

DP döneminde oluşan sağ muhafazakâr grupların devamı olan AP, bu anlayışın sürdürülmesinde bir ayak konumundadır. Millîyetçi-İslam kimliğinin ön plana çıkarılması amaç edinilmiştir. Bu anlamda Türk tarihinin önemli kişiliklerinin isimlerine okul isimlerinde yer verilmiştir. Bu okulların isimleri tablo 39’da sunulmuştur:

³⁷⁴TD,33/1621, 312 (31 Ağustos 1970).

³⁷⁵TD,30/1463, 237 (31.7.1967).

³⁷⁶TD,32/1570, 341-342 (1 Eylül 1969).

³⁷⁷TD,32/1570, 341-342 (1 Eylül 1969).

³⁷⁸TD,32/1571, 346 (8 Eylül 1969).

³⁷⁹TD,32/1571, 346 (8 Eylül 1969).

³⁸⁰TD,32/1571, 346 (8 Eylül 1969).

³⁸¹TD,32/1579, 354 (Kasım 1969).

³⁸²TD,33/1590, 14 (19 Ocak 1970).

³⁸³TD,33/1621, 313 (31 Ağustos 1970).

³⁸⁴23 Temmuz 1919’da Mustafa Kemal’in de katıldığı Erzurum kongresinin açılış günü hatırasını anmak amacıyla verilmiştir. TD, 29/1403, 107 (9 Mayıs 1966).

³⁸⁵TD,29/1392, 37(31 Ocak1966).

³⁸⁶TD,31/1514, 376(5 Ağustos 1968).

Tablo 39. Tarihsel Kişilik ve Milliyetçi Öğeleri Ön Planda Tutan Yaklaşımla Adlandırılan Okullar

Okulun Açıldığı Yer	Okula Verilen İsimler
Erzurum Merkez Ortaokulu	Gazi Ahmet Muhtar Paşa O. ³⁸⁷
İçel-Tarsus Merkez	Barbaros Hayrettin Ortaokulu ³⁸⁸
Ordu Merkez	Hamdullah Suphi Tanrıöver O. ³⁸⁹
İstanbul-Karagümrük Ortaokulu	Ahmet Rasim Ortaokulu ³⁹⁰
Bursa Merkezinde	Yıldırım Ortaokulu ³⁹¹
Ankara Altındağ İlçesi	Mehmet Akif Ortaokulu ³⁹²
Ankara Bahçelievler	Hamdullah Suphi Ortaokulu ³⁹³
Ankara Altındağ İlçesi	Mehmet Akif Ortaokulu ³⁹⁴
Ankara Bahçelievler	Hamdullah Suphi Ortaokulu ³⁹⁵
İstanbul Merkezinde	Şair Nedim Ortaokulu ³⁹⁶
Lisesi Birinci Devre Şubesi	Hızır Reis Ortaokulu ³⁹⁷
Ankara- Merkezinde	Evliya Çelebi Ortaokulu ³⁹⁸
Ankara- Merkezinde	Abidinpaşa Ortaokulu ³⁹⁹
Ordu- Merkezinde	Fatih Ortaokulu ⁴⁰⁰
Kırşehir- Merkezinde	Cacabey Ortaokulu ⁴⁰¹
İstanbul- Beyoğlu	Talatpaşa Ortaokulu ⁴⁰²
İstanbul- Zeytinburnu	Abdülhak Hamit Ortaokulu ⁴⁰³
İstanbul-Aksaray	Oruç Gazi Ortaokulu ⁴⁰⁴
Balıkesir - Gönen	Gönen Ömer Seyfettin L. ⁴⁰⁵
Bursa Merkez	Yıldırım Lisesi ⁴⁰⁶
Bursa-Merkez	Yıldırım Lisesi ⁴⁰⁷
Delice Ortaokulu	Karacaoğlu Ortaokulu ⁴⁰⁸

³⁸⁷TD,29/1390, 22(17 Ocak 1966).³⁸⁸TD,29/1426, 227(31 Ekim 1966).³⁸⁹TD,29/1426, 227(31 Ekim 1966).³⁹⁰TD,29/1390, 21(17 Ocak 1966).³⁹¹TD,30/1463, 236(31.7.1967).³⁹²TD,30/1471, 345-346(25 Eylül 1967).³⁹³TD,30/1471, 345-346(25 Eylül 1967).³⁹⁴TD,30/1471, 345-346(25 Eylül 1967).³⁹⁵TD,30/1471, 345-346(25 Eylül 1967).³⁹⁶TD,30/1477, 401(6 Kasım 1967).³⁹⁷TD,31/1520, 422(16 Eylül 1968).³⁹⁸TD,31/1514, 376(5 Ağustos 1968).³⁹⁹TD,31/1514, 376(5 Ağustos 1968).⁴⁰⁰TD,31/1514, 376(5 Ağustos 1968).⁴⁰¹TD,31/1514, 376(5 Ağustos 1968).⁴⁰²TD,31/1514, 376(5 Ağustos 1968).⁴⁰³TD,31/1520, 421-422(16 Eylül 1968).⁴⁰⁴TD,31/1520, 421-422(16 Eylül 1968).⁴⁰⁵TD,31/1520, 423-424(16 Eylül 1968).⁴⁰⁶TD,31/1524, 465(14 Ekim 1968).⁴⁰⁷TD,31/1532, 509-510(9 Aralık 1968).

Balgat Ortaokulu	Ömer Seyfettin Ortaokulu ⁴⁰⁹
Zeytinköy Ortaokulu	Yavuz Selim Ortaokulu ⁴¹⁰
Sultantepe Ortaokulu	Halide Edip Adivar Ortaokulu ⁴¹¹
Yıldırım Lisesi	Yıldırım Bayezıt Lisesi ⁴¹²
Ankara Yenimahalle	Fatih Ortaokulu ⁴¹³
Balıkesir-Merkez	Karesi Ortaokulu ⁴¹⁴
Ahlat Lisesi	Selçuk Lisesi ⁴¹⁵
Antalya Lisesi	Hızır Reis Ortaokulu ⁴¹⁶

Tablo 39’da okullarda tarihsel kişilik ve millîyetçi öğeleri ön planda tutarak adlandırılan okulların listesi verilmiştir. Türk tarihinin bütününü yansıtacak isimlendirmelerden çok, belli bir dönemden itibaren isimlendirmelerin yapıldığı görülmektedir. Muhafazakâr çevrelerin desteklediği, Türk millî kültürünün ön planda tutulduğu anlayışa sahip yapıda bir iktidar, İslamiyet ile başlayan Türk tarihine öncelik vererek bu dönemdeki tarihsel kişiliklerin adlarını okullarda kullandığı görülmektedir.

12 Mart 1971 - 12 Eylül 1980 Dönemi Okulların İsimlendirilmesi

Türkiye’deki okul ihtiyacını karşılamak için bu dönemde de okulların açıldığını görmekteyiz. Dönemde köy ve bucaklardaki okulsuz bölgelere okullar götürülmeye çalışılmış, kırsal kesimin okul ihtiyaçları için kullanılan binalarla alakalı sınıflama yapılmıştır. Buna göre mahallen temin edilen binalarda (1. sınıfları ile faaliyete geçecek) açılan ortaokullar, mevcut okullarda II. devre (1. sınıf ilavesiyle) açılan okullar ve tek devreli olarak (1. sınıf ile faaliyete geçecek) açılan lise olarak belirtilmiştir. Bu sınıflamadan yola çıkarak Ortaöğretim Genel Müdürlüğünce 1974-1975 öğretim yılında mahallen temin edilen binalarda açılan ortaokulların listesi tablo 40’te, mevcut okullara II. devre açılan okulların listesi tablo 41’de verilmiştir:

⁴⁰⁸TD,32/1552, 130(28 Nisan 1969).

⁴⁰⁹TD,32/1552, 130(28 Nisan 1969).

⁴¹⁰TD,32/1552, 130(28 Nisan 1969).

⁴¹¹TD,32/1552, 130(28 Nisan 1969).

⁴¹²TD,32/1552, 130(28 Nisan 1969).

⁴¹³TD,32/1579, 35(4 Kasım 1969).

⁴¹⁴TD,32/1579, 35(4 Kasım 1969).

⁴¹⁵ 1970-1971 yılında adı değiştirilmiştir. TD,33/1635, 418(11 Aralık 1970).

⁴¹⁶TD,31/1520, 422(16 Eylül 1968).

Tablo 40. 1974-1975 Açılan Ortaokulların Listesi⁴¹⁷

Bulunduğu Merkez	Okulun İsmi
Ankara Kırıkkale	Rasathane Ortaokulu
Ankara Ş. Koçhisar Gülhüyük Köyü	Gülhüyük Ortaokulu
Burdur M. M. Düğer Köyü	Düğer Ortaokulu
Burdur M. M. Kayaaltı Köyü	Kayaaltı Ortaokulu
Çorum Alaca M. Hüyük Köyü	Hüyük Ortaokulu
Denizli Çardak M. Beylerli Köyü	Beylerli Ortaokulu
Denizli M. Gözler Köyü	Gözler Ortaokulu
Denizli Çal Bekilli Kutlubey Köyü	Kutlubey Ortaokulu
Hakkari Uludere Ortabağ Bucağı	Ortabağ Ortaokulu
Hakkari Çukurca M. Uzundere Köyü	Uzundere Ortaokulu
Hakkari Beytüşşebab M. Uzungeçit Köyü	Uzungeçit Ortaokulu
Konya Doğanhisar M. Deştiğin Köyü	Deştiğin Ortaokulu
Konya Seydişehir M. Ketenli Köyü	Ketenli Ortaokulu
Konya Kadınhanlı Kurthasanlı Kolukısa K	Kolukısa Ortaokulu
Kütahya Tavşanlı M. Balı Köyü	Balıköy Ortaokulu
Sivas Koyulhisar M. Yukarıkale Köyü	Yukarıkale Ortaokulu
Trabzon Of Cumapazarı	Cumapazarı Ortaokulu
Yozgat Sarıkaya Hasbek Bucağı	Hasbek Ortaokulu
Gümüşhane Torul M. Kalkanlı Köyü	Kalkanlı Ortaokulu

1974-1975 Açılan Ortaokulların Listesi.⁴¹⁸

Antalya Serik Gebiz Bucağı	Gebiz Ortaokulu
Adıyaman M. M. Durukaynak K	Durukaynak Ortaokulu
Aydın Söke Güllübahçe Bucağı	Güllübahçe Ortaokulu
Erzincan Çayırılı Yaylakent Bucağı	Yaylakent Ortaokulu
Giresun Tirebolu Yağlıkuyu	Yağlıkuyumcu Ortaokulu
İstanbul Bakırköy Halkalı	Halkalı Ortaokulu
İstanbul Kadıköy Küçükbakkalköy	Küçükbakkalköy Ortaokulu
İstanbul Kartal Gülsuyu	Gülsuyu Ortaokulu
K.Maraş M. M. Döngöle K.	Döngöle Ortaokulu
Konya Karapınar Gölören K	Gölören Ortaokulu
Kars Posof M. Aşıkzülali K.	Aşıkzülali Ortaokulu
Kars Dığor M. Dağpınar	Dağpınar Ortaokulu
Muğla Fethiye Üzümlü Arpacık	Arpacık Ortaokulu

⁴¹⁷TD,37/1804, 341 (9 Eylül 1974).⁴¹⁸TD,37/1813, 525(11 Kasım 1974).

Tokat Almus M. Akarçay	Akarçay Ortaokulu
Tokat Reşadiye Bereketli Bozçalık	Borzalık Ortaokulu
Tokat Turhal Bahçebaşı	Bahçebaşı Ortaokulu
Trabzon Çaykara M. Karaçam	Karaçam Ortaokulu
Yozgat Yerköy Salmanlı Bucağı	Salmanlı Ortaokulu
Çorum M. Seydim Esençay	Esençay Ortaokulu

1974-1975 Açılan Ortaokulların Listesi.⁴¹⁹

Erzincan M. Çağlayan K.	Çağlayan Ortaokulu
Muğla Milas Güllük K.	Güllük Ortaokulu
Konya Hadım Bademli Bucağı	Bademli Ortaokulu

Tablo 41. Mevcut Okullara II. Devre, 1.Sınıf İlavesiyle Açılan Liselerin Listesi

Bulunduğu Merkez	Okulun İsmi
Elazığ Baskil	Baskil Lisesi ⁴²⁰
Gaziantep Oğuzeli	Oğuzeli Lisesi ⁴²¹
İstanbul Eyüp Sağmalcılar	Yeni Sağmalcılar Lisesi ⁴²²
Kars Aralık	Aralık Lisesi ⁴²³
Kars Susuz	Susuz Lisesi ⁴²⁴
Kastamonu Çatalzeytin	Çatalzeytin Lisesi ⁴²⁵
Ordu	Fatih Lisesi ⁴²⁶
Urfa Bozova	Bozova Lisesi ⁴²⁷
Ankara Delice	Karacaoğlan Lisesi ⁴²⁸
Hatay Dört Yol Yakacık	Yakacık Lisesi ⁴²⁹
Kocaeli İzmit Yarımca	Yarımca Lisesi ⁴³⁰

Tablo 40’ta 1974-1975 öğretim yılında mahallen temin edilen binalarda açılan ortaokulların listesi verilmiştir. Açılan okulların isimlendirilmesinde köy ve bucakların ismi kullanılmış farklı bir isimlendirmeye gidilmemiştir. Tablo 41’de ise mevcut okullara II. devre,

⁴¹⁹TD,38/1839, 28 (12 Mayıs 1975).

⁴²⁰TD,37/1813, 525 (11 Kasım 1974).

⁴²¹TD,37/1813, 525 (11 Kasım 1974).

⁴²²TD,37/1813, 525 (11 Kasım 1974).

⁴²³TD,37/1813, 525 (11 Kasım 1974).

⁴²⁴TD,37/1813, 525 (11 Kasım 1974).

⁴²⁵TD,37/1813, 525 (11 Kasım 1974).

⁴²⁶TD,37/1813, 525 (11 Kasım 1974).

⁴²⁷TD,37/1813, 525 (11 Kasım 1974).

⁴²⁸TD,37/1813, 525 (11 Kasım 1974).

⁴²⁹TD,38/1839, 289 (12 Mayıs 1975).

⁴³⁰TD,38/1839, 289 (12 Mayıs 1975).

1.sınıf ilavesiyle açılan liselerin listesi verilmiştir. Bu listeye göre açılan okullar genellikle bölgelerinde lise bazında ilk açılan okul olduğu için bölgelerinin isimlerini alacaktır. Bunun yanında Fatih ve Karacaoğlan gibi isimlere de yer verilmiştir.

Tek devreli olarak açılan lise (I.sınıf ile faaliyete geçecek) olarak da İstanbul Kadıköy'deki İran hükûmetince yaptırılan binada "M.Rıza Şah Pehlevi Lisesi" açılmıştır.⁴³¹ Bu dönemde açılan bir diğer okul da Uşak'ta "Uşak Lisesi"ne bağlı açılan bir akşam lisesi "Uşak Akşam Lisesi" dir.⁴³²

Millî Eğitim Temel Kanunu'nda ortaöğretimde liseler çeşitli programlar uygulayan yer olarak belirlenmiştir. Liseler Türk toplumunun ekonomik, sosyal, kültürel ihtiyaçlarını karşılayan, birey yetiştirme amacını güden, kanunla iş gücü oluşturmaya çalışan yerler olmuştur. Kalifiye eleman yetiştirme işi meslek okullarına bırakılacaktır. Bu dönemde erkek teknik öğretim okullarının isimlerinde düzenleme yapılacaktır. Bu okulların listesi tablo 42'de verilmiştir.⁴³³

Tablo 42. Erkek Teknik Öğretim Okullarının İsimlerinde Yapılan Düzenleme

Okulun Eski İsmi	Yeni İsmi
Sanat Enstitüsü	Endüstri Meslek Lisesi
I.Sanat Enstitüsü	Ulus Endüstri Meslek Lisesi
II.Sanat Enstitüsü	II. Endüstri Meslek Lisesi
Haydarpaşa Sanat Enstitüsü	Haydarpaşa Endüstri M.Lisesi
Yapı Sanat Enstitüsü	Yapı Meslek Lisesi
Motor Sanat Enstitüsü	Motor Meslek Lisesi
Tekstil Sanat Enstitüsü	Tekstil Meslek Lisesi
Matbaa Sanat Enstitüsü	Matbaa Meslek Lisesi
Kimya Sanat Enstitüsü	Kimya Meslek Lisesi
Ağaç ve Metal işleri Sanat Enstitüsü	Ağaç ve Metal işleri M. Lisesi
Karabük İş Okulu	Endüstri Meslek Lisesi
Kırıkkale İş Okulu	Endüstri Meslek Lisesi
Balıkçılık Ve Su ürünleri Lisesi	Denizcilik ve Su Ürünleri M.L
Denizcilik Meslek Lisesi	Denizcilik Meslek Lisesi

Tablo 42'de erkek teknik öğretim okullarının isimlerinde yapılan düzenlemeye yer verilmiştir. Sanat enstitüsü, iş okulları; endüstri meslek lisesi adı altına alınırken, sanat enstitüsü isminin meslek lisesi olarak değiştirildiği görülmektedir.

⁴³¹TD,37/1813, 525 (11 Kasım 1974).

⁴³²TD,37/1813, 525 (11 Kasım 1974).

⁴³³TD,38/1839, 290 (12 Mayıs 1975).

Her dönemde okul isimlerinde değişikliklerin yapıldığını gördük. Bu dönemde de bazı okulların isimlerinde değişiklik yapılmıştır. 1977’de yapılan isim değişikliği tablo 43’te verilmiştir:

Tablo 43. 1977’de Okul İsimlerinde Yapılan Değişiklik

Eski İsim	Yeni İsim	Değişikliğin Yapıldığı Yıl
İstanbul Sarıyerdeki Sarıyer L.	Sarıyer Vehbi Koç Vakfı Lisesi ⁴³⁴	1977
İstanbul Eyüp Yeni Sağmacılar L	Tuna Lisesi ⁴³⁵	1977
Kars Merkez Ortaokulu	Gazi Kara Ortaokulu ⁴³⁶	1977
Kayseri Nazmi Toker Ortaokulu	50.Yıl Dedeman Ortaokulu ⁴³⁷	1977
Kocaeli Çınarlı Ortaokulu	Seka Çocuk Dostları Ortaokulu ⁴³⁸	1977
Muğla Ortaokulu	Cumhuriyet Ortaokulu ⁴³⁹	1977
Ağırnas Mimar Sina Ortaokulu	Ağırnas Ortaokulu ⁴⁴⁰	1979

Tablo 43’te dönemde yapılan okul isimlerindeki değişikliklerin listesi verilmiştir. Okulların isimlerinde Gazi, Cumhuriyet isimlerinin yanında okulların yapımındaki katkılarından dolayı okulu yaptıran kişi veya kuruluşların adlarına da yer verildiğini görmekteyiz.

Bu dönemde MEB’e bağlı resmi ve özel öğretim kurumlarının ad verme yönetmeliğinde değişiklik yapılmıştır. Bu yönetmeliğe göre ilköğretim kurumlarının adları İl Millî Eğitim Danışma Kurulunun mütalâasına dayalı olarak Millî Eğitim Müdürü’nün teklifi ve Ankara Valiliğinin onayı ile verilir. İlköğretim kurumları dışında kalan öğretim kurumlarının adları ise İl Millî Eğitim Danışma Kurulu mütalâasına dayalı olarak Valiliğin teklifi; Millî Eğitim Bakanlığının onayı ile verilir. Öğretim kurumu yaptıran kimselerin adları bu kurumlara verilebilir. Öğretim kurumu için bağışta bulunanın kendi veya önereceği kişinin adları bu yönetmeliğin diğer maddelerinde yazılı hükümlere aykırı değilse kurumun uygun görülen yerlerine konulacak levhalarda belirtilebilir. Ancak, isimleri verilecek kişilerin adlarının çevrede kötü intiba bırakmamış olmaları şartı getirilmiştir.⁴⁴¹

Ülke içindeki asayiş yetmişli yılların sonların da iyice artmış, genel gidişattan memnun olmayan TSK 27 Aralık 1979’da Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk’e uyarı mektubu göndermiş

⁴³⁴TD,40/1951, 488(12 Eylül 1977).

⁴³⁵TD,40/1951, 488(12 Eylül 1977).

⁴³⁶TD,40/1951, 488(12 Eylül 1977).

⁴³⁷TD,40/1951, 488(12 Eylül 1977).

⁴³⁸TD,40/1951, 488(12 Eylül 1977).

⁴³⁹TD,40/1951, 488(12 Eylül 1977).

⁴⁴⁰TD,42 2023, 220(12 Mart 1979).

⁴⁴¹TD,42/2032(21 Mart 1979).

rahatsızlıklarını belirtmiştir.⁴⁴² Hükûmetin bu olayları sonlandıramamasının sonucunun, yönetimi ele almak olduğunun sinyalleri verilmiştir. Atatürkçülük izinde, anayasa ilkeleri doğrultusunda, devletin sağ sol çatışmalarından, kardeş kavgalarından ülkenin kurtulmasının önlemleri almasını istemişler fakat isteklerinin karşılığını alamayınca ülke bir kez daha darbeye uyanır. Kenan Evren başkanlığındaki cunta ile darbe yapılmıştır.

19 Kasım 1982’de dönemin Millî Eğitim Bakanı Hasan Sağlam 12 Eylül’den sonra bakanlığa bağlı 5040 kişinin görevlerinin sonlandırıldığını açıklar.⁴⁴³ Sadece eğitimde değil birçok kademedeki kişiler çeşitli sebeplerden cezalandırılacaklar ve görevlerinden olacaklardır.

MGK ulusal bayram ve genel tatil günleri hakkında bir yasa teklifini kabul etmiştir. Tatil günleri fazla olarak görülmüş ve süreleri azaltılmıştır. 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramının ismini değiştirerek Atatürk’ü Anma, Gençlik Ve Spor Bayramı olarak kabul edilmiştir. Ayrıca ulusal bayramların hangileri olduğunu belirlenmiş, 1 Mayıs bahar bayramı ve 27 Mayıs sonrası 1963’ten itibaren kutlanan 27 Mayıs Hürriyet ve Anayasa bayramı kaldırılmıştır.⁴⁴⁴ İlkokul programlarında yer alan “ Hürriyet ve Anayasa Bayramı” ibaresinin 1968 ilkokul programının II. III. IV. ve V. sınıflarına ait “belirli gün ve haftalar” bölümünde yer alan “hürriyet ve anayasa bayramı” ibaresinin de programdan çıkarılması istenmiştir.⁴⁴⁵

1973 yılında Millî Eğitim Temel Kanunu ile ilköğretim 8 yıl halinde düzenlenmişti. Bu uygulama 1981-1982 öğretim yılında deneme olarak önce on okulda başlamış daha sonra sayıları artmıştı.⁴⁴⁶ 1983-1984 eğitim yılı itibariyle 67 ilde ilköğretim uygulaması başlatılacaktır. 1981-1982, 1982-1983, 1983-1984 öğretim yıllarında ilköğretim uygulamasına geçilen okullar, 1981-1984 arasında toplam 414 ilköğretim okulunda uygulanmıştır. Bu okulların değişen yeni isimlerinin listesi tablo 44’te verilmiştir:

Tablo 44.1981-1984 Arasında Açılan 414 İlköğretim Okulunun Değişen İsimlerin Listesi⁴⁴⁷

Eski İsim	Yeni İsim
Adana Merkez	Sakıp Sabancı İlköğretim Okulu
Adana Ceyhan	Mustafabeyli Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Adana Ceyhan	Pamukeli Ayşe Malaz İlköğretim Okulu

⁴⁴²Cumhuriyet Ansiklopedisi, 1961-1980, Cilt 3, s.516.

⁴⁴³Cumhuriyet Ansiklopedisi, 1980-2000, s.69

⁴⁴⁴Cumhuriyet Ansiklopedisi, 1980-2000, Cilt 4, s.9.

⁴⁴⁵TD,44/2087, 210 (25 Mayıs 1981).

⁴⁴⁶ Akyüz, *a.g.e.*, s.348.

⁴⁴⁷TD, 47/2156, 36-44 (16 Ocak 1984).

Adana Merkez	Ömer-Refika Halıcılar İlköğretim Okulu
Adıyaman Gölbaşı	Harmanlı İlköğretim Okulu
Adıyaman Çelikhan	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Adıyaman Kahta	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Adıyaman Merkez	İlköğretim Okulu
Adıyaman Merkez	Hürriyet İlköğretim Okulu
Adıyaman Kahta	Yarpuzlu İlköğretim Okulu
Afyon Merkez	Şeker İlköğretim Okulu
Afyon Merkez	İscehisar İlköğretim Okulu
Afyon Sultandağı	Dereçine İlköğretim Okulu
Afyon Merkez	Kasımpaşa İlköğretim Okulu
Afyon İhsaniye	Döğer İlköğretim Okulu
Ağrı Eleşkirt	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Ağrı Diyadin	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Ağrı Tutak	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Ağrı Doğubayazıt	İlköğretim Okulu
Amasya Merkez	Aydınca Yatılı İlköğretim Okulu
Amasya Merzifon	Cumhuriyet İlköğretim Okulu
Amasya Merkez	Ziyaret İlköğretim Okulu
Amasya Taşova	Alpaslan İlköğretim Okulu
Amasya Gümüşhacıköy	Mehmetpaşa İlköğretim Okulu
Ankara Haymana	12 Eylül İlköğretim Okulu
Ankara Kırıkkale	50.Yıl İlköğretim Okulu
Ankara Ş.Koçhisar	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Ankara Altındağ	Doğuş İlköğretim Okulu
Ankara Altındağ	Gülhane İlköğretim Okulu
Ankara Yenimahalle	Atakent İlköğretim Okulu
Ankara Yenimahalle	Ziya Gökalp İlköğretim Okulu
Ankara Yenimahalle	Sincan 100.Yıl İlköğretim Okulu
Ankara Yenimahalle	Kazan İlköğretim Okulu
Ankara Polatlı	İstiklal İlköğretim Okulu
Ankara Çankaya	Akdere İlköğretim Okulu
Ankara Yenimahalle	Tahsin Şahinkaya İlköğretim Okulu
Ankara Çankaya	60.Yıl İlköğretim Okulu
Ankara Çankaya	Şehitlik İlköğretim Okulu
Ankara Altındağ	Kalaba İlköğretim Okulu
Ankara Elmadağ	Namık Kemal İlköğretim Okulu
Ankara Kalecik	Hasayaz İlköğretim Okulu

Ankara Kalecik	Çandır İlköğretim Okulu
Nallıhan	Çayırhan İlköğretim Okulu
Ş.Koçhisar	Çıkınağıl İlköğretim Okulu
Antalya Merkez	Faruk Turgaylıoğlu İlköğretim Okulu
Antalya Merkez	Aksu İlköğretim Okulu
Antalya Merkez	Kumluca İlköğretim Okulu
Antalya Manavgat	Taşağıl İlköğretim Okulu
Antalya Alanya	Atatürk İlköğretim Okulu
Antalya Merkez	Arapsuyu 100.Yıl İlköğretim Okulu
Artvin Merkez	Gazi İlköğretim Okulu
Artvin Borçka	Atatürk İlköğretim Okulu
Artvin Borçka	Göktaş İlköğretim Okulu
Artvin Şavşat	Pınarlı İlköğretim Okulu
Aydın Merkez	Acarlar 60.Yıl İlköğretim Okulu
Aydın Merkez	İsmet İnönü İlköğretim Okulu
Aydın Nazilli	Atatürk İlköğretim Okulu
Aydın Merkez	Atatürk İlköğretim Okulu
Aydın Nazilli	Sümer İlköğretim Okulu
Aydın Nazilli	Fatih İlköğretim Okulu
Aydın Söke	100.Yıl İlköğretim Okulu
Aydın Söke	Güllübahçe İlköğretim Okulu
Aydın Koçarlı	Bıyıklı İlköğretim Okulu
Aydın Çine	Akçaova İlköğretim Okulu
Balıkesir Erdemli	Zeytin İlköğretim Okulu
Balıkesir Gönen	Sarıköy İlköğretim Okulu
Balıkesir Burhaniye	Gömeç İlköğretim Okulu
Balıkesir Merkez	Aslıhantepecik İlköğretim Okulu
Balıkesir Sındırgı	Düvertepe İlköğretim Okulu
Balıkesir Susurluk	Demirkapı İlköğretim Okulu
Balıkesir Susurluk	Karapürçek İlköğretim Okulu
Balıkesir İvrindi	Gökçeyazı İlköğretim Okulu
Bilecik Merkez	Osmangazi İlköğretim Okulu
Bilecik Bozüyük	Cumhuriyet İlköğretim Okulu
Bilecik Bozüyük	Dodurga İlköğretim Okulu
Bingöl Merkez	100.Yıl İlköğretim Okulu
Bingöl Genç	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Bingöl Kığı	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Bingöl Solhan	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu

Bingöl Genç	Servi İlköğretim Okulu
Bingöl Kığı	Adaklı İlköğretim Okulu
Bitlis Merkez	Cumhuriyet İlköğretim Okulu
Bitlis Merkez	Güroymak İlköğretim Okulu
Bitlis Ahlat	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Bitlis Tatvan	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Bitlis Mutki	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Bitlis Hizan	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Bolu Merkez	Atatürk İlköğretim Okulu
Bolu Gerede	Yeniçağ İlköğretim Okulu
Burdur Bucak	Kızılkaya İlköğretim Okulu
Burdur Merkez	Kemer İlköğretim Okulu
Burdur Merkez	Kozluca İlköğretim Okulu
Bursa Merkez	Osmangazi İlköğretim Okulu
Bursa Orhaneli	Harmancık İlköğretim Okulu
Bursa M.K.Paşa	Tepecik İlköğretim Okulu
Bursa Merkez	Gürsu İlköğretim Okulu
Bursa Merkez	Kestel 60.Yıl İlköğretim Okulu
Bursa Merkez	Demirtaş Ali Osman İlköğretim Okulu
Bursa Merkez	Geçit-Sıfış İlköğretim Okulu
Bursa İnegöl	Yenice İlköğretim Okulu
Çanakkale Merkez	Kirazlı Yatılı Bölge Okulu
Çanakkale Ayvacık	Küçükkuyu İlköğretim Okulu
Çanakkale Biga	Balıkliçeşme İlköğretim Okulu
Çanakkale Ezine	Geyikli İlköğretim Okulu
Çankırı Merkez	İlköğretim Okulu
Çankırı Eskipazar	100. Yıl Yatılı İlköğretim Okulu
Çankırı Merkez	Atatürk İlköğretim Okulu
Çankırı Merkez	Kızılırmak İlköğretim Okulu
Çorum Merkez	Bedri Karafakioğlu İlköğretim Okulu
Çorum Mecitözü	İlköğretim Okulu
Çorum İskilik	Karaören İlköğretim Okulu
Çorum Merkez	Yeniçamlıca İlköğretim Okulu
Çorum Merkez	İnkılap İlköğretim Okulu
Çorum Merkez	Büyükdüvenci İlköğretim Okulu
Çorum Sungurlu	Boğazkale İlköğretim Okulu
Çorum Osmancık	Başpınar İlköğretim Okulu
Denizli Merkez	Kaklık İlköğretim Okulu

Denizli Çivril	Çıtak-Kıralan İlköğretim Okulu
Denizli Acıpayam	Kelekçi İlköğretim Okulu
Denizli Çardak	İnceler İlköğretim Okulu
Denizli Çivril	Gümüşsuyu İlköğretim Okulu
Denizli Acıpayam	Yatağan İlköğretim Okulu
Diyarbakır Merkez	İlköğretim Okulu
Diyarbakır Çermik	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Diyarbakır Kulp	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Diyarbakır Lice	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Diyarbakır Silvan	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Edirne Merkez	Karaağaç İlköğretim Okulu
Edirne Uzunköprü	II.Murat İlköğretim Okulu
Edirne Keşan	Paşayığıt İlköğretim Okulu
Edirne Uzunköprü	Kırcasalih İlköğretim Okulu
Edirne Merkez	Süleoğlu İlköğretim Okulu
Elazığ Baskil	İlköğretim Okulu
Elazığ Palu	Yarımcı Ferrokrom İlköğretim Okulu
Elazığ Karakoçan	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Elazığ Palu	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Elazığ Merkez	60. Yıl Akçakiraz İlköğretim Okulu
Erzincan Merkez	Sümer İlköğretim Okulu
Erzincan Merkez	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Erzincan Tercan	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Erzincan Refahiye	Şehit Karaoğlanoğlu Yatılı İlköğretim B.O.
Erzincan Kemah	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Erzincan Merkez	İlköğretim Okulu
Erzurum Karayazı	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Erzurum Ilıca	Yavuz Selim Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Erzurum Hınıs	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Erzurum Horasan	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Erzurum İspir	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Erzurum Merkez	50.Yıl İlköğretim Okulu
Erzurum Narman	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Eskişehir Merkez	Muttalip Atatürk İlköğretim Okulu
Eskişehir Merkez	Mustafa Kemal İlköğretim Okulu
Eskişehir Merkez	Battalgazi İlköğretim Okulu
Eskişehir Merkez	Mimar Sinan İlköğretim Okulu
Eskişehir Merkez	Gündüzler İlköğretim Okulu

Eskişehir Mihalıççık	Kayıt 60.Yıl İlköğretim Okulu
Gaziantep Nizip	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Gaziantep Kilis	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Gaziantep Oğuzeli	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Gaziantep Yavuzeli	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Gaziantep Merkez	19 Mayıs İlköğretim Okulu
Gaziantep Merkez	Orgeneral Kenan Evren İlköğretim Okulu
Gaziantep Merkez	Gaziurt İlköğretim Okulu
Gaziantep Oğuzeli	Elbeyli İlköğretim Okulu
Gaziantep Oğuzeli	Doğanpınar İlköğretim Okulu
Gaziantep Nizip	Uluyatır İlköğretim Okulu
Giresun Bulancak	Atatürk İlköğretim Okulu
Giresun Bulancak	Şeyhli İlköğretim Okulu
Giresun Merkez	Konacık İlköğretim Okulu
Giresun Görele	İlköğretim Okulu
Giresun Ş.Karahisar	İlköğretim Okulu
Gümüşhane Merkez	Dumlupınar İlköğretim Okulu
Gümüşhane Merkez	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Gümüşhane Kerkit	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Gümüşhane Bayburt	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Gümüşhane Bayburt	Akşam Gençosman İlköğretim Okulu
Gümüşhane Kerkit	Köse 60.Yıl İlköğretim Okulu
Hakkari Merkez	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Hakkari Yüksekova	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Hakkari Beytülşebap	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Hatay Kırıkhan	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Hatay Reyhanlı	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Hatay Yayladağı	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Hatay Hassa	Aktepe İlköğretim Bölge Okulu
Hatay Antakya	Cumhuriyet Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Isparta Merkez	Atatürk İlköğretim Okulu
Isparta Senirkent	Esendere İlköğretim Okulu
Isparta Yalvaç	İlköğretim Okulu
Isparta Şarkıkaraağaç	Çarıkсарaylar İlköğretim Okulu
İçel Anamur	İlköğretim Okulu
İçel Anamur	Bozyazı İlköğretim Okulu
İçel Mut	İlköğretim Okulu
İçel Tarsus	Yenice İlköğretim Okulu

İçel Mersin	Gözne İlköğretim Okulu
İçel Gülnar	Aydıncık İlköğretim Okulu
İstanbul Silivri	Selimpaşa İlköğretim Okulu
İstanbul Bakırköy	Muhittin Üstündağ İlköğretim Okulu
İstanbul Kartal	Abdurrahman Gazi İlköğretim Okulu
İstanbul Eyüp	Alibeyköy İlköğretim Okulu
İstanbul Bakırköy	Halil Bedii Yönetken İlköğretim Okulu
İstanbul Çatalca	Kestanelik İlköğretim Okulu
İstanbul Fatih	Alpaslan İlköğretim Okulu
İstanbul Fatih	Oruçgazi İlköğretim Okulu
İstanbul Fatih	Karagümrük İlköğretim Okulu
İstanbul Şişli	Yaşar Doğu İlköğretim Okulu
İstanbul Üsküdar	Ali Nihat Tarlan İlköğretim Okulu
İstanbul Üsküdar	Mediha Tansel İlköğretim Okulu
İstanbul Yalova	Çiftlik İlköğretim Okulu
İstanbul Beşiktaş	Sakıp Sabancı Yıldız İlköğretim Okulu
İstanbul Beşiktaş	İlköğretim Okulu
İstanbul Kartal	Yakacık İlköğretim Okulu
İstanbul Sarıyer	İlköğretim Okulu
İstanbul Kartal	Halit Arman İlköğretim Okulu
İstanbul Zeytinburnu	İlköğretim Okulu
İstanbul Bakırköy	Eflatun Cem Güney İlköğretim Okulu
İstanbul G.O.Paşa	Gazi İlköğretim Okulu
İstanbul Eyüp	Güzeltepe İlköğretim Okulu
İstanbul Kadıköy	İçerenköy İlköğretim Okulu
İstanbul Beykoz	60.Yıl Paşabahçe İlköğretim Okulu
İstanbul Şişli	Namık Kemal İlköğretim Okulu
İzmir Merkez	Kestel İlköğretim Okulu
İzmir Merkez	9 Eylül İlköğretim Okulu
İzmir Kiraz	İlköğretim Okulu
İzmir Ödemiş	Beydağ İlköğretim Okulu
İzmir K.Paşa	Armutlu İlköğretim Okulu
İzmir Merkez	Güzelbahçe 60.Yıl İlköğretim Okulu
İzmir Merkez	Hürriyet İlköğretim Okulu
İzmir Dikili	Çandarlı İlköğretim Okulu
İzmir Merkez	Alsancak İlköğretim Okulu
İzmir Merkez	Gültepe İlköğretim Okulu
İzmir Çeşme	Namık Kemal İlköğretim Okulu

İzmir Karaburun	İlköğretim Okulu
Kars Ardahan	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Kars Arpaçay	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Kars Kağızman	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Kars Sarıkamış	İlköğretim Bölge Okulu
Kars Merkez	Mağaracık İlköğretim Okulu
Kars Arpaçay	Başgedikler İlköğretim Okulu
Kars Iğdır	Yaycı İlköğretim Okulu
Kastamonu Merkez	İhsangazi Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Kastamonu Merkez	İhsangazi İlköğretim Okulu
Kastamonu Merkez	23 Ağustos İlköğretim Bölge Okulu
Kastamonu Iğdır	İlköğretim Okulu
Kastamonu Araç	Bozkurt İlköğretim Okulu
Kastamonu Tosya	İlköğretim Okulu
Kayseri Merkez	60.Yıl Cumhuriyet İlköğretim Okulu
Kayseri Merkez	Hacılar İlköğretim Okulu
Kayseri Sarioğlu	Çiftlik İlköğretim Okulu
Kayseri Sarıkız	Yeşilkent İlköğretim Okulu
Kırklareli Pınarhisar	Kaynarca İlköğretim Okulu
Kırklareli Merkez	Kavaklı İlköğretim Okulu
Kırklareli Lüleburgaz	Kırıkköy İlköğretim Okulu
Kırklareli Lüleburgaz	Evrensekiz İlköğretim Okulu
Kırklareli Lüleburgaz	Büyükkarıştıran İlköğretim Okulu
Kırşehir Merkez	Cacabey İlköğretim Okulu
Kırşehir Kaman	İlköğretim Okulu
Kırşehir Kaman	Akpınar İlköğretim Okulu
Kırşehir Çiçekdağı	Boğazevci İlköğretim Okulu
Kocaeli Merkez	Akmeşe Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Kocaeli Merkez	Türk Pirelli İlköğretim Okulu
Kocaeli Gebze	Çayırova İlköğretim Okulu
Kocaeli İzmitli	Kullar İlköğretim Okulu
Kocaeli Gölcük	İlköğretim Okulu
Kocaeli Kandıra	Akçaova İlköğretim Okulu
Konya Ereğli	Yenizengen Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Konya Doğanhisar	Karaağa İlköğretim Okulu
Konya Merkez	Hakimiyeti Millîye-Devrim İlköğretim Okulu
Konya Merkez	Mehmet Karaağınlar Mevlana İlköğretim O.
Konya Sarayönü	Başhüyük İlköğretim Okulu

Konya Kulu	60.Yıl İlköğretim Okulu
Konya Cihanbeyli	Damlakuyu İlköğretim Okulu
Kütahya Gediz	Yeşilçay İlköğretim Okulu
Kütahya Merkez	Sabuncupınar İlköğretim Okulu
Kütahya Merkez	Abdurrahmanpaşa İlköğretim Okulu
Kütahya Simav	Kuşu İlköğretim Okulu
Malatya Merkez	Eskimalatya Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Malatya Akçadağ	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Malatya Pütürge	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Malatya Merkez	Yazıhan İlköğretim Okulu
Malatya Merkez	Dilek İlköğretim Okulu
Malatya Akçadağ	Ören İlköğretim Okulu
Malatya Doğanşehir	Sürgü İlköğretim Okulu
Malatya Hekimhan	Ağılbaşı İlköğretim Okulu
Manisa Selendi	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Manisa Sarıhan	Koldere İlköğretim Okulu
Manisa Akhisar	Gölmarmara İlköğretim Okulu
Manisa Soma	100.Yıl İlköğretim Okulu
Manisa Merkez	Karaoğlanlı İlköğretim Okulu
Manisa Kırkağaç	Gelembe Şair Eşref İlköğretim Okulu
Manisa Salihli	Sartmahmud İlköğretim Okulu
Manisa Turgutlu	19 Mayıs İlköğretim Okulu
K.Maraş Merkez	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
K.Maraş Pazarcık	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
K.Maraş Afşin	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
K.Maraş Afşin	Tanrı İlköğretim Okulu
K.Maraş Afşin	Arıtış İlköğretim Okulu
K.Maraş Elbistan	Ekinözü İlköğretim Okulu
K.Maraş Elbistan	Nurhak İlköğretim Okulu
Mardin Merkez	Gazi Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Mardin Mazıdağı	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Mardin İdil	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Mardin Gercüş	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Mardin Gercüş	Hasankeyf 60.Yıl İlköğretim Okulu
Muğla Merkez	Bayır İlköğretim Okulu
Muğla Milas	Selimiye İlköğretim Okulu
Muğla Milas	Çamiçi İlköğretim Okulu
Muğla Merkez	Yerkesik İlköğretim Okulu

Muğla Bodrum	Turgut Reis İlköğretim Okulu
Muş Merkez	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Muş Korkut	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Muş Varto	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Muş Malazgirt	Nurettinli Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Muş Merkez	Namık Kemal İlköğretim Okulu
Nevşehir Merkez	İlköğretim Okulu
Nevşehir Gülşehir	Karacaşar İlköğretim Okulu
Nevşehir Ürgüp	Mustafapaşa İlköğretim Okulu
Niğde Aksaray	Gazipaşa İlköğretim Okulu
Niğde Aksaray	Sultanhanı İlköğretim Okulu
Niğde Bor	100.Yıl İlköğretim Okulu
Niğde Merkez	Gölcük İlköğretim Okulu
Niğde Merkez	60.Yıl İlköğretim Okulu
Niğde Aksaray	Demirci İlköğretim Okulu
Ordu Fatsa	Ilıca İlköğretim Okulu
Ordu Ünye	Tekkiraz İlköğretim Okulu
Ordu Merkez	İlköğretim Okulu
Ordu Merkez	Kuyulu İlköğretim Okulu
Ordu Mesudiye	İlköğretim Okulu
Rize Ardeşen	İlköğretim Okulu
Rize Fındıklı	İlköğretim Okulu
Rize Işıkli	60. Yıl ilköğretim Bölge Okulu
Rize Pazar	Aktepe ilköğretim Bölge Okulu
Rize Kalkanlı	Yolbaşı ilköğretim Bölge Okulu
Sakarya Geyve	İlköğretim Okulu
Sakarya Merkez	Çaybaşı-Yeniköy Hacı Mehmet Akkoç İ.O
Sakarya Hendek	Soğuksu İlköğretim Okulu
Sakarya Geyve	Taraklı İlköğretim Okulu
Sakarya Adapazarı	Büyüksöğüt İlköğretim Okulu
Sakarya Adapazarı	Erenler 50.Yıl İlköğretim Okulu
Sakarya Adapazarı	Serdivan Devrim İlköğretim Okulu
Samsun Merkez	Gazi İlköğretim Okulu
Samsun Bafra	Atatürk İlköğretim Okulu
Samsun Vezirköprü	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Samsun Vezirköprü	Gölköy İlköğretim Okulu
Samsun Terme	Gökçeli İlköğretim Okulu
Samsun Alaçam	Yakakent 100.Yıl İlköğretim Okulu

Samsun Merkez	Taflan İlköğretim Okulu
Siirt Merkez	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Siirt Eruh	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Siirt Kozluk	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Siirt Şirvan	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Siirt Batman	Atatürk İlköğretim Okulu
Siirt Batman	100.Yıl İlköğretim Okulu
Siirt Merkez	Kazım Karabekir İlköğretim Okulu
Sinop Boyabat	Saraydüzü Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Sinop Ayancık	Yenikonak Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Sinop Merkez	Gelincik Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Sinop Türkeli	Helaldi Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Sinop Gerze	Dikmen Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Sivas İmranlı	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Sivas Hafik	Ademyavuz Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Sivas Suşehri	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Sivas Divriği	Atatürk Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Sivas Gürün	Cumhuriyet İlköğretim Okulu
Sivas Zara	Cumhuriyet İlköğretim Okulu
Sivas Gemerek	Yeniçubuk Atatürk İlköğretim Okulu
Sivas Şarkışla	Ortabucak İlköğretim Okulu
Sivas Yıldızeli	Yavuz Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Tekirdağ Merkez	Karacakılavuz İlköğretim Okulu
Tekirdağ Hayrabolu	Çerkezmüsellim İlköğretim Okulu
Tekirdağ Çorlu	Marmara Ereğlisi İlköğretim Okulu
Tekirdağ Çerkezköy	Fevzipaşa İlköğretim Okulu
Tokat Artova	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Tokat Reşadiye	Bereketli İlköğretim Okulu
Tokat Turhal	Üzümlören İlköğretim Okulu
Trabzon Merkez	Atatürk İlköğretim Okulu
Trabzon Merkez	100.Yıl İlköğretim Okulu
Trabzon Akçabat	60.Yıl İlköğretim Okulu
Trabzon Akçabat	Derecik Bölge İlköğretim Okulu
Tunceli Hozat	Geyiksu Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Tunceli Nazimiye	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Tunceli Ovacık	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Tunceli Pülümür	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Tunceli Pertek	Pınarlar İlköğretim Okulu

Urfa Merkez	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Urfa Akçakale	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Urfa Suruç	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Urfa Bozova	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Urfa Viranşehir	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Urfa Hilvan	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Urfa Merkez	Gazi Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Uşak Merkez	Ömer Bedrettin Uşaklı İlköğretim Okulu
Uşak Banaz	Büyükturan İlköğretim Okulu
Uşak Banaz	Çamsu İlköğretim Okulu
Uşak Banaz	Kızılcasöğüt İlköğretim Okulu
Uşak Eşme	Yeleğen İlköğretim Okulu
Van Merkez	İskele Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Van Başkale	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Van Erciş	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Van Gevaş	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
Van Merkez	Edremit İlköğretim Okulu
Van Erciş	İlköğretim Okulu
Yozgat Sorgun	Doğankent İlköğretim Okulu
Yozgat Merkez	Atatürk İlköğretim Okulu
Yozgat Şefaati	Sarıkent İlköğretim Okulu
Yozgat Merkez	Musabeyli İlköğretim Okulu
Yozgat Merkez	Osmanpaşa İlköğretim Okulu
Yozgat Çekerek	İlköğretim Okulu
Zonguldak Merkez	İlköğretim Okulu
Zonguldak Merkez	Üzülmüş İlköğretim Okulu
Zonguldak Ereğli	Armutçuk İlköğretim Okulu
Zonguldak Karabük	Merkez İlköğretim Okulu
Zonguldak Merkez	Beycuma İlköğretim Okulu
Zonguldak Safranbolu	Yazıköy İlköğretim Okulu

Tablo 44’te 1981-1984 arasında açılan 414 İlköğretim Okulu ve bu okulların değişen isimlerinin listesi verilmiştir. Okul isimlendirilmelerine bakıldığında kendi bölgelerinin isimleriyle adlandırılan okullar (Yavuzlu, Mustafa Paşa, Taflan, Dikmen, Helaldi, Kasımpaşa, Döğer, Aydıncı, İhsangazi, İncehisar...vb.), okulların yapımında yardımlarından dolayı hayırseverlerin isimlerinin verildiği okullar (Halit Sakman, Ayşe Malaz, Ömer Refika Halıcılar, Sakıp Sabancı...vb.), Türk devrimini gerçekleştiren “Mustafa KemalAtatürk” ve bu

devrimle ilişkili adlandırılan okullar (Gazi Paşa, Hâkimiyet-i Milliye, Cumhuriyet, Devrim, Hürriyet, 19 Mayıs, İsmet İnönü, İnkılap, Dumlupınar...vb.) görüyoruz. Ayrıca Cumhuriyetin 60. yılı ve Mustafa Kemal'in doğumunun 100.yılı sebebiyle okullarda sık sık "60.yıl" "100.yıl" isimlerine yer verildiğini görmekteyiz. Bunların yanında Cumhuriyet yıllarındaki sanatçı, sporcu ve edebiyatçıların ismi de (Ömer Bedrettin Uşaklı, Eflatun Cem Güney, Mediha Tansel, Ali Nihat Tarlan, Halil Bedii Yönetken, Yaşar Doğu...vb.) okul isimlerini süslemiştir.

Bu isimlerin yanında tarihsel kişilik ve milliyetçi öğeleri ön planda tutan yaklaşımla adlandırılan okul isimlerini de (Fatih, II. Murat, Ziya Gökalp, Yavuz Selim, Mimar Sinan, Osmangazi, Abdurrahman Gazi, Oruç Reis, Mevlana, Turgut Reis, Mustafa Paşa, Alparslan, Battal Gazi...vb.) yoğun olarak görmekteyiz. Ayrıca dönemin mimarlarından Kenan Evren'i ve yaptığı 12 Eylül harekâtının isimleri de okullarda yerlerini almıştır.

İktidar Dönemlerine Göre Okulların İsimlendirmelerde Ne Tür Etkiler Yer Almıştır?

Mustafa Kemal Türkiye'nin devrimlerini gerçekleştirtirken ülkeyi muasır medeniyetler seviyesine ulaşma amacı gütmüştür. Osmanlının geri kalmış kurumları yerine bilim ve akıl ön planda tutulmuştur. Haklarını bilen, akıllı ve bilimi benimsemiş, Cumhuriyetin ne olduğunu ve gerekliliklerini kavramış Türk gençliği yaratma arzusu hedeflenmiştir. Bu ideali gerçekleştirmek için de eğitimin aracılığı kullanılmıştır. Okullar bu amaca hizmet ederek Cumhuriyet döneminin resmi ideolojisi benimsetilmeye çalışılmıştır. Kemalizm ideolojisi, Mustafa Kemal ve İsmet İnönü döneminin vazgeçilmez "millî eğitim ideolojisi" eğitimin temelini oluşturmuştur. Bu ideolojiyi benimseyen zihniyetler okul isimlerinde bu dönemi benimsetecek isimlerden yararlanmışlardır. "Cumhuriyet, Devrim, Kurtuluş, Ülkü, Anafartalar" gibi isimler ön planda tutulmuştur.

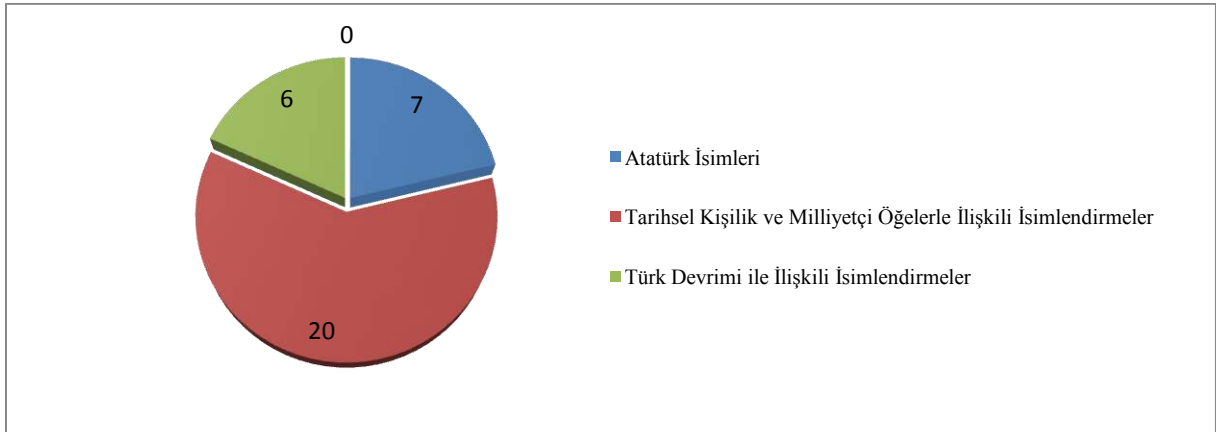
Tek partili dönemde Cumhuriyeti anlayan ve benimseyen bir nesil yetiştirme gayretiyle Kemalizm'in izinde yürünmüştür. Kemalizm dışındaki ideolojilere sıcak bakılmamıştır. Tek partili dönemde yapılan okul isimlerindeki değişikliklere bakıldığında iktidar olmanın verdiği güç buraya yansıtılmamıştır. "Atatürk" isimlerine dokunulmamış, "İsmet İnönü" isimlerine yer verilmiştir.

DP muhafazakâr çevrelerin desteklediği bir partidir. Millî değerlerin ön planda tutulduğu DP iktidarında Türkçülerle İslamcılar arasındaki ilişkide İslamcılar daha ağır

basmıştır.⁴⁴⁸ Muhafazakâr milliyetçi çevrelerin ağırlığının hissedildiği dönemde Kemalizm ideolojisi anlaşılamamıştır. DP dönemindeki okul isimleri incelendiğinde Mustafa Kemal’in ismine okullarda yer verildiği görülmektedir. Fakat döneme bakıldığında Mustafa Kemal’in devrimlerinin anlaşılmadığı bir dönem yaşandığı görülmektedir. Mustafa Kemal’in ismi bazı çevrelerin arkasına gizlendiği bir sığınak olarak görülecektir.

DP iktidarının İsmet İnönü’ye olan hırçınlığı döneme damgasını vurmuştur. Siyasette istemedikleri Millî Şef’in ismini okul isimlerinden de silmeye çalışmışlardır. DP iktidarı okul isimlendirmelerinde Türk devrimini hatırlatan “cumhuriyet, hürriyet” gibi kavramlara ver vermişlerdir. Ama dönemdeki diğer isimlendirmelere kıyasla daha az seviyede kalmıştır. Bunun yanında tarihsel şahsiyetlerin ve milliyetçi öğelerin ön planda tutulduğu isimlendirmeler de yapılmıştır. Bu isimlendirmelere Atatürk ve Türk devrimiyle ilişkili isimlendirmelerden daha fazla yer verilmiştir. Cumhuriyet’in özünün tam anlaşılmadığı bir dönem yaşanmıştır.

Grafik 1. DP Dönemi Okul İsimlerinin Dağılımı

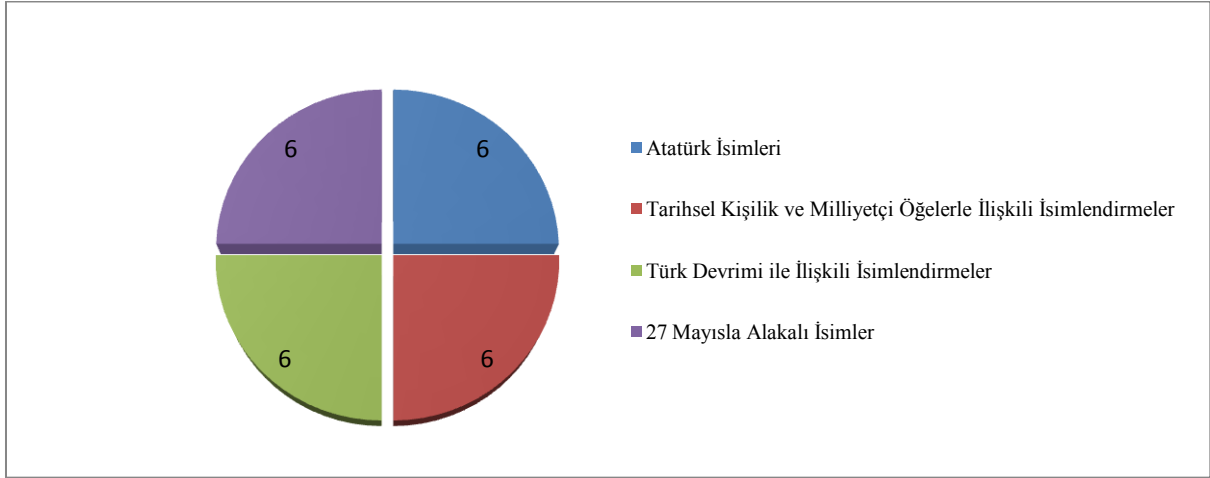
Grafik 1’de DP dönemi okullara verilen isimlerin dağılımı verilmiştir. Grafik 1’e göre Atatürk isimleri ve Türk devrimi ile ilişkili isimlendirmeler yakın seviyedeysen, tarihsel kişilik ve milliyetçi öğelerin ön planda tutulduğu isimlendirmelerin diğer isimlendirmelerin toplamından fazla olduğu görülmektedir.

DP döneminin anti-demokratik uygulamalarına son veren TSK, yönetimi ele geçirmiştir. Amaçları Mustafa Kemal’in kurduğu demokratik devlet anlayışını geliştirmektir. Türkiye’ye 27 Mayıs askeri darbesiyle çağdaş, çoğulcu bir devlet olma ve demokrasi yolu seçtirildi. Asker Kemalist düşünceye sahip, zararlı fikirlerin etkisini yitirdiği bir düzen istiyor;

⁴⁴⁸Vecihi Timuroğlu, *Türk-İslam Sentezi*, Ankara: 1991, Başak Yayınları, s.64.

istikrarın devam etmesini hedefliyordu. Bu dönemdeki okulların isimlendirilmesi grafik 2’de verilmiştir.

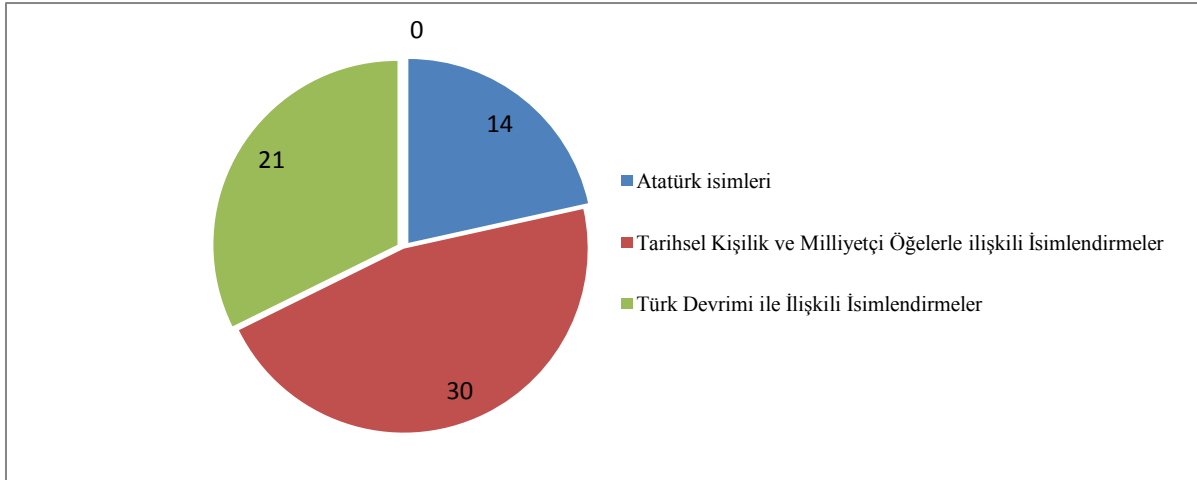
Grafik 2. Millî Birlik Dönemi Okul İsimlerinin Dağılışı

Grafik 2’de Millî birlik dönemi okullara verilen isimlerin dağılımı verilmiştir. Bir önceki dönemle kıyaslandığında okul isimlerinde Atatürk’ün isimlerinin arttığı görülmektedir. Asker Atatürk isminin kullanılması konusunda hassasiyet göstererek bunu belli koşullara da bağlamıştır. Bunun yanında Türk devrimiyle ilişkili isimlendirmelerde de artış görülürken, tarihsel kişilik ve milliyetçi öğelerin ön planda tutulduğu isimlendirmelerin azaldığı görülmektedir. Tarihsel kişilik ve milliyetçi öğelerin ön planda tutulduğu isimlendirmeler siyasi içerikli bir hareket olarak görülmemektedir. 27 Mayıs süreci ile ülke Kemalizm ideolojisini anlayacak seviyeye getirilmeye çalışılsa da bu durum tam anlamıyla gerçekleşmemiştir. Eğitim konusu 27 Mayıs sonrası kurulan hükûmetlerce klasik yapısından çıkarılamayacaktır. Eğitim anlayışı muhafazakâr milliyetçi çizgide sürdürülmeye devam edecektir.

Adalet Partisi dönemi DP döneminde oluşturulan muhafazakâr sağ kanadın devamı niteliğindedir. Siyasi olarak muhafazakâr milliyetçi taban üzerinde oluşturulmuştur. Türk kültürünün İslam’la sentezlenmesiyle oluşan çevreler, Kemalizm’in yanında Türk ideolojisi oluşturmaya çalışmışlardır. Bu durumun daha belirgin olarak ortaya çıkışı, raporlarıyla bu sentezi yönlendiren Aydınlar Ocağının kurulmasıyla şekillenecektir. Bu hedefin ülkedeki yansımalarının bir ayağı da okul isimlerinde görülmektedir.

Grafik 3. AP Dönemi Okul İsimlerinin Dağılışı.

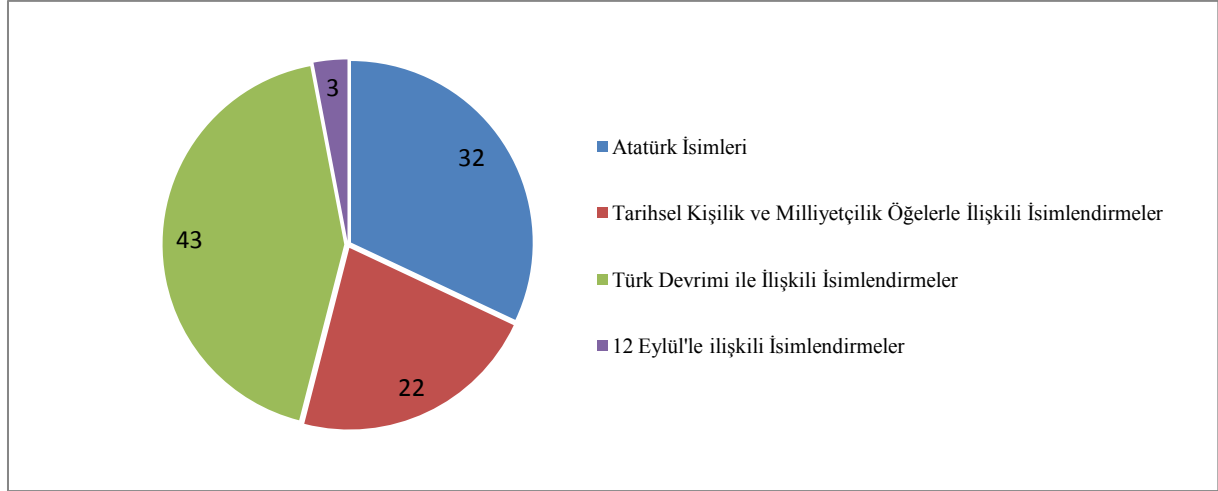
Grafik 3’te AP dönemi okullara verilen isimlerin dağılımı verilmiştir. Grafik 3’te de görüldüğü üzere okullarda Atatürk ve Türk devrimiyle ilişkili isimlendirmelerin yanında tarihsel kişilik ve milliyetçi öğelerin ön planda tutulduğu isimlendirmelerin daha fazla olduğu görülmektedir. Muhafazakâr çevrelerin Kemalizm’i İslam’la birleştirme amacı Aydınlar Ocağı ile şekillenmiştir. Okul isimlerinde bu amaç doğrultusunda milliyetçi öğelerin ön planda tutulduğu görülmüştür.

12 Mart 1971 Askeri Muhtırası ile askerin müdahalesi sonrası istenilen olmamış Kemalizm ideolojisine bağlı bir meclis oluşturulamamıştır. Ülkede ideolojik kavgaların arttığı bir dönemde ılımlı partilerin kuracakları hükûmetlere sıcak bakılmıştır. Koalisyonlar döneminde istikrar sağlanamamış, Milliyetçi Cepheler aynı muhafazakâr yapıyı devam ettirmişlerdir. Milliyetçi Cepheler koalisyonlarında sağ partilerin birleşmesiyle oluşmuş, sol partilere karşı, bir sağ birlikteliği oluşturmuştur. Komünizm karşıtı bu cephede istenen Müslüman-Türk kimliğinin ön plana çıkarılmasıdır. 1970’te kurulan Aydınlar Ocağı bu kimliğin oluşturulmasında etkili olmuştur.

1970’lerden itibaren artan “aşırı milliyetçilik” ideolojisi 12 Eylül sonrasına kadar yükselişini devam ettirmiştir. 1982 Anayasası ile gençleri her türlü kötü ideolojilerden korumak amaçlanmıştır. Atatürk devrimlerine bağlı bir gençlik yaratma ideali zamanla farklı anlayışa kayarak, anayasada laikliğin içi boşaltılmıştır. 1961 Anayasası’nda din eğitimi kişilerin isteğine bırakılmış, bu durum 12 Mart sonrası anayasada yapılan değişikliklerle de korunmuştu. Fakat bu dönemde kişilerin isteğine bırakılmadan zorunlu din eğitimi getirilmiştir. Din dersinin zorunlu olması laiklikle uyumuna da bu dönemde uygulanacak, Kemalizm’le İslam kaynaşması oluşturulmaya çalışılacaktır. Dönemde özellikle dinsel vurguların ön planda olması sonraki dönemde tartışmalara neden olacaktır. Nüfus

cüzdanlarındaki “din-mezhep hanesi” uygulamasını Anayasa Mahkemesinin de anayasaya uygun bulması, din kurumlarının ülkede tek mezhep üzerinden algılanması tepkilere sebep olmuştur.⁴⁴⁹ 12 Eylül sonrası dinsel örgütler daha rahat bir ortama kavuşur. İmam hatip okullarına üniversite kapıları açılmıştır.

Grafik 4. 1971- 1983 Arası Okul İsimlerinin Dağılımı

Grafik 4’te 1971-1983 yılları arası okullara verilen isimlerin dağılımı verilmektedir. Bu dağılımda Atatürk isimleri ve Türk devrimiyle ilişkili isimlendirmeler, tarihsel kişilik ve millîyetçi öğelerin ön planda tutulduğu isimlendirmelerden daha fazladır. Özellikle Cumhuriyetin 60.yılı ve Mustafa Kemal’in doğumunun 100.yılı dolayısıyla okullara bu isimler verilmiştir. Atatürk’ün doğumunun 100.yılı MGK tarafından “Atatürk Yılı” olarak kabul edilecektir. Bununla alakalı çeşitli törenler yapılarak onun izinden gidileceğinin mesajı verilmiştir.⁴⁵⁰ Atatürk’ün ismi bu dönemde de paravan olarak kullanılmıştır. Kemalizm’i kendilerine göre şekillendirmeye çalışmışlardır. İsyan etmeyen, sebat etmiş gençleri ılımlı İslam modeliyle oluşturma çabasına girilmiş ve 12 Eylül ile Türk-İslam sentezi devletin resmi ideolojisi haline getirilmiştir.

⁴⁴⁹ *Türkiye Tarihi 5, Bugünkü Türkiye 1980-1995*, s.93.

⁴⁵⁰ *Cumhuriyet Ansiklopedisi, 1980-2000*, Cilt 4, s11.

BÖLÜM V

Sonuç ve Tartışma

Türk Devrimi gerçekleştirilerek eski kurumlar yıkılmış yerlerine çağın gerekliliklerine uygun bir yapı inşa edilmiştir. Devletin yönetim şekli “Cumhuriyet” olarak benimsenmiştir. Mustafa Kemal’in bundan sonraki hedefi kurduğu bu Cumhuriyeti anlayacak bir nesil yetiştirmek olmuştur.

Mustafa Kemal Osmanlıdaki en büyük hatanın eğitim sisteminde yapıldığını, devletin bu temele önem vermediği için yıkılma sürecine girdiğini görmüştür. Bu yüzden savaş yıllarından başlayarak eğitim konusundaki eksikleri tamamlamak; çağdaş, ulusal, laik eğitimin temellerini atmak için mücadele etmiştir. Aklın ön planda olduğu, hurafelerin olmadığı eğitim ve kültür politikası benimsenmiştir.

Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile ulusal laik eğitimin temelleri atılmıştır. Özellikle ülkenin gelişmesinin eğitimden geçtiğine inanan bir lider olarak, Türk devrimini anlayacak bir gençlik yaratmayı hedeflemiştir. Millî eğitim politikasının temeline de bunu oturtmuştur. Cumhuriyeti anlayacak bir nesil yaratmak arzusu ile aklın ön planda tutulduğu, gelişmelere açık, zihni ve vicdanı hür gençler yetiştirmeye çalışmıştır. Doğudan ve Batıdan gelen zararlı fikirlerin bir tarafa itilerek çağdaş muasır medeniyetler seviyesini yakalayacak millî değerlerine bağlı bir nesil yetiştirmek amaçlanmıştır. Bunu yaparken de hurafelerle dolu Osmanlının bağınazlıklarından kurtulup yeni bir millî eğitim anlayışı oluşturulmuştur. Atatürk’ün fikir ve ilkelerinden oluşan Kemalizm hem dönemin siyasi ideolojisini hem de Cumhuriyet döneminin eğitim ideolojisini oluşturmuştur.

Pek çok ülkede iktidar-ideoloji-siyaset ilişkisi eğitimi şekillendirmiştir. Bu Türkiye’de de gerçekleşmiştir. İktidarlar oluşturmak istedikleri ideolojilerini eğitimi denetimleri altına alarak gerçekleştirmeye çalışmışlardır.

Mustafa Kemal’den sonra iktidarın yeni ismi İsmet İnönü olacaktır. İsmet İnönü 1950’ye kadar hem iktidarın hem de CHP’nin başındaki isim olmuş, Cumhuriyetin gerekliliklerini gerçekleştirmeye çalışmıştır. Mustafa Kemal sonrası İsmet İnönü de eğitim politikasında laik eğitimi benimsemiş, Cumhuriyeti anlayacak yeni nesiller yetiştirmeyi amaçlamıştır. Eğitim ideolojisi konusunda Mustafa Kemal’i takip ederek Kemalizmi benimsemiştir. Kemalizm dışındaki düşüncelere sıcak bakmamış, zararlı görmüştür.

Savaş sonrası dünya düzeninde yer alabilmek için çok partili yaşama geçmenin gerekli olduğu anlaşılmıştır. CHP’nin içinden muhalefet olarak çıkan DP’nin 1946’da kurulmasıyla

çok partili dönem başlamıştır. DP'nin seçimlerde halkın ayağına giderek kırsal kesimlerin oylarına talip olması Türk siyasi hayatına yeni bir gelenek başlatmıştır. Dört senelik muhalefet sonrası DP 1950 seçimlerinden galip çıkmış, iktidarın başına geçerek on yıllık bir DP iktidarı dönemini başlatmıştır. DP seçmenlerinin oylarını kaybetmemek için bu dönemde bazı tavizler vermiş, Atatürk devrimlerinin anlaşılmadığı bir dönem yaşanmıştır.

DP genel politika olarak “ılımlı İslam” politikasını benimseyerek, sağ muhafazakâr kesimin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Liberal muhafazakâr milliyetçi çevreler bu dönemin ideolojisinin şekillenmesinde etkili olacaklardır. Bu dönemdeki anti-demokratik eğitim anlayışı Türk toplumunu çağın dışına itecek seviyededir. İlk ve ortaokullara din dersi getirilmiş, Atatürk'ün eğitimi üzerindeki din baskısından kurtardığı süreç zedelemiş, DP'nin eğitim konusunda belli bir planı olmadan yaptığı uygulamalar Türk eğitimine çok zarar vermiştir.

DP'nin oluşturduğu muhafazakâr milliyetçi çevrelerin en büyük amacı millî değerler yaratma arzusundan çok, komünizmle mücadele olarak algılanacaktır. Amerika ile yakın ilişkilerin görüldüğü dönemde eğitim anlamında bile Amerikan eğitiminin etkisi altına girilmiştir. Yurt dışından yararlanılan uzmanlar ve Amerikan sistemine göre açılan üniversiteler bunları doğrular niteliktedir. Milliyetçi öğelerin ön planda tutulduğu dönemde Amerikan esintisi görülmektedir.

DP'nin anti-demokratik gidişatından rahatsız olan TSK yönetime müdahale ederek 27 Mayıs 1960'ta darbe yaparak yönetime son vermiştir. Bu süreçten sonra Millî Birlik Komitesi uzaklaşılan Atatürk ilke ve inkılâplarını anlayacak bir eğitim sistemi kurmak için kolları sıvar. Fakat DP oylarıyla iktidara gelen AP döneminde muhafazakâr milliyetçi çevrelerin ılımlı İslam modeli etkisini göstermiştir. “Türk olmak Müslüman olmaktan geçer.” mantığını benimseyen zihniyetler dönemde dini ideolojinin baskın olarak yer almasında etkili olmuşlardır. AP eğitimde yaratılmak istenen milli değerlere sahip çıkma anlayışını komünizmle mücadele olarak görecektir.

Avrupa'daki olayların ülkedeki yansımaları AP başındakilerin olayları önemsemez tavırları, kalkınmanın yalnız ekonomiden geçer mantalitelerini göstermektedir. Bu dönemde ekonomik kalkınmayı sağlamak için ortaöğretimde düzenlemeler yapılması bunun en güzel örneğidir. Hükûmetin baskıcı tavrına karşı tepkiler giderek artar. TSK bu durumu 12 Mart'ta verdiği bir muhtıra ile sonlandırmıştır.

Asker baskıcı hükûmete karşı tavrını gösterirken eğitim üzerindeki milliyetçi baskısını sonlandırmaz. Farklı görüşteki partilerin oluşturduğu koalisyon hükûmetleri istikrarsızdır ve

hükûmet sürekli el değiştirmektedir. 12 Mart'tan 12 Eylül'e kadar geçen süreçte dokuz kere hükûmet değişikliği gerçekleşecek, farklı fikir ve düşünceye sahip partilerin koalisyonlarının elinde ülke gidip gelecektir. Bu dönemdeki en ilginç koalisyon iki farklı kutup olan CHP-MSP'nin olacaktır.

Millîyetçi Cephe koalisyonları sayesinde muhafazakâr millîyetçi öğelerin etkisinin arttığı dönem olmuştur. Aydınlar Ocağının 1970'te kurulması sonrası bu ocak fikirleriyle Türk-İslam kimliğinin etkisinin artmasına neden olmuştur. Millîyetçi Cephenin Aydınlar Ocağına hazırlattığı Millî Kültür Raporu'yla Türk millîyetçiliğinin vurgulandığı bir eğitim politikasını içermiştir. Ders kitaplarına kadar ulus bilinci ile İslam kaynaştırılmaya çalışılmıştır. Meslek kollarında bile verilen eğitimin din olgusu üzerinden yapılarak “Çalışmak imandan gelir.” mantığı yerleştirilmeye çalışılır. Beş yıllık kalkınma planında Millî Kültür Raporu'nun ülkenin eğitim kültür politikası olarak esas alındığı düşünülürse, gelişmek için çalışmaktan yorulmayacak, sorgulamayacak millî değerlerine bağlı bir zihniyet yetiştirmenin hedeflendiği anlaşılmaktadır.

1968'de öğrenci çatışmalarıyla başlayan fakat sonrasında farklı ideolojilerin çatışmasına dönüşen olaylar, artan sağ-sol çatışmaları, kendinden olmayanı kabul edememe mantığı anarşinin iyice artmasına neden olmuştur. TSK Atatürk ideolojisi yerine farklı ideolojilerin benimsenmesinin devleti bu kargaşa ortamına sürüklediğini darbenin gerekçesi olarak göstermiştir. 1980 darbecileri Kemalizm'i getirme adı altında başladıkları mücadelenin devamını getirememişlerdir.

1981 yılında Yükseköğretim Kanunu'nda düzenleme yapılarak öğretmen yetiştiren tüm kurumlar üniversitelere devredilmiş, üniversitelerin idari özerkliği kaldırılmış ve YÖK oluşturulmuştur. Tüm üniversiteler YÖK'e bağlanmıştır. YÖK üyelerinin üniversiteler tarafından değil atama yoluyla belirlenmesi bu kurumun belli ideolojilerin idaresine girmesine mahal vermiş, demokrasi anlamında istenilen seviye yakalanamamıştır.

12 Eylül'ü gerçekleştiren kadronun ekonomik olarak kalkınmayı amaçlama sevdaları millî bayram günlerinin süresinin kısaltılmasına kadar varır. 24 Ocak Kanunları ile ülkenin ekonomik anlamda büyük devletlerin etkisi altına girmesine ve bu devletlere daha bağımlı hale gelmesine neden olmuştur.

Darbeyi yapanlar okullarda “Din ve Ahlak Bilgisi” adı ile 4. sınıftan itibaren haftada 2 saat zorunlu din dersi koymuşlardır. Okullardaki çocukların Müslüman olup olmadığına bakılmadan zorunlu din dersi konması ilginçtir. Tek din, tek mezhep mantığı yerleştirilmeye çalışılmıştır. Devletin televizyon kanallarında din programları yapması buna örnek olarak

gösterilebilir. Tüm bu yaşanan süreç ileride toplumda koyu ideolojiler altında belli grupların oluşmasına neden olacaktır. Bu süreç toplumu ilerlemesine değil gerilemesine neden olmuştur.

Türk siyasi hayatında ideolojilerin eğitim üzerinden yansıtmaya çalışan partilerden sağ muhafazakâr milliyetçi tabanın 1950 sonrası ortaya çıkışı ve adım adım oluşturulan İslam'la Kemalizm'i birleştirme çabası sonraki süreçte milliyetçiliğin ağır bastığı bir süreç dönüşmüştür. Kendi misyonlarını benimsemiş nesil yetiştirme arzuları onları bu konuda hareket etmeye yönetmiştir. Bu anlamda amaçlarını eğitim programlarına, ders kitaplarına yansıtarak politikalarını oluşturmuşlardır.

Mustafa Kemal ile İsmet İnönü Cumhuriyet devriminin gerekliliklerini ön planda tutarak batılılaşmayı hedeflerken, 1950 sonrası sağ muhafazakâr gruplar milliyetçi unsurlar ılımlı İslam modelini ön plana çıkarmayı hedeflemiştir. Sağ muhafazakâr milliyetçi kesimlerin temsilcisi DP, okul isimlerini seçerken Atatürk ve Türk Devrimini yansıtan isimleri, tarihsel kişilik ve milliyetçi öğelerin ön planda tutulduğu isimlendirmelere oranla daha az yer vermiştir. Oy potansiyelini bu kesimlere dayamış bir parti olarak bu kesimlerin hoşnutluğu sağlanmak istenmiştir.

DP'nin CHP'ye karşı galibiyeti sonrası İsmet İnönü'nün seçimlerden yenik çıkmış lider olarak evine çekilip oturmasını beklemişlerse de onun siyaseti bırakmaması iki parti arasında sürekli sorun olmuştur. İsmet Bey'in varlığına karşı olan hazımsızlık bu dönemdeki uygulamalarda sık sık kendini göstermiştir. İktidar partisi politikada yapamadığını okul isimlerinden Millî Şef'in ismini çıkararak gerçekleştirmek istemiştir.

Türk tarihini İslamiyet'i benimsemekle başlatan anlayış bu doğrultudaki ideolojilerini okul isimlerine yansıtır. ılımlı İslam politikasını benimsemiş DP'nin belli bir tarihten sonraki tarihsel isimlere okul isimlerinde yoğun olarak yer verdiği görülecektir. Bu süreç sağ partilerin iktidar olduğu dönemlerde devam edecektir.

27 Mayıs darbesini gerçekleştirenler DP yönetimini ele aldıktan sonra tekrar Atatürkçülüğün izinde bir toplum oluşturma çabasına gireceklerdir. Kemalizm ideolojisini eğitim boyutunda tam anlamıyla getiremeseler de DP'nin yaptıklarını sonlandırma çabasına girerek, İsmet İnönü'nün ismini okullara vermişlerdir. Darbe öncesi Celal Bayar'ın isminin bir okula verilmesi teklifi bu dönemde hemen iptal edilmiştir. Darbeyi yapanlar politikalarını benimsetebilmek için okul isimlerinde darbeyi hatırlatmayı tercih ederler. Darbenin yapıldığı gün olan 27 Mayıs ve darbe sırasında hayatını kaybeden hürriyet şehitlerinin isimleri okul isimlerinde yer alır. Atatürk'ün isminin okul isimlerinde kullanılması hakkında belli şartların

getirildiği bir karar çıkarılır. Belli bir bölgede aynı derece ve çeşitteki okullara birden fazla aynı ismin kullanılmaması, aynı bölgede farklı okullara verilmek istenirse Atatürk'ün hatırasını taşıyan okula öncelik tanınması, daha önce bu isimle açılan okulların devam etmesi sağlanmıştır.

DP'nin mirasçısı AP döneminde okul isimlerinde Atatürk ismine yer verilmiştir. 27 Mayısçıların okullarda Atatürk isminin kullanılmasına yönelik çıkardıkları kararların da etkisiyle merkezlerdeki okullara verilmesi şaşılabilecek bir durum değildir. Bu dönemde birçok okul açılmış olmasına rağmen eğitim de istenilen seviyeye ulaşamamıştır. Okul sayısının fazlalığından yola çıkarsak kırsal kesimdeki okullar kendi isimleriyle anılmıştır. Sağ muhafazakâr milliyetçi yapının devamı olan partinin döneminde de tarihsel kişilik ve milliyetçi öğelerin isimlerine okullarda daha fazla yer verildiği görülmektedir. Bu durum ılımlı İslam modeline paralel bir duruş sergilendiğinin göstergesidir.

Ülkedeki sağduyunun iyice azaldığı bir sürece giren Türkiye'de asker bir kere daha bir muhtırayla döneme müdahale eder. Ülkedeki bu karmaşa ortamından eğitim de nasibini almıştır. Kemalizmin düşünce yapısına sahip kişilerden oluşturulacak bir meclisle ülkenin içinde bulunduğu süreçten kurtarılabilceği umulmuş ancak yine beklentiler gerçekleştirilememiştir. Ülkede partiler üstü bir durumla Türkiye'nin darbe sonrası yeni dönemi başlamış, sonrasında asker daha ortada ve ılımlı olan partilerin koalisyonuna sıcak bakmıştır. Komünizm yine en temel sorun olarak görülmüştür.

12 Mart sonrası kurulan koalisyon dönemlerinde en çok dikkati çeken şüphesiz AP öncülüğündeki sağ partilerin oluşturduğu Milliyetçi Cephe hükümetleri olmuştur. Sola oy kaptırmamak için öğretmenlerden, öğrencilerinden millî değerlere önem vererek yetiştirmeleri istenmiş; ülkenin millî değerlere bağlı gençlik ile kurtulacağı vurgusu yapılmıştır. Ayrıca ders kitaplarında İslam'ın bilimin temeli olduğu mantığı yansıtılmıştır. Özellikle milliyetçilik bu dönemde iyice artarken, okul isimlerinde de bunun etkisi sıkça görülür. Bu dönemde en çok Aydınlar Ocağının varlığı Türkçülükle İslam'ın birleşmesinde ve etkisinin arttırılmasında etkili olmuştur. Millî Eğitim Temel Kanunu Aydınlar Ocağının elinden çıkmıştır.

Ülkedeki sağ muhafazakâr milliyetçi çevreler tarafından oluşturulan ve adım adım taraftarlarının da arttığı bu düşünce 12 Eylül sonrası darbeyi yapanlar tarafından benimsenerek devletin politikası haline getirilmiştir. Devlet, din derslerinin zorunlu olduğu, devletin kendi eliyle İslam'ı tanıtmaya çalıştığı bir süreç başlamıştır. Asker, kalkınma yolunda millî değerlere sahip çıkan gençlik modeli benimsenir ve bu durum konuşmalarla, ders kitaplarıyla, televizyon programlarıyla yerleştirilmeye çalışılır. Okul isimlerinde özellikle

belli bir dönem sonrası tarihsel kişilik ve milliyetçi öğelerin ön planda tutulduğu isimlendirmeler daha fazla tercih edilmiştir. Mevlana, Osmangazi, Fatih, II. Murat, Yavuz Selim, Mimar Sinan, Oruç Reis, Turgut Reis, Mustafa Paşa, Alparslan, Battal Gazi gibi isimler okul adlarına dönüşür. 1982’de güzel sanatlar akademisinin ismi Mimar Sinan Üniversitesi olarak değiştirilmiştir.⁴⁵¹ Türklerin tarihini İslamiyet’i kabul etmekle başlatan bu zihniyet eski Türk tarihiyle alakalı isimlere önem vermeyecektir. Mustafa Kemal döneminde dikkat çekilmeye çalışılan Türk tarihini bütünsel olarak benimsetilme amacı bu dönemde göz ardı edilmiştir. Türklükle İslam’ı harmanlayan çevreler, Atatürkçülüğü göstermelik olarak kullanarak oluşturmak istedikleri asıl yapının mimarları olarak çalışmışlardır.

⁴⁵¹*Milliyet*, 5.3.2004, s.3

EKLER

EK 1. DP Dönemi 1951-1952 Öğretim Yıllarında Faaliyete Geçmek İçin Açılan Ortaokullar⁴⁵²

Okulun Açıldığı Yer	Okula Verilen İsimler
Balıkesir	Susurluk-Manyas Ortaokulu
Bilecik	Gölpazarı Ortaokulu
Bitlis	Tatvan Ortaokulu
Çankırı	İlgaz Ortaokulu
Gümüşhane	Torul Ortaokulu
İçel	Gülnar Ortaokulu
Kastamonu	Devrakâni Ortaokulu
Kayseri	Yeşilhisar Ortaokulu
Kırşehir	Hacıbektaş Ortaokulu
Kocaeli	Gebze ve Karamürsel Ortaokulu
Konya	Beyşehir ve Cihanbeyli Ortaokulu
Manisa	Soma Ortaokulu
Ordu	Mesudiye Ortaokulu
Tekirdağ	Malkara Ortaokulu
Tunceli	Hozat Ortaokulu
Zonguldak	Çaycuma Ortaokulu
Erzurum	Şenkaya Ortaokulu

DP Dönemi 1951-1952 Öğretim Yıllarında Faaliyete Geçmek İçin Açılan Ortaokullar⁴⁵³

Çorum	Alaca Ortaokulu
Kars	Posof Ortaokulu
Malatya	Akçadağ Ortaokulu
Malatya	Pötürge Ortaokulu
Konya	Kadınhan Ortaokulu

Ek 2. DP Dönemi 1952-1953 Ders Yılı Başından İtibaren Yeniden Açılacak Ortaokullar⁴⁵⁴

Okulun Açıldığı Yer	Okula Verilen İsimler
Afyon	Şuhut Ortaokulu
Ankara	Nallıhan Ortaokulu
Aydın	Koçarlı Ortaokulu
Balıkesir	İvrindi Ortaokulu
Bilecik	İnönü Ortaokulu

⁴⁵²TD,13/613, 101(23 Ekim 1950).

⁴⁵³TD,14/653, 56(30Temmuz 1951).

⁴⁵⁴TD,15/712, 125(15 Eylül 1952).

Burdur	Yeşilova Ortaokulu
Denizli	Sarayköy Ortaokulu
Eskişehir	Seyitgazi Ortaokulu
Erzurum	Aşkale Ortaokulu
İçel	Mut Ortaokulu
İzmir	Kınık Ortaokulu
Kocaeli	Sapanca Ortaokulu
Mardin	Nusaybin Ortaokulu
Muğla	Köyçeğiz Ortaokulu
Kastamonu	Kargı Ortaokulu
Kars	Arpaçay Ortaokulu
Trabzon	Maçka Ortaokulu
Trabzon	Beşikdüzü Ortaokulu
Tunceli	Ovacık Ortaokulu
Tunceli	Nazimiye Ortaokulu
Tunceli	Pülümür Ortaokulu
Trabzon	Çaykara Ortaokulu

DP Dönemi 1952-1953 Ders Yılı Başından İtibaren Yeniden Açılacak Ortaokullar ⁴⁵⁵

Ankara	Çubuk Ortaokulu
Çoruh	Fındıklı Ortaokulu
Konya	İlgın ilçesi Ortaokulu
Ordu	Gölköy Ortaokulu
Urfa	Suruç Ortaokulu

Ek 3. DP Dönemi 1953-1954 Öğretim Yılından İtibaren Faaliyete Geçmek Üzere Açılacak Ortaokullar ⁴⁵⁶

Okulun Açıldığı Yer	Okula Verilen İsimler
Aydın	Bozdoğan
Balıkesir	Bigadiç
Kocaeli	Akyazı
Sivas	Yıldızeli

1953-1954 Öğretim Yılından İtibaren Faaliyete Geçmek Üzere Açılacak Ortaokullar ⁴⁵⁷

Antalya	Finike
Bilecik	Osmaneli

⁴⁵⁵TD,15/712, 126(15 Eylül 1952).

⁴⁵⁶TD,16/753, 71(29 Haziran 1953).

⁴⁵⁷TD,16/753, 71(29 Haziran 1953).

Bursa	Orhangazi
Çorum	Mecitözü
Diyarbakır	Çermik
Hatay	Reyhanlı
Kars	Çıldır
Kastamonu	Küre
Maraş	Pazarcık
Maraş	Andırın
Samsun	Terme
Samsun	Kavak,
Tokat	Reşadiye
Yozgat	Yerköy
Zonguldak	Ulus

Ek 4. DP Dönemi 1954'te Açılmasına Karar Verilen 23 Ortaokullun Listesi⁴⁵⁸

Okulun Açıldığı Yer	Okula Verilen İsimler
Afyon	Çay Nahiyesi
Ağrı	Eleşkirt Kaza
Bursa	İznik Kaza
Çoruh	Ardanuç Kaza
Edirne	İpsala Kazası
Erzurum	Tortum Kazası
Giresun	Keşan Kazası
İçel	Yenice Nahiyesi
İzmir	Torbalı Kazası
Kastamonu	Bozkurt Kazası
Kırklareli	Pınarhisar Kazası
Kocaeli	Hereke Nahiyesi
Malatya	Kahta Kazası
Seyhan	Saimbeyli Kazası
Seyhan	Pozantı Nahiyesi
Siirt	Şırnak Kazası
Tekirdağ	Muratlı Kazası
Uşak	Ulubey Kazası
Van	Başkale Kazası
Van	Özalp Kazası

⁴⁵⁸TD, 17/819, 169-170, (7.6.1954 //1.10.1954).

Yozgat	Çayıralan Kazası
Zonguldak	Filyos Nahiyesi
Çoruh	Yusufeli Kazası

Ek 5. AP Dönemi 1967-1968 Yılından İtibaren Yalnız Birinci Sınıfları Faaliyete Geçilecek Okullar⁴⁵⁹

Okul Açılmak İstenilen Yer	Okula Verilmek İstenilen İsim
Adana Mağara İlçesi,	Mağara Ortaokulu
Gaziantep Yavuzeli İlçesi,	Yavuzeli Ortaokulu
Hakkâri Şemdinli İlçesi,	Şemdinli Ortaokulu
Kırklareli Kofçaz İlçesi,	Kofçaz Ortaokulu
Mardin Mazıdağı İlçesi,	Mazıdağı Ortaokulu
Mardin Ömerli İlçesi,	Ömerli Ortaokulu
Mardin İdil İlçesi,	İdil Ortaokulu
Mardin Silopi İlçesi,	Silopi Ortaokulu
Çankırı Ovacık İlçesi,	Ovacık Ortaokulu
Siirt Sason İlçesi,	Sason Ortaokulu
Siirt Şirvan İlçesi,	Şirvan Ortaokulu
Siirt Baykan İlçesi,	Baykan Ortaokulu

Ek 6.AP Dönemi 1967-1968 Öğretim Yılında Açılacak Okullar⁴⁶⁰

Okul Açılmak istenilen Yer	Okula Verilmek istenilen İsim
Adana Merkezinde, (üç sınıfı)	23 Nisan Ortaokulu
Diyarbakır Merkezinde, (üç sınıfı)	Diyarbakır Ortaokulu
Tokat Zile Merkezinde, (üç sınıfı)	Zile Ortaokulu
Mersin Merkezinde, (üç sınıfı)	Bahçelievler Ortaokulu
İstanbul Üsküdar Semtinde, (üç sınıfı)	Sultantepe Ortaokulu
Burgu Merkez Çekirge Semtinde, (üç sınıfı)	Çekirge Ortaokulu

AP Dönemi 1967-1968 Öğretim Yılında Açılacak Okullar

Okul Açılmak istenilen Yer	Okula Verilmek istenilen İsim
Trabzon Vakıfkebir İskefiye Bucağı	Çarşıbaşı Ortaokulu ⁴⁶¹
İzmir Namık Kemal Lisesi Bahçesinde	Alsancak Ortaokulu ⁴⁶²

⁴⁵⁹TD,30/1463, 236 (31Temmuz 1967).

⁴⁶⁰TD,30/1463, 237 (31Temmuz 1967).

⁴⁶¹TD, 29/1392, 37 (31 Ocak1966).

⁴⁶²TD, 29/1393, 45 (7 Şubat 1966).

İzmir Ödemiş Adagide Ortaokulu	Ovakent Ortaokulu ⁴⁶³
--------------------------------	----------------------------------

Ek 7. AP Dönemi 1967-1968 Öğretim Yılından İtibaren Yeniden Öğretime Açılan Ortaokulların Listesi⁴⁶⁴

Okulun Açıldığı Yer	Okula Verilen İsim
İstanbul Şenlikköyü	Şenlikköyü Ortaokulu
İstanbul Büyükkada	Büyükkada Ortaokulu
İçel Tarsus İlçesi Merkezi	Kasım Ekenler Ortaokulu
Ankara Altındağ İlçesi	Mehmet Akif Ortaokulu
Ankara Altındağ İlçesi	Çalışkanlar Ortaokulu
Ankara Altındağ İlçesi	Hasköy Ortaokulu
Ankara Altındağ İlçesi	Atıfbey Ortaokulu
Ankara Bahçelievler	Hamdullah Suphi Ortaokulu
Ankara Yücecepe Senti	Gülhane Ortaokulu
Ankara Yenimahalle İlçesi	Demetevler Ortaokulu
Hatay İskenderun Merkez İlçesi	Atatürk Ortaokulu
Adana Kozan Gaziköy Kasabası	Gaziköy Ortaokulu
Afyon Sultandağı Dereçine Köyü	Dereçine Ortaokulu
Afyon Emirdağı Bayat Bucağı	Bayat Ortaokulu
Ankara Kızılcahaman Pazar Bucağı	Pazar Ortaokulu
Ankara Altındağ Bağlum Bucağı	Bağlum Ortaokulu
Ankara Beypazarı Uruş Bucağı	Uruş Ortaokulu
Ankara Şereflikoçhisar Çıkınal Kasabası	Çıkınal Ortaokulu
Ankara Şereflikoçhisar Sarıyahşi Kasabası	Sarıyahşi Ortaokulu
Ankara Bala Karakeçili Bucağı	Karakeçili Ortaokulu
Artvin Şavşat Meydancık Bucağı	Meydancık Ortaokulu
Aydın Merkez Köşk Bucağı	Köşk Ortaokulu
Aydın Koçarlı Bıyıklı Kasabası	Bıyıklı Ortaokulu
Aydın Söke Bağarası Bucağı	Bağarası Ortaokulu
Balıkesir Ayvalık Altınova Bucağı	Altınova Ortaokulu
Balıkesir Armutova (Gömeç) Bucağı	Gömeç Ortaokulu
Bolu Düzce Gümüşova Bucağı	Gümüşova Ortaokulu
Burdur Gölhisar Çavdır Bucağı	Çavdır Ortaokulu
Çorum Osmancık Merkez Dodurga Kasabası	Dodurga Ortaokulu
Denizli Çal Merkez İsabey Kasabası	İsabey Ortaokulu
Denizli Çal Merkez Zeybe (Akkent) Kasabası	Akkent Ortaokulu

⁴⁶³TD, 29/1396, 69 (28 Şubat 1966).

⁴⁶⁴TD,30/1471, 345-346(25 Eylül 1967).

Denizli Çal Merkez Hançalar Kasabası	Hançalar Ortaokulu
Denizli Tavas Merkez Konak Kasabası	Konak Ortaokulu
Denizli Çivril Homa Bucağı	Homa Ortaokulu
Edirne Merkez Süloğlu Bucağı	Süloğlu Ortaokulu
Edirne Uzunköprü Çöpköy Bucağı	Çöpköy Ortaokulu
Edirne Uzunköprü Yeniköy Bucağı	Yeniköy Ortaokulu
Edirne Kırçasalılı, Bucağı	Kırçasalılı Ortaokulu
Elâzığ Merkez Hankendi Bucağı	Hankendi Ortaokulu
Erzurum Tortum Uzundere Bucağı	Uzundere Ortaokulu
Erzurum Aşkale Kandilli Bucağı	Kandilli Ortaokulu
Erzurum Aşkale Dumlu Bucağı	Dumlu Ortaokulu
Gümüşhane Bayburt Merkez Pulur Bucağı	Pulur Ortaokulu
Hatay İskenderun Belen Bucağı	Belen Ortaokulu
İçel Tarsus Namrun (Çamlıyayla) Bucağı	Çamlıyayla Ortaokulu
İzmir Bayındır Çırpı Bucağı	Çırpı Ortaokulu
İzmir Kemalpaşa Parsa (Bağyurdu) Kasaba	Bağyurdu O.
İzmir Bergama Zeytindağı Bucağı	Zeytindağı Ortaokulu
Kastamonu Taşköprü Gökçeada Bucağı	Gökçeada Ortaokulu
Kastamonu Küre Ağı Bucağı	Ağı Ortaokulu
Kayseri Develi Bakırdağı Bucağı	Bakırdağı Ortaokulu
Kırklareli Pınarhisar M. Kaynarca Kasabası	Kaynarca Ortaokulu
Kocaeli Gebze Merkez Darıca Kasabası	Darıca Ortaokulu
Kocaeli Gölcük Değirmendere Bucağı	Değirmendere Ortaokulu
Kocaeli Merkez Bahçecik Kasabası	Bahçecik Ortaokulu
Kocaeli Merkez Yarımca Kasabası	Yarımca Ortaokulu
Kocaeli Merkez Derbent Bucağı	Derbent Ortaokulu
Konya Bozkır Ahırlı Bucağı	Ahırlı Ortaokulu
Konya Bozkır Üçpınar Bucağı	Üçpınar Ortaokulu.
Konya Seydişehir M. Ortakaraveran Kasab	Ortakaraveran O.
Konya Beyşehir Kurucaova Kasabası	Kurucaova Ortaokulu
Konya Ermenek Fariske (Göktepe) Buc	Göktepe Ortaokulu
Kütahya Gediz Şaphane Bucağı	Şaphane Ortaokulu
Kütahya Simav M. Demirciköy Kasaba	Demirciköy Ortaokulu
Kütahya Simav Merkez Pazarlar Kasab	Pazarlar Ortaokulu
Kütahya Simav Merkez Kuşu Kasabas	Kuşu Ortaokulu
Kütahya Merkez Aslanapa Bucağı	Aslanapa Ortaokulu
Kütahya Altıntaş Dumlupınar Bucağı	Dumlupınar Ortaokulu
Muğla Merkez Yerkesik Bucağı	Yerkesik Ortaokulu

Muş Merkez Hasköy Kasabası	Hasköy Ortaokulu
Nevşehir Ürgüp Mustafa Paşa Kasabası	Mustafa Paşa Ortaokulu
Rize Merkez Derepazan Bucağı	Derepazarı Ortaokulu
Rize Pazar Hemşin (Ortaköy) Bucağı	Ortaköy Ortaokulu
Sivas Gemerek Merkez Sızır Kasabası	Sızır Ortaokulu
Tokat Niksar Merkez Başçiftlik Köyü	Başçiftlik Ortaokulu
Tokat Erbaa Karayaka Bucağı	Karayaka Ortaokulu
Zonguldak Karabük Yenice Bucağı	Yenice Ortaokulu
Balıkesir Merkez	Balıkesir Ortaokulu
Manisa Turgutlu Ahmetli Bucağı	Ahmetli Ortaokulu
Denizli Kale Beyağaç	Beyağaç Ortaokulu
Bursa Gemlik Umurbey	Umurbey Ortaokulu
Isparta Büyükkabaca	Büyükkabaca Ortaokulu
Konya Sarayönü Başbüyük	Başbüyük Ortaokulu

AP Dönemi 1967-1968 Öğretim Yılından İtibaren Yeniden Öğretime Açılan Ortaokulların Listesi⁴⁶⁵

Erzurum Merkezinde	Atatürk Ortaokulu
Kırşehir Merkez Boztepe Kasabasında	Boztepe Ortaokulu
Konya Merkez Demirkent Kasabasında	Kayabaşı Ortaokulu
Kocaeli Merkezde	Mimarsinan Ortaokulu
Manisa Merkez Muradiye Bucağında	Muradiye Ortaokulu
Niğde Aksaray Demirci Kasabasında	Demirci Ortaokulu
Niğde Ulukışla Eminlik Köyünde	Eminlik Köyü Ortaokulu

AP Dönemi 1967-1968 Öğretim Yılından İtibaren Yeniden Öğretime Açılan Ortaokulların Listesi⁴⁶⁶

Kütahya Simav-Çitgöl kasabasında	Çitgöl Ortaokulu
Afyon İhsaniye-Döğler Kasabasında	Döğler Ortaokulu
İstanbul Merkezinde	Şair Nedim Ortaokulu
İstanbul Güngören Köyünde	Güngören Ortaokulu
Bolu Düzce-Çilimli Bucağında	Çilimli Ortaokulu

AP Dönemi 1967-1968 Öğretim Yılından İtibaren Yeniden Öğretime Açılan Ortaokulların Listesi⁴⁶⁷

Afyon Dinar-Haydarlı-Tatarlı köyünde	Tatarlı Ortaokulu
Trabzon Maçka Esiroğlu Bucağında	Esiroğlu Ortaokulu
Rize Ardeşen-Işıklı Köyünde	Işıklı Ortaokulu

⁴⁶⁵TD,30/1474, 370(16 Ekim1967).

⁴⁶⁶TD,30/1477, 401(6 Kasım1967).

⁴⁶⁷TD,30/1478, 407(13 Kasım 1967).

Giresun Trebolu Doğankent (Harşit) B.	Doğankent Ortaokulu
Kocaeli Akmeşe Bucağında	Akmeşe Ortaokulu
Burdur Yeşilova Güneyköyde	Güneyköy Ortaokulu
Sakarya Geyve Taraklı Bucağında	Taraklı Ortaokulu
Isparta Yalvaç Sücükli Köyünde	Sücükli Ortaokulu
Kütahya Emet Örencik Bucağında	Örencik Ortaokulu

AP Dönemi 1967-1968 Öğretim Yılından İtibaren Yeniden Öğretime Açılan Ortaokulların Listesi⁴⁶⁸

Afyon Şuhut Karaadilli Köyünde	Karaadilli Ortaokulu
Çanakkale Lapseki Çardak Kasabasında	Çardak Ortaokulu
İstanbul Şişli Feriköy Merkezinde	Feriköy Ortaokulu
İstanbul Merkez Fenerköyde,	Fenerköy Ortaokulu
Kocaeli Merkez Suadiye Kasabasında,	Suadiye Ortaokulu
Zonguldak Devrek Gökçebey(Tefen)B.	Gökçebey Ortaokulu
Trabzon Of Hayrat Bucağında,	Hayrat Ortaokulu

Ek 8. AP Dönemi 1968-1969'da Öğretime Açılan Ortaokullara Ait Liste⁴⁶⁹

Okulun Açıldığı Yer	Okula Verilen İsim
Ankara Merkez	Evliya Çelebi Ortaokulu
Ankara Merkez	Abidinpaşa Ortaokulu
Ankara Polatlı	Polatlı Ortaokulu
İstanbul Merkez	Bakırköy Bahçelievler O.
İzmir Merkez	Yağhaneler Ortaokulu
İzmir Merkez	Güzelyalı Ortaokulu
İzmir Merkez	Hatay Ortaokulu
İzmir Cumaovası	Cumaovası Ortaokulu
Kastamonu Merkez	23 Ağustos Ortaokulu
Kütahya Merkez	Kütahya Merkez Ortaokulu
Nevşehir Merkez	Nevşehir Merkez Ortaokulu
Ordu Merkez	Fatih Ortaokulu
Ordu Bolaman	Bolaman Ortaokulu
Sakarya Merkez	Özanlar Ortaokulu
Uşak Merkez	Uşak Merkez Ortaokulu
Kırklareli Merkez	Kırklareli Merkez Ortaokulu
Gümüşhane Bayburt Merkez	Bayburt Ortaokulu
Konya Ereğli Merkez	Ereğli Ortaokulu

⁴⁶⁸TD,30/1478, 408(13 Kasım 1967).

⁴⁶⁹TD,31/1514, 376(5 Ağustos 1969).

Kocaeli Merkez	Namık Kemal Ortaokulu
Kırşehir Merkez	Cacabey Ortaokulu
Çanakkale Merkez	Çanakkale Merkez Ortaokulu
Kayseri Merkez	Fevzi Çakmak Ortaokulu
Kayseri Develi Merkez	Develi Ortaokulu
Muğla Merkez	Muğla Merkez Ortaokulu
Sivas Merkez	Behrampaşa Ortaokulu
Kars Merkez	30 Ekim Ortaokulu
Eskişehir Merkez	19 Mayıs Ortaokulu
İstanbul Küçükköyde	Küçükköy Ortaokulu

AP Dönemi 1968-1969'da Öğretime Açılan Ortaokullara Ait Liste⁴⁷⁰

İstanbul Yakacıkta	Yakacık Ortaokulu
İstanbul Kasımpaşa	Okçu Musa Ortaokulu
İstanbul Eyüp Kemerburgaz	Kemerburgaz Ortaokulu
İstanbul Zeytinburnu	Abdülhak Hamit Ortaokulu
İstanbul Avcılar Köyünde	Avcılar Ortaokulu
İstanbul Beyoğlunda	Talatpaşa Ortaokulu

AP Dönemi 1968-1969'da Öğretime Açılan Ortaokullara Ait Liste⁴⁷¹

Afyon Sandıklı Çobanlar Buc.	Çobanlar Ortaokulu
Afyon Sandıklı Hocalar Yavaşlar. Köy	Yavaşlar Ortaokulu
Amasya Gümüşhacıköy Hamamözü B.	Hamamözü Ortaokulu
Bursa Gemlik Armutlu Bucağında	Armutlu Ortaokulu
Bursa Merkez Gürsu Keşte Kasb.	Kestel ortaokulu
Isparta Keçiborlu Kılıç Kasb.	Kılıç Ortaokulu
Isparta Keçiborlu Güneykent Kasb.	Güneykent Ortaokulu
İstanbul Topkapı semtinde	Topkapı Ortaokulu
İstanbul Bakırköy Mahmutbey Esenler Köy	Esenler Ortaokulu
İstanbul Fatih Samatya Yedikule	Yedikule Ortaokulu
İstanbul Aksaray	Oruç Gazi Ortaokulu
İzmir Kemalpaşa Armutlu Buc.	Armutlu Ortaokulu
Kastamonu Devrekâni Şenlikpazarı	Şenlikpazarı Ortaokulu
Malatya Doğanşehir Sürgü Buc.	Sürgü Ortaokulu
Malatya Hekimhan Güzelyurt Kasb.	Güzelyurt Ortaokulu
Ordu Perşembe Çaytepe Çaka	Çaka Ortaokulu

⁴⁷⁰TD,31/1514, 377 (5 Ağustos 1969).

⁴⁷¹TD,31/1520, 421-422(16 Eylül 1968).

Samsun Terme Kozlu Köyünde	Kozluk Ortaokulu
Sivas Hafik Doğanşehir Buc.	Doğanşehir Ortaokulu
Tunceli Pertek Pınarlar Buc.	Pınarlar Ortaokulu
Balıkesir Merkez Armutalan Köy.	Armutalan Ortaokulu
Zonguldak Merkez Beycuma Buc.	Beycuma Ortaokulu
Tokat Turhal Pazar Uzunören Buc.	Uzunören Ortaokulu
Ankara Merkez Kuşcağz	Kuşcağz Ortaokulu
Ankara Merkez Yeşilöz	Yeşilöz Ortaokulu
Ankara Merkez Üreğil	Üreğil Ortaokulu
Ankara Merkez Övençler	Övençler Ortaokulu
Ankara Merkez Kırıkkale Yahşihan K	Yahşihan Ortaokulu
Ankara Merkez Keskin Çelebi Buc	Çelebi Ortaokulu
Amasya Merkez Alpaslan Kasb.	Alpaslan Ortaokulu
Konya Merkez Derbent Buc.	Derbent Ortaokulu
Adıyaman Besni Suvarlı Buc.	Suvarlı Ortaokulu
Balıkesir Şamlı Bucağında	Şamlı Ortaokulu
Kastamonu Araç İhsangazi Buc.	İhsangazi Ortaokulu
Edirne Karaağaç semtinde	Karaağaç Ortaokulu
Kayseri M. Bağyurdu Taşören (Ağırnas)K	Mimar Sinan O.O

AP Dönemi 1968-1969'da Öğretime Açılan Ortaokullara Ait Liste⁴⁷²

Antalya Kaş Kalkan Bucağında	Kalkan Ortaokulu
Çanakkale Biga Gümüşçay Bucağında	Gümüşçay Ortaokulu
Denizli Çal Baklan Denizler Kasb.	Denizler Ortaokulu
Isparta Yalvaç Bağkonak Bucağında	Bağkonak Ortaokulu
Isparta Yalvaç Kumdanlı Bucağında	Kumdanlı Ortaokulu
İzmir Tire Gökçen Bucağında	Gökçen Ortaokulu
Kırklareli Lüleburgaz Kavaklı Kasb.	Kavaklı Ortaokulu
Maraş Afşin Arıtış Kasabasında	Arıtış Ortaokulu
Samsun Terme Sakarya Kasabasında	Sakarlı Ortaokulu

AP Dönemi 1968-1969'da Öğretime Açılan Ortaokullara Ait Liste⁴⁷³

Adana Kozan İmamoğlu Bucağında	İmamoğlu Ortaokulu
Adana Karaisalı Karsantı Bucağında	Karsantı Ortaokulu
Adıyaman Besni Tut Bucağında	Tut Ortaokulu
Afyon Emirdağ Davulga Bademli Köy.	Bademli Ortaokulu
Afyon Dazkırı M. Evciler Kasabasında	Evciler Ortaokulu

⁴⁷²TD,31/1520, 424(16 Eylül 1968).

⁴⁷³TD,31/1520, 422-423(16 Eylül 1968).

Aydın Köşk Başçayır	Başçayır Köyünde O.O
Aydın Kuyucuk Horsunlu Bucağında	Horsunlu Ortaokulu
Balıkesir Bandırma Aksakal Bucağında	Aksal Ortaokulu
Bolu Düzce Gökaya Bucağında	Gökaya Ortaokulu
Bolu Gerede DörtdivanBucağında	Dörtdivan Ortaokulu
Burdur Gölhisar Altınyayla Bucağında	Altınyayla Ortaokulu
Bursa Orhaneli Büyükorhan Bucağında	Büyükorhan Ortaokulu
Bursa İnegöl M. Yeniceköy Kasabasında	Yeniceköy Ortaokulu
Çanakkale Çan Etili Bucağında	Etili Ortaokulu
Çanakkale Yenice Pazarköy Bucağında	Pazarköy Ortaokulu
Çanakkale Ezine GeyikliBucağında	Geyikli Ortaokulu
Çorum Sungurlu Boğazkale Bucağında	Boğazkale Ortaokulu
Denizli Merkez BaşkarçıKasabasında	Başkarçı Ortaokulu
Denizli Çivril M. Gürpınar Kasb.	Gürpınar Ortaokulu
Denizli Merkez Yeşilköyde	Yeşilköy Ortaokulu
Denizli Acıpayam M. Darıveren Kasb.	Darıveren Ortaokulu
Denizli Çivril Merkez Çıtak Kasb.	Çıtak Ortaokulu
Edirne Ipsala İbrik tepe Bucağında	İbriktepe Ortaokulu
Edirne Meriç Küplü Bucağında	Küplü Ortaokulu
Edirne Uzunköprü Hamidiye Kurtbey K.	Kurtbey Ortaokulu
Elâzığ Palu Çaybağı Bucağında	Çaybağı Ortaokulu
Erzincan Kasabasında	Mercan Ortaokulu
Erzurum İspir ÇamlıkayaBucağında	Çamlıkaya Ortaokulu
Erzurum İspir Pazaryolu Bucağında	Pazaryolu Ortaokulu
Eskişehir Sivrihisar Günyüzü Bucağında	Günyüzü Ortaokulu
Eskişehir Çifteler Merkez Han Kasb.	Han Ortaokulu
Gaziantep Merkez Burç Bucağında	Burç Ortaokulu
Giresun Keşap Karabulduk Bucağında	Karabulduk Ortaokulu
Giresun Görele Merkez Çavuşlu Kasb.	Çavuşlu Ortaokulu
Gümüşhane Kale Bucağında	Kale Ortaokulu
Gümüşhane Baybur Demirözü G. Köyü	Gökçedere Ortaokulu
Hatay Merkez Harbiye Bucağında	Harbiye Ortaokulu
Hatay Dörtöl YakacıkBucağında	Yakacık Ortaokulu
İçel Anamur Gürlevik Kasabasında	Gürlevik Ortaokulu
Isparta Geçiborlu Merkez Senir Kasb.	Senir Ortaokulu
Isparta Atabey Merkez İslamköy Kasb.	İslamköy Ortaokulu
Isparta Ş. Karaağaç M. Çarısaraylar Kasb.	Çarısaraylar Ortaokulu
İstanbul Şile Yeşilçay Bucağında	Yeşilçay Ortaokulu

İzmir Ödemiş Kaymakçı Bucağında	Kaymakçı Ortaokulu
İzmir Merkez Gaziemir Bucağında	Gaziemir Ortaokulu
Kayseri Bünyan Akkışla Bucağında	Akkışla Ortaokulu
Kırklareli Lüleburgaz Büyükkarıştıran A.K	Ahmetbey Ortaokulu
Kırklareli Babaeski Karacaoğlan Karahalil.K	Karahalil Ortaokulu
Kırklareli Babaeski Mandıra Kasb.	Mandıra Ortaokulu
Kırşehir Kaman Merkez Ömerhacılı Köy	Ömerhacılı Ortaokulu
Kırşehir Kaman Akpınar Bucağı	Akpınar Ortaokulu
Konya Akşehir Reis Bucağında	Reis Ortaokulu
Konya Bozkır Ahırlı Akkise Kasabası	Akkise Ortaokulu
Konya Beyşehir Merkez Derebucak Kasb.	Derebucak Ortaokulu
Konya Beyşehir Üzümlü Yeşildağ Kasb.	Yeşildağ Ortaokulu
Malatya Akçadağ Kürecik Kepez Buc.	Kepez Ortaokulu
Malatya Doğanşehir Sürgü Erkenek Kasb.	Erkenek Ortaokulu
Manisa Turgutlu Merkez Urganlı Kasb.	Urganlı Ortaokulu
Maraş Göksun Çardak Bucağında	Çardak Ortaokulu
Mardin Kızıltepe Şenyurt Bucağında	Şenyurt Ortaokulu
Muğla Köyceğiz Ortaca Karaçalı (Dalaman)	Karaçalı Ortaokulu
Muğla Fethiye Seki Bucağında	Seki Ortaokulu
Muğla Yatağan Kavaklıdere Bucağında	Kavaklıdere Ortaokulu
Muğla Yatağan Turgut Bucağında	Turgut Ortaokulu
Niğde Bor Kemerhisar Bahçeli Kasb.	Bahçeli Ortaokulu
Niğde Aksaray Sultanhanı Eski Kasb	Eski Ortaokulu
Ordu Fatsa Bolaman Ilıca (Sarmaşık) Köy.	Ilıca Ortaokulu
Ordu Gököy Merkez Gürgentepe Kasb.	Gürgentepe Ortaokul
Rize Merkez Güneysu (Ulucami) Buc.	Güneysu Ortaokulu
Rize Çayeli Büyükköy Bucağında	Büyükköy Ortaokulu
Rize Çayeli Kaptanpaşa Bucağında	Kaptanpaşa Ortaokulu
Sakarya Geyve Merkez A. Fuat Paşa Kasb.	Alifuatpaşa Ortaokulu
Sivas Kanugal Çetinkaya Bucağında	Çetinkaya Ortaokulu
Tekirdağ Çorlu Merkez Velimeşe Köy.	Velimeşe Ortaokulu
Trabzon Çaykara Uzungöl Bucağında	Uzungöl Ortaokulu
Uşak Eşme Merkez Yeleğen Kasabasında	Yeleğen Ortaokulu
Muğla Milâs İlçesinde	Milas Ortaokulu

AP Dönemi 1968-1969'da Öğretime Açılan Ortaokullara Ait Liste

Ankara Kırıkkale Ahırlı Kasabası	Ahırlı Ortaokulu ⁴⁷⁴
----------------------------------	---------------------------------

⁴⁷⁴TD,31/1524, 466(14 Ekim 1968).

İstanbul Bakırköy Safra Köyünde	Safra Köyü O.O. ⁴⁷⁵
İzmir Kemenem Aliğa Bucağı	Ali Ağa Ortaokulu ⁴⁷⁶
Konya Cihanbeyli Gölyazı Kasb.	Gölyazı Ortaokulu ⁴⁷⁷
Konya Ereğli Halkapınar Buc.	Halkapınar O.O. ⁴⁷⁸
Mardin Midyat Yeşilli Merkez Kasb.	Yeşilli Ortaokulu ⁴⁷⁹
Siirt Aydınlar Bucağında	Aydınlar O.O. ⁴⁸⁰
Ordu Ünye Tekkiraz Bucağında	Tekkiraz O.O. ⁴⁸¹
Burdur Tefenni Beyköyde	Beyköy Ortaokulu ⁴⁸²
Konya Merkez Hatunsaray Bucağında	Hatunsaray Ortaokulu ⁴⁸³
Kocaeli Kandıra Akçura Bucağında	Akçura Ortaokulu ⁴⁸⁴
Trabzon Çaykara Serince Bucağında	Serince Ortaokulu ⁴⁸⁵
Ankara Keçiören Aktepe Semtinde	Aktepe Ortaokulu ⁴⁸⁶
Altındağ Ulubey Semtinde	Ulubey Ortaokulu ⁴⁸⁷
Giresun Alucra Çamoluk Bucağında	Çamoluk Ortaokulu ⁴⁸⁸
Giresun Göreler Güce Köyünde	Güce Ortaokulu ⁴⁸⁹
Kırşehir Çiçekdağ Akçakent Bucağında	Akçakent Ortaokulu ⁴⁹⁰

AP Dönemi 1968-1969'da Öğretime Açılan Ortaokullara Ait Liste⁴⁹¹

Adıyaman Gölbaşı Bilören Bucağında	Belören Ortaokulu
Adıyaman Kâhta Narince Bucağında	Narince Ortaokulu
Afyon Emirdağ Davulça Bucağında	Davulca Ortaokulu
Afyon Bolvadin Merkez Dışlı Kasb.	Dışlı Ortaokulu
Afyon Sandıklı Hocalar Bucağında	Hocalar Ortaokulu
Ağrı Eleşkirt Tahir Bucağında	Tahir Ortaokulu
Ağrı Doğubayazıt Suluçam Bucağında	Suluçam Ortaokulu

⁴⁷⁵TD,31/1524, 466(14 Ekim 1968).

⁴⁷⁶TD,31/1524, 466(14 Ekim 1968).

⁴⁷⁷TD,31/1524, 466(14 Ekim 1968).

⁴⁷⁸TD,31/1524, 466(14 Ekim 1968).

⁴⁷⁹TD,31/1524, 466(14 Ekim 1968).

⁴⁸⁰TD,31/1524, 466(14 Ekim 1968).

⁴⁸¹TD,31/1524, 466(14 Ekim 1968).

⁴⁸²TD,31/1532, 509-510(9 Aralık 19689).

⁴⁸³TD,31/1532, 509-510(9 Aralık 19689).

⁴⁸⁴TD,31/1532, 509-510(9 Aralık 19689).

⁴⁸⁵TD,31/1532, 509-510(9 Aralık 19689).

⁴⁸⁶TD,31/1488, 40(12 Şubat 1968).

⁴⁸⁷TD,31/1488, 40(12 Şubat 1968).

⁴⁸⁸TD,31/1524, 465(14 Ekim 1968).

⁴⁸⁹TD,31/1524, 465(14 Ekim 1968).

⁴⁹⁰TD,31/1524, 465(14 Ekim 1968).

⁴⁹¹TD,32/1572, 350-351 (15 Eylül 1969).

Amasya Taşova Merkez Uluköy Kasa.	Uluköy Ortaokulu
Ankara Şereflikoçhisar Çalören Köy.	Çalören Ortaokulu
Ankara Şereflikoçhisar Kaçarlı Köy.	Kaçarlı Ortaokulu
Ankara Beypazarı Karaşar Bucağında	Karaşar Ortaokulu
Ankara Bala Karaali Bucağında	Karaali Ortaokulu
Ankara Kırıkkale Merkez Hasanlar Köy.	Hasandede O. O.
Ankara Delice Merkez Büyükavşar Köy.	Büyükavşar O. O.
Ankara Haymana İkizce Oyaca Köyünde	Oyaca Ortaokulu
Ankara Nallıhan Merkez Sarıya Köyünde	Sarıya Ortaokulu
Ankara Çubuk Akyurt Bucağında	Akyurt Ortaokulu
Ankara Güçlü Merkez Yeşilöz Köyünde	Yeşilöz Ortaokulu
Ankara Merkez İncirli Semtinde	İncirli Ortaokulu
Antalya Akseki Aydınkent Bucağında	Aydınkent O. O.
Alanya Merkez Yeniköy Köyünde	Yeniköy Ortaokulu
Artvin Borçka Muratlı	Muratlı Ortaokulu
Artvin Borçka Gökteş Damar Köyünde	Damar Ortaokulu
Artvin Hopa Kemalpaşa Bucağında	Kemalpaşa O. O.
Aydın Söke Akköy Bucağında	Akköy Ortaokulu
Aydın Çine Akçaova Bucağında	Akçaova Ortaokulu
Aydın Kuyucak Pamukören Bucağında	Pamukören O. O.
Aydın Çine Karpuzlu Bucağında	Demircidere O. O.
Balıkesir Savaştepe Sarıbeyler Bucağında	Sarıbeyli Ortaokulu
Balıkesir İvrindi Gökçeyazı Bucağında	Gökçeyazı Ortaokulu
Balıkesir Merkez Kocaavşar Köyünde	Kocaavşar Ortaokulu
Bilecik Söğüt İnhisar Bucağında	İnhisar Ortaokulu
Burdur Merkez Çeltikçi Bucağında	Çeltikçi Ortaokulu
Burdur Bucak Kızılkaya Merkezinde	Kızılkaya Ortaokulu
Burdur Yeşilova Akçaköy Merkezinde	Akçaköy Ortaokulu
Burdur Bucak Kızılkayaürkütlü	Ürkütlü Ortaokulu
Burdur Merkez Kemer Bucağında	Kemer Ortaokulu
Burdur Merkez Bağsaray Bucağında	Bağsaray Ortaokulu
Bursa Orhaneli Harmancık Bucağında	Harmancık O. O.
Bursa Merkez Çalı Bucağında	Çalı Ortaokulu
Bursa Merkez Görükle Bucağında	Görükle Ortaokulu
Çanakkale Lapseki Umurbey Bucağında	Umurbey Ortaokulu
Çanakkale Ayvacık Küçükkuyu Bucağında	Küçükkuyu O. O.
Çanakkale Merkez İntepe Bucağında	İntepe Ortaokulu
Çanakkale Baramiç Evciler Bucağında	Evciler Ortaokulu

Çankırı Merkez Kızılırmak Bucağında	Hüseyinli Ortaokulu
Çankırı Ilgaz Belören Bucağında	Belören Ortaokulu
Denizli Acıpayam Kelekçi Bucağında	Kelekçi Ortaokulu
Denizli Acıpayam MerkezYazır Köy	Yazır Ortaokulu
Denizli Çal Kaklan Boğaziçi Köy.	Boğaziçi Ortaokulu
Denizli Merkez Merkez Irlıganlı Köy.	Irlıganlı Ortaokulu
Edirne Keşan Yerlisu Bucağında	Çamlıca Ortaokulu
Edirne Keşan Merkez Paşayığit Köy.	Paşayığit Ortaokulu
Edirne Havsa Hasköy Bucağında	Hasköy Ortaokulu
Elâzığ Palu Merkez Kovancılar Köy.	Kovancılar O. O
Erzincan Refahiye Çatalça Bucağında	Çatalça Ortaokulu
Erzincan Tercan Merkez Çadirkaya Köy.	Çadirkaya O. O.
Erzurum Hınıs Karaçoban Bucağında	Karaköprü O. O
Erzurum Şenkaya Akşar Bucağında	Akşar Ortaokulu
Erzurum Şenkaya Gaziler Bucağında	Gaziler Ortaokulu
Erzurum Pasinler Çobandede Bucağında	Köprüküyü O. O
Erzurum Merkez Ovacık Bucağında	Ovacık Ortaokulu
Erzurum Tortum Uncular (Şenyurt) Buc.	Uncular Ortaokulu
Eskişehir Çifteler-Merkez Kayı Köy.	Büyükkayı O. O
Eskişehir Sarıcakaya Mihalgazi Buc.	Mihalgazi Ortaokulu
Giresun Merkez Konacık Köyünde	Konacık Ortaokulu
Giresun Bulancak Büyükada Köy.	Büyükada Ortaokulu
Giresun Merkez Sayca Köyünde	Sayca Ortaokulu
Gümüşhane Kelkit Köse Bucağında	Köse Ortaokulu
Gümüşhane Bayburt Aydıntepe Buc.	Aydıntepe O. O.
Hatay Dört Yol Merkez Kuzuculu Kasa.	Kuzuculu Ortaokulu
İçel Merkez Gözne Bucağında	Gözne Ortaokulu
Isparta Gelendost Merkez Bağlılı Köy.	Bağlılı Ortaokulu
Isparta Sütçüler Merkez Çandır Köy.	Çandır Ortaokulu
Isparta Keçiborlu Aydoğmuş Köy.	Aydoğmuş O. O.
Isparta Sütçüler Kasımlar Kesmeköy Köy	Kesmeköy O. O
İstanbul Çatalça Merkez Binkılıç Köy.	Binkılıç Ortaokulu
İstanbul Silivri Merkez Değirmen Kas.	Değirmen Ortaokulu
İstanbul Bakırköy Mahmutbey Kocasinan	Kocasinan Ortaokulu
İstanbul Kartal Merkez Soğanlık Köy.	Soğanlıkköy O. O
İstanbul Eyüp Otakçılarda	Ortakçılar O. O
İstanbul Beşiktaş İlçesinde	Beşiktaş Ortaokulu
İstanbul Fatih Kocamustafapaşa Buc.	Kocamustafapaşa O. O.

İzmir Bergama Kozak Bucağında	Yukarıbey Ortaokulu
İzmir Bergama Göçbeyli Bucağında	Göçbeyli Ortaokulu
İzmir Bergama Göçbeyli Bölcek Köyünde	Bölcek Ortaokulu
İzmir Ödemiş Beydağı Bucağında	Beydağ Ortaokulu
İzmir Kınık Merkez Poyracık Kas.	Pancar Ortaokulu
İzmir Torbalı MerkezPancar Köyünde	Poyracık Ortaokulu
Kars Arpaçay Akyaka Bucağında	Akyaka Ortaokulu
Kastamonu İnebolu Doğanyurt Bucağında	Doğanyurt O. O.
Kastamonu Abana İlçesinde	Abana Ortaokulu
Kastamonu Cide Şenpazar Bucağında	Kuztekke Ortaokulu
Kastamonu Azdavay Pınarbaşı Bucağında	Pınarbaşı Ortaokulu
Kastamonu Araç İğdir Bucağında	İğdir Ortaokulu
Kırklareli Merkez Üsküp Bucağında	Üsküp Ortaokulu
Kırşehir Kaman Merkez Kurancılı Kas.	Kurancılı Ortaokulu
Kırşehir Kaman Karkın Yenice Kasa.	Yenice Ortaokulu
Kocaeli Karamürsel Yalakdere Bucağında	Yalakdere Ortaokulu
Kocaeli Merkez Merkez Kullar Köyünde	Kullar Ortaokulu
Konya Ereğli Merkez Kutören Köyünde	Kutören Ortaokulu
Konya Ermenek Kazancı Bucağında	Kazancı Ortaokulu
Konya Cihanbeyli Altınekin Bucağında	Altınekin Ortaokulu
Konya Yunak Çeltik Bucağında	Çeltik Ortaokulu
Konya Bozkır Merkez Dereköyün'de	Dere Ortaokulu
Konya Doğanhisar Merkez Başköy Kasa.	Başköy Ortaokulu
Konya Beyşehir Hüyük Kireli Köyünde	Kireli Ortaokulu
Konya Kulu Merkez Zincirlikuyu Köyünde	Zincirlikuyu O. O
Konya Çumra Merkez Kargın Kasabasında	Kargın Ortaokulu
Konya Seydişehir Merkez Gevrekli Köy.	Gevrekti Ortaokulu
Kütahya Merkez Sabuncu Bucağında	Sabuncupınar O. O.
Kütahya Emet Örencik Çavdarhisar Köy.	Çavdarhisar- O. O
Kütahya Simav Merkez Bahtılı Köyünde	Bahtılı Ortaokulu
Kütahya Altıntaş Dumlupınar Çalköy Köy.	Çalköy Ortaokulu
Kütahya Gediz Merkez Gürlek Köyünde	Gürlek Ortaokulu
Malatya Merkez Merkez Yeşiltepe Köy.	Yeşiltepe Ortaokulu
Malatya Merkez Merkez Bahçebaşı Kasa	Bahçebaşı Ortaokulu
Manisa Alaşehir Merkez Kemaliye Köy.	Kemaliye Ortaokulu
Manisa Alaşehir Yeşilyurt Bucağında	Yeşilyurt Ortaokulu
Manisa Gördes Köprübaşı Bucağında	Köprübaşı Ortaokulu
Manisa Gördes Merkez Güneşli Köyünde	Güneşli Ortaokulu

Manisa Demirci Borlu Bucağında	Borlu Ortaokulu
Maraş Avşin Tanır Bucağında	Tanır Ortaokulu
Maraş Elbistan Merkez Ekinözü Kasa.	Ekinözü Ortaokulu
Muğla Milâs Ören Bucağında	Ören Ortaokulu
Muğla Bodrum Karatoprak Bucağında	M Karatoprak O. O.
Muğla Merkez Yeşilyurt Bucağında	Yeşilyurt Ortaokulu
Muğla Milâs Selimiye Çamiçi Köyünde	Çamiçi Ortaokulu
Muğla Fethiye Eşen Bucağında	Eşen Ortaokulu
Muğla Merkez Göktepe Bucağında	Göktepe Ortaokulu
Nevşehir Kozaklı Merkez Kanlıca Köy.	Kanlıca Ortaokulu
Nevşehir Ürgüp Merkez Aksalur Kas.	Aksalur Ortaokulu
Niğde Aksaray Güzelyurt Yeşilköy Kasa.	Yeşilköy Ortaokulu
Niğde Bor Merkez Çukurkuyu Kas	Çukurkuyu O. O
Ordu Perşembe Merkez Kırılı Köyünde	Saraycık Ortaokulu
Ordu Merkez Merkez Saraycık Köyünde	Çaybaşı Ortaokulu
Ordu Ünye Çaybaşı Bucağında	Kırılı Ortaokulu
Rize İkizler Güneyce Bucağında	Güneyce Ortaokulu
Rize Merkez Merkez Kendirli Köyünde	Kendirli Ortaokulu
Rize Merkez Yiğitler Köyünde	Yiğitler Ortaokulu
Rize Merkez Merkez Ortapazar Köyünde	Ortapazar Ortaokulu
Samsun Çarşamba Merkez Kızılot Köyünde	Kızılot Ortaokulu
Samsun Bafra Kolay Bucağında	Kolay Ortaokulu
Samsun Alaçam Merkez Yakakent Kasa.	Yakakent Ortaokulu
Samsun Bafra Merkez Ballica Köyünde	Ballica Ortaokulu
Samsun Merkez Merkez Tekkeköy Kasa.	Tekkeköy Ortaokulu
Samsun Havsa Merkez Ilıca Köyünde	Ilıca Ortaokulu
Sivas Gürün Merkez Suçatı Köyünde	Suçatı Ortaokulu
Sivas Gemerek Merkez Eğerci Köyünde	Eğerci Ortaokulu
Tekirdağ Çorlu Merkez Ereğli Bucağında	Marmaraereğlisi O O.
Tekirdağ Hayranbolu ÇerkezmüsallınıKa.	Çerkezmüsellim O O.
Tokat Niksar Merkez Yazıcık Köyünde	Yazıcık Ortaokulu
Trabzon Of Merkez Taşhan Köyünde	Taşhan Ortaokulu
Trabzon Akçaabat Derecik Bucağında	Derecik Ortaokulu
Trabzon Akçaabat Merkez Sertkaya Köy	Sertkaya Ortaokulu
Yozgat Çekerek Aydıncık Bucağında	Aydıncık Ortaokulu
Yozgat Boğazlıyan Merkez Ovakent Köy.	Ovakent Ortaokulu
Yozgat Akdağmadeni Karamağara Buc	Karamağara O. O
Yozgat Şefaati Merkez Sarıkent Köy.	Sarıkent Ortaokulu

Zonguldak Çaycuma Saltukova Buc.	Saltukova Ortaokulu
Zonguldak Bartın Kozcağız Buc.	Ahmetli Ortaokulu

Ek 9. AP Dönemi 1968-1969 Öğretim Yılında Açılacak Olan Liselerin Listesi⁴⁹²

Okulun Açıldığı Yer	Okulun İsmi
Çorum/Sungurlu	Sungurlu Lisesi
Erzurum/Şenkaya	Şenkaya Lisesi
Hatay/Dört Yol	Dört Yol Lisesi
Isparta/Serinkent	Senirkent Lisesi
Tokat /Erbaa	Erbaa Lisesi
Ankara/Keçiören	Keçiören Lisesi

AP Dönemi 1968-1969 Öğretim Yılında Açılacak Olan Liselerin Listesi⁴⁹³

Adana/Kadirli	Kadirli Lisesi
Afyon/Sandıklı	Sandıklı Lisesi
Ankara/Şereflikoçhisar	Şereflikoçhisar Lisesi
Ankara/Beypazarı	Beypazarı Lisesi
Antalya/Elmalı	Elmalı Lisesi
Artvin/Arhavi	Arhavi Lisesi
Balıkesir/Susurluk	Susurluk Lisesi
Balıkesir/Gönen	Gönen Ömer Seyfettin Lisesi
Bursa/Yenişehir	Yenişehir Lisesi
Çanakkale/Gelibolu	Gelibolu Lisesi
Çorum/İskilip	İskilip Lisesi
Denizli/Çal	Çal Lisesi
Denizli/Çivril	Çivril Lisesi
Diyarbakır/Silvan	Silvan Lisesi
Edirne/Keşan	Keşan Lisesi
Hatay/Samandağ	Samandağ Lisesi
İçel/Anamur	Anamur Lisesi
İzmir/Menemen	Menemen Lisesi
İzmir/Urla	Urla Lisesi
Kastamonu/Taşköprü	Taşköprü Lisesi
Kırklareli/Babaeski	Babaeski Lisesi
Manisa/Soma	Soma Maden Lisesi

⁴⁹²TD,31/1520, 421- 422 (16 Eylül 1968).

⁴⁹³TD,31/1520, 423-424 (16 Eylül 1968).

Manisa/Alaşehir	Alaşehir Lisesi
Mardin/Midyat	Midyat Lisesi
Siirt/Batman	Batman Lisesi
Sinop/Boyabat	Boyabat Lisesi
Sivas/Gemerek	Gemerek Lisesi
Tekirdağ/Malkara	Malkara Lisesi
Tokat/Reşadiye	Reşadiye Lisesi
Tokat/Niksar	Niksar Lisesi
Trabzon/Akçaabat	Akçaabat Lisesi
Yozgat/Yerköy	Yerköy Lisesi
Zonguldak/Kilimli Bucağı	Kilimli Lisesi
Zonguldak/Safranbolu	Safranbolu Lisesi
Zonguldak/Devrek	Devrek Lisesi
Elâzığ Maden Lisesi	Maden Lisesi

AP Dönemi 1968-1969 Öğretim Yılında Açılacak Olan Liselerin Listesi

Ankara/Mamak Ortaokulu	Mamak Lisesi ⁴⁹⁴
Ankara/Gülveren Ortaokulu	Gülveren Lisesi ⁴⁹⁵
Ankara/Çankaya	Çankaya Lisesi ⁴⁹⁶
Antalya/Manavgat	Manavgat Lisesi ⁴⁹⁷
Artvin/Şavşat	Şavşat Lisesi ⁴⁹⁸
İstanbul/Paşabahçe	Paşabahçe Lisesi ⁴⁹⁹
İstanbul/Çatalca	Çatalca Lisesi ⁵⁰⁰
Samsun/Merkez	Mithatpaşa Kız Lisesi ⁵⁰¹

AP Dönemi 1968-1969 Öğretim Yılında Açılacak Olan Liselerin Listesi

Bursa/Merkez	Yıldırım Lisesi ⁵⁰²
Uşak/Eşme	Eşme Lisesi ⁵⁰³
Kayseri/Bünyan	Bünyan Lisesi ⁵⁰⁴
Bursa/Merkez	Yıldırım Lisesi ⁵⁰⁵
Erzurum/Oltu	Oltu Lisesi ⁵⁰⁶

⁴⁹⁴TD,31/1520, 424 (16 Eylül 1968).

⁴⁹⁵TD,31/1520, 424 (16 Eylül 1968).

⁴⁹⁶TD,31/1520, 424 (16 Eylül 1968).

⁴⁹⁷TD,31/1520, 424 (16 Eylül 1968).

⁴⁹⁸TD,31/1520, 424 (16 Eylül 1968).

⁴⁹⁹TD,31/1520, 424 (16 Eylül 1968).

⁵⁰⁰TD,31/1520, 424 (16 Eylül 1968).

⁵⁰¹TD,31/1520, 424 (16 Eylül 1968).

⁵⁰²TD,31/1524, 465(14 Ekim 1968).

⁵⁰³TD,31/1532, 509-510(9 Aralık 1968).

⁵⁰⁴TD,31/1532, 509-510(9 Aralık 1968).

⁵⁰⁵TD,31/1532, 509-510(9 Aralık 1968).

⁵⁰⁶TD,31/1532, 509-510(9 Aralık 1968).

Konya/Ermenek	Ermenek Lisesi ⁵⁰⁷
Kocaeli/Gebze	Gebze Lisesi ⁵⁰⁸
Urfa/Viranşehir	Viranşehir Lisesi ⁵⁰⁹
Kocaeli/Gebze	Gebze Lisesi ⁵¹⁰

Ek.10 1969-1970 Öğretim Yılında Açılan Liseler

Okulun Açıldığı Yer	Okula Verilen İsim
Balıkesir Susurluk Ömerbey De. Köy.	Demirkapı Ortaokulu ⁵¹¹
Çanakkale Yenice Kalkım Bucağı	Kalkım Ortaokulu ⁵¹²
Sinop Türkeli Helaldi Bucağı	Helaldi Ortaokulu ⁵¹³
Eskişehir Seyitgazi Kırka Bucağı	Kırka Ortaokulu ⁵¹⁴
Isparta Semirkent Merkez Yassıören Köy.	Yassıören O. O. ⁵¹⁵
Isparta Eğridir Aksu Yakaavşar Köyü	Yakaavşar O. O. ⁵¹⁶
Konya Karapınar Gölöre Emirgazi Kasb.	Emirgazi O. O. ⁵¹⁷
Malatya Merkez Yazıhan Fethiye Köyü	Fethiye O. O. ⁵¹⁸
Samsun Çarşamba Ayvacık Bucağı	Ayvacık O. O. ⁵¹⁹
Niğde Aksaray Taşpınar Helvadere Köy.	Helvadere O. O. ⁵²⁰
Konya Çumra ilçesi	Alibey Höyüğü O.O. ⁵²¹
Kırklareli İnce B.	İnce Ortaokulu ⁵²²
Ankara Delice İlçesi	Bağcılar Ortaokulu ⁵²³
Manisa Alaşehir ilçesi	Killik Ortaokulu ⁵²⁴
Çankırı Ilgaz İlçesi	Çörekçiler Ortaokulu ⁵²⁵
Konya Karaman İlçesi	Yeşildere Ortaokulu ⁵²⁶
Konya Karaman İlçesi	Kılbasan Ortaokulu ⁵²⁷

⁵⁰⁷TD,31/1532, 509-510(9 Aralık 1968).

⁵⁰⁸TD,31/1532, 509-510(9 Aralık 1968).

⁵⁰⁹TD,31/1524, 466(14 Ekim 1968).

⁵¹⁰TD,31/1524, 466(14 Ekim 1968).

⁵¹¹TD,32/1580, 416(10 Kasım 1969).

⁵¹²TD,32/1580, 416(10 Kasım 1969).

⁵¹³TD,32/1580, 416(10 Kasım 1969).

⁵¹⁴TD,32/1580, 416(10 Kasım 1969).

⁵¹⁵TD,32/1580, 416(10 Kasım 1969).

⁵¹⁶TD,32/1580, 416(10 Kasım 1969).

⁵¹⁷TD,32/1580, 416(10 Kasım 1969).

⁵¹⁸TD,32/1580, 416(10 Kasım 1969).

⁵¹⁹TD,32/1580, 416(10 Kasım 1969).

⁵²⁰TD,32/1580, 416(10 Kasım 1969).

⁵²¹TD,32/1580, 417(10 Kasım 1969).

⁵²²TD,32/1580, 417(10 Kasım 1969).

⁵²³TD,32/1580, 417(10 Kasım 1969).

⁵²⁴TD,32/1580, 417(10 Kasım 1969).

⁵²⁵TD,32/1580, 417(10 Kasım 1969).

⁵²⁶TD,33/1590, 13 (19 Ocak 1970).

Konya Çumra İlçesi	Dinek Ortaokulu ⁵²⁸
Sakarya Arifiye Bucağı	Arifiye Ortaokulu ⁵²⁹
Tokat Niksar İlçesi	Yapraklı Ortaokulu
Nevşehir Avanos İlçesi	Topaklı Ortaokulu ⁵³⁰
Adana Ceyhan Doruk Buc	Doruk Ortaokulu ⁵³¹
Kırşehir Kaman Hirfanlı Köy.	Hirfanlı Ortaokulu ⁵³²
Kars Göle Çayırbaşı Buc.	Çayırbaşı Ortaokulu ⁵³³
Denizli Acıpayam Kelekçi Gölcük Köy.	Gölcük Ortaokulu ⁵³⁴
Trabzon Sürmene Köprübaşı Buc.	Köprübaşı Ortaokulu ⁵³⁵
Trabzon Merkez Çağlıyan Köyü	Çağlıyan Ortaokulu ⁵³⁶
Trabzon Vakfıkebir Beşikdüzü Şahmelik Köy	Şahmelik Ortaokulu ⁵³⁷
Ordu Ünye Çaybaşı İkizce Köy.	İkizce Ortaokulu ⁵³⁸
Nevşehir Göre Kasabası	Göre Ortaokulu ⁵³⁹
Ankara - Yenimahalle	Fatih Ortaokulu ⁵⁴⁰
Aydın Nazilli Merkez	Sümer Ortaokulu ⁵⁴¹
Balıkesir Merkez	Karesi Ortaokulu ⁵⁴²
Bursa İnegöl Kurşunlu	Kurşunlu Ortaokulu ⁵⁴³
Trabzon Merkezi	Cumhuriyet Ortaokulu ⁵⁴⁴
İçel Gülnar - Aydıncık Bucağı	Aydıncık Ortaokulu ⁵⁴⁵
Çankırı Kurşunlu Bayramören Buc.	Bayramören Ortaokulu ⁵⁴⁶
Kocaeli Gölcük İhsaniye Kasabası	İhsaniye Ortaokulu ⁵⁴⁷
İstanbul Arnavutköy	Arnavutköy Ortaokulu ⁵⁴⁸
Adana Ceyhan	Yaltır Kardeşler Ortaokulu ⁵⁴⁹

⁵²⁷TD,33/1590, 13 (19 Ocak 1970).

⁵²⁸TD,33/1590, 13 (19 Ocak 1970).

⁵²⁹TD,33/1590, 13 (19 Ocak 1970).

⁵³⁰TD,33/1590, 13 (19 Ocak 1970).

⁵³¹TD,33/1590, 15 (19 Ocak 1970).

⁵³²TD,33/1590, 15 (19 Ocak 1970).

⁵³³TD,33/1590, 15 (19 Ocak 1970).

⁵³⁴TD,33/1590, 15 (19 Ocak 1970).

⁵³⁵TD,33/1590, 15 (19 Ocak 1970).

⁵³⁶TD,33/1590, 15 (19 Ocak 1970).

⁵³⁷TD,33/1590, 15 (19 Ocak 1970).

⁵³⁸TD,33/1590, 15 (19 Ocak 1970).

⁵³⁹TD,33/1603, 101(20 Nisan 1970).

⁵⁴⁰TD,32/1579, 354(Kasım 1969).

⁵⁴¹TD,32/1579, 354(Kasım 1969).

⁵⁴²TD,32/1579, 354(Kasım 1969).

⁵⁴³TD,32/1579, 354(Kasım 1969).

⁵⁴⁴TD,32/1579, 354(Kasım 1969).

⁵⁴⁵TD,32/1579, 354(Kasım 1969).

⁵⁴⁶TD,32/1579, 354(Kasım 1969).

⁵⁴⁷TD,32/1579, 354(Kasım 1969).

⁵⁴⁸TD,32/1579, 354(Kasım 1969).

İstanbul Eyüp Lisesine bağlı	Üçşehitler Ortaokulu ⁵⁵⁰
------------------------------	-------------------------------------

Ek.11 1969-1970 Faaliyete Geçecek Kasaba ve Bucaklardaki Okulların Listesi⁵⁵¹

Okulun Açıldığı Yer	Okula Verilen İsim
Afyon Merkez Anıtkaya Kasabası	Anıtkaya Ortaokulu
Afyon Bovadin Kemerkaya K.	Kemerkaya Ortaokulu.
Afyon Çay Yakasinek Kasabası	Yakhasinek Ortaokulu.
Isparta Eğridir Sarıidris Kasa.	Sarıidris Ortaokulu
Konya Karaman Yeşildere Taşkale K.	Taşkale Ortaokulu.
Konya Kulu Merkez Kozanlı K.	Kozanlı Ortaokulu
Ordu Mesudiye Topçam Bucağı	Topçam Ortaokulu
Ordu Fatsa Çamaş Bucağı	Çamaş Ortaokulu
Ordu Perşembe Merkez Kovanlı K	Kovan Ortaokulu.
Muğla Fethiye Üzümlü Bucağı	Üzümlü Ortaokulu
Malatya Merkez Yazıhan Bucağı	Yazıhan Ortaokulu
Trabzon Vakfıkebir Kutluca K.	Kutluca Ortaokulu
Trabzon Dernekpazarı Bucağı	Dernekpazarı O.
Trabzon Maçka Merkez Hamsiköy	Hamsiköy O.

Ek.121969-1970 Öğretim Yılında Açılan Liseler⁵⁵²

Okulun Açıldığı Yer	Okulun İsmi
Afyon Çay İlçesi	Çay Lisesi
Afyon Şuhut İlçesi	Şuhut Lisesi
Ağrı Doğubayazıt İlçesi	Doğubayazıt Lisesi
Amasya Gümüşhacıköy İlçesi	Gümüşhacıköy Lisesi
Ankara Elmadağ İlçesi	Elmadağ Lisesi
Antalya Serik İlçesi	Serik Lisesi
Artvin Hopa İlçesi	Hopa Lisesi
Aydın Kuyucak İlçesi	Kuyucak Lisesi
Bilecik Bozhüyük İlçesi	Bozhüyük Lisesi
Bolu Akçakoca İlçesi	Akçakoca Lisesi
Bolu Gerede İlçesi	Gerede Lisesi
Burdur Tefenni İlçesi	Tefenni Lisesi

⁵⁴⁹TD,32/1579, 354(Kasım 1969).

⁵⁵⁰TD,32/1579, 354(Kasım 1969).

⁵⁵¹TD,33/1590, 13 (19 Ocak 1970).

⁵⁵²TD,32/1572, 351(15 Eylül 1969).

Bursa Mudanya İlçesi	Mudanya Lisesi
Çanakkale Ezine İlçesi	Ezine Lisesi
Denizli Sarayköy İlçesi	Sarayköy Lisesi
Erzurum Aşkale İlçesi	Aşkale Lisesi
Erzurum Pasinler İlçesi	Pasinler Lisesi
Erzurum Hınıs İlçesi	Hınıs Lisesi
Gaziantep İslâhiye İlçesi	İslâhiye Lisesi
Giresun Bulancak İlçesi	Bulancak Lisesi
Hatay Reyhanlı İlçesi	Reyhanlı Lisesi
İçel Mut İlçesi	Mut Lisesi
Isparta Şarkikaraağaç ilçesi	Şarkikaraağaç Lisesi
Isparta Eğridir İlçesi	Eğridir Lisesi
Isparta Keçiözümlü İlçesi	Keçiözümlü Lisesi
İstanbul Davutpaşa İlçesi	Davutpaşa Lisesi
İzmir Torbalı İlçesi	Torbalı Lisesi
Kayseri Yeşilhisar İlçesi	Yeşilhisar Lisesi
Kocaeli Karamürsel İlçesi	Karamürsel Lisesi
Kocaeli Kandıra İlçesi	Kandıra Lisesi
Konya Çumra İlçesi	Çumra Lisesi
Konya Kulu İlçesi	Kulu Lisesi
Konya Bozkır İlçesi	Bozkır Lisesi
Mardin Kızıltepe İlçesi	Kızıltepe Lisesi
Niğde Ulukışla İlçesi	Ulukışla Lisesi
Rize Pazar İlçesi	Pazar Lisesi
Sakarya Hendek İlçesi	Hendek Lisesi
Sakarya Merkez	Alidilmen Lisesi
Samsun Terme İlçesi	Terme Lisesi”
Sivas Gürün İlçesi	Gürün Lisesi
Tekirdağ Hayrabolu İlçesi	Hayrabolu Lisesi
Trabzon Of İlçesi	Of Lisesi
Urfa Suruç İlçesi	Suruç Lisesi
Yozgat Akdağmadeni İlçesi	Akdağmadeni Lisesi
Zonguldak Kozlu İlçesi	Kozlu Lisesi
İçel Tarsus İlçesi	Cengiz Topel Lisesi

1969-1970 Öğretim Yılında Açılan Liseler

Denizli Tavas ilçesinde	Tavas Lisesi ⁵⁵³
-------------------------	-----------------------------

⁵⁵³TD,33/1590, 13 (19 Ocak 1970).

Yozgat Sorgun ilçesinde	Sorgun Lisesi ⁵⁵⁴
İzmir Kemalpaşa İlçesinde	Kemalpaşa Lisesi ⁵⁵⁵

Ek.131970-1971 Bağımsız Olan Okulların Listesi⁵⁵⁶

Bağlı Olduğu Şube	Bağımsız Yeni İsmi
İstanbul Kuştepe Ortaokulu	Kuştepe Lisesi
İstanbul Bakırköy Bahçelievler O.O	Bahçelievler Lisesi
İstanbul Gazeteciler semtindeki ortaokul	Basıncıköy Ortaokulu
İstanbul Sosyal Meskenler	Osmaniye Ortaokulu
İstanbul Çatalca Kestanelik Köyü	Kestanelik Ortaokulu
İstanbul Çatalca Karacabey Köyü	Karacabey Ortaokulu
Denizli Merkez Kız Ortaokulu	Denizli Kız Ortaokulu
İstanbul Zeytinburnu İhsan Mermerci L.	Zeytinburnu Akşam L.

⁵⁵⁴TD,33/1590, 13 (19 Ocak 1970).

⁵⁵⁵TD,33/1590, 13 (19 Ocak 1970).

⁵⁵⁶TD,33/1621, 313(31 Ağustos 1970).

KAYNAKÇA

A. RESMÎ YAYINLAR

TBMM, Tutanak Dergisi
Tebliğler Dergisi

B. SÜRELİ YAYINLAR

Cumhuriyet
Milliyet

C. KİTAPLAR

- Ağaoğlu, S. (2011). *Arkadaşım Menderes-İpin Gölgesindeki Günler*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Ahmad, F. (2000). *Modern Türkiye'nin Oluşumu*, (Çeviren Yavuz Alogan), İstanbul, Kaynak Yayınları.
- Akşin, S. (1997). *Ana Çizgileriyle Türkiye'nin Yakın Tarihi 1789-1980*, II. Cilt, Yenigün Haber Ajansı Yayınları.
- Akyüz, Y. (2011) *Türk Eğitim Tarihi M.Ö.1000-M.S.2011*, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Arı, K. (2011) *Türk Devrim Tarihi II*, İzmir: Burak Yayınları.
- Ataunal, A. (1993). *Cumhuriyet Döneminde Yüksek Öğretimdeki Gelişmeler*, Yüksek Öğretim Genel Müdürlüğü, Ankara MEB. Yükseköğretim Genel Müdürlüğü Yayını.
- Aybars, E. (2006). *İstiklal Mahkemeleri*, İzmir: Zeus Kitapevi Yayınları.
- Aybars, E. (2008). *Atatürkçülük Ve Modernleşme*, İzmir: Zeus Kitapevi Yayınları.
- Aybars, E. (2012). *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi I*, İzmir: Zeus Kitapevi Yayınları.
- Aydemir, Ş. S. (2000). *Menderes'in Dramı*, İstanbul: Remzi Kitabevi Yayınları.
- Başar, E. (2000). *Milli Eğitim Bakanlarının Eğitim Faaliyetleri 1960-1971*, Ankara: Milli Eğitim Yayınları.
- Berkes, N. (2003). *Türkiye'de Çağdaşlaşma*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- Binbaşıoğlu, C. (1995). *Öğretmen Yetiştirme Açısından Türkiye'de Eğitim Bilimleri Tarihi Üzerinde Bir Araştırma*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi Yayınları.

- Binbaşıoğlu, C. (1999). *Cumhuriyet Dönemi Eğitim Bilimleri Tarihi*, Ankara: Öğretmen Hüseyin Hüsnü Tekişik Eğitim Araştırma Geliştirme Merkezi Yayınları.
- Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikaları Sempozyumu*, (2010). Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- Cumhuriyet Döneminde Türk Milli Eğitim Sistemindeki Gelişmeler 1923-1988*, (1988). Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Demirel, T. (2011). *Türkiye'nin Uzun On Yılı Demokrat Parti İktidarı Ve 27 Mayıs Darbesi*, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Demirer, M. A. (1995). *Demokrat Parti İktidarının 1950-1960 Günlüğü, 27 Mayıs Ve Sonrası*, Ankara: Demokrat Parti Yayınları.
- Eroğul, C. (1998). *Demokrat Parti Tarihi Ve İdeolojisi*, Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Evren, K. (2000). *Seçme Konuşmalar 12 Eylül 1980/6 Kasım 1989*, İstanbul: Doğan Kitapçılık Yayınları.
- Güven, İ. (2000) *Türkiye'de Devlet Eğitim Ve İdeoloji*, Ankara: Siyasal Kitabevi Yayınları.
- Halis, Ç. (2001). *Devlet, İdeoloji Ve Eğitim*, C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, Aralık.
- Kaplan, İ. (2011). *Türkiye'de Milli Eğitim İdeolojisi*, İstanbul: İletişim Yayınları, 6. Baskı.
- Karpat, K. H. (2011). *Türk Siyasi Tarihi*, İstanbul: Timaş Yayınları.
- Lewis, B. (2000). *Modern Türkiye'nin Doğuşu*, (Çeviren, Metin Kırıatlı), Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Millet Hizmetinde Adalet Partisi 1965-1971*, (1972). Ankara: Adalet Partisi Genel Yay., Ayyıldız Matbaası.
- Milli Eğitim Şuraları (1939-1993)*. (1995). Ankara: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Talim Ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Şura Genel Sekreterliği.
- Özodaşık, M. (2000). *Cumhuriyet Döneminde Yeni Bir Nesil Yetiştirme Çabaları 1923-1950*, Konya: Çizgi Kitabevi.
- Sönmez, Ş. (2000). *Eğitim Ve Siyasette Hasan Ali Yücel*, Ankara: T.C Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Cumhuriyet Döneminde Örgün Ve Yaygın Eğitimde Öğretim Yılı Okul Ve Kurs Türlerine Göre Okul Kurs Öğretmen Ve Öğrenci Sayıları 1923-1987*, (1987). T.C. Araştırma Planlama Ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, Ankara: Milli Eğitim Gençlik Ve Spor Bakanlığı Yayınları.
- Timuroğlu, V. (1991). *"12 Eylül'ün Eğitim Ve Kültür Politikası: Türk-İslam Sentezi"*, Ankara: Başak Yayınları.

- Timuroğlu, V. (1991). *Türk-İslam Sentezi*, Ankara: Başak Yayınları.
- Toker, M. (1991). *Demokrasimizin İsmet Paşa'lı Yılları 1944-1973, Dp'nin Altın Yılları 1950-1954*, Ankara: Bilgi Yayınları.
- Toker, M. (1991). *Demokrasimizin İsmet Paşa'lı Yılları 1944-1973, Dp Yokuş Aşağı 1954-1957*, Ankara: Bilgi Yayınları.
- Toker, M. (1998). *Demokrasimizin İsmet Paşa'lı Yılları 1944-1973, Tek Partiden Çok Partiye 1944-1950*, Ankara: Bilgi Yayınları.
- Toker, M. (1998). *Demokrasimizin İsmet Paşa'lı Yılları 1944-1973, Yarı Silahlı, Yarı Külahlı Bir Ara Rejim 1960-1961*, Ankara: Bilgi Yayınları.
- Tunaya, Z. T. (1991). *İslamcılık Akımı*, Copyright Simav Yayınları.
- Türkiye Cumhuriyeti Tarihi I*, Ankara: 2005, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II*, Ankara: 2005, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- Türkiye Tarihi 4, Çağdaş Türkiye 1908-1980*, İstanbul: 1990, (Editör: Sina Akşin), Cem Yayınları.
- Türkiye Tarihi 5, Bugünkü Türkiye 1980-1995*, İstanbul: 2000, (Editör: Sina Akşin), Cem Yayınları.
- Türkiye'nin Eğitim Politikası*, İstanbul: 1990, (Hazırlayan, Cengiz Akçay) İstanbul Ticaret Odası Yayınları.
- Yeşil, A. (2001). *Türkiye'de Çok Partili Siyasi Hayata Geçiş*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Yiğit, A. A. (1992). *İnönü Dönemi Eğitim Ve Kültür Politikası(1938-1950)*, İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Yücel, M. S.(2001). *Demokrat Parti*, İstanbul: Ülke Kitapları Yayınları.

D. TEZLER

- Akarçay, E. (2008). “*Bir Muhafazakârlaştırma Projesi Olarak Türk-İslam Sentezi*” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Kılıç, E. (2008). *Demokrat Parti Dönemi Milli Eğitim Politikası (1950-1960)*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kiş, Ş. S. (1999). *Demokrat Parti Dönemi Ekonomi Politikası (1950-1960)*, Doktora Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri Ve İnkılap Tarihi Enstitüsü.
- Basmacı, S. (2009). *Aydınlar Ocağı Ve Türk-İslam Sentezi: 1980'lerden 2000'li Yıllara Devreden Milliyetçi-Muhafazakar Bakiye*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

- Bulut, S. (1999). *Sosyolojik Bir Kavram Olarak Türk-İslam Sentezi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- Dursun, Ç. (2002). *İdeoloji Ve Özne: Türk-İslam Sentezi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Öztürk, Ö. (2009). “1980 Sonrasında Türkiye’de Milli Eğitim İdeolojisi” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Parlak, İ. (2005). “Türkiye’de İdeoloji-Eğitim İlişkisi: Erken Cumhuriyet Dönemi Tarih Ve Yurt Bilgisi Ders Kitapları Üzerine Bir İnceleme” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Şimşek, S. (2012). “Türk Eğitim Sisteminin Yapısal Özellikleri Bağlamında 1980 Sonrası Türkiye’de Eğitim-İktidar İlişkileri” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Turgut, S. (2012). “Cumhuriyet Dönemi Türk Modernleşmesi Bağlamında Milli Eğitim İdeolojisi ve Öğretmen” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi.

E. ANSİKLOPEDİLER

- Cumhuriyet Ansiklopedisi, 1923-2000 (1961-1980)*, Cilt III, Yapı Kredi Yay., İstanbul, 2002.
- Cumhuriyet Ansiklopedisi, 1923-2000 (1981-2000)*, Cilt IV, Yapı Kredi Yay., İstanbul, 2002.
- Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt III, İletişim Yayınları, 1992
- Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt IV, İletişim Yayınları, 1992

F. ELEKTRONİK ADRESLER

- <http://www.sidikakelamiertanlisesi.meb.k12.tr/> (Erişim Tarihi: 02.06.2013)
- <http://skoyuncuogluortaokulu.meb.k12.tr/> (Erişim Tarihi: 02.06.2013)
- http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/37/14/169142/icerikler/tarihce_394979.html
(Erişim Tarihi: 05.06.2013)
- http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/06/06/709154/icerikler/tarihce_217674.html
(Erişim Tarihi: 05.06.2013)
- <http://www.sso.meb.k12.tr/> (Erişim Tarihi: 05.06.2013)
- http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/06/06/709154/icerikler/tarihce_217674.html
(Erişim Tarihi: 05.06.2013)

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/23/01/713469/icerikler/okulumuzun-tarihcesi_91250.html (Erişim Tarihi: 06.06.2013)

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/20/04/965950/icerikler/_71389.htm (Erişim Tarihi: 06.06.2013)

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/26/14/974858/icerikler/haci-suleyman-cakir-hakkinda_250667.html (Erişim Tarihi: 06.06 2013)

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/35/01/720320/icerikler/okulumuzun-tarihcesi_390950.html (Erişim Tarihi: 06.06 2013)

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/24/03/145796/icerikler/tarihi_153515.html (Erişim Tarihi: 06.06.2013)

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/33/09/157701/dosyalar/2013_02/05124718_tarihce.pdf (Erişim Tarihi: 06.06 2013)

<http://kasimekenler.meb.k12.tr> (Erişim Tarihi: 06.06 2013)

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/34/04/974869/icerikler/tarihcemiz_187317.html, (Erişim Tarihi: 06.06 2013)

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/38/15/973814/icerikler/behice-yazgan-hanimesfendi-kimdir_78156.html, (Erişim Tarihi: 06.06 2013)

<http://ssbeyoo.meb.k12.tr/> (Erişim Tarihi: 06.06 2013)

http://alibabahan.weebly.com/uploads/1/4/0/4/14044326/trkiyede_milli_egitim_ideolojisi.pdf (Erişim Tarihi: 16.06.2013)

<http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Ara.aspx?araKelime=okuladlarininde%c4%9fiftirilmesi&Adv=false9.6.1951>, (Erişim Tarihi: 16.06.2013)

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/42/25/174918/ (Erişim Tarihi: 07.09.2013)

<http://www.netgazete.com> (Erişim Tarihi: 02.06.2013)

<http://www.gampeml.meb.k12.tr/> (Erişim Tarihi: 02.06.2013)